ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក
ទ្វាទសមភាគ
៦៣

ផ្សព្វផ្សាយដោយសម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជនៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ព. ស. ២៥៥៣

SUTTANTAPIṬAKA

KHUDDAKANIKĀYA

JĀṬAKA

DVĀDASAMABHĀGA

63

សម្តេចព្រះអភិសិរីសុគន្ធាមហាសង្ឃរាជាធិបតី បួរ គ្រី
សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ នៃគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

និយមវចនៈ

ព្រះត្រៃបិដកត្រូវបានបង្កើតឡើង ប្រមាណ៥០០ឆ្នាំប្លាយ ក្រោយអំពីការរំលត់ព្រះខន្ធចូលកាន់ ព្រះបរមនិព្វានរបស់សម្តេចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះបរមគ្រូជាអម្ចាស់នៃយើងគ្រប់គ្នា ។ គ្រប់ប្រទេស អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រទេសខ្លះមួយចំនួនមិនមែនអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា គ្រប់អង្គការ ពុទ្ធិកសមាគម និងតាមបណ្ណាល័យជាតិធំ ៗ តែងតែបានទទួលយកមកតម្កល់ទុកធ្វើជាគ្រឹះ ដើម្បីធ្វើការស្រាវជ្រាវសិក្សាស្វែងយល់ តាមអ្វីដែលហៅថាព្រះពុទ្ធវាចា (ពុទ្ធធម៌) ។ កាលដើមឡើយគេនាំគ្នា កត់ត្រាលើស្លឹករឹត ព្រមទាំងសរសេរចារឹកលើផែនថ្ម និងលើផែនលោហៈ ក៏មាន លុះចំណេរតមក ក៏បាននាំគ្នាបោះពុម្ពលើក្រដាសចងក្រងជាសៀវភៅ (គម្ពីរ) រហូតបច្ចុប្បន្ននេះ បច្ចេកវិជ្ជាកាន់តែ ចម្រើនឡើង គេបានវាយបញ្ចូលក្នុងកុំព្យូទ័រ តែទោះបីជាបច្ចេកទេសម៉ាស៊ីនចម្រើនឡើងយ៉ាងណា ក៏នៅមិនអាចបោះបង់សៀវភៅចោលបានឡើយ ដូច្នេះហើយទើបយើងខ្ញុំបានខិតខំធ្វើឲ្យកើតមាន ឡើងនូវក្រុមអក្សរព្រះត្រៃបិដក ដើម្បីជួយធ្វើឲ្យអក្ខរៈខ្លះដែលរលុបមិនអាចអានច្បាស់បាន ឲ្យមាន ការច្បាស់តាមតួអក្ខរៈឡើងវិញ ។

ដោយសទ្ធាជ្រះថ្លាដ៏មុតមាំដែលមានចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយក៏ជាកាតព្វកិច្ចមួយដ៏ធំក្នុងតួនាទីជាពុទ្ធបរិស័ទ ដែលបានប្រគល់កាយថ្វាយជីវិត អ្នកធ្វើដំណើរតាមស្នាមព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធអង្គ រួមកម្លាំងទ្រទ្រង់ បានធ្វើការលះបង់កម្លាំងកាយ វាចា ចិត្ត ទ្រព្យធនផ្ទាល់ ព្រមទាំងបបួលពុទ្ធបរិស័ទ ញាតិមិត្តជិតឆ្ងាយ ក្នុងនិងក្រៅប្រទេសធ្វើឡើង ដើម្បីជាពុទ្ធបូជា ធម្មបូជា សង្ឃបូជា ។

សូមសេចក្តីឧស្សាហ៍ក្នុងការជាកុសលនេះ សម្រេចប្រយោជន៍ជូនដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាជូនដល់ពុទ្ធបរិស័ទ សូមបានប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខចម្រើនរុងរឿង ក្នុងលោកនេះផង និងលោកដទៃខាងមុខទៀតផង ជាកិយោភាពតរៀងទៅ ។

វត្តបទុមធ. ថ្ងៃទី ០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩

បួរ-គ្រី

VATT Botum Dhammavutt Sangkat Chatumuk Khan Daun Penh P.Penh

សេចក្ដីណែនាំក្នុងការអាន

១) ប្រសិនបើលោកអ្នកអាន បានឃើញពាក្យទាំងឡាយណា ដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ហើយបន្ទាប់មកបានឃើញព្យញ្ជនៈមួយតួទៀតនៅខាងចុងពាក្យនោះ សូមមេត្តាកត់សម្គាល់ថា ព្យញ្ជនៈដែលនៅខាងចុងនោះ គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈដែលមានសញ្ញាលេខបូកនៅពីខាងក្រោម ដោយកំហុសបច្ចេកទេសកុំព្យូទ័រ ។

ឧទាហរណ៍

-ពាក្យខ្មែរ: **សម្ល** *ក្នុងពាក្យនេះ ព្យញ្ជនៈ* **ល** *គឺជាជើងរបស់ព្យញ្ជនៈ* **ម** *ដូច្នេះពាក្យនេះគឺ* **សម្ល** *។*

-ពាក្យបាលី: **តស្ស** *គឺ* **តស្ស** *។*

២) ចំពោះពាក្យខ្មែរ យើងសម្រេចយកតាមវចនានុក្រមខ្មែរ របស់សម្ដេចព្រះសង្ឃរាជជោតញ្ញាណោ (ជួន-ណាត) ជាគោល ។ ប៉ុន្តែបើពាក្យទាំងឡាយណា ដែលអាចសរសេរតាមបែបបុរាណក៏ត្រឹមត្រូវដែរនោះ យើងខ្ញុំសូមរក្សានូវពាក្យទាំងនោះទុកដដែល ។

៣) ចំពោះ **សន្លឹកច្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ** *ដែលមាននៅផ្នែកខាងចុងនៃព្រះត្រៃបិដកច្បាប់ដើម ក្រុមយើងខ្ញុំសូមមិនដាក់ទៀតទេ ព្រោះក្រុមការងារយើងបានកែតម្រូវតាមនោះរួចរាល់ហើយ ។*

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ទ្វាទសមភាគ

៦៣

សុត្តន្តបិដកេ

ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ

ទ្វាទសមោ ភាគោ

មហានិបាតជាតកំ

មហានារទកស្សបជាតកំ

[១] អហុ រាជា វិទេហានំ អង្គតិ នាម ខត្តិយោ
បហុតយោគ្គោ ជនិមា អនន្តពលចោរិសោ ។
សោ ច បណ្ណរសេ រត្តឹ បុរិមេ យាមេ អនាគតេ
ចាតុមាសា កោមុទិយា អមច្ចេ សន្និបាតយិ ។
បណ្ឌិតេ សុតសម្បន្នេ មិតបុព្វេ វិចក្ខណេ
វិជយញ្ច សុនាមញ្ច សេនាបតឹ អលាតកំ ។
តមនុបុច្ឆិ វេទេហោ បច្ចេកំ ព្រូថ សំរុចឹ
ចាតុមាសា កោមុទជ្ជ ជុណ្ហំ ព្យបហតំ តមំ
កាយជ្ជ រតិយា រត្តឹ វិហារេមុ ឥមំ ឧតុំ ។

សុត្តន្តបិដក

ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក

ទ្វាទសមភាគ

មហានិបាតជាតក

មហានារទកស្សបជាតក

[១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) *ព្រះរាជារបស់ពួកជនអ្នកនៅក្នុងដែនវិទេហៈ ជាក្សត្រទ្រង់ព្រះនាមអង្គតិ មានយានច្រើន មានទ្រព្យច្រើន មានពួកពល មិនមានទីបំផុត ។ នៅពេលបឋមយាម ដែលមិនទាន់កន្លងនៃរាត្រី ជាគម្រប់ ១៥ ជាទីបំផុតនៃខែភ្លៀង៤ ខែ ជាទីរីកនៃផ្កាកុមុទ ព្រះអង្គ ទ្រង់ប្រជុំអាមាត្យទាំងឡាយ ជាបណ្ឌិត បរិបូណ៌ដោយការស្តាប់ ជាអ្នកញញឹមមុននិយាយ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ឈ្មោះវិជយៈ ១ ឈ្មោះសុនាមៈ ១ និងសេនាបតីឈ្មោះអលាតៈ ១ ។ ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់សួរអាមាត្យនោះជាលំដាប់ថា អ្នកទាំងឡាយចូរពោលតាមសេចក្តីពេញចិត្តផ្សេងៗគ្នា ថ្ងៃនេះជារាត្រីជាទីបំផុតនៃខែភ្លៀង៤ខែ ជាទីរីកនៃផ្កាកុមុទ មណ្ឌលព្រះចន្ទដ៏ស កម្ចាត់បង់ងងឹត ថ្ងៃនេះយើងទាំងឡាយ នឹងនៅដោយសេចក្តីត្រេកអរដូចម្តេច ក្នុងរាត្រីរដូវនេះ ។*

[២] តតោ សេនាបតិ រញ្ញោ អលាតោ ឯតទព្រវិ
ហដ្ឋំ យោគ្គំ ពលំ សព្ពំ សេនំ សន្នាហយាមសេ ។
និយ្យាម ទេវ យុទ្ធាយ អនន្តពលបោរិសា
យេ តេ វសំ ន អាយន្តិ វសំ ឧបនីយាមសេ
ឯសា មយ្ហំ សកា ទិដ្ឋិ អជិតំ ឧជិយាមសេ[១] ។
(រមស្សុ ទេវ យុទ្ធាយ ឯតំ ចិត្តមតំ មម)

[៣] អលាតស្ស វចោ សុត្វា សុនាមោ ឯតទព្រវិ
សព្វេ តុយ្ហំ មហារាជ អមិត្តា វសមាគតា ។
និក្ខិត្តសត្ថា បច្ចត្ថា និវាតមនុវត្តរេ
ឧត្តមោ ឧស្សវោ អជ្ជ ន យុទ្ធំ មម រុច្ចតិ ។
អន្នបានញ្ច ខជ្ជញ្ច ខិប្បំ អភិហរន្តុ តេ
រមស្សុ ទេវ កាមេហិ នច្ចគីតេសុ វាទិតេ ។

---

១ ឱ. ឱជិនាមសេ ។

[២] លំដាប់នោះ សេនាបតីរបស់ព្រះរាជា ឈ្មោះអលាតៈ បានក្រាបទូលដូច្នេះថា យើងខ្ញុំនឹងចាត់ចែងយាន ពល និងសេនាទាំងអស់ដែលមានចិត្តរីករាយហើយ ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព យើងខ្ញុំមានពួកពលមិនមានទីបំផុត នឹងចេញទៅដើម្បីច្បាំង ពួកព្រះរាជាណាមិនមកចុះអំណាច យើងនឹងនាំចូលមកចុះអំណាចព្រះអង្គ នេះជាសេចក្តីយល់ផ្ទាល់ខ្លួន របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងផ្ចាញ់សត្រូវដែលមិនទាន់ផ្ចាញ់ ។ (បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គត្រេកអរក្នុងចម្បាំង នេះជាសេចក្តីចូលចិត្តរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ)។

[៣] អាមាត្យឈ្មោះសុនាមៈ បានស្តាប់ពាក្យអលាតសេនាបតីហើយក៏ក្រាបទូលដូច្នេះថា បពិត្រមហារាជ ពួកសត្រូវទាំងអស់ មកចុះអំណាចព្រះអង្គស្រាប់ហើយតើ ។ ពួកសត្រូវ មានគ្រឿងសស្ត្រាដាក់ចុះហើយ តែងប្រព្រឹត្តបន្ទន់បន្ទាប មហោស្រពដ៏ឧត្តមនឹងមានក្នុងថ្ងៃនេះ ការច្បាំងទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនពេញចិត្តទេ ។ ជនទាំងឡាយ ចូរនាំយកបាយ ទឹក និងបង្អែម យ៉ាងឆាប់មកថ្វាយព្រះអង្គ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គត្រេកអរ ក្នុងការរាំច្រៀង និងគ្រឿងប្រគំ ដោយកាមទាំងឡាយចុះ ។

៣

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[៤] សុនាមស្ស វចោ សុត្វា វិជយោ ឯតទព្រវិ
សព្វេ កាមា មហារាជ និច្ចំ តវ ឧបដ្ឋិតា ។
ន ហោតេ ទុល្លភា ទេវ តវ កាមេហិ មោទិតុំ
សទាបិ កាមា លព្ភន្តិ[១] នេតំ ចិត្តមតំ មម ។
សមណំ ព្រាហ្មណំ វាបិ ឧបាសេមុ ពហុស្សុតំ
យោ នជ្ជ វិនយេ កង្ខំ អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ ។
[៥] វិជយស្ស វចោ សុត្វា រាជា អង្គតិមព្រវិ
យថា វិជយោ ភណតិ មយ្ហំ បេតំ វ រុច្ចតិ ។
សមណំ ព្រាហ្មណំ វាបិ ឧបាសេមុ ពហុស្សុតំ
យោ នជ្ជ វិនយេ កង្ខំ អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ ។
សព្វេវ សន្តា ករោថ មតឹ កំ ឧបាសេមុ បណ្ឌិតំ
យោ នជ្ជ វិនយេ កង្ខំ អត្ថធម្មវិទូ ឥសេ ។

១ ម. សុលភា ។

[៤] វិជយាមាត្យ បានស្តាប់ពាក្យសុនាមអាមាត្យហើយ ក៏ក្រាបទូល ដូច្នេះថា បពិត្រមហារាជ កាមទាំងអស់ប្រាកដដល់ព្រះអង្គជានិច្ច ហើយតើ ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព កាមទាំងនេះ ព្រះអង្គមិនមែន បានដោយក្រទេ កាលបើព្រះអង្គ (ប្រាថ្នា) រីករាយដោយកាមទាំង-ឡាយ កាមទាំងឡាយ ព្រះអង្គបានសព្វ ៗ កាល នេះមិនមែនជា សេចក្តីពេញចិត្តរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទេ ។ សមណព្រាហ្មណ៍ណា អ្នកដឹងអត្ថនិងធម៌ ជាអ្នកស្វែងរកគុណ គប្បីបន្ទោបង់សេចក្តី សង្ស័យនៃយើងទាំងឡាយ ក្នុងថ្ងៃនេះបាន យើងទាំងឡាយនឹង ចូលទៅរកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាពហុស្សូតនោះ ។

[៥] ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះនាមអង្គតិ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនៃវិជាយា-មាត្យហើយ ទ្រង់ត្រាស់ថា ការណ៍នេះពេញចិត្តដល់យើង ដូច វិជយាមាត្យពោល ។ សមណព្រាហ្មណ៍ណា ជាអ្នកដឹងអត្ថនិងធម៌ជា អ្នកស្វែងរកគុណ គប្បីបន្ទោបង់សេចក្តីសង្ស័យនៃយើងទាំងឡាយ បានក្នុងថ្ងៃនេះ យើងទាំងឡាយនឹងចូលទៅរកសមណព្រាហ្មណ៍ ជាពហុស្សូតនោះ ។ អ្នកទាំងអស់គ្នា ចូរធ្វើសេចក្តីយល់ ចុះ យើងគួរចូលទៅរកបណ្ឌិតណា ដែលជាអ្នកដឹងអត្ថ និងធម៌ ជាអ្នក ស្វែងរកគុណ បន្ទោបង់សេចក្តីសង្ស័យនៃពួកយើងបានក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៦] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា អលាតោ ឯតទព្រវិ
អត្តាយំ មិគទាយស្មឹ អចេលោ ធីរសម្មតោ ។
គុណោ កស្សបគោត្តាយំ សុតោ ចិត្រកថី គណី
តំ ទេវ បយិរុបាសេមុ សោ នោ កង្ខំ វិនេស្សតិ ។

[៧] អលាតស្ស វចោ សុត្វា រាជា ចោទេសិ សារថឹ
មិគទាយំ គមិស្សាម យុត្តំ យានំ ឥធានយ ។

[៨] តស្ស យានំ អយោជេសុំ ទន្តំ រូបិយបក្ខរំ
សុក្កមដ្ឋបរិវារំ បណ្ឌរំ ទោសិនា មុខំ ។
តត្រាសុំ កុមុទា យុត្តា ចត្តារោ សិន្ធវា ហយា
អនិលុប្បសមុប្បាតា[១] សុទន្តា សុវណ្ណមាលិនោ ។
សេតច្ឆត្តំ សេតរថោ សេតស្សា សេតវីជនី
វេទេហោ សហាមច្ចេហិ និយំ ចន្ទោវ សោភតិ ។

១ ឱ. ម. អនីលុប្បសមុប្បាទា ។

[៦] *អលាតសេនាបតី បានស្តាប់ព្រះបន្ទូល នៃព្រះបាទវិទេហៈហើយ ក៏ក្រាបទូលដូច្នេះថា មានអចេលកៈ ១ អង្គនេះ ដែលគេសន្មតថាជាអ្នកប្រាជ្ញ គង់ក្នុងមិគទាយវ័ន ។ អចេលកៈនេះ ឈ្មោះគុណៈ ជាកស្សបគោត្រ ជាអ្នកចេះដឹង ជាអ្នកពោលពាក្យដ៏វិចិត្រ ជាគណាចារ្យ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព យើងគួរចូលទៅរកអចេលកៈនោះ លោកនឹងបន្ទោបង់សេចក្តីសង្ស័យ នៃពួកយើងបាន ។*

[៧] *ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនៃអលាតសេនាបតីហើយ ទ្រង់បង្គាប់នាយសារថីថា យើងនឹងទៅកាន់មិគទាយវ័ន អ្នកចូរនាំយកនូវយានដែលទឹមហើយ មកក្នុងទីនេះ ។*

[៨] *ពួកនាយសារថី បានទឹមថ្វាយព្រះរាជានោះ នូវយានជាវិការៈនៃភ្លុក មានទ្រូងជាវិការៈនៃប្រាក់ មានប្រដាប់ជាបរិវារដ៏សរលង់ ហាក់ដូចមុខនៃរាត្រី ដែលប្រាសចាកទោស ឬដូចព្រះចន្ទ្រ (ពេញវង់) ក្នុងរថនោះ នាយសារថីបានទឹម សេះសិន្ធព៤ មានសម្បុរដូចផ្កាកុមុទ មានសន្ទុះលឿនប្រហែលនឹងសន្ទុះខ្យល់ ដែលបង្ហាត់ល្អហើយ ប្រដាប់ដោយកម្រងផ្កាជាវិការៈនៃមាស ។ មានព្រះក្ងស់ស រថស សេះស ស៊ែស ព្រះបាទវិទេហៈយាងទៅ (ដោយរថនោះ) ជាមួយនឹងពួកអាមាត្យ ក៏ល្អដូចជាព្រះចន្ទ្រ ។*

តមនុយាយឹសុ ពហវោ ឥដ្ឋិខគ្គធរា ពលី
អស្សបិដ្ឋិគតា វីរា នរា នរវរាធិបំ ។
សោ មុហុត្តំ យាយិត្វា យានា ឱរុយ្ហ ខត្តិយោ
វេទេហោ សហាមច្ចេហិ បត្តិ គុណមុបាគមិ ។
យេបិ តត្ថ តទា អាសុំ ព្រាហ្មណិព្ភា សមាគតា
ន តេ អបនយិ រាជា អកតំ ភូមិមាគតេ ។

[៩] តតោ សោ មុទុកា ភិសិយា មុទុចិត្តកសន្ថតេ
មុទុបច្ចត្ថតេ រាជា ឯកមន្តំ ឧបាវិសិ ។
និសជ្ជ រាជា សម្មោទិ កថំ សារាណិយំ តតោ
កច្ចិ យាបនិយំ ភន្តេ វាតានមវិយត្តតា(១) ។
កច្ចិ អកសិរា វុត្តិ លភសិ បិណ្ឌិយាបនំ
អប្បាពាធោ ចសិកច្ចិ ចក្ខុំ ន បរិហាយតិ ។

---

១ ឱ. វាតានមវិសគ្គតា ។ ម. វាតានមវិយគ្គតា ។

ពលដ៏ច្រើន ជាអ្នកទ្រទ្រង់លំពែងនិងដាវ ទាំងពួកជនអ្នកក្លាហាន ក៏ជិះលើខ្នងសេះ ហើយតាមដង្ហែព្រះរាជានោះ ដែលជាធំដ៏ប្រសើរជាងនរៈ ។ ព្រះបាទវិទេហៈ ជាក្សត្រនោះ ក៏យាងទៅកាន់ឧទ្យាន ដោយមួយរំពេច ទ្រង់ចុះពីយាន យាងផ្ទាល់ព្រះបាទ ជាមួយនឹងអាមាត្យ ក៏យាងទៅរកអាជីវក ឈ្មោះគុណៈ ។ គ្រានោះ ព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងឡាយណា ដែលមកប្រជុំគ្នាក្នុងឧទ្យាននោះ ព្រះរាជាក៏មិនបណ្តេញព្រាហ្មណ៍និងគហបតីទាំងនោះ ដែលមកកាន់ទីដែលមិនបានធ្វើឱកាស ។

[៩] លំដាប់នោះ ព្រះរាជានោះ ចូលទៅក្នុងទីដ៏សមគួរ (ប្រថាប់) លើពូកមានសម្ពស្សទន់ លើកម្រាលដ៏វិចិត្រ មានសម្ពស្សទន់ លើទីដែលគេក្រាលដោយកម្រាលដ៏ទន់ ។ ព្រះរាជាលុះគង់ហើយ ក៏រីករាយ (ជាមួយ) អចេលកៈ លំដាប់នោះ ទ្រង់ត្រាស់នូវពាក្យគួររលឹកថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សរីរៈរបស់លោក អាចប្រព្រឹត្តទៅបានទេឬ ជាតុខ្យល់ មិនប្រព្រឹត្តទៅ (ស្រួលក្នុងសរីរៈ) ទេឬ ។ ការប្រព្រឹត្ត (ចិញ្ចឹមជីវិត) របស់លោក មិនលំបាកទេឬ លោកបានដុំបាយខ្លះដែរឬ លោកមិនមានអាពាធទេឬ ចក្ខុរបស់លោកមិនសាបសូន្យទេឬ ។

[១០] តំ គុណោ បដិសម្មោទិ វេទេហំ វិជយេ រតំ
យាបនីយំ មហារាជ សព្វមេតំ តទូភយំ ។
កច្ចិ តុយ្ហំបិ វេទេហ បច្ចន្តា ន ពលីយរេ
កច្ចិ អរោគំ យោគ្គន្តេ កច្ចិ វហតិ វាហនំ
កច្ចិ តេ ព្យាធិយោ នត្ថិ សរីរស្សុបតាបិយា ។

[១១] បដិសម្មោទិតោ រាជា តតោ បុច្ឆិ អនន្តរា
អត្ថំ ធម្មញ្ច ញាយញ្ច ធម្មកាមោ រថេសភោ ។
កថំ ធម្មញ្ចរេ មច្ចោ មាតាបិតូសុ កស្សប
កថញ្ចរេ អាចរិយេ បុត្តទារេ កថញ្ចរេ ។
កថញ្ចរេយ្យ វុឌ្ឍេសុ កថំ សមណព្រាហ្មណេ
កថញ្ច ពលកាយស្មឹ កថំ ជនបទេ ចរេ ។
កថំ ធម្មញ្ចរិត្វាន បេច្ច គច្ឆន្តិ សុគ្គតឹ
កថញ្ចេកេ អធម្មដ្ឋា បតន្តិ និរយំ អថោ ។

[១០] *អចេលកៈឈ្មោះគុណៈ បានរីករាយតបនឹងព្រះបាទវិទេហៈ ដែលទ្រង់ត្រេកអរក្នុងវិន័យដោយពាក្យថា បពិត្រមហារាជ អាត្មាភាពល្មមញុំាងសរីរៈឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបាន ខាងដើមដំណើរទាំងអស់ទុំះ ដំណើរទាំងពីរដែលព្រះអង្គត្រាស់សួរហើយនោះ(ក៏ស្រួលដែរ) ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ បច្ចន្តគ្រាមទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គមិនបះបោរទេឬ យានរបស់ព្រះអង្គ មិនខូចខាតទេឬ វាហនៈនៅប្រព្រឹត្តទៅបានទេឬ ព្យាធិទាំងឡាយដែលដុតកម្តៅសរីរៈរបស់ព្រះអង្គ មិនមានទេឬ ។*

[១១] *លំដាប់នោះ ព្រះរាជាព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ ទ្រង់ប្រាថ្នាធម៌ ក៏រីករាយតប ទើបសួរអត្ថផង ធម៌ផង ហេតុដែលគួរដឹងផង ថាបពិត្រកស្សបគោត្រ សត្វគប្បីប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងមាតាបិតា តើដូចម្តេច គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងអាចារ្យ តើដូចម្តេច គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងកូននិងប្រពន្ធ តើដូចម្តេច ។ គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងពួកមនុស្សចាស់ តើដូចម្តេច ក្នុងសមណព្រាហ្មណ៍ តើដូចម្តេច ក្នុងពួកពល តើដូចម្តេច គប្បីប្រព្រឹត្តក្នុងជនបទ តើដូចម្តេច ។ សត្វទាំងឡាយប្រព្រឹត្តធម៌ដូចម្តេច លះលោកនេះហើយទៅកាន់សុគតិ សត្វពួកខ្លះ ឋិតនៅក្នុងអធម៌មានក្បាលសំយុងចុះធ្លាក់ទៅកាន់នរក តើដូចម្តេច ។*

៧

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[១២] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា　　កស្សបោ ឯតទព្រវិ
សុណោហិ មេ មហារាជ　　សច្ចំ អវិតថំ បទំ ។
នត្ថិ ធម្មចរិតស្ស　　ផលំ កល្យាណបាបកំ
នត្ថិ ទេវ បរោ លោកោ　　កោ តតោ ហិ ឥធាគតោ ។
នត្ថិ ទេវ បិតរោ វា　　កុតោ មាតា កុតោ បិតា
នត្ថិ អាចរិយោ នាម　　អទន្តំ កោ ទមេស្សតិ ។
សមតុល្យានិ ភូតានិ　　នត្ថិ ជេដ្ឋាបចាយិកា
នត្ថិ ពលំ វីរិយំ វា　　កុតោ ឧដ្ឋានចោរិសោ ។
និយតានិ ហិ ភូតានិ　　យថា គោដវិសោ តថា
លទ្ធេយ្យំ លភតេ មច្ចោ　　តត្ថ ទានផលំ កុតោ ។
នត្ថិ ទានផលំ ទេវ　　អវសោ ទេវ វីរិយោ
ពាលេហិ ទានំ បញ្ញត្តំ　　បណ្ឌិតេហិ បដិច្ឆិតំ
អវសា ទេន្តិ ធីរានំ　　ពាលា បណ្ឌិតមានិនោ ។

[១២] *អចេលកៈជាកស្សបគោត្រ បានស្ដាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវិទេហៈ ហើយ ក៏ទូលដូច្នេះថា បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវបទដែលពិត មិនឃ្លៀងឃ្លាតរបស់អាត្មាភាពចុះ ។ ផលល្អនិងអាក្រក់ របស់បុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌មិនមានទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព បរលោកក៏មិនមានដែរ ព្រោះថាក្នុងលោកនេះ មាននរណាមកពីបរ-លោក ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព មួយទៀត មាតាបិតាមិនមានទេ មាតានឹងមានពីណា បិតានឹងមានពីណា បុគ្គលដែលឈ្មោះថាអាចារ្យមិនមានទេ បុគ្គលណានឹងទូន្មានបុគ្គលដែលទូន្មានមិនបាន ។ សត្វទាំងឡាយមានតុល្យភាពស្មើ ៗ គ្នា សត្វទាំងឡាយ ជាអ្នកគោរពចំពោះបុគ្គលចាស់ មិនមានទេ កម្លាំងក្ដី ព្យាយាមក្ដី ក៏មិនមានដែរ បុរសអ្នកព្យាយាមនឹងមានពីណា ។ ព្រោះថា សត្វទាំងឡាយទៀង ដូចទូកតូចចងភ្ជាប់នឹងទូកធំ សត្វរមែងបានរបស់ដែលត្រូវបាន ផលទានក្នុងបរលោកនោះ នឹងមានពីណា ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ផលទានមិនមានទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សេចក្ដីព្យាយាម មិនមានអំណាចទេ ទានគឺពួកជនពាលទេតើបញ្ញត្តមក ពួកបណ្ឌិត ចាំតែទទួលយកនូវទាននោះ ពួកជនពាលជាអ្នកមិនមានអំណាច សម្គាល់ខ្លួនថាជាបណ្ឌិត រមែងឲ្យទានដល់បណ្ឌិតទាំងឡាយ ។*

[១៣] សត្តិមេ សស្សតា កាយា   អច្ឆេជ្ជា អវិកោបិនោ
តេជោ បឋវី អាបោ ច   វាយោ សុខទុក្ខញ្ចិមេ ។
ជីវេ ច សត្តិមេ កាយា   យេសំ ឆេត្តា ន វិជ្ជតិ
នត្ថិ ហន្តាវ ឆេត្តា វា   ហញ្ញរេ វាបិ កោចិនំ ។
អន្តរេយេវ កាយានំ   សត្ថានិ វីតិវត្តរេ
យោ ចាយំ សិរមាទាយ   បរេសំ និសិតាសិនា
ន សោ ឆិន្ទតិ តេ កាយេ   តត្ថ ចាបផលំ កុតោ ។
ចុល្លាសីតិមហាកប្បេ   សព្វេ សុជ្ឈន្តិ សំសរំ
អនាគតេ តម្ហិ កាលេ   សញ្ញតោបិ ន សុជ្ឈតិ ។
ចរិត្វាបិ ពហុំ ភទ្រំ   នេវ សុជ្ឈន្តិ នាគតេ
ចាបញ្ចេបិ ពហុំ កត្វា   តំ ខណំ នាតិវត្តរេ ។
អនុបុព្វេន នោ សុទ្ធិ   កប្បានំ ចុល្លាសីតិយា
និយតឹ នាតិវត្តាម   នាលន្តមិវ សាគរោ ។
[១៤] កស្សបស្ស វចោ សុត្វា   អលាតោ ឯតទព្រវិ
យថា ភទន្តោ ភណតិ   មយ្ហមេតំវ រុច្ចតិ ។
អហំបិ បុរិមំ ជាតឹ   សរេ សំសរិតត្តនោ

[១៣] ភ្លើង ដី ទឹក ខ្យល់ សុខ ទុក្ខ និងជីវិត ទាំង ៧ នេះឈ្មោះថាពួក ទៀង ជាសភាវៈឲ្យដាច់មិនបាន ឲ្យកម្រើកមិនបាន ។ ពួកទៀង ទាំង ៧ នេះគប្បីរស់នៅជាដរាប ដែលបុគ្គលកាត់ហើយមិនឈ្មោះ ថាកាត់ បុគ្គលអ្នកសម្លាប់ក្តី បុគ្គលអ្នកកាត់ក្តីមិនមាន អ្នកណា ឈ្មោះថា សម្លាប់អ្នកណាបាន ។ គ្រឿងសស្ត្រាទាំងឡាយ គ្រាន់ តែចូលទៅក្នុងចន្លោះនៃពួក(ទៀង)ប៉ុណ្ណោះ បុគ្គលណាយកដាវ ដែលសំលៀងហើយ កាត់ក្បាលជនដទៃ បុគ្គលនោះមិនឈ្មោះថា កាត់ពួក (ទៀង) ទាំងនោះទេ ផលនៃបាបក្នុងការកាត់នោះនឹងមាន ពីណា ។ សត្វទាំងអស់ កាលអន្ទោលអស់មហាកប្ប ៨៤ ទើប បរិសុទ្ធឯង កាលបើមិនទាន់ដល់កាលនោះ បុគ្គលសូម្បីសង្រួមក៏មិន បរិសុទ្ធ ។ កាលបើមិនទាន់ដល់កំណត់នោះ ពួកសត្វសូម្បី ប្រព្រឹត្តល្អច្រើន ក៏មិនបរិសុទ្ធ ទុកជាធ្វើបាបច្រើនក៏មិនកន្លងហួសនូវ ខណៈនោះដែរ ។ សេចក្តីបរិសុទ្ធនៃយើងទាំងឡាយតាមលំដាប់ នៃកប្ប ៨៤ យើងទាំងឡាយមិនកន្លងហួស (កម្រិត) ដ៏ទៀង នោះទេ ដូចសាគរមិនកន្លងហួសច្រាំង ។

[១៤] អលាតសេនាបតី លុះស្តាប់ពាក្យអចេលកៈជាកស្សបគោត្រហើយក៏ ពោលដូច្នេះថា លោកដ៏ចម្រើនពោលយ៉ាងណា ពាក្យនោះពេញចិត្តខ្ញុំ ដែរ ។ ខ្ញុំរលឹកជាតិរបស់ខ្លួនក្នុងកាលមុន ដែលអន្ទោលទៅហើយថា

បិង្គលោ នាមហំ អាសឹ លុទ្ទោ គោឃាតកោ បុរេ ។
ពារាណសិយំ ដីតាយំ ពហុំ បាបំ កតំ មយា
ពហូ មយា ហតា បាណា មហឹសា សូករា អជា ។
តតោ ចុតាហំ ឥធ ជាតោ ឥទ្ធេ សេនាបតិកុលេ
នត្ថិ នូន ផលំ បាបេ យោហំ ន និរយំ កតោ ។
[១៥] អថេត្ថ វីជកោ នាម ទាសោ អាសិ បដច្ចរី[១]
ឧបោសថំ ឧបវសន្តោ គុណាសន្តិកុបាគមិ ។
កស្សបស្ស វចោ សុត្វា អលាតស្ស ច ភាសិតំ
បស្សសន្តោ មុហុំ ឧណ្ហំ រុទំ អស្សូនិ វត្តយិ ។
[១៦] តមនុបុច្ឆិ វេទេហោ កិមត្ថំ សម្ម រោទសិ
កិន្តេ សុតំ វា ទិដ្ឋំ វា កឹ មំ វេទេសិ វេទនំ ។
[១៧] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា វីជកោ ឯតទព្រវិ
នត្ថិ មេ វេទនា ទុក្ខា មហារាជ សុណោហិ មេ ។
អហំបិ បុរិមំ ជាតឹ សរាមិ សុខមត្តនោ
សាកេតាហំ បុរេ អាសឹ ភាវសេដ្ឋី គុណេ រតោ ។

---
១ ឱ. បលច្ចរ ។ ម. បដិច្ចរី ។

ក្នុងកាលមុន ខ្ញុំកើតជាមនុស្សប្រព្រឹត្តអាក្រក់ ឈ្មោះបិង្គលៈ ជាអ្នកសម្លាប់គោ ។ ខ្ញុំបានធ្វើបាបដ៏ច្រើន ក្នុងក្រុងពារាណសី ជាក្រុងសម្បូរ ខ្ញុំបានសម្លាប់សត្វដ៏ច្រើន គឺក្របី ជ្រូក ពពែ ។ លុះខ្ញុំច្យុតចាកអត្តភាពនោះ ក៏បានមកកើតក្នុងត្រកូលសេនាបតី ដ៏ស្តុកស្តម្ភក្នុងទីនេះ ផលបាបរបស់ខ្ញុំមិនមានពិត បានជាខ្ញុំមិនទៅនរក ។

[១៥] គ្រានោះ ក្នុងក្រុងមិថិលា មានបុគ្គលកម្សត់ម្នាក់ ជាទាសៈឈ្មោះវីជកៈ រក្សាឧបោសថហើយ ចូលទៅកាន់សម្នាក់នៃអចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ។ វីជកៈលុះស្តាប់ពាក្យរបស់គុណៈ ជាកស្សបគោត្រ និងពាក្យដែលអលាតសេនាបតីពោលហើយ ក៏ដកដង្ហើមចេញដ៏ក្តៅរឿយ ៗ យំបង្ហូរទឹកភ្នែក ។

[១៦] ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់ត្រាស់សួរវីជកៈនោះថា ម្នាលសម្លាញ់ អ្នកយំ តើដើម្បីអ្វី អ្នកបានឮ ឬបានឃើញអ្វី អ្នកដល់នូវទុក្ខវេទនាដូចម្តេច ចូរប្រាប់ឲ្យយើងដឹងផង ។

[១៧] វីជកៈ បានស្តាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវិទេហៈហើយ ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រមហារាជ ទុក្ខវេទនារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនមានទេ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ចុះ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ រលឹកឃើញនូវសេចក្តីសុខរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ក្នុងជាតិមុន កាលដែលបានកើតជាភាវសេដ្ឋី ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងគុណធម៌ ក្នុងបូរីឈ្មោះសាកេត ។

១០

សម្មតោ ព្រាហ្មណិព្ភានំ សំវិភាគរតោ សុចិ
ន ចាបិ បាបកំ កម្មំ សរាមិ កតមត្តនោ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ ឥធ ជាតោ ទុរិត្ថិយា
គព្ភម្ហិ កុម្ភទាសិយា យតោ ជាតោ សុទុគ្គតោ ។
ឯវម្បិ ទុគ្គតោ សន្តោ សមចរិយមធិដ្ឋិតោ
ឧបឌ្ឍភាគំ ភត្តស្ស ទទាមិ យោ មេ ឥច្ឆតិ ។
ចាតុទ្ទសឹ បញ្ចទសឹ សទា ឧបវសាមហំ
ន ចាបិ បាណេ ហឹសាមិ ថេយ្យញ្ចាបិ វិវជ្ជយឹ ។
សព្វមេវ ហិ នូនេតំ សុចិណ្ណំ ភវតិ និប្ផលំ
និរត្ថំ មញ្ញិទំ សីលំ អលាតោ ភាសតី យថា ។
កលិមេវ នូន គណ្ហាមិ អសិប្បោ ធុត្តកោ យថា
កដំ អលាតោ គណ្ហាតិ កិតវោ សិក្ខិតោ យថា ។
ទ្វារំ នប្បដិបស្សាមិ យេន គច្ឆាមិ សុគ្គតឹ
តស្មា រាជ បវេទាមិ សុត្វា កស្សបភាសិតំ ។

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ត្រូវពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី សរសើរហើយ ថាជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងការចែករំលែកទាន ជាអ្នកមានការផ្សារដ៏ស្អាត តែទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនហ៊ានទឹកនាទូវអំពើអាក្រក់របស់ខ្លួនដែលធ្វើហើយទេ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំលុះច្យុតចាកអត្តភាពនោះ ក៏មកកើតក្នុងគភ៌នៃកុម្ភទាសី ជាស្រីទុគ៌ត ក្នុងក្រុងមិថិលានេះ តាំងពីកើតមក ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទុគ៌តក្រៃពេក ។ សូម្បីទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទុគ៌តយ៉ាងនេះ ក៏តាំងនៅក្នុងការប្រព្រឹត្តស្មើ តែងឲ្យកត្តពាក់កណ្តាលដល់បុគ្គលអ្នកត្រូវការ ។ តែងរក្សា(ឧបោសថ) អស់ថ្ងៃទី ១៤ និងថ្ងៃទី ១៥ សព្វៗកាល ទាំងមិនបៀតបៀនសត្វផង បានវៀរបង់ការលួចលាក់ផង ។ អំពើដែលសន្សំល្អហើយទាំងអស់នេះ ជារបស់ឥតផលដោយពិត ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសម្គាល់ថា សីលនេះ មិនមានប្រយោជន៍ទេ ដូចជាអលាតសេនាបតីពោលដែរ ។ ដែលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទទួលទុក្ខទោស ដោយជាក់ស្តែងនេះ ដូចជាអ្នកលេងដែលមិនមានសិល្បៈ ឬដូចជាអលាតសេនាបតីជាអ្នកលេងស្កាបានរៀនហើយ ក៏បានទទួលការឈ្នះ ។ ទូលព្រះបង្គំមិនឃើញទ្វារសម្រាប់ទៅសុគតិសោះ បពិត្រព្រះរាជា ព្រោះហេតុនោះបានជាទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំយំទួញ ព្រោះបានស្តាប់ភាសិតនៃអចេលកៈ ជាកស្សបគោត្រ ។

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[១៨] វីជកស្ស វចោ សុត្វា　　រាជា អង្គតិមព្រវិ
នត្ថិ ទ្វារំ សុគតិយា　　និយតំ កង្ខ វីជក ។
សុខំ វា យទិ វា ទុក្ខំ　　និយតំ កិរ លព្ភតិ
សំសារសុទ្ធិ សព្វេសំ　　មា តុរិតោ អនាគតេ ។
អហម្បិ បុព្វេ កល្យាណោ　　ព្រាហ្មណិព្ភេសុ ចាវដោ[១]
វោហារមនុសាសន្តោ　　រតិហីនោ តទន្តរា ។
[១៩] បុនបិ ភន្តេ ទក្ខេមុ　　សង្គតិ ចេ ភវិស្សតិ
ឥទំ វត្វាន វេទេហោ　　បច្ចគា សន្និវេសនំ ។
[២០] តតោ រត្យា វិវសនេ　　ឧបដ្ឋានម្ហិ អង្គតិ
អមច្ចេ សន្និបាតេត្វា　　ឥទំ វចនមព្រវិ ។
ចន្ទកេ មេ វិមានស្មឹ　　សទា កាមេ វិធេន្តុ មេ
មា ឧបគច្ឆុំ អត្ថេសុ　　គុយ្ហចាកាសិយេសុ ច ។

---
១ ឱ. ព្យាវដោ ។ ម. វាវដោ ។

[១៨] ព្រះរាជាព្រះនាមអង្គតិ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យវីជកៈ ហើយទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលវីជកៈ ទ្វារនៃសុគតិមិនមានទេ អ្នកចូរសង្ឃឹមការដ៏ទៀងចុះ ។ បានឮថា សុខឬទុក្ខ ជារបស់ទៀង ដែលពួកសត្វរមែងតែបាន សេចក្តីបរិសុទ្ធ ព្រោះសង្សារ របស់សត្វទាំងអស់ (រមែងមាន) អ្នកកុំប្រញាប់ចង់ឃើញ ក្នុងកាលដែលមិនទាន់ដល់ (កំណត់នោះ) ឡើយ ។ ក្នុងកាលមុន យើងជាបុគ្គលល្អ បានខ្វល់ខ្វាយ (បម្រើ) នូវពួកព្រាហ្មណ៍និងគហបតី កាលប្រៀនប្រដៅនូវវោហារ (រាជកិច្ច) ក៏សាបសូន្យចាកសេចក្តីត្រេកអរ (ក្នុងកាមគុណ) ជាលំដាប់ ។

[១៩] ព្រះរាជា ទ្រង់ត្រាស់នឹងអចេលកៈ ជាកស្សបគោត្រថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើមានការប្រជុំ យើងនឹងជួបគ្នាម្តងទៀត ។ ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះហើយ ទ្រង់ត្រឡប់ទៅកាន់ព្រះនិវេសន៍របស់ព្រះអង្គវិញ ។

[២០] លំដាប់នោះ លុះរាត្រីអស់ហើយ ព្រះបាទអង្គតិ ទ្រង់ប្រជុំពួកអាមាត្យក្នុងទីជាទីបម្រើ ហើយត្រាស់ព្រះតម្រាស់ដូច្នេះថា អាមាត្យទាំងឡាយ ចូរចាត់ចែងកាមទាំងឡាយ ក្នុងវិមានចន្ទក៍ របស់យើងសព្វ ៗ កាល នាកាលសេចក្តីកំបាំង និងសេចក្តីជាក់ស្តែងកើតឡើងហើយ អាមាត្យឯណានីមួយ កុំមករកយើងឡើយ ។

វិជយោ ច សុនាមោ ច សេនាបតិ អលាតកោ
ឯតេ អត្ថេ និសីទន្តុ វោហារកុសលា តយោ ។
ឥទំ វត្វាន វេទេហោ កាមេវ ពហុ មញ្ញថ
ន ចាបិ ព្រាហ្មណិព្ភេសុ អត្ថេ កិស្មិញ្ចិ ចារជោ ។
[២១] តតោ ទ្វេសត្តរត្តស្ស វេទេហស្សត្រជា បិយា
រាជកញ្ញា រុចា[១] នាម ជាតិមាតរមព្រវិ ។
អលង្ករោថ មំ អម្ម សខិយោ ច អលង្ករោន្តុ មេ
សុវេ បណ្ណរសោ ទិព្យោ គច្ឆំ បិតុស្ស សន្តិកេ ។
តស្សា មាល្យំ អភិហរឹសុ ចន្ទនញ្ច មហារហំ
មណិសង្ខមុត្តរតនំ នានារត្តេ ច អម្ពរេ ។
តញ្ច សោវណ្ណមយេ បីឋេ និសិន្នំ ពហុកិត្តិយោ
បរិកិរិយ អសោភឹសុ រុចំ រុចិរវណ្ណិនី ។
[២២] សា ច សខីមជ្ឈគតា សព្វាភរណភូសិតា
សតេរិតា អព្ភមិវ ចន្ទកំ ចារិសី រុចា ។

១ ឱ. រុជា នាម ។

អាមាត្យឈ្មោះវិជយៈ ១ ឈ្មោះសុនាមៈ ១ អលាតសេនាបតី ១ ទាំង ៣ នេះ ជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងវោហារ (រាជកិច្ច) ចូរអង្គុយក្នុងទីជាទីវិនិច្ឆ័យសេចក្តីនេះចុះ ។ ព្រះបាទវិទេហៈ លុះទ្រង់ត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះហើយ ក៏សម្គាល់កាមទាំងឡាយដ៏ច្រើន ឈប់ខ្វល់ខ្វាយចំពោះព្រាហ្មណ៍គហបតីនិងសេចក្តីណាទីមួយ ។

[២១] តាំងពីកាលនោះមក រហូតដល់រាត្រី ១៤ នាងរាជកញ្ញា របស់ព្រះបាទវិទេហៈ ព្រះនាមរុចា ជាធីតាបង្កើត ជាទីស្រឡាញ់ បានពោលចំពោះមេនំថា នៃម៉ែ សូមម៉ែប្រដាប់ស្អិតស្អាងខ្ញុំ ទាំងពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំ ក៏ចូរប្រដាប់ស្អិតស្អាងដែរ ស្អែក ជាថ្ងៃ ទី ១៥ ជាថ្ងៃទិព្វ ខ្ញុំនឹងទៅកាន់សម្នាក់បិតា ។ ស្ត្រីទាំងឡាយបាននាំមកនូវផ្កាកម្រង ខ្លឹមចន្ទន៍ កែវមណី ស័ង្ខ កែវមុក្តា មានតម្លៃដ៏ច្រើននិងសំពត់អម្ពរមានពណ៌ក្រហមផ្សេងៗ ថ្វាយព្រះរាជកញ្ញានោះ ។ ពួកស្ត្រីដ៏ច្រើន បានចោមរោមព្រះរាជកញ្ញាព្រះនាមរុចានោះ ដែលមានសម្បុរដ៏រុងរឿង កំពុងគង់លើតាំងជាវិការៈនៃមាស ។

[២២] ឯនាងរុចានោះ ស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងអាភរណៈទាំងពួងឋិតនៅ ក្នុងកណ្តាល នៃពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់ បានចូលទៅកាន់វិមានចន្ទក៍ ដូចជាផ្ទេកបន្ទោរ អាស្រ័យមេឃ ។

១៣

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

ឧបសង្កមិត្វា វេទេហំ វន្ទិត្វា វិនយេ រតំ
សុវណ្ណខចិតេ បីឋេ ឯកមន្តំ ឧបាវិសិ ។
[២៣] តញ្ច ទិស្វាន វេទេហោ អច្ឆរានំវ សង្គមំ
រថំ សវិមជ្ឈគតំ ឥទំ វចនមព្រវិ ។
កច្ចិ រមសិ ចាសាទេ អន្តោ ចោក្ខរណឹ បតិ
កច្ចិ ពហុវិធំ ខជ្ជំ សទា អភិហរន្តិ តេ ។
កច្ចិ ពហុវិធំ មាល្យំ ឱចិនិត្វា កុមារិយោ
ឃរេ ករោថ បច្ចេកំ ខិឌ្ឌា រតិ រតោ អហុ ។
កេន វា វិកលំ តុយ្ហំ កឹ ខិប្បំ អាហរន្តុ តេ
មនោ ការស្សុ កុដ្ដមុខី អបិ ចន្ទសមំ ហិ តេ ។
[២៤] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា រុចា បិតរមព្រវិ
សព្វមេតំ មហារាជ លព្ភតិស្សរសន្តិកេ ។
សុវេ បណ្ណរសោ ទិព្យោ សហស្សំ អាហរន្តុ មេ
យថា ទិន្នញ្ច ទស្សាមិ ទានំ សព្វវណិស្វហំ ។

លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះបាទវិទេហៈ ដែលទ្រង់ត្រេកអរក្នុងវិន័យ ហើយយាងចូលទៅគង់លើតាំង ដែលវិចិត្រដោយមាស ក្នុងទីសមគួរ ។

[២៣] ព្រះបាទវិទេហៈ ទ្រង់ទតឃើញការប្រជុំនោះ ដូចជាទីប្រជុំពួកស្ត្រីទេពអប្សរ ទើបត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះនឹងនាងរុចា ដែលឋិតនៅត្រង់កណ្តាល នៃពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់ថា នាងត្រេកអរក្នុងប្រាសាទស្រះបោក្ខរណីខាងក្នុងដែរឬ ពួកជនបាននាំមកនូវបង្អែមមានប្រការដ៏ច្រើន ដល់នាងសព្វកាលដែរឬ ។ នាងទាំងឡាយជាកុមារី បានក្រងកម្រងផ្កាដ៏ច្រើន ជាស្ត្រីនៅលេងល្បែង ត្រេកអរដោយសេចក្តីសប្បាយ បានធ្វើផ្ទះតូចៗទាំងឡាយផ្សេងៗគ្នាខ្លះដែរឬ ។ មួយទៀតនាងខ្វះខាត ដោយវត្ថុអ្វី ជនទាំងឡាយបាននាំមក យ៉ាងឆាប់ដល់នាងដែរឬ ម្នាលនាងមានភក្ត្រផាត់លាបល្អ នាងចូរធ្វើតាមចិត្តចុះសូម្បីរបស់ស្មើដោយព្រះចន្ទ ក៏ឪពុកផ្តល់ឲ្យនាងដែរ ។

[២៤] នាងរុចា បានស្តាប់ព្រះរាជឱង្ការព្រះបាទវិទេហៈហើយ ទូលតបព្រះបិតាថា បពិត្រមហារាជ របស់ទាំងអស់នុ៎ះ ខ្ញុំម្ចាស់តែងបានក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះអង្គជាឥស្សរៈ ។ ស្អែកជាថ្ងៃ ទី ១៥ ជាទិព្យសូមឲ្យពួកជននាំកហាបណៈ មួយពាន់ ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ៗ នឹងឲ្យទានចំពោះវណិព្វកៈទាំងអស់ តាមទំនងដែលខ្ញុំម្ចាស់ធ្លាប់ឲ្យហើយ ។

[២៥] រុចាយ វចនំ សុត្វា　　រាជា អង្គតិមព្រវិ
ពហុំ វិនាសិតំ វិត្តំ　　និរត្ថំ អផលំ តយា ។
ឧចោសថេ វសំ និច្ចំ　　អន្នបានំ ន កុញ្ជសិ
និយតេតំ អព្ភុត្តព្វំ　　នត្ថិ បុញ្ញំ អកុញ្ជតោ
វីជកោបិ ហិ សុត្វាន　　តទា កស្សបភាសិតំ
បស្សសន្តោ មុហុំ ឧណ្ហំ　　រុទំ អស្សូនិ វត្តយិ ។
យាវ រុចេ ជីវមានា　　មា ភត្តមបនាមយិ
នត្ថិ ភទ្ទេ បរោ លោកោ　　កឹ និរត្ថំ វិហញ្ញសិ ។

[២៦] វេទេហស្ស វចោ សុត្វា　　រុចា រុចិរវណ្ណិនី
ជានំ បុព្វាបរំ ធម្មំ　　បិតរំ ឯតទព្រវិ ។
សុតមេវ បុរេ អាសិ　　បច្ចក្ខំ ទិដ្ឋមិទំ មយា
ពាលូបសេវី យោ ហោតិ　　ពាលោវ សមបជ្ជថ ។
មុឡ្ហោ ហិ មុឡ្ហមាគម្ម　　ភិយ្យោ មោហំ និគច្ឆតិ
បដិរូបំ អឡាតេន　　វីជកេន ច មុឡ្ហិតុំ ។

[២៥] ព្រះរាជាអង្គតិ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនាងរុចាហើយ ទ្រង់ត្រាស់ថា ទ្រព្យដ៏ច្រើនឈ្មោះថានាងធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យឥតប្រយោជន៍ធ្វើឲ្យឥតផលហើយ ។ នាងរក្សាឧបោសថ មិនបរិភោគបាយទឹក ជានិច្ច ឯបាយនិងទឹកដែលនាងមិនបរិភោគនេះ ជារបស់ទៀង បុណ្យមិនមានដល់បុគ្គលដែលមិនបរិភោគទេ ដូចយ៉ាងទាសៈឈ្មោះវីជកៈបាន ស្តាប់ភាសិតអចេលកៈ ជាកស្សបគោត្រ ក្នុងកាលនោះ ក៏ដកដង្ហើមចេញដ៏ក្តៅរឿយៗ យំសម្រក់ទឹកភ្នែក ។ ម្នាលនាងរុចា នាងកាលរស់នៅដរាបណា កុំអត់បាយឡើយ ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន បរលោកមិនមានទេ ព្រោះហេតុអ្វីនាងប្រឹងឲ្យលំបាក ឥតប្រយោជន៍ ។

[២៦] នាងរុចា មានសម្បុរដ៏រុងរឿង បានស្តាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវិទេហៈ កាលដឹងធម៌ខាងដើមនិងខាងចុង ទើបពោលពាក្យនេះនឹងបិតាថា ពីដើម ខ្ញុំម្ចាស់គ្រាន់តែឮ (ថ្ងៃនេះ) រឿងនេះខ្ញុំម្ចាស់ឃើញជាក់ច្បាស់ហើយថា បុគ្គលណា សេពគប់នឹងជនពាល បុគ្គលនោះទៅជាបុគ្គលពាលដែរ ។ ដ្បិតថា បុគ្គលវង្វេង អាស្រ័យនឹងបុគ្គលវង្វេង រមែងដល់សេចក្តីវង្វេងដ៏លើសលុប អលាតសេនាបតី និងទាសៈឈ្មោះវីជកៈ គួរវង្វេងទៅចុះ (តែព្រះអង្គកុំវង្វេងឡើយ) ។

[២៧] ត្វញ្ច នោសិ សប្បញ្ញោ ធីរោ អត្ថស្ស កោវិទោ
កថំ ពាលេហិ សទិសោ[១] ហីនទិដ្ឋិមុបាគមិ ។
សចេ ហិ សំសារបថេន សុជ្ឈតិ
និរត្ថិយា បព្វជ្ជា គុណស្ស
កីដោវ អគ្គឹ ជលិតំ អបាបតំ
អាបជ្ជតិ[២] មោហមុឡ្ហោ នគ្គភាវំ ។
សំសារសុទ្ធីតិ បុរេ និវិដ្ឋា
កម្មំ វិទូសេន្តិ ពហូ អជានំ[៣]
បុព្វេ កលិ ទុគ្គហិតោវ អត្ថោ
ទុម្មោចយោ ពលិសា អម្ពុជោវ ។

[២៨] ឧបមន្តេ ករិស្សាមិ មហារាជ តវត្ថិយា
ឧបមាយមិធេកច្ចេ អត្ថំ ជានន្តិ បណ្ឌិតា ។
វាណិជានំ យថា នាវា អប្បមាណភារា គរុ
អតិភារំ សមាទាយ អណ្ណវេ អវសីទតិ ។
ឯវមេវ នរោ បាបំ ថោកំ ថោកម្បិ អាចិនំ
អតិភារំ សមាទាយ និរយេ អវសីទតិ ។

---

១ ឱ. ម. សទិសំ ។ ២ ឱ. ឧបបជ្ជតិ ។ ម. ឧប្បជ្ជតិ ។ ៣ ម. ពហូ បជា ។

[២៧] បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះអង្គប្រកបដោយបញ្ញា ជាអ្នកប្រាជ្ញឈ្លាសក្នុងសេចក្ដីចម្រើន ហេតុអ្វី ព្រះអង្គប្រហែលនឹងពួកជនពាលហើយលុះទិដ្ឋិថោកទាប ។

ប្រសិនបើ សត្វបរិសុទ្ធ ដោយគន្ធងនៃសំសារ បព្វជ្ជានៃអចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ក៏មិនមានប្រយោជន៍ដែរ អចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ជាអ្នកវង្វេងដោយមោហៈ ដល់នូវភាពជាអ្នកអាក្រាត ដូចជាសត្វកណ្ដូប ទម្លាក់ខ្លួនក្នុងភ្លើងកំពុងឆេះ ។ ជនទាំងឡាយច្រើននាក់ កាលមិនដឹង ត្រូវអចេលកៈឈ្មោះគុណៈទូន្មានហើយ ក្នុងកាលមុនថា សេចក្ដីបរិសុទ្ធព្រោះសំសារដូច្នេះ ក៏បដិសេធនូវកម្មចេញ ប្រយោជន៍ដែលជនកាន់មិនល្អហើយក្នុងកាលមុន ក៏ទៅជាទោស ដូចត្រីដែលរូចអំពីសន្ទូច បានដោយក្រ ។

[២៨] បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងធ្វើឧបមាថ្វាយព្រះអង្គ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះអង្គ ព្រោះថាបណ្ឌិតពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ រមែងដឹងសេចក្ដីដោយពាក្យឧបមា ។ ទូករបស់ពួកឈ្មួញ ផ្ទុកភារៈធ្ងន់ហួសប្រមាណ នាំទៅនូវភារៈធ្ងន់លើសលុប រមែងលិច ក្នុងសមុទ្រយ៉ាងណា នរជនកាលសន្សំបាបបន្តិចម្ដង ៗ ឈ្មោះថាជាអ្នកកាន់យកនូវភារៈដ៏លើសលុប រមែងលិចក្នុងនរក យ៉ាងនោះដែរ ។

ន តាវ ភារោ បរិបូរោ អលាតស្ស មហីបតិ
អាចិនាតិ ច តំ ចាបំ យេន គច្ឆតិ ទុគ្គតឹ ។
បុព្វេវស្ស កតំ បុញ្ញំ អលាតស្ស មហីបតិ
តស្សេវ ទេវ និស្សន្ទោ យញ្ចេសោ លភតេ សុខំ ។
ជីយតេវស្ស តំ បុញ្ញំ តថាហិ អកុសលេ រតោ
ឧជុមគ្គំ អវហាយ កុម្មគ្គំ អនុធាវតិ ។
តុលា យថា បគ្គហិតា ឱហិតេ តុលមណ្ឌលេ
ឧន្នមេតិ តុលាសីសំ ភារេ ឱរោបិតេ សតិ ។
ឯវមេវ នរោ បុញ្ញំ ថោកំ ថោកម្បិ អាចិនំ
សគ្គាតិមានោ ទាសោវ វីជកោ សាតវេ[១] រតោ ។
យមជ្ជ វីជកោ ទាសោ ទុក្ខំ បស្សតិ អត្តនិ
បុព្វេវស្ស[៣] កតំ ចាបំ តមេសោ បដិសេវតិ ។
ជីយតេវស្ស តំ ចាបំ តថាហិ វិនយេ រតោ
កស្សបញ្ច សមាបជ្ជ មាហេវុប្បថមាគមា ។

---

១ ម. សាធវេ ។ ២ ឱ. បុព្វេ តស្ស ។

បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់ផែនដី ភារៈដ៏ធ្ងន់របស់អលាតសេនាបតី មិនទាន់ពេញប្រៀបនៅឡើយ អលាតសេនាបតីទៅកាន់ទុគ្គតិព្រោះបាបណា គាត់នៅតែសន្សំបាបនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាម្ចាស់ផែនដី អលាតសេនាបតី បានធ្វើបុណ្យហើយក្នុងកាលមុន បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ឯអលាតសេនាបតីនុ៎ះបានសុខ ព្រោះអានិសង្សបុណ្យដែលគាត់ធ្វើហើយក្នុងកាលមុននោះឯង ។ បុណ្យនោះរបស់គាត់អស់ហើយ បានជាគាត់ត្រេកអរក្នុងអកុសលកម្ម លះបង់នូវផ្លូវត្រង់ហើយដើរទៅតាមផ្លូវវៀចវិញ ។ កាលវត្ថុធ្ងន់ ដែលគេដាក់ក្នុងមណ្ឌលនៃជញ្ជីង ជញ្ជីងក៏បះ កាលបើភារៈគេដាក់ចេញហើយក្បាលជញ្ជីងក៏ងើបឡើង យ៉ាងណាមិញ ។ នរជនកាលសន្សំបុណ្យ សូម្បីបន្តិចម្ដង ៗ ដូចជាទាសៈឈ្មោះវីជកៈ កាលប្រាថ្នាឋានសួគ៌ ត្រេកអរក្នុងកុសលកម្ម មានផលល្អ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ បាបណា ដែលវីជកៈនោះបានធ្វើទុកក្នុងកាលមុន ទាសៈឈ្មោះវីជកៈឃើញទុក្ខណា ចំពោះខ្លួនក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះគាត់បានធ្វើបាបក្នុងជាតិមុន បានជាគាត់ទទួលទុក្ខនោះ ។ បាបរបស់គាត់នោះអស់ បានជាគាត់ត្រេកអរក្នុងវិន័យ សូមព្រះអង្គកុំគប់រកអចេលកៈឈ្មោះគុណៈ ជាកស្សបគោត្រ ហើយមកកាន់ផ្លូវខុសឡើយ ។

១៧

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

[២៩] យំ យំ ហិ រាជ ភជតិ សន្តំ វា យទិ វា អសំ
សីលវន្តំ វិសីលំ វា វសំ តស្សេវ គច្ឆតិ ។
យាទិសំ កុរុតេ មិត្តំ យាទិសញ្ចូបសេវតិ
សោបិ តាទិសកោ ហោតិ សហវាសោ ហិ តាទិសោ ។
សេវមានោ សេវមានំ សំផុដ្ឋោ សំផុសំ បរំ
សរោ ទុដ្ឋោ កលាបំវ អលិត្តមុបលិម្បតិ
ឧបលេបភយា ធីរោ នេវ បាបសខា សិយា ។
បូតិមច្ឆំ កុសគ្គេន យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
កុសាបិ បូតី វាយន្តិ ឯវំ ពាលូបសេវនា ។
តគរញ្ច បលាសេន យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ
បត្តាបិ សុរភី វាយន្តិ ឯវំ ធីរូបសេវនា ។
តស្មា បត្តបុដស្សេវ ញត្វា សម្បាកមត្តនោ
អសន្តេ នូបសេវេយ្យ សន្តេ សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ
អសន្តេ និរយំ នេន្តិ សន្តោ បាបេន្តិ សុគ្គតឹ ។

មហានិបាត មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨

[២៩] បពិត្រព្រះរាជា បុគ្គលគប់រកបុគ្គលណា ៗ ជាសប្បុរស ឬជាអសប្បុរស មានសីលឬមិនមានសីល រមែងលុះនូវអំណាចនៃបុគ្គលនោះ ៗ ឯង ។ បុគ្គលធ្វើបុគ្គលបែបណាឲ្យជាមិត្រផង សេពបុគ្គលបែបណាផង បុគ្គលនោះ រមែងប្រាកដដូចបុគ្គលនោះដែរ ព្រោះថាការនៅរួមគ្នា រមែងប្រាកដដូច្នោះ ។ អាចារ្យដែលកូនសិស្សពាល់ត្រូវហើយ រមែងប្រឡាក់កូនសិស្ស ដែលមិនទាន់ប្រឡាក់ កាលកូនសិស្សពាល់ត្រូវអាចារ្យដទៃ រមែងប្រឡាក់ ដូចព្រួញលាបថ្នាំពិស ប្រឡាក់បំពង់ព្រួញដូច្នោះ អ្នកប្រាជ្ញមិនត្រូវមានសម្មាញ់ដ៏លាមក ព្រោះខ្លាចអំពីការប្រឡាក់ ។ ជនណាខ្ចប់ត្រីស្អុយដោយស្លឹកភ្លាំង ស្លឹកភ្លាំងរបស់ជននោះ ទៅជាមានក្លិនស្អុយផ្សាយទៅ យ៉ាងណាមិញ ការសេពនឹងបុគ្គលពាល ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ជនណាខ្ចប់គ្រឿងក្រអូបដោយស្លឹកឈើ ស្លឹកឈើរបស់ជននោះ ទៅជាមានក្លិនក្រអូបផ្សាយទៅ យ៉ាងណាមិញ ការសេពបុគ្គលជាអ្នកប្រាជ្ញ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតកាលដឹងច្បាស់នូវភាពនៃខ្លួនដែលប្រែប្រួលបាន ដូចជាកញ្ចប់នៃស្លឹកឈើ មិនត្រូវសេពអសប្បុរសទេ ត្រូវសេពតែពួកសប្បុរស ព្រោះថាពួកអសប្បុរស តែងនាំទៅកាន់នរក ពួកសប្បុរសតែងឲ្យដល់សុគតិ ។

[៣០] អហម្បិ ជាតិយោ សត្ត   សរេ សំសរិតត្តនោ
អនាគតេបិ សត្តេវ   យា គមិស្សំ ឥតោ ចុតា ។
យា មេ សា សត្តមី ជាតិ   អហុ បុព្វេ ជនាធិប
កម្មារបុត្តោ មគធេសុ   អហុ រាជគហេ បុរេ ។
បាបំ សហាយមាគម្ម   ពហុ បាបំ កតំ មយា
បរទារស្ស ហេឋេន្តា   ចរិម្ហា អមរា វិយ ។
តំ កម្មំ និហិតំ អដ្ឋា   ភស្មាច្ឆន្នោវ បាវកោ
អថ អញ្ញេហិ កម្មេហិ   អជាយឹ វំសភូមិយំ ។
កោសម្ពិយំ សេដ្ឋិកុលេ   ឥទ្ធេ ផីតេ មហទ្ធនេ
ឯកបុត្តោ មហារាជ   និច្ចំ សក្កតបូជិតោ ។
តត្ថ មិត្តំ អសេវិស្សំ   សហាយំ សាតវេ រតំ
បណ្ឌិតំ សុតសម្បន្នំ   សោ មំ អត្ថេ និវេសយិ ។
ចាតុទ្ទសឹ បញ្ចទសឹ   ពហុំ រត្តិមុបាវិសឹ
តំ កម្មំ និហិតំ អដ្ឋា   និធីវ ឧទកន្តិកេ ។

[៣០] ខ្ញុំម្ចាស់បានរលឹកឃើញនូវភាពនៃខ្លួន ដែលអន្ទោលទៅមកអស់ ៧ ជាតិមកហើយ និង ៧ ជាតិ(ទៀត)ដែលខ្ញុំម្ចាស់នឹងច្យុតចាកអត្តភាពនេះ ទៅក្នុងអនាគត ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ក្នុងកាលមុន ជាតិណារបស់ខ្ញុំម្ចាស់ជាគម្រប់ ៧ (ក្នុងជាតិនោះ) ខ្ញុំម្ចាស់បានកើតជាកូនជាងមាស ក្នុងរាជគហបូរី ក្នុងដែនមគធៈ ។ បាបដ៏ច្រើនខ្ញុំម្ចាស់បានធ្វើហើយ ព្រោះអាស្រ័យសម្លាញ់ដ៏លាមក ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងពីរនាក់ កាលបៀតបៀនប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ ប្រព្រឹត្ត (ខ្លួន) ដូចមិនស្លាប់ ។ អំពើនោះកប់នៅ ដូចភ្លើងដែលកប់ក្នុងផេះ បពិត្រមហារាជ តទៅខ្ញុំម្ចាស់បានកើតក្នុងវំសភូមិ ក្រុងកោសម្ពី ជាកូនប្រុសតែមួយ មានគេធ្វើសក្ការបូជាជានិច្ច ក្នុងត្រកូលសេដ្ឋី ជាត្រកូលស្តុកស្តម្ភ សម្បូរ មានទ្រព្យច្រើន ដោយកម្មដទៃ ។ ក្នុងកាលនោះ ខ្ញុំម្ចាស់បានសេពគប់មិត្រសម្លាញ់ អ្នកត្រេកអរក្នុងកុសល ជាបណ្ឌិតអ្នកបរិបូណ៌ដោយការចេះដឹង មិត្រនោះបានតម្កល់ខ្ញុំម្ចាស់ក្នុងអំពើជាប្រយោជន៍ ។ ខ្ញុំម្ចាស់បានរក្សាឧបោសថអស់រាត្រីទី ១៤ និងទី ១៥ ដ៏ច្រើន កម្មនោះនៅកប់ ដូចកំណប់ក្នុងទឹក ។

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

អថ ចាចានំ កម្មានំ　　យមេតំ មកជេ កាតំ
ផលំ បរិយាគតំ បច្ឆា　　ភុត្វា ទុដ្ឋវិសំ យថា ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　រោរុវេ និរយេ ចិរំ
សកម្មុនា អបចិស្សំ　　តំ សរំ ន សុខំ លភេ ។
ពហុវស្សគណេ តត្ថ　　ខេបយិត្វា ពហុំ ទុក្ខំ
ភិណ្ណាគតេ អហុ រាជ　　ឆកាលោ ឧទ្ធតប្ផលោ ។
[៣១] សាតបុត្តា មយា វុឡ្ហា　　បិដ្ឋិយា ច រថេន ច
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ　　បរទារគមនស្ស មេ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　កបិ អាសឹ ព្រហាវនេ
និលុញ្ចិតផលោយេវ　　យូថបេន បគព្ភិនា
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ　　បរទារគមនស្ស មេ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　ទសណ្ណេសុ បសុ អហុំ
និលុញ្ចិតោ ជវោ ភទ្រោ　　យោគ្គំ វុឡ្ហំ ចិរំ មយា
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ　　បរទារគមនស្ស មេ ។

ក៏បណ្ដាបាបកម្មទាំងឡាយ បរទារកកម្មណា ដែលខ្ញុំម្ចាស់បាន ធ្វើហើយក្នុងដែនមគធៈ ផល(នៃបរទារកកម្ម)នោះ ផ្ដល់ក្នុងកាល ជាខាងក្រោយ ដូចបុគ្គលអ្នកបរិភោគភោជន ដែលលាយដោយ ពិសដ៏កាចដូច្នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាក ត្រកូលសេដ្ឋីនោះមក ក៏ឆេះក្នុងរោរុពនរក អស់កាលដ៏យូរ ដោយ កម្មរបស់ខ្លួន ខ្ញុំម្ចាស់កាលរលឹកឃើញទុក្ខ ក្នុងនរកនោះ រមែង មិនបានសេចក្ដីសុខ ។ ខ្ញុំម្ចាស់ញ៉ាំងសេចក្ដីទុក្ខដ៏ច្រើនឲ្យអស់ ទៅក្នុងរោរុពនរកនោះ អស់ពួកនៃឆ្នាំដ៏ច្រើន បានមកកើតជាពពែ គេក្រៀវអណ្ឌៈ ក្នុងក្រុងភិន្នាគតៈ ។

[៣១] ខ្ញុំម្ចាស់បាននាំពួកកូនអាមាត្យដោយខ្នងផង ដោយរថផង (ការឆេះ ក្នុងរោរុពនរកជាដើមនោះ) ជាផលកម្មគឺការគប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាព នោះហើយក៏កើតជាស្វាក្នុងព្រៃធំ ត្រូវស្វាជាម្ចាស់ហ្វូងជាសត្វឃ្មើស ឃ្មង ខាំកាត់ពូជចេញ នេះជាផលកម្មគឺការគប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាព នោះហើយ បានកើតជាគោក្នុងដែនទសន្នៈ ជាគោដ៏ចម្រើន មានសន្ទុះ លឿន ត្រូវគេក្រៀវ ខ្ញុំម្ចាស់បានអូសរទេះ អស់កាលដ៏យូរ នេះជាផលកម្ម គឺការគប់រកប្រពន្ធអ្នកដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។

តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　វជ្ជីសុ កុលមាគមា
នេវិត្ថី ន បុមា អាសឹ　　មនុស្សត្តេ សុទុល្លភេ
តស្ស កម្មស្ស និស្សន្ទោ　　បរទារគមនស្ស មេ ។
តតោ ចុតាហំ វេទេហ　　អជាយឹ នន្ទនេ វនេ
ភវនេ តាវត្តឹសាហំ　　អច្ឆរា កាមវណ្ណិនី ។
វិចិត្រវត្ថាភរណា　　អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា
កុសលា នច្ចគីតស្ស　　សក្កស្ស បរិចារិកា ។
តត្ថ ឋិតាហំ វេទេហ　　សរាមិ ជាតិយោ ឥមា
អនាគតេបិ សត្តេវ　　យា គមិស្សំ ឥតោ ចុតា ។
បរិយាគតន្តំ កុសលំ　　យំ មេ កោសម្ពិយំ កតំ
ទេវេ ចេវ មនុស្សេ ច　　សន្ធាវិស្សំ ឥតោ ចុតា ។
សត្ត ជច្ចា មហារាជ　　និច្ចំ សក្កតបូជិតា
ឥត្ថីភាវា ន មុច្ចិស្សំ　　ឆដ្ឋាវ គតិយោ(១)ឥមា ។
សត្តមី ច គតិ ទេវ　　ទេវបុត្តោ មហិទ្ធិកោ
បុមា ទេវោ ភវិស្សាមិ　　ទេវកាយស្មិមុត្តមោ ។

---

១ ឱ. ម. ឆដ្ឋាន គតិយោ ។

បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ បានមក (កើត)ក្នុងត្រកូលក្នុងដែនវជ្ជី ក្នុងភាពជាមនុស្សដែលគេបានដោយក្រ តែមិនមែនស្រីមិនមែនប្រុស (ខ្ទើយ) នេះជាផលកម្មគឺការគប់រកប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ នៃខ្ញុំម្ចាស់នោះ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ បានកើតជាស្រីអប្សរ មានវណ្ណៈគួរប្រាថ្នាក្នុងនន្ទវនឧទ្យាន ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ។ មានសំពត់និងគ្រឿងអាភរណៈដ៏វិចិត្រ ពាក់កុណ្ឌលជាវិការៈ នៃកែវមណី ជាស្រីឈ្លាសក្នុងការរាំនិងច្រៀង ជាស្រីបម្រើទេវរាជឈ្មោះសក្កៈ ។ បពិត្រព្រះបាទវិទេហៈ ខ្ញុំម្ចាស់ឋិតនៅក្នុងឋានតាវត្តិង្សនោះ រលឹកឃើញជាតិ ៧ ដែលខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅក្នុងអនាគត ។ កុសលណាដែលខ្ញុំម្ចាស់បានធ្វើហើយ ក្នុងក្រុងកោសម្ពី កុសលនោះ តាមមកឲ្យផល ខ្ញុំម្ចាស់ច្យុតចាកអត្តភាព ជាទេពធីតាទុំះ នឹងអន្ទោលទៅហើយក្នុងទេវលោក និងមនុស្សលោក ។ បពិត្រមហារាជ ខ្ញុំម្ចាស់ដែលគេធ្វើសក្ការបូជាជានិច្ច អស់ជាតិទាំងឡាយ ៧ តែខ្ញុំម្ចាស់នឹងមិនរួចហើយចាកភាពជាស្រី អស់គតិ ៦ នេះ ។ បពិត្រព្រះសម្មតិទេពក្នុងគតិជាគម្រប់ ៧ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងកើតជាទេវតាប្រុស ជាទេវបុត្រមានឫទ្ធិច្រើន ដ៏ឧត្តម ក្នុងពួកទេវតា ។

អដ្ឋាបិ សណ្ឋានមយំ មាលា គណ្ហន្តិ ជន្តុនេ
ទេវបុត្តោ ជវោ នាម យោ មេ មាលំ បដិច្ឆតិ ។
មុហុត្តោ វិយ សោ ទិព្យោ ឥធ វស្សានិ សោឡស
រត្តិន្ទិវោ ច សោ ទិព្យោ មានុសី សរទោសតំ ។
ឥតិ កម្មានិ អន្វេន្តិ អសង្ខេយ្យាបិ ជាតិយោ
កល្យាណំ យទិ វា ចាបំ ន ហិ កម្មំ វិនស្សតិ ។
[៣២] យោ ឥច្ឆេ បុរិសោ ហោតុំ ជាតឹ ជាតឹ បុនប្បុនំ
បរទារំ វិវជ្ជេយ្យ ធោតចាទោវ កទ្ទមំ ។
យា ឥច្ឆេ បុរិសោ ហោតុំ ជាតឹ ជាតឹ បុនប្បុនំ
សាមិកំ អបចាយេយ្យ ឥន្ទំវ បរិចារិកា ។
យោ ឥច្ឆេ ទិព្វភោគញ្ច ទិព្វមាយុំ យសំ សុខំ
ចាចានិ បរិវជ្ជេត្វា តិវិធំ ធម្មមាចរេ ។
កាយេន វាចា មនសា អប្បមត្តោ វិចក្ខណោ
អត្តនោ ហោតិ អត្ថាយ ឥត្ថី វា យទិវា បុមា ។
យេកេចិមេ មនុជា ជីវលោកេ
យសស្សិនោ សព្វសមន្តភោគា
អសំសយំ តេហិ បុរេ សុចិណ្ណំ
កម្មស្សកាសេ[១] បុថុ សព្វសត្តា ។

១ ឱ. កម្មស្សកា យេ ។

កំក្នុងថ្ងៃនេះ នាងទេពកញ្ញាទាំងឡាយ នៅកំពុងតែក្រងផ្កាជាផ្កាំង ក្នុងនន្ទនវ័ន ទេវបុត្រឈ្មោះជវៈ (ជាស្វាមីខ្ញុំម្ចាស់នោះ) កំពុងទទួលកម្រងផ្កាដើម្បីខ្ញុំម្ចាស់ ។ ១៦ឆ្នាំ ក្នុងជាតិរបស់ខ្ញុំម្ចាស់នេះ ហាក់ដូចជាកាលទិព្វនោះ មួយរំពេច មួយយប់ មួយថ្ងៃទិព្វនោះ ជា ១០០ ឆ្នាំរបស់មនុស្ស ។ កម្មទាំងឡាយរមែងអន្ទោលតាមអស់ជាតិជាអសង្ខេយ្យដូច្នេះឯង ដ្បិតថា កម្មល្អក្តី លាមកក្តី មិនវិនាសទេ ។

[៣២] ប្រុសណាប្រាថ្នាឲ្យបានជាភេទប្រុសរាល់ៗជាតិ ត្រូវវៀរប្រពន្ធបុគ្គលដទៃ ដូចជាបុគ្គលអ្នកមានជើងលាងហើយ វៀរបង់នូវភក់ដូច្នោះ ។ ស្ត្រីណាប្រាថ្នាឲ្យបានជាប្រុសរាល់ ។ ជាតិ ត្រូវគោរពប្តី ដូចជាពួកស្រីអប្សរ ជាអ្នកបម្រើ គោរពព្រះឥន្ទដូច្នោះ ។ បុគ្គលណាចង់បានភោគៈជាទិព្វ អាយុ យស និងសុខជាទិព្វ ត្រូវវៀរបង់អំពើបាបទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តសុចរិតធម៌ ៣ យ៉ាង ។ ស្ត្រីក្តី បុរសក្តី ជាអ្នកមិនធ្វេសប្រហែសដោយកាយវាចាចិត្ត មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា ឈ្មោះថា កើតមកដើម្បីប្រយោជន៍របស់ខ្លួន ។

ពួកមនុស្សណានីមួយ ក្នុងជីវលោក ជាអ្នកមានយស
មានភោគៈបរិបូណ៌ទាំងអស់ ពួកមនុស្សទាំងនោះ បាន
សន្សំកម្មល្អហើយ ក្នុងកាលមុន ដោយឥតសង្ស័យ
សត្វទាំងអស់ ជាច្រើន សុទ្ធតែមានកម្មជារបស់ខ្លួន ។

ឥង្ឃានុចិន្តេសិ សយម្បិ ទេវ
កុតោ និទានា តេ ឥមា ជនិន្ទ
យា តេ ឥមា អច្ឆរសន្និកាសា
អលង្កតា កាញ្ចនជាលឆន្នា ។

ឥច្ចេវំ បិតរំ កញ្ញា   រុចា តោសេសិ អង្គតឹ
មុឡ្ហស្ស មគ្គមាចិក្ខិ   ធម្មមក្ខាសិ សុព្វតា ។
[៣៣] អថាគមា ព្រហ្មលោកា   នារទោ មានុសឹ បជំ
ជម្ពុទីបំ អវេក្ខន្តោ   អទ្ទស រាជានមង្គតឹ ។
តតោ បតិដ្ឋ បាសាទេ   វេទេហស្ស បុរក្ខតោ
តញ្ច ទិស្វា អនុប្បត្តំ   រុចា ឥសិមវន្ទថ ។
[៣៤] អថាសនម្ហា ឱរុយ្ហ   រាជា ព្យម្ហិតមានសោ
នារទំ បរិបុច្ឆន្តោ   ឥទំ វចនមព្រវិ ។

បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គទ្រង់ត្រិះរិះរឿយៗដោយ ព្រះអង្គឯងចុះ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ស្ត្រីទាំងឡាយ ណារបស់ព្រះអង្គ ប្រាកដស្មើដោយស្រីអប្សរ មានខ្លួនប្រដាប់ ហើយ បិទបាំងដោយបណ្តាញមាស តើស្ត្រីទាំងនេះ របស់ ព្រះអង្គ មានអ្វីជាហេតុ ។

ព្រះរាជកញ្ញាព្រះនាមរុចា ញ៉ាំងព្រះបាទអង្គតិ ជាព្រះបិតាឲ្យ ត្រេកអរយ៉ាងនេះដូច្នេះឯង នាងជាអ្នកមានវត្តល្អ បានប្រាប់ផ្លូវ (សុគតិ) ដល់ព្រះបិតា (ដូចបុគ្គលប្រាប់ផ្លូវ) ដល់មនុស្សវង្វេង នាងបានសម្តែងសុចរិតធម៌ ។

[៣៣] *គ្រានោះ នារទព្រហ្ម មកពីព្រហ្មលោក មកកាន់គន្លងជារបស់ មនុស្ស ប្រមើលមើលជម្ពូទ្វីប ក៏បានឃើញព្រះបាទអង្គតិ ។ លំ-ដាប់នោះ នារទព្រហ្ម ឋិតនៅឰដ៏អាកាសក្នុងប្រាសាទ ខាងមុខ នៃព្រះបាទវិទេហៈ នាងរុចាបានឃើញនារទព្រហ្មនោះ ដែល មកដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំនារទព្រហ្មដែលតំណែងខ្លួនជាឥសី ។*

[៣៤] *គ្រានោះ ព្រះរាជា មានព្រះហឫទ័យតក់ស្លុត ក៏ចុះអំពី អាសនៈ ហើយសាកសួរនារទព្រហ្ម ទើបត្រាស់ព្រះបន្ទូលដូច្នេះថា*

កុតោ នុ អាគច្ឆសិ ទេវវណ្ណិ
ឱភាសយំ សព្វទិសា(១) ចន្ទិមា វ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ នាមគោត្តំ
កថន្តុ ជានន្តិ មនុស្សលោកេ ។

[៣៥] អហញ្ហិ ទេវតោ ឥទានិ ឯមិ
ឱភាសយំ សព្វទិសា ចន្ទិមា វ
អក្ខាមិ តេ បុច្ឆិតោ នាមគោត្តំ
ជានន្តិ មំ នារទោ កស្សបោ ចាតិ ។

[៣៦] អច្ឆរិយរូបំ តវ យាទិសញ្ច
វេហាយសំ គច្ឆសិ តិដ្ឋសិ ច
បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ
អថ កេន វណ្ណេន តវាយមិទ្ធិ ។

[៣៧] សច្ចញ្ច ធម្មោ ច ទមោ ច ចាគោ
គុណា មមេតេ បកតា បុរាណា
តេហេវ ធម្មេហិ សុសេវិតេហិ
មនោជវោ យេន កាមំ គតោស្មិ ។

---

១ ឱ. សំវរី ។

លោកមានវណ្ណៈដូចទេវតា ញុំាងទិសទាំងអស់ ឲ្យភ្លឺដូចព្រះចន្ទ ទើបនឹងមកអំពីទីណា យើងសួរហើយ លោកចូរប្រាប់នាមនិងគោត្រ មនុស្សទាំងឡាយក្នុងមនុស្សលោក តើគេស្គាល់ដូចម្តេចបាន ។

[៣៥] (នារទព្រហ្ម...)អាត្មាភាពទើបនឹងមកអំពីទេវលោក ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ញុំាងទិសទាំងអស់ឲ្យភ្លឺដូចព្រះចន្ទ អាត្មាភាពដែលព្រះអង្គសួរហើយ នឹងទូលនាមនិងគោត្រថា មនុស្សទាំង-ឡាយស្គាល់អាត្មាភាពថា ឈ្មោះនារទៈ ជាកស្សបគោត្រ ។

[៣៦] (ព្រះរាជា...) សណ្ឋានរបស់លោកប្រាកដយ៉ាងណាផង លោកកំពុងដើរក្តី កំពុងឈរក្តី ឰដ៏អាកាសផង (នេះ) មានសភាពជាអស្ចារ្យ បពិត្រនារទៈ ខ្ញុំសួរសេចក្តីនេះនឹងលោក តើឫទ្ធិរបស់លោកនេះ មានដោយហេតុអ្វី ។

[៣៧] (នារទព្រហ្ម...) សច្ចៈ ១ ធម៌ ១ ទមៈ ១ ចាគៈ ១ គុណធម៌នេះ អាត្មាភាព បានសាងមកហើយ អំពីជាតិមុន អាត្មាភាពមានសន្ទុះចិត្តទៅតាមប្រាថ្នាបាន ព្រោះធម៌ ដែលអាត្មាភាពសេពល្អហើយទាំងនោះឯង ។

[៣៨] អច្ឆរិយមាចិក្ខសិ បុញ្ញសិទ្ធឹ
សចេ ហិ ឯវំ យថា ត្វំ វទេសិ[១]
បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ
បុដ្ឋោ ច មេ សាធុ វិយាករោហិ ។

[៣៩] បុច្ឆស្សុ មំ រាជ តវេស អត្ថោ
យំ សំសយំ កុរុតេ ភូមិបាល
អហន្តំ និស្សំសយតំ ករោមិ
នយេហិ ញាយេហិ ច ហេតុភិ ច ។

[៤០] បុច្ឆាមិ តំ នារទ ឯតមត្ថំ
បុដ្ឋោ ច មេ នារទ មា មុសា ភណិ
អត្ថិ នុ ទេវា បិតរោ នុ អត្ថិ
លោកោ បរោ អត្ថិ ជនោ យមាហ[២]

[៤១] អត្ថេវ ទេវា បិតរោ ច អត្ថិ
លោកោ បរោ អត្ថិ ជនោ យមាហ ។
កាមេសុ គិទ្ធា ច នរា បមុឡ្ហា
លោកំ បរំ ន វិទូ មោហយុត្តា ។

---

១ ឱ. សចេ ហិ ឯតេ ត្វំ យថា វទេសិ ។ ម. សភេហិ ឯតេហិ យថា វទេហិ ។ ២ ឱ. ម. យមាហុ ។

[៣៨] (ព្រះរាជា...) ឥឡូវនេះ លោកប្រាប់ការសម្រេចនៃបុណ្យជារបស់អស្ចារ្យហើយ បពិត្រនារទៈ ប្រសិនបើដូចជាលោកពោលយ៉ាងនេះមែន ខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីនេះនឹងលោកទៀត បើខ្ញុំសួរហើយ សូមលោកឆ្លើយឲ្យប្រពៃចុះ ។

[៣៩] (នារទព្រហ្ម..) បពិត្រព្រះរាជាភូមិបាល ព្រះអង្គធ្វើសេចក្តីសង្ស័យណា សូមទ្រង់សួរអាត្មាភាពចុះ អាត្មាភាពជាប្រយោជន៍របស់ព្រះអង្គហើយ អាត្មាភាពនឹងញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យដល់នូវភាពជាអ្នកមិនមានសេចក្តីសង្ស័យ ដោយន័យ ដោយញាណ និងដោយហេតុទាំងឡាយ ។

[៤០] (ព្រះរាជា...) បពិត្រនារទៈ ខ្ញុំសូមសួរសេចក្តីនេះនឹងលោក បពិត្រនារទៈ ខ្ញុំសួរហើយ លោកកុំពោលមុសាវាទឡើយ នរជនបានសួរថា ទេវតាមានឬ មាតាបិតាមានឬ បរលោកមានឬ ។

[៤១] (នារទព្រហ្ម...) នរជនបានពោលថា ទេវតាមាន មាតាបិតាមាន បរលោកមាន ពួកជនជាអ្នកជាប់ក្នុងកាម ជាអ្នកវង្វេងប្រកបដោយមោហៈ រមែងមិនបានដឹងនូវបរលោកឡើយ ។

[៤២] អត្ថីតិ ចេ ជាន សទ្ទហាសិ
និវេសនំ បរលោកេ មតានំ
ឥធេវ មេ បញ្ចសតានិ ទេហិ
ទស្សាមិ តេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៤៣] ទជ្ជេមុ ខោ បញ្ចសតានិ ភោតោ
ជញ្ញាមុ ចេ សីលវន្តំ វទញ្ញុំ
លុទ្ទន្តំ ភោន្តំ និរយេ វសន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។
ឥធេវ យោ ហោតិ អធម្មសីលោ
បាបាចារោ អលសោ លុទ្ទកម្មោ
ន បណ្ឌិតា តស្មឹ ឥណំ ទទន្តិ
ន ហិ អាគមោ ហោតិ តថាវិធម្ហា ។
ទក្ខញ្ច បោសំ មនុជា វិទិត្វា
ឧដ្ឋានកំ សីលវន្តំ វទញ្ញុំ
សយមេវ ភោគេហិ និមន្តយន្តិ
កម្មំ ករិត្វា បុនមាហរេសិ ។

[៤២] (ព្រះរាជា...) បពិត្រនារទៈ ប្រសិនបើលោកជឿថា លំនៅនៃជនទាំងឡាយ ដែលស្លាប់ទៅហើយ មានក្នុងបរលោកមែន លោកចូរឲ្យកហាបណៈ ៥០០ ដល់ខ្ញុំ ក្នុងលោកនេះចុះ ខ្ញុំនឹងសងកហាបណៈជា ១ ពាន់ ដល់លោក ក្នុងបរលោកវិញ ។

[៤៣] (នារទព្រហ្ម...) ប្រសិនបើយើងដឹង (នូវអ្នកដ៏ចម្រើន) ថាមានសីល ជាអ្នកដឹងនូវពាក្យស្លូម យើងនឹងឲ្យកហាបណៈ ៥០០ ដល់អ្នកដ៏ចម្រើន ប៉ុន្តែបើអ្នកដ៏ចម្រើននោះ ជាមនុស្សអាក្រក់នៅក្នុងនរក តើបុគ្គលណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ក្នុងបរលោកបាន ។ សូម្បីក្នុងលោកនេះ បុគ្គលណាមិនមានធម៌ជាប្រក្រតី មានមារយាទដ៏លាមក ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស មានការងារអាក្រក់ ពួកបណ្ឌិត ក៏មិនឲ្យបុគ្គលនោះបុលទ្រព្យទេ ព្រោះថា ការបាន(ទ្រព្យ)អំពីបុគ្គលមានប្រការដូច្នោះមិនមានឡើយ ។ ពួកមនុស្សដឹងនូវបុរសថា ជាអ្នកប៉ិនប្រសប់ មានព្យាយាម មានសីលជាអ្នកដឹងពាក្យស្លូម រមែងអញ្ជើញខ្លួនឯងដោយភោគៈទាំងឡាយថា អ្នកធ្វើការងារហើយ គប្បីសងយើងវិញ ។

[៤៤] ឥតោ ចុតោ គច្ឆសិ តត្ថ រាជ
កាកោលុសង្ឃេហិ វិកស្សមានំ
តំ ខជ្ជមានំ និរយេ វសន្តំ
កាកេហិ គិជ្ឈេហិ ច សោណកេហិ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។
[៤៥] អន្ធតមំ តត្ថ ន ចន្ទសុរិយា
និរយោ សទា តុមុលោ ឃោររូបោ
សា នេវ រត្តិ ន ទិវា បញ្ញាយតិ
តថាវិធេ កោ វិចរេ ធនត្ថិកោ ។
[៤៦] សវលោ ច សាមោ ច ទុវេ សុវាណា
បវឌ្ឍកាយា ពលិនោ មហន្តា
ខាទន្តិ ទន្តេហិ អយោមយេហិ
ឥតោ បនុណ្ណំ បរលោកេ បតន្តំ ។
តំ ខជ្ជមានំ និរយេ វសន្តំ
លុទ្ទេហិ វាឡេហិ អឃម្មិគេហិ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៤៤] បពិត្រព្រះរាជា បើព្រះអង្គច្យុតចាកអត្តភាពនេះទៅ នឹងទតឃើញខ្លួនព្រះអង្គ ដែលហ្វូងក្អែកកំពុងចឹកជញ្ជែងក្នុងនរកនោះ ព្រះអង្គគង់ក្នុងនរក ដែលហ្វូងក្អែកត្មាតនិងក្អែកកំពុងទំពាស៊ី មានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម តើបុគ្គលណានឹងទៅទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៤៥] សេចក្តីងងឹតខ្លាំង រមែងមានក្នុងនរកនោះ ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យក៏មិនមាន នរកនោះមានងងឹតដ៏ក្រាស់សព្វកាល មានសភាពគួរខ្លាច យប់ក៏មិនប្រាកដ ថ្ងៃក៏មិនប្រាកដ នរណាជាអ្នកត្រូវការដោយទ្រព្យ គប្បីត្រាច់ទៅក្នុងនរកដូច្នោះបាន ។

[៤៦] ឆ្កែពពាលនិងឆ្កែលឿងទាំងពីរពួក មានកាយធាត់ធំ មានកម្លាំង តែងខាំស៊ី នូវសត្វដែលច្យុតអំពីលោកនេះ ធ្លាក់ទៅក្នុងបរលោក ដោយធ្មេញជាវិការៈនៃដែក ។ ព្រះអង្គកាលនៅក្នុងនរក ត្រូវពួកឆ្កែដ៏កាចអាក្រក់ នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ខាំស៊ី មានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

២៧

[៤៧] ឧសូហិ សត្តីហិ សុនិស្សិតាហិ
ហនន្តិ វិជ្ឈន្តិ ច បច្ចាមិត្តា
កាលូបកាលា និរយម្ហិ ឃោរេ
បុព្វេ នរំ ទុក្កដកម្មការឹ ។
តំ ហញ្ញមានំ និរយេ វជន្តំ
កុច្ឆិស្មឹ បស្សស្មឹ វិប្ផាលិតូទរំ
សញ្ឆិន្នកត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។
[៤៨] សត្តី ឧសូ តោមរភិណ្ឌិវាលា
វិវិធាវុធំ វស្សតិ តត្ថ ទេវោ
បតន្តិ អង្គាររមិវច្ចិមន្តោ
សិលាសនី វស្សតិ លុទ្ទកម្មេ ។
ឧណ្ហោ ច វាតោ និរយម្ហិ ទុស្សហោ
ន តហិ(១) សុខំ លភតិ(២) ឥត្តរំបិ
តន្តំ វិធាវន្តមលេនមាតុរំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

១ ឱ. ន តហឹ ។ ២ ម. សេតិ ។

[៤៧] ពួកនាយនិរយបាលឈ្មោះកាលូកាលៈក្នុងនរកគួរខ្លាចដ៏ពន្ទឹក ជាបច្ចាមិត្រ តែងសម្លាប់ឬចាក់នរជន ដែលធ្វើអំពើអាក្រក់ក្នុងកាលមុន ដោយព្រួញនិងលំពែងដែលសំលៀងមុតហើយ ។ ព្រះអង្គកាលទៅក្នុងនរក ត្រូវនាយនិរយបាល ចាក់ត្រង់ក្លៀក ត្រង់ឆ្អឹងជំនីរ រះពោះ មានខ្លួនដុះដ្ឋាយ មានឈាមហូរចេញ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៤៨] ក្នុងនរកនោះ មានភ្លៀងបង្អុរចុះជាអាវុធផ្សេងៗ គឺលំពែង ព្រួញ លំពែងស្នែងក្របី និងច្បូក ភ្លៀងអាវុធ មានអណ្តាតដូចជារងើកភ្លើង រមែងធ្លាក់លើក្បាល រន្ទះថ្ម រមែងបង្អុរចុះលើបុគ្គលអ្នកមានអំពើអាក្រក់ ។ ក្នុងនរកនោះ មានខ្យល់ដ៏ក្តៅ ដែលអត់ធន់បានដោយក្រ ព្រះអង្គដែលមានកម្មអាក្រក់ រមែងមិនបានសេចក្តីសុខតិចតួច ក្នុងនរកនោះឡើយ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកនឹងព្រះអង្គនោះ ដែលក្តៅក្រហាយជានិច្ច ស្ទុះទៅមក មិនមានទីពួន ។

[៤៩] សង្ឃាវមានំបិ រថេសុ យុត្តំ
សញ្ជោតិភូតំ បឋវឹ កមន្តំ
បតោទលដ្ឋីហិ សុចោទយន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៥០] តមារុហន្តំ ខុរសញ្ចិតំ គិរឹ
វិភឹសនំ បជ្ជលិតំ ភយានកំ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៥១] តមារុហន្តំ បព្វតសន្និកាសំ
អង្គាររាសឹ ជលិតំ ភយានកំ
សន្ទឌ្ឍគត្តំ កបណំ រុទន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៤២] អព្ភកូដសមា ឧច្ចា កណ្ដកាហិ[១] ចិតា ទុមា
អយោមយេហិ តិក្ខេហិ នរលោហិតបាយិភិ ។
តមារុហន្តិ នារិយោ នរា ច បរទារគូ
ចោទិតា សត្តិហត្ថេហិ យមនិទ្ទេសការិភិ ។
តមារុហន្តំ និរយេ សិម្ពលឹ រុហិរមក្ខិតំ
វិទទ្ធកាយំ វិតចំ អាតុរំ កាឡ្ហវេទនំ ។

---

១ ឱ. កណ្ឋកាបចិតា ។ ម. កណ្ឋកានិ ចិតា ។

[៤៩] ព្រះអង្គស្ទុះទៅស្ទុះមក ដែលនាយនិរយបាលទឹមក្នុងរថ ព្រះអង្គជាន់ផែនដីមានអណ្ដាតភ្លើងសន្ធោសន្ធៅ ដែលនាយនិរយ-បាលកំពុងចាក់ ដោយជន្ទួញ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥០] ព្រះអង្គឡើងកាន់ភ្នំ ដ៏ដេរដាសដោយកាំបិត ជាភ្នំគួរស្ញើប មានអណ្ដាតភ្លើងប្រាលរន្ទាលឆ្អិនឆ្អៅគួរខ្លាច ព្រះអង្គមានខ្លួនដុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥១] ព្រះអង្គឡើងកាន់គំនររងើកភ្លើង ប្រាកដស្មើដោយភ្នំ ដ៏ប្រាលឆ្អៅគួរខ្លាច មានខ្លួនឆេះសព្វ ជាសត្វកំព្រា ទួញយំ តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥២] ដើមឈើដ៏ខ្ពស់ស្មើនឹងពពក វិចិត្រដោយបន្លាដ៏មុត ជាវិការៈនៃដែក ជាបន្លាផឹកឈាមរបស់នរជន ។ ពួកស្រ្តីនិងបុរស ដែលក្បត់ប្រពន្ធនៃបុគ្គលដទៃ ត្រូវពួកនាយនិរយបាលមានដាវក្នុងដៃ ជាអ្នកធ្វើតាមពាក្យរបស់យមរាជចាក់ហើយ រមែងឡើងដើមឈើនោះ ។ ព្រះអង្គនឹងឡើងដើមរកាក្នុងនរក មានកាយរាត់រាយប្រឡាក់ដោយឈាម មានស្បែករបក ក្ដៅក្រហាយជានិច្ច មានវេទនាដ៏ខ្លាំង ។

២៩

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

បស្សសន្តំ មុហុំ ឧណ្ហំ បុព្វកម្មាបរាធិកំ
ទុមគ្គេ វិតចំ កត្តំ កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធនំ ។

[៨៣] អព្ភកូដសមា ឧច្ចា អសិបត្តចិតា ទុមា
អយោមយេហិ តិក្ខេហិ នរលោហិតឆាយិភិ ។

តមារុហន្តំ អសិបត្តឆាទបំ
អសីហិ តិក្ខេហិ ច ជិឃ្ឃមានំ
សញ្ឆិន្នគត្តំ រុហិរំ សវន្តំ
កោ ចោទយេ បរលោកេ សហស្សំ ។

[៨៤] តតោ និក្ខន្តមត្តន្តំ អសិបត្តនិរយា ទុមា
សម្បតិតំ វេតរណឹ កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធនំ ។

[៨៥] ខរា ខារោទកា តត្តា ទុគ្គា វេតរណី នទី
អយោចោក្ខរសញ្ឆន្នា តិក្ខបត្តេហិ សន្ទតិ ។

តត្ថ សញ្ឆិន្នគត្តន្តំ វុយ្ហន្តំ រុហិរមក្ខិតំ
វេតរញ្ញេ អនាលម្ពេ កោ តំ យាចេយ្យ តំ ធនំ ។

ដកដង្ហើមដ៏ក្តៅរឿយៗ មានកំហុសព្រោះបុព្វកម្ម មានខ្លួនរបកស្បែក
នៅលើចុងរកា តើនរណានឹងទាញទ្រព្យនោះ នឹងព្រះអង្គបាន ។

[៥៣] ដើមឈើខ្ពស់ស្មើនឹងពពក វិចិត្រដោយស្លឹកជាដាវ ជាវិការៈ
នៃដែកដ៏មុត ជាស្លឹកផឹកឈាមនៃនរជន ។

ព្រះអង្គនឹងឡើងដើមរកា មានស្លឹកជាដាវ ត្រូវនាយនិរយ-
បាល កាប់ដោយដាវដ៏មុត មានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ កំពុងហូរឈាម
តើនរណានឹងទារកហាបណៈ ១ ពាន់ ក្នុងបរលោកបាន ។

[៥៤] ព្រះអង្គនឹងដើរចេញ អំពីនរកមានដើមរកា មានស្លឹកជាដាវនោះ
ហើយ ក៏ធ្លាក់ទៅក្នុងស្ទឹងនរកឈ្មោះវេត្តរណី តើនរណានឹងទារ
ទ្រព្យនោះ នឹងព្រះអង្គបាន ។

[៥៥] ស្ទឹងនរកឈ្មោះវេត្តរណីដ៏កាច មានទឹកផ្សាក្តៅ ឆ្លងបានដោយកម្រ
ដ៏ដេរដាសដោយស្លឹកឈូកជាវិការៈនៃដែក រមែងហូរទៅតាមស្លឹក
ដ៏មុត ។ ព្រះអង្គមានខ្លួនធ្លុះធ្លាយ ប្រឡាក់ដោយឈាម ដែល
ខ្សែទឹកហូរក្តួចទៅ ក្នុងស្ទឹងនរកឈ្មោះវេត្តរណីនោះ ជាស្ទឹងមិន
មានអ្វីតោងទេ តើនរណានឹងទារទ្រព្យនោះ នឹងព្រះអង្គបាន ។

[៨៦] វេធាមិ រុក្ខោ វិយ ឆិជ្ជមានោ
ទិសំ ន ជានាមិ បមុឡ្ហសញ្ញោ
ភយានុតប្បាមិ មហាវ មេ ភយា
សុត្វាន គាថា តវ ភាសិតា ឥសេ ។
អាទិត្តេ វារិមជ្ឈំ វ ទីបំវោឃេវិវណ្ណវេ
អន្ធការេវ បជ្ជោតោ ត្វន្នោសិ សរណំ ឥសេ ។
អត្ថញ្ច ធម្មញ្ច អនុសាស មំ ឥសេ ។
អតីតមទ្ធា អបរាធិតំ មយា
អាចិក្ខ មេ នារទ សុទ្ធិមគ្គំ
យថា អហំ នោ និរយំ បតេយ្យំ ។
[៨៧] យថា អហុ ធតរដ្ឋោ វេស្សាមិត្តោ ច អដ្ឋកោ
យមទគ្គិឧសិន្នរោ(សិវិរាជា[១]) បរិចារិកា សមណព្រាហ្មណានំ
ឯតេ ចញ្ញេ ច រាជានោ យេ សគ្គវិសយំ គតា ។
អធម្មំ បរិវជ្ជេត្វា ធម្មញ្ចរ មហីបតិ
អន្នហត្ថា ច តេ ព្យម្ហេ ឃោសយន្តុ បុរេ តវ ។

---

១ ឱ. យាមតគ្គី ឧសិន្នរោ ចាបិ សិវី ច រាជា ។ ម. យមតគ្គិ ឧសីន្នរោ សិវិរាជា។

[៩៦] (ព្រះរាជា...) ខ្ញុំញាប់ញ័រ ដូចជាដើមឈើបម្រុងបាក់ ខ្ញុំវង្វេងសញ្ញា មិនដឹងទិស ក្តៅក្រហាយរឿយ ៗ ព្រោះភ័យ (នឹងបាបដែលខ្លួនធ្វើហើយ) បពិត្រឥសី ភ័យដ៏ធំកើតឡើងដល់ខ្ញុំ ព្រោះបានស្តាប់គាថាដែលលោកសម្តែងហើយ ។

បពិត្រឥសី សូមលោកជាទីពឹងរបស់ខ្ញុំ ដូចជាបុគ្គលកាលចុះទៅកាន់ទីពាក់កណ្តាលទឹក ព្រោះកាយត្រូវភ្លើងកំពុងឆេះ ឬដូចជាកោះរបស់ពួកជន ដែលធ្លាយសំពៅក្នុងអន្លង់ធំ ក្នុងមហាសមុទ្រ ឬក៏ ដូចជាប្រទីបរបស់ពួកជនអ្នកទៅក្នុងទីងងឹត ។

បពិត្រឥសី សូមលោកប្រៀនប្រដៅអត្ថនិងធម៌ខ្ញុំផង កំហុសខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តកន្លងហើយអស់កាលយូរ បពិត្រនារទៈ សូមលោកប្រាប់ផ្លូវសេចក្តីបរិសុទ្ធដល់ខ្ញុំ កុំឲ្យខ្ញុំធ្លាក់ទៅនរកឡើយ ។

[៩៧] (នារទព្រហ្ម...) ព្រះបាទធតរដ្ឋ ១ វេស្សាមិត្ត ១ អដ្ឋកៈ ១ យមទគ្គិ ១ ឧសិន្នរៈ ១ (សិវិ ១) ព្រះរាជាទាំង ៦ អង្គនេះ និងពួកព្រះរាជាដទៃ ជាអ្នកបម្រើសមណព្រាហ្មណ៍ ទៅកាន់វិស័យឋានសួគ៌ យ៉ាងណា ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំលើផែនដី ព្រះអង្គចូរវៀរអធម៌ ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ យ៉ាងនោះចុះ ម្យ៉ាងទៀត ពួករាជបុរសអ្នកកាន់យកបាយ ក្នុងប្រាសាទរបស់ព្រះអង្គក្តី ក្នុងបុរីរបស់ព្រះអង្គក្តី ចូរឃោសនាថា

៣១

មហានិបាតេ អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ

កោ ឆាតោ កោច តសិតោ កោ មាលំ កោ វិលេបនំ
នានារត្តានំ វត្ថានំ កោ នគ្គោ បរិទហិស្សតិ ។
កោ បន្ថេ ឆត្តមាទេតិ បាទុកា ច មុទូ សុភា
ឥតិ សាយញ្ច បាតោ ច ឃោសយន្តុ បុរេ តវ ។
ជិណ្ណំ បោសំ គវស្សញ្ច មាស្សុ យុញ្ជ យថា បុរេ
បរិហារញ្ច ឧដ្ឋាសិ អធិការកតោ ពលី ។
[៤៨] កាយោ តេរថសញ្ញាតោ មនោ សារថិកោ លហុ
អវិហឹសា សារិតក្ខោ សំវិភាគបដិច្ឆទោ ។
បាទសញ្ញមនេមិយោ ហត្ថសញ្ញមបក្ខរោ
កុច្ឆិសញ្ញមនព្ភន្តោ វាចាសញ្ញមកូជនោ ។
សច្ចវាក្យសមត្តង្គោ អបេសុញ្ញសុសញ្ញតោ
គិរាសខិលនេលង្គោ មិតភាណិសិលេសិតោ ។
សទ្ធាលោភសុសង្ខារោ និវាតញ្ជលិកុព្ពរោ
អថទ្ធតានតីសាកោ សីលសំវរនន្ធនោ ។

នរណាឃ្វាន នរណាស្រេក នរណាចង់បានកម្រងផ្កា នរណាចង់បានគ្រឿងលាប នរណាអាក្រាត ចង់ស្លៀកដណ្តប់សំពត់ជ្រលក់ព័ណ៌ផ្សេងៗ ។ នរណាចង់បាំងឆត្រដើរក្នុងផ្លូវ នរណាចង់បានស្បែកជើងដ៏ទន់ល្អ ពួករាជបុរស ចូរឃោសនាក្នុងបូរីរបស់ព្រះអង្គរាល់ព្រឹករាល់ល្ងាចដូច្នេះឯង។ សូមព្រះអង្គកុំទឹមគោនិងសេះជាសត្វចិញ្ចឹមចាស់ៗ ដូចក្នុងកាលមុនឡើយ (សត្វណា) មានកម្លាំងធ្វើឧបការៈច្រើនដល់ព្រះអង្គៗ ចូរប្រទានការរក្សា(ដល់សត្វនោះ)ផង។

[៥៨] កាយរបស់ព្រះអង្គ ចូរសម្គាល់ថាដូចរថ មានចិត្តជានាយសារថី ជាកាយរហ័សរហួន មានការមិនបៀតបៀនជាភ្លៅ ដែលគេសម្រេចល្អហើយ មានការចែករំលែកទានជាផ្លូវ មានការសង្រួមជើងជាខ្នងកង់ មានការសង្រួមដៃជាទ្រពង មានការសង្រួមផ្ទៃជាប្រេងលាប មានការសង្រួមវាចាជាសូរមិនលាន់ឮ ។ មានពាក្យពិត ជាអង្គនៃរថដ៏បរិបូណ៌ មានការមិនញុះញង់ ជាត្រណាប់ជិតល្អ មានវាចាពីរោះ ជាអង្គនៃរថមិនមានទោស គឺថា រលីង មានការពោលល្មមប្រមាណ ជាគ្រឿងចង ។ មានសទ្ធានិងអលោភៈ ជាគ្រឿងប្រដាប់រថ មានការបន្ទន់បន្ទាបនិងអញ្ជលីកម្ម ជាទូក មានការមិនរឹងត្អឹង ជាចន្ទោលរថ មានការសង្រួមសីល ជាព្រ័ត្រជ្រាម ។

អក្កោធនមនុគ្ឃាតី ធម្មបណ្ឌរបត្តកោ
ពាហុសច្ចមុបាលម្ពោ ធិតិចិត្តមុបាធិយោ ។
កាលញ្ញុតាចិត្តសារោ វេសារជ្ជតិទណ្ឌកោ
និវាតវុត្តិយោត្តង្គោ អនតិមានយុគោ លហុ ។
អលីនចិត្តសន្ថារោ វុឌ្ឍិសេវីរជោហតោ
សតិ បតោទោ ធីរស្ស ធិតិ យោគោ ច រស្មិយោ។
មនោ ទន្តំ បថំ នេតិ សមទន្តេហិ វាហិភិ[១]
ឥច្ឆា លោភោ ច កុម្មគ្គោ ឧជុមគ្គោ ច សញ្ញមោ ។
រូបេ សទ្ទេ រសេ គន្ធេ វាហនស្ស បធាវតោ
បញ្ញា អាកោដនី រាជ តត្ថ អត្តាវ សារថិ ។
សចេ ឯតេន យានេន សមចរិយា ទឡ្ហា ធិតិ
សព្វកាមទុហោ រាជ ន ជាតុ និរយំ វជេតិ ។

១ ឱ. វាហីហិ ។ ម. វាហិតិ ។

មានការមិនក្រោធ ជាការមិនសណ្តក មានសុចរិតធម៌ ជាចត្រស មាន ពាហុសច្ចៈ ជាខ្សែចន្ទោល មានចិត្តតាំងនៅនឹង ជាអាសនៈ មាន ការដឹងកាល ជាឈើខ្ចឹមដ៏វិចិត្រ មានសេចក្តីក្លៀវក្លា ជាចន្ទល់ មាន ការប្រព្រឹត្តបន្ទន់ខ្លួនជាខ្សែ មានការមិនមើលង៉ាយជានឹមដ៏ស្រាល ។ មានចិត្តមិនរួញរា ជាកម្រាល មានការសេពសេចក្តីចម្រើន(ដោយ បញ្ញា) ជាអំបោស សតិរបស់ព្រះអង្គជាអ្នកប្រាជ្ញ ទុកជាជន្ទួញមាន ព្យាយាមដ៏មាំនិងការប្រកប ជាខ្សែបរ ។ ចិត្តដែលទូន្មានល្អហើយ រមែងទៅកាន់ផ្លូវ (ដូចរថដែលទៅកាន់ផ្លូវត្រង់) ដោយសារសេះ ទាំងឡាយដែលនាយសារថីហ្វឹកហ្វឺនល្អហើយ ព្រោះសេចក្តីប្រាថ្នា និងសេចក្តីលោភជាផ្លូវខុស ការសង្រួមជាផ្លូវត្រង់ ។ បពិត្រព្រះ រាជា កាលបើរថ គឺកាយ (របស់ព្រះអង្គ) ស្ទុះទៅក្នុងរូប សំឡេង រស ក្លិន តួបញ្ញាជាជន្ទួញសម្រាប់គោះ ឯខ្លួនព្រះអង្គជានាយ សារថីក្នុងរថនោះ ។ បពិត្រព្រះរាជា ប្រសិនបើការប្រព្រឹត្តស្មើ និងសេចក្តីព្យាយាមដ៏មាំ ដោយយានគឺកាយនោះ ការបង្វរសេចក្តី ប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាងក៏កើតមាន សត្វមិនទៅកាន់នរកដោយដាច់ខាត ។

៣៣

[៥៩] អលាតោ ទេវទត្តោសិ　　សុនាមោ អាសិ ភទ្ទជិ
វិជយោ សារិបុត្តោសិ　　មោគ្គល្លានោសិ វីជកោ ។
សុនក្ខត្តោ លិច្ឆវិបុត្តោ　　គុណោ អាសិ អចេលកោ
អានន្ទោ សា រុចា អាសិ　　យា រាជានំ បសាទយិ ។
ឧរុវេលកស្សបោ រាជា　　បាបទិដ្ឋិ តទា អហុ
មហាព្រហ្មា ពោធិសត្តោ　　ឯវំ ធារេថ ជាតកន្តិ ។

មហានារទកស្សបជាតកំ អដ្ឋមំ ។

វិធុរជាតកំ

[៦០] បណ្ឌុ កិសិយាសិ ទុព្វលា
វណ្ណរូបំ ន តវេទិសំ បុរេ
វិមលេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតា
កីទិសី តុយ្ហំ សរីរវេទនា ។

[៦១] ធម្មោ មនុជេសុ មាតីនំ
ទោហលោ នាម ជនិន្ទ វុច្ចតិ
ធម្មាហតំ នាគកុញ្ជរ
វិធុរស្ស ហទយាភិបត្ថយេ ។

[៥៩] *អលាតសេនាបតី គឺទេវទត្ត សុនាមអាមាត្យ គឺកទ្ទជិ វិជយអាមាត្យ គឺសារីបុត្ត វីជកទាសៈ គឺមោគ្គល្លាន ។ អចេលកៈឈ្មោះគុណៈ គឺសុនក្ខត្តលិច្ឆវីបុត្ត នាងរុចាណា បានញ៉ាំងព្រះរាជា ឲ្យជ្រះថ្លា នាងរុចានោះ គឺអានន្ទ ។ ព្រះរាជា (អង្គតិ) ដែលមានទិដ្ឋិ អាក្រក់ក្នុងកាលនោះ គឺឧរុវេលកស្សប មហាព្រហ្ម គឺពោធិសត្វ អ្នកទាំងឡាយ ចូរចាំទុកនូវជាតក ដូចសម្ដែងមកនេះ ។*

ចប់ មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨ ។

វិធុរជាតក

[៦០] (*វរុណនាគរាជសួរថា*) *នាងមានសម្បុរលឿង ស្គាំងស្គម មានកម្លាំងតិច ពីដើមរូបសម្បុររបស់នាង មិនមែនបែបនេះទេ ម្នាលនាងវិមលា ខ្ញុំសួរហើយ នាងចូរប្រាប់ តើវេទនាក្នុងសរីរៈរបស់នាង ដូចម្ដេច ។*

[៦១] (*នាងវិមលាទូលថា*) *បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងនាគជន ទំនៀមរបស់ស្ត្រីទាំងឡាយ ក្នុងពួកមនុស្ស (ដែលមានគភ៌) គេហៅថា ចំណង់ប្លែក បពិត្រព្រះអង្គជាកុញ្ជររបស់នាគ ខ្ញុំម្ចាស់ចង់បានដួងហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិត ដែលត្រូវនាំយកមកដោយធម៌ ។*

[៦២] ចន្ទំ ខោ ត្វំ វិមលេ ទោហឡាយសិ
សុរិយំ វា អថវាបិ មាលុតំ
ទុល្លភំ ហិ វិធុរស្ស ទស្សនំ
កោ វិធុរំ ឥធមានយិស្សតិ ។

[៦៣] កិន្នុ តាត តុវំ បជ្ឈាយសិ
បទុមំ ហត្ថគតំវ តេ មុខំ
កិន្នុ ទុម្មនរូបោសិ ឥស្សរ
មា ត្វំ សោចិ អមិត្តតាបន ។

[៦៤] មាតា ហិ តវ ឥរន្ធតិ
វិធុរស្ស ហទយំ ធនិយ្យតិ
ទុល្លភំ ហិ វិធុរស្ស ទស្សនំ
កោ វិធុរំ ឥធមានយិស្សតិ ។

[៦៥] តំ ភត្តារំ បរិយេសនំ ចរ
យោ វិធុរំ ឥធមានយិស្សតិ ។
បិតុជោ ច សា សុត្វាន វាក្យំ
រត្តឹ និក្ខម្ម អវស្សុតី ចរិ ។

[៦២] (វរុណនាគរាជ...) ម្នាលនាងវិមលា នាងចង់បាន (ដួងហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិតនោះ ដូចបុគ្គលប្រាថ្នា) ព្រះចន្ទ ព្រះអាទិត្យឬព្រះពាយ ព្រោះថា ការជួបប្រទះនឹងវិធុរបណ្ឌិត គេគប្បីបានដោយក្រ នរណានឹងនាំព្រះវិធុរបណ្ឌិតមកក្នុង ពិភពនាគនេះបាន ។

[៦៣] (នាងឥរន្ទតី...) បពិត្រពិតា ហេតុអ្វីហ្ន៎ ព្រះអង្គសញ្ជប់សញ្ជឹងព្រះភ័ក្ត្ររបស់ព្រះអង្គ ដូចជាផ្កាឈូក ដែលគេឈ្វីដោយដៃ បពិត្រព្រះអង្គជាឥស្សរៈ ព្រះអង្គតូចព្រះហឫទ័យដូចម្តេច បពិត្រព្រះអង្គអ្នកញុំាងសត្រូវឲ្យក្តៅ សូមព្រះអង្គកុំទ្រង់សោយសោកឡើយ ។

[៦៤] (វរុណនាគរាជ...) ម្នាលនាងឥរន្ទតី មាតារបស់នាង ចង់បានហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិត តែការជួបប្រទះនឹងវិធុរបណ្ឌិត គេគប្បីបានដោយក្រ នរណានឹងនាំវិធុរបណ្ឌិត មកក្នុង ពិភពនាគនេះបាន ។

[៦៥] ភស្តាណានាំវិធុរបណ្ឌិតមកក្នុងទីនេះបាន នាងចូរត្រាច់ទៅស្វែងរកភស្តានោះចុះ ។ នាងឥរន្ទតីនោះ លុះបានស្តាប់បន្ទូលព្រះបិតាហើយ ក៏ចេញទៅក្នុងវេលារាត្រី ជាស្រីដោកដាំ (ដោយរាគៈ) បានត្រាច់ទៅ (ស្វែងរកព្រះភស្តា) ។

[៦៦] កោ គន្ធព្វេ កោ រក្ខសេ ច នាគេ
កោ កឹបុរិសេ អថវាបិ មានុសេ
កោ បណ្ឌិតេ សព្វកាមទទេ
ទីឃរត្តំ ភត្តា មេ ភវិស្សតិ ។

[៦៧] អស្សាស ហេស្សាមិ តេ បតិ
ភត្តា តេ ហេស្សាមិ អនិន្ទលោចនេ
បញ្ញាហិ មម តថាវិធាហិ
អស្សាស ហេស្សសិ ភរិយា មម ។

[៦៧] អវចាសិ បុណ្ណកំ ឥរន្ទតី
បុព្វបថានុគតេន[១] ចេតសា
ឯហិ គច្ឆាម បិតុ មមន្តិកេ
ឯសោវ តេ ឯតមត្ថំ បវក្ខតិ ។

[៦៩] អលង្កតា សុវសនា មាលិនី ចន្ទនុស្សទា
យក្ខំ ហត្ថេ គហេត្វាន បិតុ សន្តិកមុបាគមិ ។

[៧០] នាគវរ វចោ សុណាហិ មេ
បដិរូបំ បដិបជ្ជ សុង្កិយំ

---

១ ម. បុព្វវតានុគតេន ។

[៦៦] (នាងឥរន្ទតី...) នរណាទោះជាគន្ធព្វក្តី នរណាទោះជាអារក្ស ទឹកឬជានាគក្តី នរណាទោះជាកិន្នរ ឬជាមនុស្សក្តី នរណាទោះជាបណ្ឌិត ដែលឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាទាំងពួងក្តី អ្នកនោះនឹងជាភស្តារបស់ខ្ញុំ អស់កាលមានរាត្រីដ៏វែង ។

[៦៧] (បុណ្ណកយក្ស...) ម្នាលនាង មានក្អែកគេតិះដៀលមិនបាន នាងចូរដកដង្ហើមស្រួល (ត្រេកអរ)ចុះ ខ្ញុំនឹងជាប្តីរបស់នាង នឹងជាភស្តារបស់នាង ដោយសារបញ្ញារបស់ខ្ញុំមានសភាពដូច្នោះ នាងចូរដកដង្ហើមស្រួលចុះ នាងនឹងជាភរិយារបស់ខ្ញុំ ។

[៦៨] នាងឥរន្ទតី ក៏មានចិត្តក្ដួចកាន់តាមគន្លងដែលធ្លាប់ជាប្តីក្នុងជាតិមុន បាននិយាយនឹងបុណ្ណកយក្សថា អ្នកចូរមក យើងនឹងនាំគ្នាទៅឯសម្នាក់បិតាខ្ញុំ បិតានោះនឹងប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់អ្នក ។

[៦៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាងឥរន្ទតី តាក់តែងខ្លួន ស្លៀកដណ្តប់ល្អ ទ្រង់កម្រងផ្កា ប្រោះព្រំដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ចាប់ដៃបុណ្ណកយក្ស នាំចូលទៅកាន់សម្នាក់បិតា ។

[៧០] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរជាងពួកនាគ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ពាក្យរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទទួលសួយដ៏សមគួរ (ដល់ត្រកូលនិងប្រទេសរបស់ព្រះអង្គ)

បត្ថេមិ អហំ ឥរន្ទតី
តាយ សមង្គី ករោហិ មំ តុវំ ។
សតំ ហត្ថី សតំ អស្សា សតំ អស្សតរី រថា
សតំ វលភិយោ បុណ្ណា នានារត្តស្ស កេវលា
តេ នាគ បដិបជ្ជស្សុ ធីតរំ ទេហិរន្ទតី ។
[៧១] យាវ អាមន្តយេ ញាតី មិត្តេ ច សុហជ្ជនេ
អនាមន្តកតកម្មំ តំ បច្ឆា អនុតប្បតិ ។
[៧២]តតោ សោ វរុណោ នាគោ បវិសិត្វា និវេសនំ
ភរិយំ អាមន្តយិត្វាន ឥទំ វចនមព្រវិ ។
អយំ សោ បុណ្ណកោ យក្ខោ យាចតិ មំ ឥរន្ទតី
ពហុនា វិត្តលាភេន តស្ស ទេម បិយំ មម ។
[៧៣] ន ធនេន ន វិត្តេន លព្ភា អម្ហំ ឥរន្ទតី
សចេ ច ខោ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
ធម្មេន លទ្ធា ឥធ មាហរេយ្យ
ឯតេន វិត្តេន កុមារិ លព្ភា
នាញ្ញំ ធនំ ឧត្តរឹ បត្ថយាម ។

ខ្ញុំព្រះអង្គចង់បាននាងឥរន្ទតី សូមព្រះអង្គធ្វើខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យមូលមិត្តជាមួយនឹងនាងឥរន្ទតីនោះ ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទទួលនូវសួយទាំងនោះ គឺដំរី ១០០ សេះ ១០០ រថទឹមដោយសេះអស្សតរ ១០០ និងរទេះដែលផ្ទុកពេញ ដោយរតនវត្ថុផ្សេងៗ ទាំងអស់ ១០០ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះរាជទានធីតា ឈ្មោះនាងឥរន្ទតី ឲ្យទាន ។

[៧១] (ព្រះបាទវរុណ...) អ្នកចូររង់ចាំយើងប្រឹក្សានឹងពួកញាតិមិត្រ ឬសម្លាញ់ដ៏ស្និទ្ធស្នាលសិន អំពើដែលយើងធ្វើដោយមិនបានប្រឹក្សាណា អំពើនោះរមែងក្តៅក្រហាយ ក្នុងកាលខាងក្រោយ ។

[៧២] លំដាប់នោះ វរុណនាគនោះ ចូលទៅកាន់លំនៅហើយប្រឹក្សានឹងភរិយា ហើយពោលពាក្យនេះថា បុណ្ណកយក្សនេះ សូមនាងឥរន្ទតីនឹងយើង យើងនឹងឲ្យនាងឥរន្ទតី ជាទីស្រឡាញ់របស់យើងដល់បុណ្ណកយក្សនោះ ដោយការបានវត្ថុជាទីត្រេកអរច្រើនជាថ្នូរ ។

[៧៣] (នាងវិមលា...) បុណ្ណកយក្សមិនត្រូវបាននាងឥរន្ទតី ជាធីតារបស់យើងដោយទ្រព្យ មិនត្រូវបានដោយវត្ថុជាទីត្រេកអរទេ តែបើបុណ្ណកយក្ស បានហឫទ័យរបស់បណ្ឌិតដោយធម៌ ហើយនាំមកក្នុងពិភពនាគនេះ ទើបត្រូវបាននាងកុមារីដោយសារវត្ថុជាទីត្រេកអរនុ៎ះ យើងមិនចង់បានទ្រព្យដទៃតទៅទៀតទេ ។

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស ទោហឡកណ្ឌំ

[៧៤] តតោ សោ វរុណោ នាគោ   និក្ខមិត្វា និវេសនា
បុណ្ណកាមន្តយិត្វាន   ឥទំ វចនមព្រវិ ។
ន ធនេន ន វិត្តេន   លព្ភា អម្ហំ ឥរន្ធតី

សចេ តុវំ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
ធម្មេន លទ្ធា ឥធមាហរេសិ
ឯតេន វិត្តេន កុមារិ លព្ភា
នាញ្ញំ ធនំ ឧត្តរឹ បត្ថយាម ។

[៧៥] យំ បណ្ឌិតោត្យេកេ វទន្តិ លោកេ
តមេវ ពាលោតិ បុនាហុ អញ្ញេ
អក្ខាហិ មេ វិប្បវទន្តិ ឯត្ថ
កំ បណ្ឌិតំ នាគ តុវំ វទេសិ ។

[៧៦] កោរព្យរាជស្ស ធនញ្ជយស្ស
យទិ តេ សុតោ វិធុរោ នាម កត្តា
អានេហិ តំ បណ្ឌិតំ ធម្មលទ្ធា
ឥរន្ធតី បទ្ធចរា តេ ហោតុ ។

[៧៤] លំដាប់នោះ វរុណនាគនោះចេញអំពីលំនៅ ហៅបុណ្ណកយក្ស មកនិយាយពាក្យនេះថា អ្នកមិនត្រូវបាននាងឥរន្ទតី ជាធីតារបស់យើងដោយទ្រព្យ មិនត្រូវបាន ដោយវត្ថុជាទីត្រេកអរ ជាថ្លូរទេ បើអ្នកបានហ្ឫទ័យរបស់បណ្ឌិត ដោយធម៌ ហើយនាំមកក្នុងពិភពនាគនេះ ទើបអ្នកត្រូវបាននាងកុមារី ដោយសារវត្ថុជាទីត្រេកអរនុ៎ះ យើងមិនចង់បានទ្រព្យដទៃតទៅទៀតទេ ។

[៧៥] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ហៅមនុស្សណា ថាជាបណ្ឌិត បុគ្គលឯទៀតបែរជាហៅបុគ្គលនោះថា ជាពាលវិញ ពួកជនតែងជជែកគ្នាក្នុងរឿងនេះ សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យទានបពិត្រនាគ ព្រះអង្គត្រាស់ហៅអ្នកណា ថាជាបណ្ឌិត ។

[៧៦] (ព្រះបាទវរុណ...) អាមាត្យឈ្មោះវិធុរៈរបស់ធនញ្ជយកោរព្យរាជ អ្នកក៏ធ្លាប់បានឮហើយ បើអ្នកបានបណ្ឌិតនោះ ដោយធម៌ ហើយនាំមក នាងឥរន្ទតីចូរបានជាអ្នកបម្រើជើង របស់អ្នកចុះ ។

[៧៧] ឥទញ្ច សុត្វា វរុណស្ស វាក្យំ

ឧដ្ឋាយ យក្ខោ បរមប្បតីតោ

តត្ថេវ សន្តោ បុរិសំ អសំសិ

អានេហិ អាជញ្ញមិធេវ យុត្តំ ។

ជាតរូបមយា កណ្ណា កាចម្ហិចមយា ខុរា

ជម្ពោនទស្ស ចាកស្ស សុវណ្ណស្ស ឧរច្ឆទោ ។

[៧៨] ទេវវាហវហំ យានំ អស្សមារុយ្ហ បុណ្ណកោ

អលង្កតោ កប្បិតកេសមស្សុ

បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។

សោ បុណ្ណកោ កាមរាគេន គិទ្ធោ

ឥរន្ធតឹ នាគកញ្ញំ ជិគីសំ

គន្ត្វាន តំ ភូតបតឹ យសស្សឹ

ឥច្ចព្រវិ វេស្សវណំ កុវេរំ ។

ភោគវតី នាម មន្ទិរេ

វាសា ហិរញ្ញវតីតិ វុច្ចតិ

នគរេ និម្មិតេ កាញ្ចនមយេ

មណ្ឌលស្ស ឧរគស្ស និដ្ឋិតំ ។

[៧៧] ចំណែកបុណ្ណកយក្ស លុះបានស្តាប់ព្រះបន្ទូលរបស់វរុណនាគ នេះហើយ ក៏ក្រោកឡើង ត្រេកអរក្រៃលែង ហើយសម្ងំនៅក្នុងទីនោះ បង្គាប់បុរស (អ្នកបម្រើរបស់ខ្លួន) ថា អ្នកចូរនាំសេះអាជានេយ្យ ដែលបានសម្រិតសម្រាំង យកមកក្នុងទីនេះ ។ ត្រចៀក (របស់សេះនោះ) ប្រដាប់ដោយមាស ក្រចកប្រដាប់ដោយកែវមណីមានពណ៌ក្រហម គ្រឿងបិទបាំងឰដ៏ទ្រូង ប្រដាប់ដោយមាសឆ្អិន ឈ្មោះជម្ពោនទៈ ។

[៧៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សតាក់តែងខ្លួន កាត់កោរសក់និងពុកមាត់ស្រេចហើយ ក៏ឡើងជិះសេះដែលជាយាន ដូចជាពាហនៈនៃទេវតា ហោះទៅឰដ៏អាកាសវេហា ។

បុណ្ណកយក្សនោះ ជាប់ចំពាក់ដោយកាមរាគ ប្រាថ្នានាងឥរន្ទតី ជាកញ្ញានៃនាគ បានទៅក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សវណកុវេរៈ ដ៏ទ្រង់យស ជាម្ចាស់ពួកយក្សនោះ ដូច្នេះថា មន្ទីរឈ្មោះភោគវតី គេហៅថា វាសៈ (ព្រោះជាលំនៅនៃស្តេចនាគ) គេហៅថា ហិរញ្ញវតី (ព្រោះជាទីដែលបិទបាំង ដោយកំពែងប្រាក់) ជានគរសម្រេច អំពីមាសដែលសាងសម្រេច ដល់នាគ មាននមណ្ឌលនៃភ្នែន ។

៣៩

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស ទោហឡកណ្ឌំ

អង្កាលកា ឱជ្ឈកីរិយោ
លោហិតង្គស្ស មសារគល្លិនោ
ចាសាទេត្ថ សិលាមយា
សោវណ្ណរតនេន ឆាទិតា ។
អម្ពា តិលកា ច ជម្ពុយោ
សត្តបណ្ណា មុចលិន្ទកេតកា
បិយង្គុកា ឧទ្ទាលកា សហា
ចារិភទ្ទកា សិន្ទុវារិតា
ចម្បេយ្យកា នាគមល្លិកា
ភគិនីមាលា អត្ថេត្ថ កោលិយា
ឯតេ ទុមា បរិណាមិតា
សោភយន្តិ ឧរគស្ស មន្ទិរេ ។
ខជ្ជុរេត្ថ សិលាមយា សោវណ្ណធុវបុប្ផិតា(ពហុ)
យត្ថ វសតោបចាតិកោ
នាគរាជា វរុណោ មហិទ្ធិកោ ។
តស្ស កោមារិកា ភរិយា
វិមលា កាញ្ចនវេល្លិវិគ្គហា

ប៉មមានសណ្ឋានដូចកឱដ្ឋ ធ្វើអំពីកែវមណីក្រហម និងកែវមរកត ប្រាសាទក្នុងពិភពនាគធ្វើអំពីកែវមណី ប្រក់ដោយរតនៈគឺមាស ។ ដើមឈើទាំងឡាយ គឺដើមស្វាយ ដើមទ្រមូចដើមព្រីង ដើមសត្តប័ណ្ណ (ឈើមានសន្ទឹក ៧) ដើមរាំងអន្ទក់ដើមកេតក៍ ដើមបិយង្គុ ដើមរាជព្រឹក្ស ព្រមទាំងដើមបារិច្ឆត្តព្រឹក្ស ដើមឈើទាលខ្សាច់ (មានក្នុងពិភពនាគនោះ) ។ ដើមចម្បា ដើមខ្នឹង ម្ទិះ នួនស្រី និងដើមក្របៅ មានក្នុងក្រុងពិភពនាគនោះ ដើមឈើទាំងនោះ ទន់ទោរល្អរុងរឿងក្នុងមន្ទីរនៃនាគ ។ ព្រះបាទវរុណៈ ជាឧបបាតិកៈកំណើតមានឫទ្ធិច្រើន នៅក្នុងពិភពនាគណា ពួកដើមផ្អាវជាច្រើន ដ៏ហើយដោយកែវឥន្ទនីល មានផ្កាជានិច្ច ជាវិការៈនៃមាស ក្នុងពិភពនាគនោះ ។ នាងវិមលាជាករិយារបស់ព្រះបាទវរុណនាគនោះ ជាស្រីនៅក្មេង មានរាងកាយភ្លឺផ្លេកដូចមាស

កាឡា តរុណាវ ឧគ្គតា
បុចិមន្ទត្ថនី ចារុទស្សនា ។
លាខារសរត្តសុច្ឆវី
កណិការាវ និវាតបុប្ផិតា
តិទិវោក្កចរាវ អច្ឆរា
វិជ្ជុវព្ភឃនាវ និស្សដា ។
សា ទោហឡិនី សុវិម្ហិតា
វិធុរស្ស ហទយំ ធនិយ្យតិ
តំ នេសំ ទទាមិ ឥស្សរ
តេន តេ ទេន្តិ ឥវន្ធតី មមំ ។
[៧៩] សោ បុណ្ណកោ ភូតបតី យសស្សី
អាមន្តិយ វេស្សវណំ កុវេរំ
តត្ថេវ សន្តោ បុរិសំ អសំសិ
អានេហិ អាជញ្ញមិធេវ យុត្តំ ។
ជាតរូបមយា កណ្ណា កាចម្ហិចមយា ខុរា
ជម្ពោនទស្ស បាកស្ស សុវណ្ណស្ស ឧរច្ឆទោ ។
ទេវវាហវហំ យានំ អស្សមារុយ្ហ បុណ្ណកោ

មានព្រះថនាដូចផ្លែស្តៅ គួរជាទីមើលដោយសេចក្តីពេញចិត្ត ឬដូចត្រួយវល្លិ៍ប្រេងខ្ចី ។ នាងវិមលាមានសម្បុរថ្ងៃក្រហមដូចពណ៌លក្ខ័ ដូចផ្កាកណ្ណិការរីកក្នុងទីមិនមានខ្យល់ ឬដូចស្រីអប្សរ នៅក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ឬក៏ដូចផ្លេកបន្ទោរដាលប្រវាត់ចេញអំពីស្រទាប់ពពក ។ នាងវិមលានោះ ជាស្រីមានចំណង់ប្លែកអស្ចារ្យក្រៃលែង ចង់បានហ្ឫទ័យនៃវិធុរបណ្ឌិត បពិត្រព្រះអង្គ ជាឥស្សរៈ ខ្ញុំនឹងឲ្យហ្ឫទ័យវិធុរបណ្ឌិតនោះដល់នាគទាំងឡាយនោះ នាគទាំងនោះ នឹងឲ្យនាងឥរន្ទតីដល់ខ្ញុំ ដោយហេតុនោះ ។

[៧៩] បុណ្ណកយក្សនោះទូលលា ព្រះបាទវេស្សវណកុវេរៈ ជាម្ចាស់នៃភូត ជាព្រះរាជាមានយស ហើយសម្ងំនៅក្នុងទីនោះ បង្គាប់បុរស (អ្នកបម្រើខ្លួន) ថា អ្នកចូរនាំសេះអាជានេយ្យ

ដែលបានស្អិតស្អាង យកមកក្នុងទីនេះ ។

ត្រចៀក (របស់សេះនោះ) ប្រដាប់ដោយមាស ក្រចកសេះប្រដាប់ដោយកែវមណី មានពណ៌ក្រហម គ្រឿងបិទបាំងព្រួដ៏ទ្រូង ប្រដាប់ដោយមាសឆ្អិន ឈ្មោះថាជម្ពោនទៈ បុណ្ណកយក្ស

អលង្កតោ កប្បិតកេសមស្សុ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
[៨០] សោ អគមា រាជគហំ សុរម្មំ
អង្គស្ស រញ្ញោ នគរំ ទុរាសទំ(១)
ពហុត្តភក្ខំ ពហុអន្នចានំ
មសក្កសារំ វិយ វាសវស្ស ។
មយូរកោញ្ចគណាសង្ឃុដ្ឋំ
ទិជាភិឃុដ្ឋំ ទិជសង្ឃសេវិតំ
នានាសកុណាភិរុទំ សុវង្គណំ
បុប្ផាភិកិណ្ណំ ហិមវំវ បព្វតំ ។
សោ បុណ្ណកោ វេបុលមាភិរុយ្ហ
សិលុច្ចយំ(២) កឹបុរិសានុចិណ្ណំ
អន្វេសមានោ មណិរតនំ ឧឡារំ
តមទ្ទស្ស បព្វតកូដមជ្ឈេ ។
[៨១] ទិស្វា មណឹ បភស្សរំ ជាតិវន្តំ
ជណាហរំ(១) មណិរតនំ ឧឡារំ
ទទ្ទល្លមានំ យសសា យសស្សិនំ

---
១ ឱ. ម. ទុរាយុត្តំ ។ ២ ម. សិលុច្ចលំ ។

គាក់តែងខ្លួន កាត់កោរសក់និងពុកមាត់ស្រេចហើយ ក៏ឡើង ជិះសេះដែលជាយាន ដូចជាពាហនៈនៃទេវតា ហោះទៅ ឰដ៏អាកាសវេហា ។

[៨០] បុណ្ណកយក្សនោះបានទៅកាន់នគររាជគ្រឹះ ជាទីរីករាយដ៏ក្រៃលែង ជាក្រុងរបស់ព្រះបាទអង្គរាជ ដែលសត្រូវចូលមកបានដោយក្រ ជាក្រុងមានភក្សាហារច្រើន មានបាយនិងទឹកច្រើន ដូចជាភពឈ្មោះមសក្កសារៈរបស់វាសវៈ ។ នគរនោះគឹកកង ដោយហ្វូងនៃក្ងោកនិងក្រៀល គឹកកងដោយសត្វស្វាប ដែលពួកសត្វស្វាបអាស្រ័យនៅ មានសូរសំឡេងនៃពួកបក្សីផ្សេងៗ មានព្រះលានដ៏ល្អ ដេរដាសដោយផ្កា ដូចជាភ្នំហិមវន្ត ។ បុណ្ណកយក្សនោះឡើងទៅកាន់ភ្នំឈ្មោះវេបុលៈ ជាទីអាស្រ័យនៅនៃពួកកិន្នរ ហើយស្វែងរកកែវមណីដ៏ប្រសើរ បានឃើញកែវមណីនោះ ត្រង់កណ្ដាលកំពូលភ្នំ ។

[៨១] បុណ្ណកយក្សឃើញកែវមណី មានជាតិ (ផ្សេងៗ) ជាទីផ្សាយចេញនៃរស្មីរុងរឿង ជាកែវមណីដ៏ប្រសើរ អាចនាំមកនូវទ្រព្យ ជាកែវរុងរឿង ជាកែវមានយសជាងយស

ឱភាសតី វិជ្ជុរិវន្តលិក្ខេ ។
តមគ្គហី វេឡុរិយំ មហគ្ឃំ
មណោហរំ នាម មហានុភាវំ
អាជញ្ញមារុយ្ហ អនោមវណ្ណោ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
[៨២] សោ អគមា នគរំ ឥន្ទបត្តំ
ឱរុយ្ហុបាគញ្ឆិ សភំ កុរូនំ
សមាគតេ ឯកសតំ សមគ្គេ
អវ្ហេត្ថ យក្ខោ អវិកម្បមានោ ។
កោនីធ រញ្ញំ វរមាភិជេតិ
កមាភិជេយ្យាម វរទ្ធនេន
កមនុត្តរំ រតនវរំ ជិនាម
កោ វាបិ នោ ជេតិ វរទ្ធនេន ។
[៨៣] កុហឹ នុ រដ្ឋេ តវ ជាតិភូមិ
ន កោរព្យស្សេវ វចោ តវេទំ
អភីតោសិ នោ វណ្ណនិភាយ សព្វេ
អក្ខាហិ មេ នាមញ្ច ពន្ធវេ ច ។

---
១ ម. មនោហរំ ។

ភ្លឺរុងរឿងដូចផ្ទៃកបន្ទោរព្ធដ៏អាកាស ក៏បានកាន់យកកែវមណី ឈ្មោះមនោហរៈនោះ ជាកែវពៃទូរ្យ មានតម្លៃច្រើន មាន អានុភាពច្រើន ជាអ្នកមានភេទមិនថោកទាប ឡើងជិះសេះ អាជានេយ្យ ហោះទៅឰដ៏អាកាសវេហា ។

[៨២] បុណ្ណកយក្សនោះ បានទៅកាន់ក្រុងឥន្ទបត្ត ចុះ(អំពីសេះ) ហើយចូលទៅកាន់ទីប្រជុំនៃអ្នកដែនកុរុ មិនកោតញញើតព្រះ រាជា ១០១ អង្គ ដែលព្រមព្រៀងគ្នាមកប្រជុំ (នៅទីនោះ) បបួលថា បណ្តាពួកព្រះរាជាក្នុងរាជសមាគមនេះ ព្រះរាជា អង្គណាឈ្នះយើង(ត្រូវយក) កែវដ៏ប្រសើរ (របស់យើង)បើ យើងឈ្នះព្រះរាជាអង្គណាវិញ (ត្រូវយក) ទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ឬយើងឈ្នះព្រះរាជាអង្គណា (នឹងយក) កែវដ៏ប្រសើរថ្លៃថ្លា ក៏បាន ចំណែកព្រះរាជាអង្គណាឈ្នះយើងវិញ (នឹងយក) ទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ក៏បាន ។

[៨៣] (ព្រះបាទកោរព្យៈ...) ជាតិភូមិរបស់អ្នក នៅក្នុងដែនណា ពាក្យរបស់អ្នកនេះ មិនមែនជាពាក្យ របស់អ្នកដែនកុរុទេ អ្នកមានវាចាអង់អាច មិនកោតខ្លាចយើង ទាំងអស់គ្នា អ្នកចូរប្រាប់ឈ្មោះនិងផៅពង្សដល់យើង ។

៤៣

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស ទោហឡកណ្ឌំ

[៨៤] កច្ចាយនោ មាណវកោស្មិ រាជ
អនូននាមោ ឥតិ មវ្ហយន្តិ
អង្គេសុ មេ ញាតយោ ពន្ធវា ច
អក្ខេន ទេវស្មិ ឥធានុបត្តោ ។

[៨៥] កឹ មាណវស្ស រតនានិ អត្ថិ
យេ តំ ជិនន្តោ ហរេ អក្ខធុត្តោ
ពហូនិ រញ្ញោ រតនានិ អត្ថិ
តេ ត្វំ ទលិទ្ទោ កថមវ្ហយសិ ។

[៨៦] មនោហរោ នាម មណិ មមាយំ
មនោហរំ មណិរតនំ ឧឡារំ
ឥមញ្ច អាជញ្ញំ អមិត្តតាបនំ
ឯតំ មេ ជិនិត្វា ហរេ អក្ខធុត្តោ ។

[៨៧] ឯកោ មណិ មាណវ កឹ ករិស្សតិ
អាជានិយេកោ បន កឹ ករិស្សតិ
ពហូនិ រញ្ញោ រតនានិ អត្ថិ
អាជានិយា វាតជវា អនប្បកា ។

ទោហឡកណ្ឌំ នាម ។

មហានិបាត វិធុរជាតក ទី ៩ ទោហឡកណ្ឌ

[៨២] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះរាជា ខ្ញុំជាមាណពកច្ចាយនគោត្រ ពួកញាតិនិងផៅពង្សរបស់ខ្ញុំក្នុង(កាលចម្បាកនគរ) ដែនអង្គៈ តែងហៅខ្ញុំថា មាណព មានឈ្មោះមិនថោកទាប បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ខ្ញុំមកក្នុងទីនេះ ដើម្បីលេងល្បែងភ្នាល់ ។

[៨៥] (ព្រះបាទកោរព្យ...) អ្នកលេងល្បែងភ្នាល់ កាលបើឈ្នះអ្នក គប្បីយកកែវទាំងឡាយណា កែវទាំងនោះ របស់មាណពឯង មានដែរឬ ឯកែវរបស់ព្រះរាជា មានចំនួនច្រើន អ្នកជាមនុស្សទាល់ក្រ នឹងបបួលព្រះរាជាទាំងនោះ ដូចម្ដេចបាន ។

[៨៦] (បុណ្ណកយក្ស...) ឯកែវមណីរបស់ខ្ញុំនេះ អាចនាំមកនូវទ្រព្យបាន អ្នកលេងល្បែងភ្នាល់ បើលេងឈ្នះខ្ញុំហើយ គប្បីយកកែវមណីដ៏ប្រសើរ ជាកែវអាចនាំមកនូវទ្រព្យនេះ ១ និងសេះអាជានេយ្យ អាចបង្ក្រាបសត្រូវនេះ ១ របស់ខ្ញុំចុះ ។

[៨៧] (ព្រះបាទកោរព្យ...) ម្នាលមាណព កែវមណីមួយ នឹងធ្វើអ្វីបាន ទាំងសេះអាជានេយ្យមួយ នឹងធ្វើអ្វីបាន (ព្រោះ) កែវទាំងឡាយរបស់ព្រះរាជា មានចំនួនច្រើន សេះអាជានេយ្យរបស់ព្រះរាជា មានសន្ទុះដូចខ្យល់ ក៏មានចំនួនមិនតិចទេ ។

ចប់ ទោហឡកណ្ឌ ។

[៨៨] ឥធញ្ច មេ មណិរតនំ បស្ស ត្វំ ទ្វិបទុត្តម
ឥត្ថីនំ វិគ្គហា ចេត្ថ បុរិសានញ្ច វិគ្គហា ។
មិគានំ វិគ្គហា ចេត្ថ សកុណានញ្ច វិគ្គហា
នាគរាជេ សុបណ្ណេ ច មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

[៨៩] ហត្ថានីកំ រថានីកំ អស្សេ បត្តី ច វម្មិនេ
ចតុរង្គិនិមំ សេនំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
ហត្ថារោហេ អនីកដ្ឋេ រថិកេ បត្តិការកេ
ពលគ្គានិ វិយូហានិ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

[៩០] បុរំ អដ្ដាលសម្បន្នំ[១] ពហុចាការតោរណំ
សិង្ឃាដកេ សុភូមិយោ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
ឯសិកា បរិក្ខាយោ ច បលីឃំ អគ្គឡានិ ច
អដ្ដាលកេ ច ទ្វារេ ច មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

[៩១] បស្ស តោរណមគ្គេសុ នានាទិជគណា ពហូ
ហំសា កោញ្ចា មយូរា ច ចក្កវាកា ច កុក្កុហា
កុណាលកា ពហូ ចិត្រា សិខណ្ឌី ជីវជីវកា
នានាទិជគណាកិណ្ណំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

---
១ ម. ឧទ្ទាបសម្បន្នំ ។

[៨៨] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរជាងសត្វជើងពីរ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតកែវមណីរបស់ខ្ញុំនេះចុះ ក្នុងកែវមណីនេះ មានរាងកាយរបស់ស្ត្រី មានរាងកាយរបស់បុរស ។ មានរាងកាយរបស់ម្រឹគ មានរាងកាយរបស់បក្សី ប្រាកដក្នុងកែវមណីនេះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត នាគរាជនិងគ្រុឌ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៨៩] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត សេនាមានអង្គ ៤ គឺពលដំរី ១ ពលរថ ១ ពលសេះ ១ ពលថ្មើរជើងមានគ្រឿងក្រោះ ១ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពលដំរីនិងពួកសេនា ពលរថនិងពលថ្មើរជើង គឺពួកពលដែលរៀបជាព្យុហៈ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩០] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត នគរដ៏បរិបូណ៌ដោយប៉ម មានកំពែងនិងខ្លោងទ្វារដ៏ច្រើនជាន់ មានផ្លូវបែកជា ៤ និងផែនដីដ៏ល្អ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត សសរខឿន គូ រនុកទ្វារ គន្លឹះទ្វារ ប៉ម និងទ្វារប៉ម ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩១] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកបក្សីផ្សេងៗជាច្រើន ទៀបខ្លោងទ្វារនិងផ្លូវ គឺ ហ្វូងហង្ស ក្រៀល ក្ងោក ចាក្រពាក អក សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ទីក្រុង ដ៏ដេរដាសដោយបក្សីផ្សេងៗ គឺតាវៅខ្មៅ តាវៅពព្រុសក្ងោក និងប៉ោលតោកជាច្រើន ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស មណិកណ្ឌំ

[៩២] បស្ស នគរំ សុបាការំ អព្ភុតំ លោមហំសនំ
សមុស្សិតទ្ធជំ រម្មំ សុវណ្ណវាលុកាសន្ថតំ ។
បស្សេត្ថ បណ្ណសាលាយោ វិភត្តា ភាគសោ មិតា
និវេសនេ និវេសេ ច សន្ធិព្យូហោ(១)បថទ្ធិយោ ។
[៩៣] បានាគារេ ច សោណ្ឌេ ច សុទ្ធា ឱទនិយា ឃរា
វេសី ច គណិកាយោ ច មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
មាលាការេ ច រជកេ គន្ធិកេ អថ ទុស្សិកេ
សុវណ្ណការេ មណិការេ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
អាឡារិកេ ច សូទេ ច នដនដ្ដកគាយិនេ(២)
បាណិស្សរេ កុម្ភថូនិកេ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៤] បស្ស ភេរីមុទិង្គា ច សង្ខា បណវទេន្ទិមា
សព្វញ្ច តាឡាវចរំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ។
សម្មតាលញ្ច វីណាញ្ច នច្ចគីតំ សុវាទិតំ
តុរិយតាលិតសង្ឃុដ្ឋំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

១ ម. សទ្ធិព្រូហោ ។ ២ ម. នដនាដកគាយិនោ ។

[៩២] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ទីក្រុងមានកំពែងល្អអស្ចារ្យចម្លែកគួរព្រឺរោម មានទង់ជ័យលើកឡើង ក្រាលដោយដីខ្សាច់ដែលមានសម្បុរដូចមាស គួរជាទីរីករាយ ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត រានផ្សារដ៏បរិបូណ៌ដោយទំនិញ ដែលគេចែកជាជួរជាសង្កាត់តាមចំណែក មានផ្ទះនិងទីផ្ទះ តំណនៃផ្ទះ ច្រកទាល់ និងផ្លូវទាំងឡាយ ។

[៩៣] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត រោងសុរា អ្នកលេងសុរា អ្នកគ្រួ ផ្ទះបាយ ពួកឈ្មួញ និងពួកស្រីពេស្យា ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកជនអ្នកធ្វើផ្កាកម្រង ជាងជ្រលក់ អ្នកធ្វើគ្រឿងក្រអូប អ្នកត្បាញសំពត់ ជាងមាសនិងជាងកែវមណី ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកជនអ្នកធ្វើសម្ល ជនធ្វើបាយ អ្នករបាំ នាយរបាំ អ្នកច្រៀង អ្នកច្រៀងទះដៃនិងអ្នកវាយស្គរ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៤] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្គរ សម្ភោរ សង្ខ ខ្លុយ ស្គរជ័យ និងគ្រឿងភ្លេងទាំងអស់ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ក្រាប់ ឈឹង ពិណ របាំ ចម្រៀង ប្រគំ ដែលគឹកកង ដោយតូរ្យតន្ត្រី ដ៏រងំ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

លម្ពិកា មុដ្ឋិកា ចេត្ថ មាយាការា ច សោភិយា
វេតាលិកេ ច ជល្លេ ច មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៥] សមជ្ជា ចេត្ថ វត្តន្តិ អាកិណ្ណា នរនារិភិ
មញ្ចាតិមញ្ចេ ភូមិយោ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្ស មល្លេ សមជ្ជស្មឹ ផោដេន្តេ ទិគុណំ ភុជំ
និហតេ និហតមានេ ច មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៦] បស្ស បព្វតបាទេសុ នានាមិគគណា ពហូ
សីហា ព្យគ្ឃា វរាហា ច អច្ឆកោកតរច្ឆយោ ។
បលសតា គវជា ច មហឹសា រោហិតា រុរូ
ឯណេយ្យា សរភា ចេវ គណិនោ និង្កសូករា[១]។
កទលិមិគា ពហូ ចិត្រា ពិឡារា សសកណ្ណកា
នានាមិគគណាកិណ្ណំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៧] នជ្ជាយោ សុបតិត្ថាយោ សោវណ្ណវាលុកសន្ថតា
អច្ឆា សវន្តិ អម្ពូនិ មច្ឆគុម្ពនិវេសិតា[៣] ។
កុម្ភិលា មករា ចេត្ថ សុំសុមារា ច កច្ឆបា
ចាឋីនា ពហុសា[៣] មច្ឆា ពលជា[៤] មុញ្ជរោហិតា ។

---

១ ឱ. និង្គសូករា ។ ម. នង្គសូករា ។ ២ ឱ. ម. មច្ឆគុម្ពនិសេវិតា ។ ៣ ឱ. បាឋីនា បាវុសា ។ ម. បាដិរិនា បាវុសា ។ ៤. ឱ. វាលជា ។ ម. ជលជា ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកជនអ្នកលោត អ្នកប្រដាល់ អ្នកធ្វើខាងកលមាយា និងស្រីប្រុសដ៏ល្អ ក្នុងកែវមណីនេះ ទាំងពួកអ្នកដាស់តឿនគេ និងអ្នកកាត់កោរសក់ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៥] មហោស្រពទាំងឡាយ ដ៏មីរដេរដាស ដោយបុរសនិងស្ត្រី ក៏មានក្នុងកែវមណីនេះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត គ្រែតូចនិងគ្រែធំ និងទី (នៃមហោស្រព) ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកអ្នកចំបាប់ ដែលចំបាប់គ្នាដោយដៃទាំងពីរ ក្នុងទីមហោស្រព សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកអ្នកឈ្នះនិងអ្នកចាញ់ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៦] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកម្រឹគផ្សេង ៗ ជាច្រើនទៀបជើងភ្នំ គឺរាជសីហ៍ ខ្លាធំ ជ្រូកព្រៃ ខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែព្រៃ ខ្លារខិន ។ សត្វរមាស គោ ក្របី រមាំង ប្រើស ទ្រាយ សរភម្រឹគ ក្តាន់ ជ្រូកស្រុក ។ ឈ្លូស ពួកមិត្រម្រឹគជាច្រើន ខ្លាត្រី ទន្សាយ និងកង្កែន សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ជើងភ្នំដ៏ដេរដាសដោយពួកម្រឹគផ្សេងៗ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៧] ស្ទឹងទាំងឡាយមានកំពង់រាបទាបល្អ ដែលក្រាលដោយខ្សាច់មាស មានទឹកថ្លា មានពួកត្រីអាស្រ័យតែងហូរទៅ ។ ពួកឆ្លាម មករ ក្រពើ អណ្តើក ត្រីស្វាត ត្រីសណ្តាយ ត្រីឆ្តោ ត្រីឆ្ពិន មានក្នុងកែវមណីនេះ ។

៤៧

នានាទិជគណាកិណ្ណា នានាទុមគណាយុតា
វេឡុរិយផលករោទាយោ[១] មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៨] បស្សេត្ថ បោក្ខរណិយោ សុវិភត្តា ចតុទ្ទិសា
នានាទិជគណាកិណ្ណា បុថុលោមច្ឆសេវិតា[២]
សមន្តោទកសម្បន្នំ មហឹ សាគរកុណ្ឌលំ
ឧបេតំ វនរាជីហិ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[៩៩] បុរតោ វេទេហេ បស្ស គោយានិយេ ច បច្ឆតោ
កុរុយោ ជម្ពុទីបញ្ច មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្ស ចន្ទញ្ច សុរិយញ្ច ឱភាសន្តេ ចតុទ្ទិសា
សិនេរុំ អនុបរិយាយន្តេ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
សិនេរុំ ហិមវន្តញ្ច សាគរញ្ច មហិទ្ធិយំ[៣]
ចត្តារោ ច មហារាជេ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
អារាមេ វនគុម្ពេ ច បាដិយេ ច សិលុច្ចយេ
រម្មេ កឹបុរិសាកិណ្ណេ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។

---

១ ឱ. ម. វេឡុរិយករោទាយោ ។ ២ ឱ. បុថុលោមនិសេវិតា ។ ៣ ឱ. មហិទ្ធិកំ ។ ម. មហីតលំ ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្រះបោក្ខរណីដែលធ្វើដោយផែនថ្ម ជាវិការៈនៃកែវពៃទូរ្យ ដ៏ដេរដាសដោយពួកសត្វស្លាបផ្សេង ៗ មានពួកឈើផ្សេងៗ ជាជួរ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៨] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្រះបោក្ខរណីក្នុងកែវមណីនេះ ដែលចាត់ចែងដោយល្អទាំង៤ទិស ដ៏ដេរដាសដោយពួកសត្វស្លាបផ្សេងៗ ដែលត្រីធំអាស្រ័យនៅ សូមព្រះអង្គទត ផែនដីដ៏បរិបូណ៌ដោយទឹកព័ទ្ធជុំវិញ ជាកុណ្ឌលនៃសាគរ ប្រកបដោយជួរដងព្រៃទាំងឡាយ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[៩៩] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតមើលទ្វីបទាំង ៤ គឺបុព្វវិទេហទ្វីប ខាងកើត អបរគោយានទ្វីប ខាងលិច ឧត្តរកុរុទ្វីប និងជម្ពូទ្វីប ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យ កំពុងបំភ្លឺទិសទាំង៤ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត (ព្រះចន្ទនិងព្រះអាទិត្យនោះ) កំពុងដើរក្រឡឹងភ្នំសិនេរុ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ភ្នំសិនេរុ ភ្នំហិមពាន្ត សមុទ្ទសាគរ ដែលមានឫទ្ធិច្រើន និងមហារាជទាំង ៤ អង្គ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតសួនច្បារ ព្រៃ គុម្ពឈើ ខ្នងថ្មភ្នំ ហាក់ដូចជាគេក្រាលតម្កល់ទុក ដ៏ដេរដាសដោយពួកកិន្នរ គួរជាទីរីករាយ ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។

ចារុសកំ(១) ចិត្តលតំ មិស្សកំ នន្ទនំ វនំ
វេជយន្តញ្ច បាសាទំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
សុធម្មំ តាវតឹសញ្ច បារិឆត្តញ្ច បុប្ផិតំ
ឯរាវណំ នាគរាជំ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្សេត្ថ ទេវកញ្ញាយោ នភាវិជ្ជុរិវុគ្គតា
នន្ទនេ វិចរន្តិយោ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្សេត្ថ ទេវកញ្ញាយោ ទេវបុត្តបលោភិនី
ទេវបុត្តេ រមមានេ(២) មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
[១០០] បរោសហស្សំ បាសាទេ វេឡុរិយផលកសន្ថតេ
បជ្ជលន្តេន វណ្ណេន មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
តាវតឹសេ ច យាមេ ច តុសិតេ ចាបិ និម្មិតេ
បរនិម្មិតវសវត្តិនោ មណិម្ហិ បស្ស និម្មិតំ ។
បស្សេត្ថ បោក្ខរណិយោ វិប្បសន្នោទកា សុចី
មន្ទាលកេហិ សញ្ឆន្នា បទុមុប្បលកេហិ ច
[១០១] ទសេត្ថ រាជិយោ សេតា ទស្សនីយា មនោរមា
ឆ បិង្គលា បណ្ណរសា ហលិទ្ទា ច ចតុទ្ទស ។
វីសតិ តត្ថ(៣)សោវណ្ណា វីសតិ រជតាមយា
ឥន្ទគោបកវណ្ណាភា តាវ ទិស្សន្តិ តឹសតិ ។

---

១ ឱ. ម. ផារុសកំ ។ ២ ឱ. ចរមានេ ។ ៣ ឯត្ថាតិ យុត្តតរំ ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត បារុសកវ័ន ចិត្តលតាវ័ន មិស្សកវ័ន នន្ទនវ័ន និងវេជយន្តប្រាសាទ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត សុធម្មសភា ឋានតាវត្តិង្ស ដើមបារិច្ឆត្តព្រឹក្សមានផ្ការីក ស្តេចដំរីឈ្មោះឯរាវ័ណ ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកស្រីទេពកញ្ញា ដែលភ្លឺផ្វេក ដូចជាផ្លេកបន្ទោរចេញចាកពពក កំពុងត្រាច់ទៅក្នុងនន្ទនវ័ន ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ពួកទេពកញ្ញាប្រលោមទេវបុត្រ និងពួកទេវបុត្រកំពុងរីករាយក្នុងនន្ទនវ័ន ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។

[១០០] សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ប្រាសាទច្រើនជាងពាន់ ដែលក្រាលដោយផែនក្តារកែវពៃទូរ្យ មានសម្បុររុងរឿង ជារូបនិម្មិតក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ឋានតាវត្តិង្ស យាមា តុសិត និម្មានរតី បរនិម្មិតវសវត្តី ជារូបនិម្មិត ក្នុងកែវមណី ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត ស្រះបោក្ខរណី ក្នុងជាន់នោះៗ មានទឹកថ្លាស្អាត ដ៏ដេរដាសដោយផ្កាចង្កុលណី ផ្កាឈូកនិងផ្កាឧប្បល ក្នុងឋានសួគ៌នុ៎ះ ។

[១០១] ក្នុងកែវមណីនេះ មានធ្នូតស ១០ ធ្នូតក្រហម៦ និង ១៥ (ជា៣១) ធ្នូតលឿង ១៤ គួរជាទីរមិលមើល ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។ ធ្នូតមាស ២០ ធ្នូតប្រាក់ ២០ ធ្នូតមានពន្លឺ ដូចជាពណ៌នៃអណ្តើកមាស ៣០ ប្រាកដនៅ ក្នុងកែវមណីនេះ ។

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស អក្ខកណ្ឌំ

នសេត្ត កាឡិយោ ន ច មញ្ជេដ្ឋា បញ្ចវីសតិ
មិស្សា ពន្ធុកបុប្ផេហិ នីលុប្បលវិចិត្តកា ។
ឯវំ សព្វង្គសម្បន្នំ អច្ឆិមន្តំ(១) បភស្សរំ
ឱជិសុក្តំ មហារាជ បស្ស ត្វំ ទ្វិបទុត្តម ។

មណិកណ្ឌំ នាម ។

[១០២] ឧចាគតំ រាជ ឧបេហិ លក្ខំ
នេតាទិសំ មណិរតនំ តវត្ថិ
ធម្មេន ជិយ្យាម អសាហសេន
ជិតោ ច នោ ខិប្បមវាករោហិ ។

[១០៣] បញ្ចាល បច្ចុគ្គតសូរសេន
មច្ឆា ច មទ្ទា សហ កេកកេភិ
បស្សន្តុ នោ តេ អសថេន យុទ្ធំ
ន នោ សភាយំ ន ករោន្តិ កិញ្ចិ ។

[១០៤] តេ ចាវិសុំ អក្ខមទេន មត្តា
រាជា កុរូនំ បុណ្ណកោ ចាបិ យក្ខោ

---

១ ឱ. ម. អច្ចិមន្តំ ។

ធ្នូតខ្មៅ ១៦ ធ្នូតហង្សបាទ ២៥ ធ្នូតលាយដោយផ្កាច្បា វិចិត្រដោយផ្កាឧប្បលខៀវ មានក្នុងកែវមណីនេះ ។ បពិត្រមហារាជប្រសើរជាងសត្វជើងពីរ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទត (កែវមណី) មានរស្មីជាទីផ្សាយចេញនៃពន្លឺ ដ៏ប្រកបដោយអង្គទាំងពួង យ៉ាងនេះ (អ្នកណាលេងឈ្នះខ្ញុំ) ចំណែកនៃសួយ (ចូរបានទៅអ្នកនោះចុះ) ។

ចប់ មណិកណ្ឌ ។

[១០២] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រព្រះរាជា (ការរៀបចំរោងល្បែង) សម្រេចហើយ សូមព្រះអង្គស្តេចចូលមកកាន់ទីជាទីក្រសាលល្បែង កែវមណីប្រាកដដូច្នេះ របស់ព្រះអង្គ មិនមានទេ យើងគប្បីឈ្នះគ្នាដោយធម៌ មិនបាច់កំហែងទេ មួយទៀតព្រះអង្គ បើខ្ញុំឈ្នះហើយ សូមសងឲ្យឆាប់ ។

[១០៣] បពិត្រព្រះបាទបញ្ចាលដ៏ល្បីល្បាញ សូមព្រះបាទសុរសេន ព្រះបាទមច្ឆៈ ព្រះបាទមទ្ទៈ ព្រមទាំងព្រះបាទកេកកៈទាំងនោះ ទ្រង់ទតចម្បាំងល្បែង ដោយការមិនអួតអាងរបស់យើងចុះ ក្សត្រទាំងឡាយសុទ្ធតែធ្វើ (ជាសាក្សី) របស់យើងក្នុងរោង ។

[១០៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា)ព្រះរាជារបស់អ្នកដែនកុរុនិងបុណ្ណកយក្សនោះ ជាអ្នកស្រវឹងជ្រុលជ្រប់ក្នុងល្បែងក្នាល់ចូលមក (កាន់រោងល្បែង)

រាជា កលី វិចិនមក្ខហោសិ
កដមក្ខហិ បុណ្ណកោ នាម យក្ខោ
តេ តត្ថ ជូតេ ឧភយេ សមាគតេ
រញ្ញោ សកាសេ សខិនញ្ច មជ្ឈេ
អជេសិ យក្ខោ នរវីរសេដ្ឋំ
តត្ថប្បនាទោ តុមុលោ ពភូវ ។
[១០៥] ជយោ មហារាជ បរាជយោ ច
អាយូហតំ អញ្ញតរស្ស ហោតិ
ជនិន្ទ ជិន្នោសិ[១] វរទ្ធនេន
ជិតោ ច មេ ខិប្បមវាករោហិ ។
[១០៦] ហត្ថី គវស្សា មណិកុណ្ឌលា ច
យញ្ចាបិ មយ្ហំ រតនំ បថព្យា
គណ្ហាហិ កច្ចាន វរំ ធនានំ
អាទាយ យេនិច្ឆសិ តេន គច្ឆ ។
[១០៧] ហត្ថី[២] គវស្សា មណិកុណ្ឌលា ច
យញ្ចាបិ តុយ្ហំ រតនំ បថព្យា
តេសំ វរោ វិធុរោ នាម កត្តា
សោ មេ ជិតោ តំ មេ អវាករោហិ ។

១ ម. ជិនោម្ហិ ។ ២ ម. អត្ថិ ។

ព្រះរាជា ជ្រើសយកកូនបាសកា ជាទោស (ខាងចាញ់) បុណ្ណកយក្ស ចាប់យកកូនបាសកាខាងឈ្នះ ជនទាំងពីរនោះ បានលេងបាសកា រួមគ្នា ក្នុងរោងបាសកានោះហើយ បុណ្ណកយក្ស ឈ្នះព្រះរាជា មានព្យាយាមប្រសើរជាងនរៈ ក្នុងសំណាក់នៃពួកព្រះរាជា ក្នុងកណ្តាលនៃពួកសាក្សី សំឡេងគឹកកង សំឡេងហ៊ោកញ្ជ្រៀវ ក៏កើតមានក្នុងទីនោះ ។

[១០៥] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រមហារាជ បណ្តាពួកយើង ដែលខំប្រឹងព្យាយាម ការឈ្នះនិងការចាញ់គង់មានដល់អ្នកណាមួយ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ឥឡូវនេះខ្ញុំព្រះអង្គឈ្នះហើយ(ត្រូវយក) ទ្រព្យដ៏ប្រសើរ ព្រះអង្គដែលខ្ញុំឈ្នះហើយ សូមសងឲ្យឆាប់ ។

[១០៦] (ព្រះបាទកោរព្យៈ...) ម្នាលមាណព កច្ចាយនគោត្រ ដំរី គោ សេះ កែវមណីនិងកណ្ឌល ឬកែវណាមួយរបស់ខ្ញុំលើផែនដី បណ្តាទ្រព្យទាំង (នោះ) អ្នកចូរយកទ្រព្យណាដែលប្រសើរនោះចុះ អ្នកចូរកាន់យក ទៅតាមសេចក្តីពេញចិត្តចុះ ។

[១០៧] (បុណ្ណកយក្ស...) ដំរី គោ សេះ កែវមណី និងកណ្ឌល ឬកែវណាមួយ របស់ព្រះអង្គលើផែនដី វិធុរបណ្ឌិតអាមាត្យ ទុកជាទ្រព្យប្រសើរជាងទ្រព្យទាំងនោះ ព្រះអង្គដែលខ្ញុំឈ្នះហើយ សូមព្រះរាជទានវិធុរបណ្ឌិតនោះ មកខ្ញុំ ។

[១០៨] អត្តា ច មេ សោ សរណំ គតី ច
ទីបោ ច លេណោ ច បរាយណោ ច
អសន្តុលេយ្យោ មម សោ ធនេន
បាណេន មេ សទិសោ ឯស កត្តា ។

[១០៩] ចិរំ វិវាទោ មម តុយ្ហមស្ស
កាមញ្ច បុច្ឆាម តមេវ គន្ត្វា
ឯសេវ នោ វិវរតុ ឯតមត្ថំ
យំ វក្ខតិ ហោតុ តថា ឧភិន្នំ ។

[១១០] អទ្ធា ហិ សច្ចំ ភណសិ ន ច មាណវ សាហសំ
តមេវ គន្ត្វា បុច្ឆាម តេន តុស្សាមុភោ ជនា ។

[១១១] សច្ចំ នុ(១) ទេវា វិទហូ កុរូនំ
ធម្មេ ឋិតំ វិធុរន្នាមមច្ចំ
ទាសោសិ រញ្ញោ ឧទ វាសិ ញាតិ
វិធុរោតិ សង្ខ្យា កតមោសិ លោកេ ។

[១១២] អាមាយទាសាបិ ភវន្តិ ហេកេ
ធនេន កីតាបិ ភវន្តិ ទាសា
សយំបិ ទាសា ឧបយន្តិ ហេកេ
ភយា បនុណ្ណាបិ ភវន្តិ ទាសា

---

១ ម. សច្ចានុ ។

[១០៨] (ព្រះបាទកោរព្យ:...) វិធុរបណ្ឌិតនោះ ទុកដូចជាខ្លួនខ្ញុំ ទាំងជាទីពឹង ជាគតិ ជាប្រទីប ជាទីពំនាក់ ជាទីបង្អែករបស់ខ្ញុំ វិធុរបណ្ឌិតនោះ គេមិនគប្បីប្រៀបផ្ទឹមដោយទ្រព្យរបស់ខ្ញុំបានទេ វិធុរបណ្ឌិតនុ៎ះ ជាអាមាត្យ ប្រាកដស្មើដោយជីវិតរបស់ខ្ញុំ ។

[១០៩] (បុណ្ណកយក្ស...) ការវិវាទរបស់ខ្ញុំនឹងព្រះអង្គ នាំឲ្យយូរទេ យើងត្រូវទៅសួរសេចក្តីពិតនឹងវិធុរបណ្ឌិតនោះវិញ សូមឲ្យវិធុរបណ្ឌិតនុ៎ះ ញែកសេចក្តីនុ៎ះដល់យើង បើវិធុរបណ្ឌិតពោលពាក្យណា ពាក្យ(នោះ)ចូរសម្រេចដល់យើងទាំងពីរនាក់ចុះ ។

[១១០] (ព្រះបាទកោរព្យ:...) ម្នាលមាណព អ្នកនិយាយនេះ ទៀងទាត់ពិតហើយ មិនមែននិយាយទាំងគំរាមទេ យើងនឹងទៅសួរវិធុរបណ្ឌិតនោះចុះ យើងទាំង ២ នាក់ នឹងត្រេកអរតាមវិធុរបណ្ឌិតនោះ ។

[១១១] (បុណ្ណកយក្ស...) ពួកទេវតាសរសើរអ្នកឈ្មោះវិធុរ: ថាជាអាមាត្យឋិតនៅក្នុងធម៌របស់អ្នកដែនកុរុ ពិតមែនឬ អ្នកជាទាស: ឬជាញាតិរបស់ព្រះរាជា ការរាប់ (អ្នក) ថាវិធុរ: តើអ្នកជាអ្វី ក្នុងលោក ។

[១១២] (វិធុរបណ្ឌិត...)បុគ្គលពួកខ្លះជាទាស:កើតក្នុងផ្ទៃខ្ញុំស្រី ពួកខ្លះជាទាស:គេលោះដោយទ្រព្យ ពួកខ្លះជាទាស:ចូលទៅនៅខ្លួនឯង ពួកខ្លះបោះបង់(ទីលំនៅ)ព្រោះភ័យ ទៅនៅជាទាស:គេ

ឯតេ នរានំ ចតុរោវ ទាសា ។
អទ្ធា ហិ យោនិតោ អហម្បិ ជាតោ
ភវោ ច រញ្ញោ អភវោ ច រញ្ញោ
ទាសាហំ ទេវស្ស បរំបិ គន្ត្វា
ធម្មេន មំ មាណវ តុយ្ហ ទជ្ជា ។

[១១៣] អយំបិ ទុតិយោ វិជយោ មមជ្ជ
បុដ្ឋោ ហិ កត្តា វិវរិត្ថ បញ្ហំ
អធម្មរូបោ វត រាជសេដ្ឋោ
សុភាសិតំ នានុជានាសិ មយ្ហំ ។

[១១៤] ឯវញ្ចេ នោ សោ វិវរិត្ថ បញ្ហំ
ទាសោហមស្មិ ន ច ខោស្មិ ញាតិ
គណ្ហាហិ កច្ចាន វរំ ធនានំ
អាទាយ យេនិច្ឆសិ តេន គច្ឆ ។

អក្ខកណ្ឌំ នាម ។

[១១៥] វិធុរ វសមានស្ស គហដ្ឋស្ស សកំ ឃរំ
ខេមា វុត្តិ កថំ អស្ស កថន្នុ អស្ស សង្គហោ ។

ទាសៈរបស់ជនទាំងឡាយមាន ៤ ពួកនេះឯង ។ ឯយើង ពិតជាទាសៈកើតអំពីកំណើត ព្រះរាជាមានសេចក្តីចម្រើនក្តី ព្រះរាជាមានសេចក្តីមិនចម្រើនក្តី (យើងមិនអាចនឹងពោលកុហកបានទេ) យើងបើទុកជាទៅកាន់ទីដទៃ ក៏គង់នៅជាទាសៈរបស់ព្រះសម្មតិទេព ម្នាលមាណព ព្រះរាជាគួរប្រទានយើងដល់អ្នក ដោយធម៌ ។

[១១៣] *(បុណ្ណកយក្ស...) នេះឯងជាជ័យជម្នះទី២របស់ខ្ញុំ ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះថា (វិធុរៈ)អាមាត្យ ដែលខ្ញុំសួរហើយ ក៏ឆ្លើយប្រស្នាហើយ ឱហ្ន៎! ព្រះរាជាដ៏ប្រសើរមិនតាំងនៅក្នុងធម៌ ទ្រង់មិនអនុញ្ញាតឲ្យនូវវិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកពោលពាក្យពីរោះ ដល់ខ្ញុំ ។*

[១១៤] *(ព្រះបាទកោរព្យៈ...) បើវិធុរបណ្ឌិតនោះ ឆ្លើយប្រស្នាដល់យើងយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំជាទាសៈ មិនមែនជាញាតិទេ ម្នាលកច្ចានៈ អ្នកចូរយកវិធុរបណ្ឌិត ជាទ្រព្យដ៏ប្រសើរជាងទ្រព្យទាំងឡាយចុះ អ្នកចូរយក ទៅតាមពេញចិត្តចុះ ។*

ចប់ អក្ខកណ្ឌ ។

[១១៥] *(ព្រះបាទកោរព្យៈ...) ម្នាលវិធុរៈ កាលបុគ្គលជាគ្រហស្ថ នៅគ្រប់គ្រងផ្ទះរបស់ខ្លួន តើគួរមានការប្រព្រឹត្តដ៏ក្សេមក្សាន្ត ដោយប្រការដូចម្តេច គួរមានការសង្គ្រោះ ដោយប្រការដូចម្តេចហ្ន៎ ។*

៤៣

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស ឃរាវាសបញ្ហា

អព្យាបជ្ឈំ កថំ អស្ស   សច្ចវាទី ច មាណវោ
អស្មា លោកា បរំ លោកំ   កថំ បេច្ច ន សោចតិ ។
[១១៦] តំ តត្ថ គតិមា ធិតិមា   មតិមា អត្ថទស្សិមា
សង្ខាតា សព្វធម្មានំ   វិធុរោ ឯតទព្រវិ ។
ន សាធារណទារស្ស   ន ភុញ្ជេ សាធុមេកកោ
ន សេវេ លោកាយតិកំ   នេតំ បញ្ញាយ វឌ្ឍនំ ។
សីលវា វត្តសម្បន្នោ   អប្បមត្តោ វិចក្ខណោ
និវាតវុត្តិ អត្ថទ្ធោ   សុរតោ សខិលោ មុទុ ។
សង្គហេតា ច មិត្តានំ   សំវិភាគី វិធានវា
តប្បេយ្យ អន្នបានេន សទា   សមណព្រាហ្មណេ ។
ធម្មកាមោ សុតាធារោ   ភវេយ្យ បរិបុច្ឆកោ
សក្កច្ចំ បយិរុបាសេយ្យ   សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ ។

គួរមានការមិនមានទុក្ខ ដោយប្រការដូចម្តេច មាណពឈ្មោះថា ពោលពាក្យពិត តើដោយប្រការដូចម្តេច បុគ្គលជាគ្រហស្ថចេញចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ លុះទៅកាន់លោកខាងមុខហើយ រមែងមិនសោកស្តាយ តើដោយប្រការដូចម្តេច ។

[១១៦](អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វិធុរបណ្ឌិតអ្នកមានញាណគតិ មានព្យាយាម មានប្រាជ្ញា យល់អត្ថ យល់ធម៌ទាំងពួង បានឆ្លើយប្រស្នានុ៎ះ នឹងព្រះរាជានោះ ក្នុងរោងធម្មសភានោះថា គ្រហស្ថមិនគប្បីជាអ្នកមានប្រពន្ធសាធារណៈ មិនគួរបរិភោគអាហារមានរសឆ្ងាញ់តែម្នាក់ឯង មិនគួរគប់រករឿងផ្តេសផ្តាស ដែលទាក់ទងនឹងលោក (ព្រោះ) រឿងបែបនុ៎ះ មិនមែនជាគ្រឿងចម្រើនប្រាជ្ញាទេ ។ គ្រហស្ថ គួរជាអ្នកមានសីល បរិបូណ៌ដោយវត្ត មិនប្រហែស មានប្រាជ្ញាវាងវៃ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តឱនលំទោន មិនរឹងត្អឹង ជាអ្នកស្លូតបូត មានពាក្យទន់ពីរោះ មានអាការដ៏ទន់ភ្លន់ ។ ជាអ្នកសង្គ្រោះមិត្រទាំងឡាយ ជាអ្នកចែករលែកទាន មានការចាត់ចែងដ៏ល្អ ញុំាងសមណព្រាហ្មណ៍ឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ដោយបាយនិងទឹក ក្នុងកាលទាំងពួង ។ ជាអ្នកប្រាថ្នាសុចរិតធម៌ ទ្រទ្រង់ការចេះដឹង ជាអ្នកសាកសួរឧស្សាហ៍ចូលទៅរកអ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត ដោយគោរព ។

ឃរមាវសមានស្ស គហដ្ឋស្ស សកំ ឃរំ
ខេមា វុត្តិ សិយា ឯវំ ឯវំ នុ អស្ស សង្គហោ ។
អព្យាបជ្ឈោ សិយា ឯវំ សច្ចវាទី ច មាណវោ
អស្មា លោកា បរំ លោកំ ឯវំ បេច្ច ន សោចតិ ។

ឃរាវាសបញ្ហា នាម ។

[១១៧] ឯហិ គាមិ គមិស្សាម ទិន្នោ នោ ឥស្សរេន មេ
មមេវត្ថំ បដិបជ្ជ ឯស ធម្មោ សនន្តនោ ។

[១១៨] ជានាមិ មាណវ តយាហមស្មិ
ទិន្នោហមស្មិ តវ ឥស្សរេន
តីហញ្ច តំ វាសយេមុ អគារេ
យេនទ្ធុនា អនុសាសេមុ បុត្តេ ។

[១១៩] តម្មេ តថា ហោតុ វសេមុ តីហំ
កុរុតំ ភវំ អជ្ជ ឃរេសុ កិច្ចំ

កាលបុគ្គលជាគ្រហស្ថនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះរបស់ខ្លួន គួរមានការប្រព្រឹត្ត ដ៏ក្សេមក្សាន្តយ៉ាងនេះ គួរមានការសង្គ្រោះយ៉ាងនេះ ។ គ្រហស្ថ គួរជាអ្នកមិនមានទុក្ខយ៉ាងនេះ មាណពឈ្មោះថា ពោលពាក្យពិត យ៉ាងនេះ គ្រហស្ថចេញចាកលោកនេះ ទៅកាន់លោកខាងមុខ លុះទៅកាន់លោកខាងមុខហើយ រមែងមិនសោកស្តាយយ៉ាងនេះ ។

ចប់ ឃរាវាសបញ្ហា ។

[១១៧] (បុណ្ណកយក្ស...) លោកចូរមក យើងនឹងទៅឥឡូវនេះ លោក (ដែលព្រះបាទធនញ្ជ័យ) ជាឥស្សរៈ បានព្រះរាជទាន ដល់ខ្ញុំ ហើយ ចូរប្រតិបត្តិឲ្យជាប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ នេះជាទំនៀម របស់ អ្នកប្រាជ្ញ ក្នុងកាលមុន ។

[១១៨] (វិធុរបណ្ឌិត...)ម្នាលមាណព ខ្ញុំដឹងថា ខ្លួនខ្ញុំនៅក្នុងកណ្តាប់ ដៃអ្នកហើយ (ព្រោះ) ខ្ញុំត្រូវព្រះបាទធនញ្ជ័យ ជាឥស្សរៈ ព្រះរាជទានដល់អ្នកហើយ តែយើងសូមឲ្យអ្នកនៅ ក្នុងផ្ទះ យើងអស់ ៣ ថ្ងៃ ទម្រាំយើងប្រៀនប្រដៅកូននិងប្រពន្ធសិន។

[១១៩] (បុណ្ណកយក្ស...) លោកពោលពាក្យណា ពាក្យនោះចូរ មានដល់ខ្ញុំ ដោយប្រការដូច្នោះ យើងគប្បីនៅអស់ ៣ ថ្ងៃ លោកដ៏ចម្រើន ចូរធ្វើកិច្ចក្នុងផ្ទះ (របស់លោក)ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ

អនុសាសតំ បុត្តទារេ ភវេជ្ជ
យថា តយី បេច្ច សុខី ភវេយ្យ ។
[១២០] សាធូតិ វត្វាន បហូតកាមោ
បក្កាមិ យក្ខោ វិធុរេន សទ្ធឹ
តំ កុញ្ជរាជញ្ញហយានុចិណ្ណំ
បាវេក្ខិ អន្តេបុរមរិយសេដ្ឋោ ។
[១២១] កោញ្ចំ មយូរញ្ច បិយញ្ច កេតំ
ឧបាគមិ តត្ថ សុរម្មរូបំ
បហូតភក្ខំ ពហុអន្នបានំ
មសក្កសារំ វិយ វាសវស្ស ។
[១២២] តត្ថ នច្ចន្តិ គាយន្តិ អវ្ហយន្តិ វរាវរំ
អច្ឆរា វិយ ទេវេសុ នារិយោ សមលង្កតា ។
សមង្គិកត្វា បមុទាហិ យក្ខំ
អន្នេន បានេន ច ធម្មបាលោ
អត្ថត្ថមេវានុវិចិន្តយន្តោ
បាវេក្ខិ ភរិយាយ តទា សកាសេ ។

លោកដ៏ចម្រើន ចូរប្រៀនប្រដៅបុត្រនិងភរិយា ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ កាលបើលោកចេញទៅ (បុត្រនិងភរិយារបស់លោក) បាន សេចក្តីសុខយ៉ាងណា (សូមប្រៀនប្រដៅយ៉ាងនោះ) ។

[១២០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្ស មានភោគៈជាគ្រឿងប្រាថ្នា ច្រើន បានពោលថា សាធុដូច្នេះ ក៏ចៀសចេញទៅជាមួយនឹង វិធុរបណ្ឌិត ឯវិធុរបណ្ឌិតជាបុគ្គលប្រសើរថ្លៃថ្លា ចូលទៅកាន់ ខាងក្នុងបុរីនោះ ដែលបរិបូណ៌ដោយដំរីនិងសេះអាជានេយ្យ ។

[១២១] បណ្តាប្រាសាទទាំងនោះ គឺកោញ្ចប្រាសាទ មយូរប្រាសាទ បិយកេតប្រាសាទព្រះមហាសត្វ(នាំបុណ្ណកយក្ស)ចូលទៅកាន់ ប្រាសាទជាទីរីករាយក្រៃលែង ជាប្រាសាទមានភក្សាហារច្រើន មានបាយនិងទឹកច្រើន ដូចជា(ភព)មសក្កសារៈនៃព្រះវាសវៈ ។

[១២២] នាងនារីទាំងឡាយ តាក់តែងខ្លួនដ៏សមរម្យល្អ រាំ ច្រៀង ហៅរក ដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ក្នុងប្រាសាទនោះ ដូចស្រីអប្សរក្នុងទេវលោក ។ ព្រះមហាសត្វអ្នករក្សាធម៌ ធ្វើបុណ្ណកយក្សឲ្យបរិបូណ៌ដោយពួកនារី ជាទីរីករាយផង ដោយបាយនិងទឹកផង ហើយជ្រើសរើសតែសេចក្តី យ៉ាងសំខាន់ ទើបចូលទៅក្នុងសម្នាក់ភរិយា ក្នុងកាលនោះ ។

តំ ចន្ទនគន្ធរសានុលិត្តំ
សុវណ្ណជម្ពោនទនិក្ខសាទិសំ
ករិយំ អវច ឯហិ សុណោហិ ភោតិ
បុត្តានិ អាមន្តយ តម្ពនេត្តេ ។
សុត្វាន វាក្យំ បតិនោ អនោជា
សុណិសំ អវច តម្ពនខី សុនេត្តំ
អមន្តយ ចម្មធរានិ ចេតេ
បុត្តានិ ឥន្ទីវរបុប្ផសាមេ ។
[១២៣] តេ អាគតេ មុទ្ធនិ ធម្មបាលោ
ចុម្ពិត្វា បុត្តេ អវិកម្បមានោ
អាមន្តយិត្វាន អវោច វាក្យំ
ទិន្នាហំ រញ្ញោ ឥធ មាណវស្ស ។
តស្សជ្ជហំ អត្តសុខី វិធេយ្យោ
អាទាយ យេនិច្ឆតិ តេន គច្ឆតិ
អហាញ្ច វោ អនុសាសិតុំ អាគតោស្មិ
កថំ អហំ អបរិត្តាយ គច្ឆេ ។

មហាសត្វនិយាយនឹងភរិយា ដែលមានខ្លួនប្រោះព្រំដោយទឹកក្រអូបនៃខ្លឹមចន្ទន៍ មានសម្បុរប្រាកដស្មើដោយផ្កាវនៃមាសជម្ពូនទៈថា ម្នាលនាងដ៏ចម្រើនមានភ្នែកក្រហម នាងចូរមក ចូរស្តាប់ខ្ញុំ ចូរហៅបុត្រនិងធីតាមក ។ នាងអនោជា បានស្តាប់ពាក្យរបស់ប្តីហើយ ក៏និយាយនឹងកូនប្រសាស្រី មានក្រចកក្រហម មានភ្នែកល្អថា ម្នាលនាងមានសម្បុរដូចផ្កាពជព្រឹក្សនាងចូរហៅបុត្រនិងធីតា ដែលទ្រទ្រង់ប្រដាប់ទាំងនោះមក ។

[១២៣] ព្រះមហាសត្វជាអ្នករក្សាធម៌ ឥតមានញាប់ញ័រនឹងកូនទាំងឡាយ ថើបក្បាលកូនទាំងឡាយនោះ ដែលមកដល់ហើយ ហៅមកនិយាយពាក្យថា អញត្រូវព្រះរាជា ក្នុងក្រុងឥន្ទបត្តនេះប្រទានដល់មាណពហើយ ។ ថ្ងៃនេះអញមានសេចក្តីសុខក្នុងខ្លួនទេ (តអំពី ៣ ថ្ងៃទៅ) អញនឹងជាអ្នកបម្រើមាណពនោះ មាណពនោះ នាំអញទៅតាមសេចក្តីត្រូវការ ចំណែកខាងអញដែលមកនេះដើម្បីប្រៀនប្រដៅអ្នកទាំងឡាយ(ព្រោះថា) អញនឹងទៅ ដោយមិនបានការពារ(មុន) ដូចម្តេចបាន ។

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស រាជវសតីកណ្ឌំ

សចេ វោ រាជា កុរុរដ្ឋវាសី

ជនសន្ធោ បុច្ឆេយ្យ បហូតកាមោ

កិមាភិជានាថ បុរេ បុរាណំ

កឹ វោ បិតា អនុសាសេ បុរត្ថា ។

សមានាសនា ហោថ មយា ច សព្វេ

កោ នីធ រញ្ញោ អព្ភតិកោ មនុស្សោ

តមញ្ជលឹ ការិយ វទេថ ឯវំ

មា ហេវ នោ ន ហិ ឯស[1] ធម្មោ

វិយត្តរាជស្ស និហីនជច្ចោ

សមានាសនា នោ កថំ ភវេយ្យ ។

លក្ខកណ្ឌំ[2] ។

[១២៤] សោ ច បុត្តេ អមច្ចេ ច ញាតយោ សុហទជ្ជនេ

អលីនមនសង្កប្បោ វិធុរោ ឯតទព្រវិ ។

ឯថយ្យោ រាជវសតឹ និសីទិត្វា សុណាថ មេ

យថា រាជកុលំ បត្តោ យសំ បោសោ និគច្ឆតិ ។

១ ម. នេស ។ ២ ម. បក្ខេណកណ្ឌំ នាម ។

បើព្រះរាជានៅក្នុងដែនកុរុ ជាអ្នកភ្ជាប់មិត្តជន មានភោគៈជាទី ប្រាថ្នាច្រើន សួរកូនឯងទាំងឡាយថា អ្នកទាំងឡាយ ដឹងច្បាស់នូវដំណើរបូរាណក្នុងកាលមុនដែរឬ បិតារបស់អ្នកទាំង-ឡាយបានប្រៀនប្រដៅ ក្នុងកាលមុនដូចម្តេចខ្លះ មួយទៀត ពួកអ្នកទាំងអស់គ្នា ចូរមានអាសនៈស្មើនឹងយើងចុះ (ព្រោះ) ក្នុងរាជត្រកូលនេះ រកមនុស្សណារបស់ព្រះរាជា ជាអ្នកខ្ពង់ខ្ពស់(ឲ្យស្មើនឹងពួកអ្នក)មិនមានទេ ពួកកូនឯងគប្បីធ្វើអញ្ជលីទូលព្រះរាជាយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គកុំត្រាស់យ៉ាងនេះ ព្រោះថា នេះមិនមែនជាបវេណីធម៌ទេ បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សត្វចចកមានជាតិថោកទាប គប្បីមានអាសនៈ ស្មើនឹងកេសរសីហៈ ដូចម្តេចបាន ។

ចប់ លក្ខកណ្ឌ ។

[១២៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វិធុរបណ្ឌិតនោះមានសេចក្តីត្រិះរិះ ដោយចិត្តមិនរួញរា បានពោលពាក្យនេះនឹងបុត្រ អាមាត្យ ញាតិ សម្លាញ់ថា ម្នាលកូនសម្លាញ់ទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយមកអង្គុយស្តាប់រាជវសតិធម៌(ច្បាប់សម្រាប់នៅក្នុងរាជត្រកូល)របស់អញដែលជាច្បាប់សម្រាប់បុរសចូលទៅកាន់រាជត្រកូល រមែងបាននូវយស ។

[១២៥] ន ហិ រាជកុលំ បត្តោ អញ្ញាតោ លភតេ យសំ
នាតិសូរោ នាតិទុម្មេធោ នប្បមត្តោ កុទាចនំ ។
យទាស្ស សីលំ បញ្ញញ្ច សោចេយ្យញ្ចាធិគច្ឆតិ
អថ វិស្សាសតេ តម្ហិ គុយ្ហញ្ចស្ស ន រក្ខតិ ។
[១២៦] តុលា យថា បគ្គហិតា សមទណ្ឌា សុធារិតា
អជ្ឈិដ្ឋោ ន វិកម្បេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។
តុលា យថា បគ្គហិតា សមទណ្ឌា សុធារិតា
សព្វានិ អភិសម្ភោន្តោ ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១២៧] ទិវា វា យទិ វា រត្តឹ រាជកិច្ចេសុ បណ្ឌិតោ
អជ្ឈិដ្ឋោ ន វិកម្បេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។
ទិវា វា យទិ វា រត្តឹ រាជកិច្ចេសុ បណ្ឌិតោ
សព្វានិ អភិសម្ភោន្តោ ស រាជវសតឹ វសេ ។

[១២៥] រាជសេវកៈ ដែលចូលទៅកាន់រាជត្រកូល (មានគុណសម្បត្តិ) មិនប្រាកដ រមែងមិនបានយសទេ រាជសេវកៈមិនត្រូវជាអ្នកក្លៀវក្លាពេក មិនត្រូវជាអ្នកខ្លាចពេក មិនត្រូវធ្វេសប្រហែស ក្នុងកាលណាឡើយ ។ ព្រះរាជាជ្រាបច្បាស់ នូវអាចារសម្បត្តិ និងសេចក្តីចេះដឹង ព្រមទាំងសេចក្តីស្អាតរបស់រាជសេវកៈនោះ ក្នុងកាលណា ព្រះរាជាក៏រមែងស្និទ្ធស្នាលចំពោះរាជសេវកៈនោះ ក្នុងកាលណោះ ទាំងមិនលាក់នូវអាថ៌កំបាំង(របស់ព្រះអង្គ) នឹងរាជសេវកៈនោះទេ ។

[១២៦] រាជសេវកៈដែលព្រះរាជាត្រាស់ប្រើ (ក្នុងរាជកិច្ចណាមួយ) មិនគប្បីធ្វើរាជកិច្ចនោះឲ្យកម្រើក (ល្អៀង) ទេ ត្រូវធ្វើឲ្យដូចជាជញ្ជីងដែលគេលើកឡើងហើយ មានដងស្មើ ទៀងល្អ ។ រាជសេវកៈធ្វើរាជកិច្ចទាំងពួង ដូចជញ្ជីងដែលគេលើកឡើងហើយ មានដងស្មើទៀងល្អ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១២៧] រាជសេវកៈ ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ក្នុងរាជកិច្ចទាំងឡាយ ដែលព្រះរាជាត្រូវប្រើ ក្នុងវេលាថ្ងៃ ឬក្នុងវេលាយប់ មិនគប្បីធ្វើរាជកិច្ចនោះឲ្យកម្រើក រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជ-ត្រកូល ។ រាជសេវកៈ ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ក្នុងរាជកិច្ចទាំងឡាយ ធ្វើរាជកិច្ចគ្រប់យ៉ាង ក្នុងវេលាថ្ងៃ ឬក្នុងវេលាយប់ (ឲ្យសម្រេចដោយរៀបរយ) រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

យោ ចស្ស សុកតោ មគ្គោ រញ្ញោ សុបដីយាទិតោ

ន តេន វុត្តោ គច្ឆេយ្យ ស រាជវសតឹ វសេ ។

[១២៨] ន រញ្ញោ សមកំ ភុញ្ជេ កាមភោគេ កុទាចនំ

សព្វត្ថ បច្ឆតោ គច្ឆេ ស រាជវសតឹ វសេ ។

ន រញ្ញោ សទិសំ វត្ថំ ន មាលំ ន វិលេបនំ

អាកប្បំ សរកុត្តឹ វា ន រញ្ញោ សទិសមាចរេ

អញ្ញំ ករេយ្យ អាកប្បំ ស រាជវសតឹ វសេ ។

[១២៩] កីឡេ រាជា អមច្ចេហិ ភរិយាហិ បរិវារិតោ

នាមច្ចោ រាជភរិយាសុ ភាវំ កុព្វេថ បណ្ឌិតោ ។

អនុទ្ធតោ អចបលោ និបកោ សំវុតិន្ទ្រិយោ

មនោបណិធិសម្បន្នោ ស រាជវសតឹ វសេ ។

[១៣០] នាស្ស ភរិយាហិ កីឡេយ្យ ន មន្តេយ្យ រហោគតោ

នាស្ស កោសាធនំ គណ្ហេ ស រាជវសតឹ វសេ ។

ផ្លូវណាដែលគេធ្វើល្អ ចាត់ចែងល្អសម្រាប់ព្រះរាជា រាជសេវកៈ ដែលព្រះរាជាត្រាស់ហើយ មិនត្រូវដើរទៅតាមផ្លូវនោះ រាជសេវកៈ នោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១២៨] រាជសេវកៈ មិនគួរប្រើប្រាស់កាមភោគៈស្មើនឹងព្រះរាជាក្នុងកាលណាឡើយ ត្រូវដើរខាងក្រោយក្នុងកាមគុណគ្រប់យ៉ាង រាជសេវកៈ នោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈមិនត្រូវប្រើប្រាស់សំពត់ មិនត្រូវប្រើប្រាស់ផ្កាកម្រង មិនត្រូវប្រើប្រាស់គ្រឿងលាប ឲ្យដូចរបស់ព្រះរាជា មិនត្រូវប្រព្រឹត្តកិរិយា ឬការនិយាយស្តី ឲ្យដូចព្រះរាជា ត្រូវធ្វើអាកប្បកិរិយាដទៃវិញ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១២៩] ព្រះរាជា ទ្រង់ក្រសាលនឹងរាជសេវកៈ មានស្រីស្នំគាល់បម្រើ អាមាត្យជាបណ្ឌិត មិនត្រូវធ្វើសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលចំពោះពួកស្រីស្នំរបស់ព្រះរាជាទេ ។ រាជសេវកៈ ជាអ្នកមិនផ្ទើងផ្ទៃ មិនឃ្នើសឃ្នង ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន សង្រួមឥន្ទ្រិយដ៏ល្អ បរិបូណ៌ដោយការតម្កល់ចិត្ត រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣០] រាជសេវកៈ មិនត្រូវប្រឡែង មិនត្រូវនៅក្នុងទីស្ងាត់ ប្រឹក្សាជាមួយនឹងពួកស្រីស្នំរបស់ព្រះរាជា មិនត្រូវលួចយកព្រះរាជទ្រព្យអំពីឃ្លាំងរបស់ព្រះរាជានោះទេ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

ន និទ្ទំ ពហុ មញ្ញេយ្យ ន មជ្ជាយ សុរំ បិវេ
នាស្ស ទាយេ មិគេ ហញ្ញេ ស រាជវសតឹ វសេ ។
នាស្ស បីឋំ ន បល្លង្កំ ន កោច្ឆំ ន នាវំ រថំ
សម្មតោម្ហីតិ អារុឡ្ហេ ស រាជវសតឹ វសេ ។
នាតិទូរេ ភជេ រញ្ញោ នាច្ចាសន្នេ វិចក្ខណោ
សមេក្ខញ្ចស្ស(១) តិដ្ឋេយ្យ សន្ទិស្សន្តោ សភត្តុនោ ។
ន មេ រាជា សខា ហោតិ ន រាជា ហោតិ មេថុនោ
ខិប្បំ កុជ្ឈន្តិ រាជានោ សុកេនក្ខីវ ឃដ្ដិតំ ។
ន បូជិតោ មញ្ញមានោ មេធាវី បណ្ឌិតោ នរោ
ផរុសំ បដិមន្តេយ្យ រាជានំ បរិសំ គតំ ។
[១៣១] លទ្ធទ្វារោ លភេ ទ្វារំ នេវ រាជូសុ វិស្សសេ
អគ្គិវ សំយតោ តិដ្ឋេ ស រាជវសតឹ វសេ ។

---

១ ម. សមុក្ខញ្ចស្ស ។

រាជសេវកៈ មិនគប្បីសម្គាល់ការដេកច្រើន មិនត្រូវផឹកសុរាឲ្យស្រវឹង មិនត្រូវបៀតបៀនពួកម្រឹគដែលទ្រង់ឲ្យអភ័យ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈ មិនត្រូវឡើងកាន់តាំង មិនត្រូវឡើងកាន់បល្ល័ង្ក មិនត្រូវឡើងកាន់កៅអី មិនត្រូវឡើងកាន់នាវា ឬកាន់រថរបស់ព្រះរាជា ដោយគិតថា ខ្លួនអញព្រះរាជាប្រោសប្រាណហើយដូច្នេះទេ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកវាងវៃ ត្រូវគាល់ព្រះរាជា ក្នុងទីមិនឆ្ងាយពេក មិនជិតពេក គប្បីឋិតនៅល្មមតែព្រះរាជាទតឃើញ ទាំងខ្លួនឯងក៏មើលឃើញព្រះរាជាជាម្ចាស់ ។ រាជសេវកៈ(គួរគិតថា)ព្រះរាជាមិនមែនជាសម្លាញ់របស់អញទេ ព្រះរាជា មិនមែនជាគូកន(របស់អញទេ) ធម្មតាព្រះរាជាទាំងឡាយ រមែងខ្ញាល់ឆាប់ ដូចភ្នែកដែលត្រូវលម្អងមានកន្ទុយស្រូវ (ជាដើម) ប៉ះពាល់ ។ ជនជាបណ្ឌិត អ្នកមានប្រាជ្ញា មិនត្រូវសម្គាល់ថា ព្រះរាជាបូជាអញហើយ ក៏ពិតទូលហេតុអាក្រក់ ចំពោះព្រះរាជា ដែលយាងមកកាន់បរិស័ទ ។

[១៣១] រាជសេវកៈ ទុកជាបានអនុញ្ញាតទ្វារហើយ ត្រូវបានអនុញ្ញាតទ្វារ (ទៀតសឹមចូល) មិនត្រូវទុកចិត្តចំពោះព្រះរាជាទាំងឡាយ គប្បីប្រយ័ត្នដូចភ្លើង រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

បុត្តំ វា ភាតរំ សំ វា   សម្បគ្គណ្ហាតិ ខត្តិយោ
គាមេហិ និគមេហិ វា   រដ្ឋេហិ ជនបទេហិ វា
តុណ្ហីភូតោ ឧបេក្ខេយ្យ[១]   ន ភណេ ឆេកបាបកំ ។
[១៣២] ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
តេសំ កម្មាវទានេន   រាជា វឌ្ឍេតិ វេតនំ
ន តេសំ អន្តរា គច្ឆេ   ស រាជវសតឹ វសេ ។
ចាចោវ ឱនមេ ធីរោ   វំសោ វាបិ បកម្បយេ
បដិលោមំ ន វត្តេយ្យ   ស រាជវសតឹ វសេ ។
ចាចាវូនូទរោ អស្ស   មច្ឆោវស្ស អជិវ្ហតា
អប្បាសិ និបកោ សូរោ   ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១៣៣] ន ពាឡ្ហំ ឥត្ថឹ គច្ឆេយ្យ   សម្ពស្សំ តេជសង្ខយំ
កាសំ សាសំ ទរំ ពាល្យំ   ខីណមេធោ និគច្ឆតិ ។
នាតិវេលំ បភាសេយ្យ   ន តុណ្ហី សព្វទា សិយា
អវិកិណ្ណំ មិតំ វាចំ   បត្តេ កាលេ ឧទីរយេ ។
អក្កោធនោ អសង្ឃដ្ដោ   សច្ចោ សណ្ហោ អបេសុណោ
សម្ផំ គិរំ ន ភាសេយ្យ   ស រាជវសតឹ វសេ ។

---
១ ម. ឧទិក្ខេយ្យ ។

ព្រះរាជាជាក្សត្រិយ៍ទ្រង់លើកតម្កើងព្រះរាជបុត្រឬក្សត្រិយ៍ ជាបងប្អូនរបស់ព្រះអង្គ ដោយស្រុកឬនិគម ដោយដែនឬជនបទ រាជសេវកៈត្រូវនៅស្ងៀម រំពឹងមើល មិនត្រូវនិយាយពីគុណឬទោសឡើយ ។

[១៣២] ព្រះរាជាទ្រង់បន្ថែមបៀវត្សរ៍ដល់ពលដំរី ពលរថ ពលថ្មើរជើងទាំងនោះ ដោយការប្រគល់ឲ្យចំពោះការងារ រាជសេវកៈមិនត្រូវធ្វើឲ្យអន្តរាយ (លាភ) របស់ពលទាំងនោះ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកប្រាជ្ញ ត្រូវឱនលំទោនដូចជាដងធ្នូ ត្រូវញាប់ញ័រដូចជាឫស្សី មិនត្រូវប្រព្រឹត្តទទឹងទាស់ទេ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈត្រូវមានពោះធូរ ដូចបន្ទោះធ្នូ មិនត្រូវមានអណ្តាតដូចត្រី ត្រូវស៊ីតិច មានប្រាជ្ញារក្សាខ្លួន ក្លៀវក្លា រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣៣] រាជសេវកៈមិនត្រូវប៉ះពាល់គប់ស្រី ជាហេតុឲ្យអស់តេជះខ្លាំងពេកទេ សេវកៈដែលអស់ប្រាជ្ញា រមែងដល់នូវរោគក្អក ហឺត ទុរន់ទុរាមានកម្លាំងថយ ។ រាជសេវកៈមិនត្រូវនិយាយហួសកម្រិត មិនត្រូវស្ងៀមគ្រប់កាលទាំងពួងទេ ត្រូវពោលពាក្យមិនរោយរាយ ល្មមប្រមាណក្នុងកាលដែលត្រូវការ ។ រាជសេវកៈគប្បីជាអ្នកមិនក្រោធ មិនបៀតបៀនគេ មានពាក្យសច្ចៈ ផ្អែមល្ហែម មិនញុះញង់ មិននិយាយពាក្យឥតប្រយោជន៍ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣៤] មាតាបេតិភរោ អស្ស   កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិកោ
សណ្ហោ សខិលសម្ភាសោ   ស រាជវសតឹ វសេ ។
វិនីតោ សិប្បវា ទន្តោ   កតត្តោ និយតោ មុទុ
អប្បមត្តោ សុចិទក្ខោ   ស រាជវសតឹ វសេ ។
និវាតវុត្តិ វុឌ្ឍេសុ   សប្បតិស្សោ សគារវោ
សុរតោ សុខសំវាសោ   ស រាជវសតឹ វសេ ។
អារកា បរិវជ្ជេយ្យ   សញ្ចិតុំ បហិតំ ជនំ
ភត្តារញ្ញេវុទិក្ខេយ្យ   ន ច អញ្ញស្ស រាជិនោ ។
[១៣៥] សមណេ ព្រាហ្មណេ ចាបិ   សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
សក្កច្ចំ បយិរុបាសេយ្យ   ស រាជវសតឹ វសេ ។
សមណេ ព្រាហ្មណេ ចាបិ   សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
សក្កច្ចំ អនុវាសេយ្យ   ស រាជវសតឹ វសេ ។

[១៣៤] រាជសេវកៈ ត្រូវចិញ្ចឹមមាតានិងបិតា ត្រូវមានសេចក្ដីគោរព ចំពោះបុគ្គលជាធំក្នុងត្រកូល មានវាចាផ្អែមល្ហែម ពោលពាក្យ ម៉ត់ហ្មង់ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ សេវកៈត្រូវ មានសណ្ដាប់ធ្នាប់ មានសិល្បសាស្ត្រ មានឥន្ទ្រិយទូន្មានហើយ មាន ខ្លួនធ្វើហើយ(ចេះស្ទាត់) ជាអ្នកនឹងនួន មានអធ្យាស្រ័យទន់ភ្លន់ មិន ធ្វេសប្រហែស ជាអ្នកស្អាត ទាំងឈ្លាសវៃ រាជសេវកៈនោះទើបគួរ នៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈត្រូវមានសេចក្ដីប្រព្រឹត្តឱនលំទោន កោតក្រែង គោរព ចំពោះបុគ្គលចម្រើន (ដោយវ័យជាដើម) ជាអ្នក ស្លូតត្រង់ នៅរួមជាសុខ រាជសេវកៈនោះទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈគប្បីវៀរឲ្យឆ្ងាយចេញ នូវជនដែលព្រះរាជាជទែបញ្ជូន មកដើម្បីការស្ងាត់កំបាំង គប្បីរំពៃមើលចំពោះព្រះរាជាជាម្ចាស់ (របស់ខ្លួន) មិនត្រូវនិយាយចំពោះព្រះរាជាដទៃទេ ។

[១៣៥] រាជសេវកៈ គប្បីគប់រក ចំពោះសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត ដោយគោរព រាជសេវកៈនោះ ទើប គួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈ គួរប្រព្រឹត្ត តាមពួក សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត ដោយ គោរព រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅ ក្នុងរាជត្រកូល ។

៦៣

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស រាជវសតីកណ្ឌំ

សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
តប្បេយ្យ អន្នបានេន ស រាជវសតឹ វសេ ។
សមណោ ព្រាហ្មណោ ចាបិ សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
អាសជ្ជ បញ្ញេ សេវេថ អាកង្ខំ វុឌ្ឍិមត្តនោ ។
[១៣៦] ទិន្នបុព្វំ ន ហាបេយ្យ ទានំ សមណព្រាហ្មណេ
ន ច កិញ្ចិ និវារេយ្យ ទានកាលេ វនិព្វកេ ។
បញ្ញវា ពុទ្ធិសម្បន្នោ វិធានវិធិកោវិទោ
កាលញ្ញូ សមយញ្ញូ ច ស រាជវសតឹ វសេ ។
ឧដ្ឋាតា កម្មធេយ្យេសុ អប្បមត្តោ វិចក្ខណោ
សុសំវិហិតកម្មន្តោ ស រាជវសតឹ វសេ ។
[១៣៧] ខលំ សាលំ បសុំ ខេត្តំ គន្ត្វា ចស្ស អភិក្ខណំ
មិតំ ធញ្ញំ និធាបេយ្យ មិតំ ច បាចយេ ឃរេ ។

រាជសេវកៈ គួរញ៉ាំងសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូតឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈ កាលបើប្រាថ្នាសេចក្តីចម្រើនដល់ខ្លួន គប្បីចូលទៅគប់រកសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ អ្នកមានសីល ជាពហុស្សូត ជាបណ្ឌិត ។

[១៣៦] រាជសេវកៈ មិនត្រូវញ៉ាំងទានដែលព្រះរាជា ធ្លាប់ព្រះរាជទានដល់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ ឲ្យសាបសូន្យ ទាំងមិនគួរឃាត់វត្ថុណាមួយ ចំពោះពួកស្មូម ក្នុងកាលជាទីព្រះរាជទាន ។ រាជសេវកៈជាអ្នកមានប្រាជ្ញា បរិបូណ៌ដោយឧបាយ ជាអ្នកឆ្លៀវឆ្លាសក្នុងវិធីចាត់ចែង ជាអ្នកដឹងកាល (ជាទីធ្វើបុណ្យ) ដឹងសម័យ (ប្រកបការងារ) រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកខ្នះខ្នែង មិនប្រមាទ ឈ្លាសវៃ ចាត់ចែងការងារដ៏ល្អ ក្នុងក្រសួងការងារទាំងឡាយ ត្រូវមានសេចក្តីព្យាយាម ចាត់ចែងរាជកិច្ចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយស្រួល រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣៧] រាជសេវកៈគួរទៅ (ត្រួតត្រាមើល) លានស្រូវ រោងចិញ្ចឹមសត្វ និងស្រែចម្ការ (របស់ព្រះរាជា) ឲ្យរឿយ ៗ គប្បីទុកដាក់ស្រូវដែលវាល់ហើយផង ឲ្យគេចម្អិនអង្ករ ដែលវាល់ហើយក្នុងផ្ទះផង ។

បុត្តំ វា ភាតរំ សំ វា   សីលេសុ អសមាហិតំ
អនង្គាវ ហិ តេ ពាលា   យថា បេតា តថេវ តេ ។
ចោឡញ្ច នេសំ បិណ្ឌញ្ច   អាសីនានំ បទាបយេ
ទាសេ កម្មករេ ចោសេ   សីលេសុ សុសមាហិតេ
ទក្ខេ ឧដ្ឋានសម្បន្នេ   អាធិបច្ចស្មិ ឋាបយេ ។
[១៣៨]សីលវា ច អលោភោ ច   អនុរត្តោ ច រាជិនោ
អាវីរហោ ហិតោ តស្ស   ស រាជវសតី វសេ ។
ឆន្ទញ្ញូ រាជិនោ ចស្ស   ចិត្តដ្ឋោ ចស្ស រាជិនោ
អសង្កុសកវុត្តិស្ស   ស រាជវសតី វសេ ។
អច្ឆាទនេ ច នហាបនេ   ធោវេ ចាទេ អធោសិរំ
អាហតោបិ ន កុប្បេយ្យ   ស រាជវសតី វសេ ។

មិនត្រូវលើកតម្កើងកូន ឬបងប្អូនរបស់ខ្លួន ដែលមិនតាំងនៅក្នុងសីលាចារវត្ត ព្រោះថា ជនទាំងនោះជាមនុស្សពាល មិនឈ្មោះថាជាអវយវៈ (របស់ខ្លួន) ជនទាំងនោះ ទុកដូចជាមនុស្សស្លាប់ហើយ តែជាត្រូវឲ្យសំពត់និងដុំបាយ ដល់ជនទាំងនោះ ដែលមកអង្គុយជិតហើយ គប្បីតម្កល់ពួកបុរសជាទាសកម្មករ ដែលជាអ្នកខ្ជាប់ខ្ជួនល្អ ក្នុងសីលាចារវត្ត ជាអ្នកឈ្លាសវៃ បរិបូណ៌ដោយសេចក្តីឃ្នាតខ្មី ក្នុងទីជាអធិបតី (ក្នុងការងារ) ។

[១៣៨] រាជសេវកៈត្រូវមានសីល មិនលោភ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតាមព្រះរាជា ជាគុណដល់ព្រះរាជា ទាំងក្នុងទីចំពោះព្រះភ័ក្ត្រនិងទីកំបាំងព្រះភ័ក្ត្រ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈជាអ្នកស្គាល់បំណងរបស់ព្រះរាជានោះផង តាំងនៅដូចព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះរាជានោះផង ជាអ្នកមិនប្រព្រឹត្តទទឹងទាស់នឹងព្រះរាជានោះផង រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។ រាជសេវកៈគប្បីឱនក្បាលលាងព្រះបាទ (របស់ព្រះរាជា) ក្នុងកាលជាទីទ្រង់ព្រះពស្ត្រ ឬក្នុងកាលជាទីស្រង់ព្រះគង្គា សូម្បីព្រះរាជាទ្រង់ខ្ញាល់ ក៏មិនគប្បីខឹងតបវិញទេ រាជសេវកៈនោះ ទើបគួរនៅក្នុងរាជត្រកូល ។

[១៣៩] កុម្ភិម្ហិ បញ្ជលី កយិរា ចាតំ ចាបិ បទក្ខិណំ

កិមេវ សព្វកាមានំ ទាតារំ ធីរមុត្តមំ ។

យោ ទេតិ សយនំ វត្ថំ យានំ អាវសថំ ឃរំ

បជ្ជុន្នោរិវ ភូតានំ ភោគេហិ អភិវស្សតិ ។

ឯសេយ្យោ រាជវសតី វត្តមានោ យថា នរោ

អារាធយតិ រាជានំ បូជំ លភតិ ភត្តុសុ ។

រាជវសតី នាម ។

[១៤០] ឯវំ សមនុសាសិត្វា ញាតិសង្ឃំ វិចក្ខណោ

បរិកិណ្ណោ សុហជ្ជេហិ រាជានមុបសង្កមិ

វន្ទិត្វា សិរសា បាទេ កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ

វិធុរោ អវច រាជានំ បគ្គហេត្វាន អញ្ជលី ។

អយំ មំ មាណវោ នេតិ កត្តុកាមោ យថាមតី

ញាតីនត្ថំ បវក្ខាមិ តំ សុណោហិ អរិន្ទម ។

[១៣៩] ប៉ុនអម្បាលបុរសប្រាថ្នាសេចក្ដីចម្រើន គង់ធ្វើអញ្ជលីចំពោះភ្លើង ទឹក ឬធ្វើបទក្សិណចំពោះបក្សីក្អែក បុគ្គលមិននមស្សការចំពោះព្រះរាជា ជាបណ្ឌិតខ្ពង់ខ្ពស់ ព្រះអង្គប្រទានសេចក្ដីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ដូចម្ដេចបាន ព្រោះព្រះអង្គប្រទានទីដេក សំពត់ យាន និងផ្ទះសម្រាប់សម្នាក់អាស្រ័យ ទ្រង់បង្អុរភោគសម្បទ ដូចមេឃបង្អុរភ្លៀងដល់ពួកសត្វ ។ ម្នាលកូនសម្លាញ់ទាំងឡាយ នេះជារាជ-វសតិធម៌ ដែលនរជនប្រព្រឹត្តតាម រមែងញ៉ាំងព្រះរាជាឲ្យត្រេកអរ ប្រាណ រមែងបានការបូជាអំពីចៅហ្វាយនាយទាំងឡាយ ។

ចប់ រាជវសតីកណ្ឌ ។

[១៤០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វិធុរបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាវាងវៃ ប្រៀនប្រដៅពួកញាតិយ៉ាងនេះហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះរាជា ដោយមានពួកញាតិចោមរោម វិធុរបណ្ឌិតថ្វាយបង្គំព្រះបាទាដោយត្បូង ធ្វើប្រទក្សិណព្រះអង្គ ផ្គងអញ្ជលីក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាថា បពិត្រព្រះអង្គជាអ្នកបង្ក្រាបសត្រូវ មាណពនេះ មានប្រាថ្នានឹងធ្វើតាមអធ្យាស្រ័យ នឹងនាំខ្ញុំព្រះអង្គទៅ ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងនិយាយពាក្យ ជាប្រយោជន៍ដល់ពួកញាតិ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ នូវពាក្យនោះ ។

បុត្តេ ច មេ ឧជិក្ខេសិ យញ្ចមញ្ញំ ឃរេ ជនំ
យថា បច្ឆា ន ហាយេថ ញាតិសង្ឃោ មយី គតេ
យថេវ ខលតិ ភូម្យំ ភូម្យាយេវ បតិដ្ឋតិ
ឯវេតំ ខលិតំ មយ្ហំ ឯតំ បស្សាមិ អច្ចយំ ។

[១៤១] សក្កា ន គន្តុំ ឥតិ[១] មយ្ហំ ហោតិ
ឆេត្វា វជិត្វា ឥធ កាតិយានំ
ឥធេវ ហោហិ ឥតិ មយ្ហំ រុច្ចតិ
មា ត្វំ អគា[២] ឧត្តមភូរិបញ្ញ ។

[១៤២] មា ហេវធម្មេសុ មនំ បណីធហិ
អត្ថេ ច ធម្មេ ច យុត្តោ ភវស្សុ
ធីរត្ថុ កម្មំ អកុសលំ អនរិយំ
យំ កត្វា បច្ឆា និរយំ វជេយ្យ ។
នេវេស ធម្មោ ន បុនេតិ កិច្ចំ
អយិរោ[៣] ហិ ទាសស្ស ជនិន្ទ ឥស្សរោ
ឃាតេតុ ឈាបេតុ អថោបិ ហន្តុំ
ន ច មយ្ហំ កោធត្ថិ វជាមិ ចាហំ ។

---

១ ម. ន សក្កា គន្តុំ មតិ ។ ២ ម. អគមា ។ ៣ ម. អយ្យោ ។

សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតមើលកូនទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គផង និងទ្រព្យដទៃក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គផង កាលបើខ្ញុំព្រះអង្គទៅហើយ សូមកុំឲ្យពួកញាតិវិនាសក្នុងកាលខាងក្រោយឡើយ ប្រសិនបើទូលព្រះបង្គំមានសេចក្តីភ្នាំងភ្នាត់ ទូលព្រះបង្គំ នឹងឃើញកំហុសនោះវិញ ដូចជាបុរសភ្ជាត់ដួលលើផែនដី ហើយឈរស៊ប់លើផែនដីវិញ ។

[១៨១](ព្រះរាជា...)សេចក្តីគាប់ចិត្តខ្ញុំថា អ្នកមិនគួរទៅទេ ខ្ញុំគាប់ចិត្តថាឲ្យអ្នកកាប់សម្លាប់មាណពកច្ចាយនៈ ក្នុងទីនេះហើយនៅក្នុងទីនេះចុះ ម្នាលបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាឧត្តមដូចផែនដី អ្នកកុំទៅ ។

[១៨២] (មហាសត្វ...) សូមព្រះអង្គកុំតម្កល់ព្រះហឫទ័យ ក្នុងភាពមិនមែនជាធម៌ សូមប្រកបក្នុងប្រយោជន៍ផង ក្នុងធម៌ផង ថ្វីយបុគ្គលធ្វើកម្មណា ហើយទៅកាន់នរក ក្នុងកាលខាងក្រោយ កម្មនោះជាអំពើអកុសល មិនប្រសើរ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន ព្រោះថា ធម្មតាម្ចាស់ជាធំរបស់ទាសៈ ចង់សម្លាប់ចង់ដុតពោលបៀតបៀនក៏បាន តែនេះមិនមែនជាធម៌ (របស់បុរាណបណ្ឌិតទេ)ទាំងមិនមែនជាកិច្ចគួរប្រព្រឹត្តឡើយ សេចក្តីក្រោធនៃខ្ញុំព្រះអង្គ មិនមានទេ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមលាទៅ ។

៦៧

មហានិបាតេ នវមស្ស វិធុរជាតកស្ស អន្តរបេយ្យាលំ

[១៤៣] ជេដ្ឋបុត្តំ ឧបគុយ្ហ   វិនេយ្យ ហទយេ ទរំ
អស្សុបុណ្ណេហិ នេត្តេហិ   បាវិសិ សោ មហាឃរំ ។
[១៤៤] សាលាវ សម្បមទ្ទិតា   មាលុតេន បមទ្ទិតា
សេន្តិ បុត្តា ច ទារា ច   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ឥត្ថិសហស្សំ ភរិយានំ   ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច   វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
សមាគតា ជានបទា   នេគមា ច សមាគតា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   វិធុរស្ស និវេសនេ ។
ឥត្ថិសហស្សំ ភរិយានំ   ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   កស្មា នោ វិជហិស្សសិ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច   វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   កស្មា នោ វិជហិស្សសិ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ   កស្មា នោ វិជហិស្សសិ ។

មហានិបាត វិធុរជាតក ទី ៩ អន្តរបេយ្យាលៈ

[១៤៣] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះមហាសត្វនោះ មានព្រះនេត្រពេញដោយទឹកភ្នែក ចូលទៅឱបរឹត(ធម្មបាលកុមារ)ជាបុត្តច្បង លុះបន្ទោបង់សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយក្នុងហ្ឫទ័យហើយ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្ទះធំ ។

[១៤៤] ពួកបុត្រនិងភរិយារបស់វិធុរបណ្ឌិត ដេក (បម្រះនទៀល) ក្នុងលំនៅ ដូចជាដើមរាំងដែលត្រូវខ្យល់បក់បោកញាំញី ។ ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគមក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងលំនៅនៃវិធុរបណ្ឌិត ។ ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃ ខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វីទើបលោកលះចោលពួកយើង ។ ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វី ទើបលោកលះចោល ពួកយើង ។ ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វី ទើបលោកលះចោល ពួកយើង ។

សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ កស្មា នោ វិជហិស្សសិ ។
[១៤៥] កត្វា ឃរេសុ កិច្ចានិ អនុសាសិត្វា សកំ ជនំ
មិត្តាមច្ចេ ច ភច្ចេ ច បុត្តទារេ ច ពន្ធវេ ។
កម្មន្តំ សំវិធេត្វាន អាចិក្ខិត្វា ឃរេ ធនំ
និធិញ្ច ឥណទានញ្ច បុណ្ណកំ ឯតទព្រវិ ។
អវសី តុវំ មយ្ហ តិហំ អគារេ
កតានិ កិច្ចានិ ឃរេសុ មយ្ហំ
អនុសាសិតា បុត្តទារា មយា ច
ករោមិ កិច្ចានិ យថាមតិន្តេ ។
[១៤៦] សចេ ហិ កត្តេ អនុសាសិតា តេ
បុត្តា ច ទារា អនុជីវិនោ ច
ហន្ទេហិទានិ តរមានរូបោ
ទីឃោ ហិ អទ្ធាបិ អយំ បុរត្ថា ។
អសម្ភីតោវ[១] គណ្ហាហិ អាជានីយស្ស វាលធឹ
ឥទំ បច្ឆិមកំ តុយ្ហំ ជីវលោកស្ស ទស្សនំ ។
[១៤៧] សោហំ កិស្សានុភាយិស្សំ យស្ស មេ នត្ថិ ទុក្កដំ
កាយេន វាចា មនសា យេន គច្ឆេយ្យ ទុគ្គតឹ ។

១ ម. អឆម្ភិតោវ ។

ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគមក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃ ខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា ហេតុអ្វីទើបលោកលះចោលពួកយើង ។

[១៨៥] ព្រះមហាសត្វបានធ្វើកិច្ចទាំងឡាយក្នុងផ្ទះ ប្រៀនប្រដៅជនរបស់ខ្លួន គឺពួកមិត្រ អាមាត្យ ជនអ្នកនៅអាស្រ័យ បុត្រ ភរិយានិងផៅពង្ស ។ ព្រះមហាសត្វចាត់ចែងការងារ ប្រាប់នូវទ្រព្យក្នុងផ្ទះ និងកំណប់និងការឲ្យបុល ហើយពោលពាក្យនេះ នឹងបុណ្ណកយក្សថា

អ្នកបានស្នាក់នៅក្នុងផ្ទះរបស់ខ្ញុំអស់ ៣ ថ្ងៃហើយ កិច្ចក្នុងផ្ទះខ្ញុំធ្វើហើយ ទាំងបុត្រនិងភរិយា ខ្ញុំក៏បានប្រៀនប្រដៅហើយ អ្នកចូរធ្វើកិច្ចទាំងឡាយ តាមអធ្យាស្រ័យរបស់អ្នកចុះ ។

[១៨៦] (បុណ្ណកយក្ស...) បពិត្រអ្នកជាអាមាត្យ បើអ្នកបានប្រៀនប្រដៅបុត្រ ភរិយា និងពួកជនអ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយសារហើយ អើអ្នកចូរប្រញាប់ប្រញាល់ មកក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ ព្រោះថាផ្លូវខាងមុខនេះ ជាផ្លូវដាច់ស្រយាលវែងឆ្ងាយ ។

អ្នកកុំភ័យ ចូរចាប់តោងកន្ទុយសេះអាជានេយ្យចុះ នេះជាការឃើញនូវជីវលោក ជាទីបំផុត របស់អ្នក ។

[១៨៧] (ព្រះមហាសត្វ...) បុគ្គលទៅកាន់ទុគ្គតិ ដោយអំពើណាដែលកើតអំពីកាយវាចាចិត្ត អំពើអាក្រក់ (នោះ) របស់ខ្ញុំមិនមានទេ ខ្ញុំនឹងខ្លាចចំពោះអំពើអ្វី ។

៦៩

[១៤៨] សោ អស្សរាជា វិធុរំ វហន្តោ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ
សាខាសុ សេលេសុ អសជ្ជមានោ
កាឡាគិរឹ ខិប្បមុបាគមាសិ ។

[១៤៩] ឥត្ថីសហស្សំ ភរិយានំ ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន វិធុរំ អាទាយ គច្ឆតិ ។
ឥត្ថីសហស្សំ ភរិយានំ ទាសីសត្តសតានិ ច
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

[១៤៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ស្តេចសេះនោះនាំវិធុរបណ្ឌិតហោះទៅ ឰដ៏អាកាសវេហាស៍ ឥតប៉ះទង្គិចនឹងមែកឈើឬភ្នំ ក៏ចូលទៅកាន់កាឡាគិរីបព៌ត ដោយឆាប់រហ័ស ។

[១៤៩] ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួល កន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគម ក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំវិធុរបណ្ឌិតទៅ ។ ស្ត្រីជាប្រពន្ធ ១ ពាន់នាក់ និងទាសី ៧ រយនាក់ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរបណ្ឌិតទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។

ឱរោជា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា

ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា

ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា

ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ បណ្ឌិតោ សោ កុហឹ គតោ ។

[១៨០] សចេ សោ សត្តរត្តេន បណ្ឌិតោ នាគមិស្សតិ

សព្វេ អគ្គឹ បវិស្សាម នត្ថត្ថោ ជីវិតេន នោ ។

[១៨១] បណ្ឌិតោ ច វិយត្តោ ច វិភាវី ច វិចក្ខណោ

ខិប្បំ មោចេសិ អត្តានំ មា ភាយិត្ថាគមិស្សតិ ។

អន្តរបេយ្យាលំ នាម ។

[១៨២] សោ តត្ថ គន្ត្វាន វិចិន្តយន្តោ

ឧច្ចាវចា ចេតនកា ភវន្តិ

ពួកស្រីស្នំ ពួកកុមារ ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរបណ្ឌិតទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។ ពួកពលដំរី (ពលសេះ) ពលរថ ពលថ្មើរជើង ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរបណ្ឌិតនោះទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។ ពួកអ្នកជនបទ មកជួបជុំគ្នា ទាំងពួកអ្នកនិគមក៏មកជួបជុំគ្នា ផ្គងដៃខ្សឹកខ្សួលកន្ទក់កន្ទេញថា វិធុរ-បណ្ឌិតនោះទៅក្នុងទីណាហ្ន៎ ។

[១៥០] (មហាជន...) បើបណ្ឌិតនោះ នឹងមិនត្រឡប់មក ក្នុងរវាង ៧ រាត្រីវិញទេ ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងអស់គ្នា នឹងចូលភ្លើង ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយជីវិតឡើយ ។

[១៥១] (ព្រះរាជា...)បណ្ឌិតជាបុគ្គលឈ្លាសវៃ អាចសម្តែង(ប្រយោជន៍) និងមិនមែនប្រយោជន៍ មានប្រាជ្ញាឈ្វេងយល់ រមែងដោះខ្លួនបានដោយឆាប់ អ្នកទាំងឡាយកុំខ្លាចឡើយ បណ្ឌិតនោះគង់តែនឹងត្រឡប់មកវិញ ។

ចប់ អន្តរបេយ្យាលៈ ។

[១៥២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះកាលទៅលើកំពូលភ្នំកាឡាគិរីនោះក៏គិតថា គំនិតទាំងឡាយរមែងជាធម្មជាតិខ្ពស់និងទាប

៧១

នយិមស្ស ជីវេន មមត្ថិ កិញ្ចិ
ហន្ត្វានិមំ ហទយំ អានយិស្សំ ។

[១៨៣] សោ តត្ថ គន្ត្វា បព្វតមន្តរស្មឹ
អន្តោ បវិសិត្វាន បទុដ្ឋចិត្តោ
អសំវុតស្មឹ ជគតិប្បទេសេ
អធោសិរំ ធារយិ កាតិយានោ ។

[១៨៤] សោ លម្ពមានោ នរកេ បបាតេ
មហព្ភយេ លោមហំសេ វិទុគ្គេ
អសន្តសន្តោ កុរុរំ កត្ថុសេដ្ឋោ
ឥច្ចព្រវិ បុណ្ណកំ នាម យក្ខំ ។
អរិយាវកាសោសិ អនរីយរូបោ
អសញ្ញតោ សញ្ញតសន្និកាសោ
អច្ចាហិតំ កម្មំ ករោសិ លុទ្ទំ
ភាវេ ច តេ កុសលំ នត្ថិ កិញ្ចិ ។
យំ មំ បបាតស្មឹ បបាតុមិច្ឆសិ
កោ នុ តវត្ថោ មរណេន មយ្ហំ
អមានុសស្សេវ តវជ្ជ វណ្ណោ
អាចិក្ខ មេ ត្វំ កតមាសិ ទេវតា ។

អញមិនមែនមានកិច្ចតិចតួច ដោយជីវិតរបស់វិធុរបណ្ឌិតនេះ (ក្នុងភពនាគនោះទេ) អញនឹងសម្លាប់វិធុរបណ្ឌិតនេះ ហើយនាំយកតែដួងហឫទ័យទៅ ។

[១៥៣] មាណពកច្ចាយនគោត្រនោះ មានចិត្តប្រទូស្ត បានទៅក្នុងចន្លោះភ្នំនោះ ហើយចូលទៅខាងក្នុងភ្នំ ចាប់ព្រះមហាសត្វយកក្បាលចុះក្រោម (គ្រវែងទៅ) ក្នុងប្រទេសនៃផែនដីដែលមិនមានអ្វីប៉ះពាល់ឡើយ ។

[១៥៤] វិធុរបណ្ឌិតនោះ ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ កាលសំយុងចុះទៅក្នុងរណ្ដៅជ្រោះ ជាទីមានភ័យដ៏ធំ គួរព្រឺចព្រឺពោម ដែលលំបាកនឹងទៅក្រៃលែង តែមិនតក់ស្លុត ហើយពោលនឹងបុណ្ណកយក្សយ៉ាងនេះថា អ្នកជាមនុស្សមិនប្រសើរ តែធ្វើដូចជាប្រសើរ ជាអ្នកមិនសង្រួម តែមានអាការហាក់ដូចជាអ្នកសង្រួម អ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់ឥតប្រយោជន៍ ចំណែកកុសលតិចតួចឥតមានក្នុងចិត្តនៃអ្នកទេ ។ អ្នកចង់ទម្លាក់ខ្ញុំទៅក្នុងរណ្ដៅជ្រោះ ដោយហេតុណា ប្រយោជន៍ដូចម្ដេចដោយការសម្លាប់ខ្ញុំ នឹងមានដល់អ្នក ដោយហេតុនោះក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកមានភេទដូចជាមិនមែនភេទនៃមនុស្សទេ ចូរអ្នកប្រាប់ខ្ញុំ អ្នកជាទេវតា ឬជាអ្វី ។

[១៨៥] យទិ តេ សុតោ បុណ្ណកោ នាម យក្ខោ
រញ្ញោ កុវេរស្ស ហិ សោ សជិព្វោ
ភូមិន្ធរោ វរុណោ នាម នាគោ
ព្រហា សុចី វណ្ណពលូបបន្នោ[១] ។
តស្សានុជំ ធីតរំ កាមយាមិ
ឥរន្ធតី នាម សា នាគកញ្ញា
តស្សា សុមជ្ឈាយ បិយាយ ហេតុ
បតារយឹ តុយ្ហំ វធាយ ធីរ ។
[១៨៦] មាហេវ តេ យក្ខ អហោសិ មោហោ
នដ្ឋា ពហូ ទុគ្គហិតេន លោកា
កិន្តេ សុមជ្ឈាយ បិយាយ កិច្ចំ
មរណេន មេ ឥង្ឃ សុណោមិ សព្វំ ។
[១៨៧] មហានុភាវស្ស មហោរគស្ស
ធីតុកាមោ ញាតិភតោហមស្មិ
តំ យាចមានំ សសុរោ អវោច
យថាមមញ្ញឹសុ សុកាមធីតំ ។
ទជ្ជេមុ ខោ តេ សុតនុំ សុនេត្តំ
សុចិម្ហិតំ ចន្ទនលិត្តគត្តំ

១ ម. សុចិណ្ណពលូបបន្នោ ។

[១៥៥] (បុណ្ណកយក្ស...) ខ្ញុំនោះឈ្មោះបុណ្ណកយក្ស ជាអាមាត្យព្រះបាទកុវេរៈ ដែលអ្នកធ្លាប់បានឮហើយ នាគរាជព្រះនាមវរុណៈ ជាអ្នកទ្រទ្រង់ផែនដី មានទំហំនិងកម្ពស់ មានទ្រង់ទ្រាយដ៏ស្អាត បរិបូណ៌ដោយពណ៌និងកម្លាំង ។ ម្នាលអ្នកប្រាជ្ញ ខ្ញុំចង់បានធីតា ជាអនុជាត នៃព្រះបាទវរុណនាគនោះ នាគ-កញ្ញានោះឈ្មោះឥរន្ធតី ខ្ញុំព្យាយាមសម្លាប់អ្នក ព្រោះហេតុនាងឥរន្ធតី មានចង្កេះល្អ ជាទីស្រឡាញ់នោះ ។

[១៥៦] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលយក្ស សេចក្តីវង្វេង កុំមានដល់អ្នកឡើយ ពួកសត្វលោកជាច្រើន វិនាសហើយ ព្រោះអំពើដែលខ្លួនប្រកាន់ខុស ចុះអ្នកមានកិច្ចអ្វី ដោយការសម្លាប់ខ្ញុំ (ព្រោះនាគកញ្ញា) មានចង្កេះល្អ ជាទីស្រឡាញ់ សូមអញ្ជើញប្រាប់ ខ្ញុំនឹងស្តាប់ការទាំងអស់មើល ។

[១៥៧] (បុណ្ណកយក្ស...) ខ្ញុំចង់បានធីតារបស់ព្រះបាទវរុណនាគជាធំ មានអានុភាពច្រើន ខ្ញុំជាអ្នកស៊ីឈ្នួលរបស់ពួកញាតិ ព្រោះហេតុ ពួកញាតិដឹងនូវខ្ញុំ ថាជាអ្នកត្រូវកាមទង់ទាញដោយពិត (បានជា) ឪពុកក្មេកខ្ញុំ ពោលនឹងខ្ញុំដែលសូមនាងឥរន្ធតីនោះថា យើងនឹងឲ្យកូនក្រមុំ មានរាងកាយល្អ មានភ្នែកល្អ មានទ្រង់ទ្រាយឆើតឆាយ មានខ្លួនលាបដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ដល់អ្នក

សចេ តុវំ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
ធម្មេន លទ្ធា ឥធមាហរេសិ ។
ឯតេន វិត្តេន កុមារិ លព្ភា
ញាតិ ធនំ ឧត្តរិ បត្ថយាម
ឯវំ ន មុឡ្ហោស្មិ សុណោហិ កាត្តេ ។
ន ចាបិ មេ ទុក្កហិតត្ថិ កិញ្ចិ
ហទយេន តេ ធម្មលទ្ធេន នាគា
ឥរន្ធតី នាគកញ្ញំ ទទន្តិ
តស្មា អហំ តុយ្ហំ វធាយ យុត្តោ
ឯវំ មមត្ថោ មរណេន តុយ្ហំ
ឥធេវ តំ នរកេ ចាតយិត្វា
ហន្ត្វាន តំ ហទយំ អានយិស្សំ ។
[១៨៨] ខិប្បំ មមំ ឧទ្ធរ កាតិយាន
ហទយេន មេ យទិ តេ អត្ថិ កិច្ចំ
យេកេចិ មេ សាធុ នរស្ស ធម្មា
សព្វេវ តេ ចាតុករោមិ អជ្ជ ។
[១៨៩] សោ បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
នគមុទ្ធនិ ខិប្បំ បតិដ្ឋបេត្វា

បើអ្នកបានដួងហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិត មកដោយធម៌ ហើយនាំមកក្នុងភពនាគនេះ ។ អ្នកត្រូវបាននាងកុមារី ដោយទ្រព្យជាទីត្រេកអរនុ៎ះ យើងមិនប្រាថ្នាទ្រព្យដទៃក្រៃលែងទេ ម្នាលបណ្ឌិតជាអាមាត្យ ខ្ញុំមិនវង្វេងដូចអ្នកថាទេ អ្នកចូរស្តាប់ចុះ ។ មួយទៀត អំពើតិចតួចដែលខ្ញុំប្រកាន់ខុសមិនមានទេ កាលខ្ញុំបានហឫទ័យរបស់អ្នកដោយធម៌ ពួកនាគនឹងឲ្យនាគកញ្ញាឈ្មោះឥរន្ទតី ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបខ្ញុំលៃលកសម្លាប់អ្នក ខ្ញុំមានសេចក្តីត្រូវការដោយការសម្លាប់អ្នកយ៉ាងនេះឯង ខ្ញុំនឹងទម្លាក់អ្នកក្នុងរណ្តៅនេះ សម្លាប់អ្នកហើយ នឹងនាំយកតែហឫទ័យទៅ ។

[១៥៨] (មហាសត្វ...) ម្នាលកច្ចាយនៈ បើអ្នកមានកិច្ចត្រូវការដោយហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ចូរអ្នកលើកខ្ញុំដោយឆាប់រហ័ស ដ្បិតសាធុនរធម៌ (ធម៌ល្អរបស់នរៈ) របស់ខ្ញុំណាមួយ ខ្ញុំនឹងសម្តែងសាធុនរធម៌ទាំងអស់នោះ ដល់អ្នក ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[១៥៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ ដាក់វិធុរបណ្ឌិត ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ លើកំពូលភ្នំ ឆាប់រហ័ស

អស្សត្ថមាសីនំ សមេក្ខិយា
បរិបុច្ឆិ កត្តារមដោមបញ្ញំ ។
សមុទ្ទតោ មេសិ តុវំ បចាតា
ហានយេន តេ អជ្ជ មមត្ថិ កិច្ចំ
យេកោចិ តេ សាធុ នរស្ស ធម្មា
សព្វេវ មេ ចាតុករោហិ អជ្ជ ។
[១៦០] សមុទ្ទតោ ត្យស្មិ អហំ បចាតា
ហានយេន មេ យទិ តេ អត្ថិ កិច្ចំ
យេកោចិ តេ សាធុ នរស្ស ធម្មា
សព្វេវ តេ ចាតុករោមិ អជ្ជ ។
[១៦១] យាតានុយាយី ន ភវាហិ មាណវ
អល្លញ្ច ចាណឹ បរិវជ្ជយស្សុ
មា ចស្សុ មិត្តេសុ កទាចិ ទុព្ភី
មា ច វសំ អសតីនំ និគច្ឆេ ។
[១៦២] កថំ នុ យាតំ អនុយាយី ហោតិ
អល្លញ្ច[១] ចាណឹ ទហាតេ កថំ សោ
អសតី ច កា កោ បន មិត្តទុព្ភោ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ ។

---
១ ឱ. អទញ្ច ។

ឃើញវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាប អង្គុយ ដកដង្ហើមស្រួលហើយ ក៏សាកសួរថា អ្នកគឺខ្ញុំលើកឡើងចាក រណ្តៅហើយ ក្នុងថ្ងៃនេះ ខ្ញុំត្រូវការដោយហឫទ័យរបស់អ្នក អ្នកចូរសម្តែងសាធុនរធម៌ទាំងអស់នោះ ដល់ខ្ញុំ ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[១៦០] (មហាសត្វ...) ខ្ញុំគឺអ្នកលើកឡើងចាករណ្តៅហើយ បើអ្នក ត្រូវការដោយហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងសម្តែងសាធុនរធម៌ទាំង-អស់នោះ ដល់អ្នក ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[១៦១] ម្នាលមាណព អ្នកចូរដើរតាមផ្លូវដែលគេដើរហើយ អ្នកចូរវៀរ គឺកុំដុតបាតដៃទាំងទទឹក អ្នកកុំប្រទូស្តមិត្រ ក្នុងកាលណាមួយ អ្នកកុំលុះអំណាច នៃស្រីដែលប្រកបដោយអសទ្ធម្ម ។

[១៦២] (បុណ្ណកយក្ស...) បុគ្គលដែលឈ្មោះថាដើរទៅ កាន់ផ្លូវ ដែល គេដើរហើយ តើដូចម្តេច គេដុតបាតដៃទាំងទទឹក តើដូចម្តេច ស្រីដូចម្តេច ឈ្មោះថាស្រីប្រកបដោយអសទ្ធម្ម នរណាឈ្មោះ ថាជាអ្នកប្រទូស្តមិត្រ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុះ ។

[១៦៣] អស្សុត្តតំ[១] ជោបិច ជិដ្ឋបុព្វំ
យោ អាសនេនាបិ និមន្តយេយ្យ
តស្សេវ អត្ថំ បុរិសោ ករេយ្យ
យាតានុយាយីតិ តមាហុ បណ្ឌិតា ។
យស្សេករត្តិម្បិ ឃរេ វសេយ្យ
យត្ថន្នបានំ បុរិសោ លភេថ
ន តស្ស បាបំ មនសាបិ ចិន្តយេ[២]
អទុព្ភបាណី ទហតេ មិត្តទុព្ភោ ។
យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា
ន តស្ស សាខំ ភញ្ជេយ្យ មិត្តទុព្ភោ ហិ បាបកោ ។
បុណ្ណម្បិ ចេមំ បឋវឹ ធនេន
ទជ្ជិត្ថិយា បុរិសោ សម្មតាយ
លទ្ធា ខណំ អតិមញ្ញេយ្យ តម្បិ
តាសំ វសំ អសតីនំ ន គច្ឆេ
ឯវំ ខោ យាតំ អនុយាយី ហោតិ
អទុព្ភបាណី ទហតេ បុរេវំ

១ ឱ. អសន្ថុតំ ។ ម. អសន្ធវំ ។ ២ ឱ. មនសាភិចេតយេ ។
៣ ឱ. អទុព្ភបាណី ។ ម. អទុព្ភិបាណំ ។

[១៦៣] (វិធុរបណ្ឌិត...) បុគ្គលណាអញ្ជើញមនុស្ស ដែលមិនធ្លាប់នៅជាមួយគ្នា ឬមិនធ្លាប់ឃើញគ្នា សូម្បីដោយអាសនៈ បុរសត្រូវធ្វើប្រយោជន៍តបស្នង ដល់បុគ្គលនោះឯង បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលថា អ្នកនោះឯងជាអ្នកដើរតាមផ្លូវ ដែលគេដើរហើយ ។ បុរសស្នាក់នៅក្នុងផ្ទះ របស់បុគ្គលណាសូម្បីមួយយប់ បានបាយនិងទឹក ក្នុងសម្នាក់បុគ្គលណា មិនត្រូវគិតអំពើអាក្រក់ ដល់បុគ្គលនោះ សូម្បីដោយចិត្ត បុគ្គលអ្នកប្រទូស្តមិត្រ ឈ្មោះថាដុតបាតដៃទាំងទទឹក ។

បុគ្គលអង្គុយឬដេក ក្នុងម្លប់ឈើណា មិនត្រូវកាច់មែកឈើនោះ ព្រោះថា បុគ្គលប្រទូស្តមិត្រ ជាបុគ្គលអាក្រក់ ។

បុរសណា ឲ្យផែនដីនេះដែលពេញដោយទ្រព្យដល់ស្រីដែលខ្ជិនសន្មតថា(ល្អ)ស្រីនោះបានឱកាស (ក្បត់ចិត្ត) គប្បីមើលងាយបុរសនោះវិញ បុគ្គលមិនត្រូវលុះអំណាចស្រីដែលប្រកបដោយអសទ្ធម្មនោះទេ ។ បុគ្គលឈ្មោះថាដើរទៅកាន់ផ្លូវដែលគេដើរហើយយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាដុតបាតដៃទាំងទទឹកយ៉ាងនេះ

អសតី ច សា សោ បន មិត្តទុព្ភោ
សោ ជម្មិកោ ហោហិ ជហស្សុ អជម្មំ ។

សាធុនរធម្មកណ្ឌំ នាម ។

[១៦៤] អវសឹ អហំ តុយ្ហំ តីហំ អគារេ
អន្នេន បានេន ឧបដ្ឋិតោស្មិ
មិត្តោ មមាសិ វិសជ្ជាមហំ តំ
កាមំ ឃរំ ឧត្តមបញ្ញ គច្ឆ ។
អបិ ហាយតុ ជាតកុលស្ស អត្ថោ
អលម្បិ មេ ជាតកញ្ញាយ ហោតុ
សោ ត្វំ សកោនេវ សុភាសិតេន
មុត្តោសិ មេ អជ្ជ វធាយ បញ្ញ ។

[១៦៥] ហន្ទ តុវំ យក្ខ មមម្បិ នេហិ
សស្សុរំ នុ តេ អត្ថំ មយី ចរស្សុ
អហម្បិ នាគាធិបតីវិមានំ
ទក្ខេមិ នាគស្ស អទិដ្ឋបុព្វំ ។

[១៦៦] យំ វេ នរស្ស អហិតាយ អស្ស
ន តំ បញ្ញោ អរហតិ ទស្សនាយ

ស្រីនោះឈ្មោះថាប្រកបដោយអសទ្ធម្ម បុរសនោះឈ្មោះថាជាអ្នកប្រទូស្តមិត្រ អ្នកចូរជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ ចូរលះបង់អំពើមិនមែនធម៌ចេញ ។

ចប់ សាធុនរធម្មកណ្ឌ ។

[១៦៤] (បុណ្ណកយក្ស...) ខ្ញុំបាននៅអាស្រ័យក្នុងផ្ទះរបស់អ្នក អស់ ៣ ថ្ងៃ ដែលអ្នកបានទំនុកបម្រុងខ្ញុំដោយបាយនិងទឹក អ្នកសូមជាមិត្ររបស់ខ្ញុំ ទាំងខ្ញុំក៏លែងអ្នកដែរ ម្នាលបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាខ្ពង់ខ្ពស់ ចូរអ្នកអញ្ជើញទៅកាន់ផ្ទះរបស់អ្នក តាមប្រាថ្នាចុះ ។ ទាំងសេចក្តីត្រូវការរបស់ត្រកូលនាគ ក៏សាបសូន្យទៅចុះ អំពើព្រោះហេតុនៃនាងនាគកញ្ញាក៏ល្មមដល់ខ្ញុំហើយ ម្នាលអ្នកមានប្រាជ្ញា អ្នកបានរួចចាកការសម្លាប់របស់ខ្ញុំ ក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រោះសុភាសិតជារបស់ខ្លួន ។

[១៦៥] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលយក្ស ណ្ហើយ អ្នកចូរនាំខ្ញុំទៅកាន់សម្នាក់ឪពុកក្មេក របស់អ្នកចុះ អ្នកចូរប្រព្រឹត្តឲ្យជាប្រយោជន៍ចំពោះខ្ញុំ ដ្បិតខ្ញុំចង់ឃើញនាគរាជជាអធិបតី និងវិមានរបស់នាគរាជ ដែលខ្ញុំមិនធ្លាប់ឃើញ ។

[១៦៦](បុណ្ណកយក្ស...) របស់ណាដែលប្រព្រឹត្តទៅ មិនជាប្រយោជន៍ដល់នរជន ជនមានប្រាជ្ញា មិនគួរឃើញ របស់នោះទេ

អជ កោន វណ្ណេន អមិត្តតាមំ
តុវមិច្ឆសិ ឧត្តមបញ្ញ គន្តុំ ។
[១៦៧] អទ្ធា បជានាមិ អហម្បិ ឯតំ
ន តំ បញ្ញោ អរហាតិ ធស្សជាយ
ចាបញ្ច មេ នត្ថិ កាតំ កុហិញ្ចិ
តស្មា ន សង្កេ មរណាគមាយ ។
[១៦៨] ហន្ទ ច ឋានំ អតុលានុភាវំ
មយា សហ ទក្ខសិ ឯហិ កត្តេ
យត្ថច្ឆតិ នច្ចគីតេហិ នាគោ
រាជា យថា វេស្សវណោ និឡិញ្ញំ ។
តំ នាគកញ្ញា ចរិតំ គណេន
និកីឡិតំ និច្ចមហោ ច រត្តឹ
បហុតមាល្យំ ពហុបុប្ផឆន្នំ
ឱភាសតិ វិជ្ជុរិវន្តលិក្ខេ ។
អន្នេន បានេន ឧបេតរូបំ
នច្ចេហិ គីតេហិ ច វាទិតេហិ
បរិបូរំ កញ្ញាហិ អលង្កតាហិ
ឧបសោភតិ វត្ថបិលន្ធនេន ។

ម្នាលបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាខ្ពង់ខ្ពស់ កាលបើដូច្នេះ អ្នកប្រាជ្ញ ទៅកាន់ស្រុករបស់សត្រូវ ដោយហេតុដូចម្ដេច ។

[១៦៧] (ព្រះមហាសត្វ...) ខ្ញុំប្រាកដជាដឹងហេតុនុ៎ះ ជនមានប្រាជ្ញា មិនគួរឃើញសត្រូវនោះទេ តែអំពើអាក្រក់ ខ្ញុំមិនបានធ្វើទុក ក្នុងទីណាមួយ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំមិនរង្កៀសចំពោះសេចក្ដី ស្លាប់ដែលនឹងមកដល់ឡើយ ។

[១៦៨] (បុណ្ណកយក្ស...) ម្នាលអ្នកជាអាមាត្យ បើដូច្នោះ អ្នកនឹង ឃើញឋាន ដែលមានអានុភាពប្រៀបមិនបាន ជាមួយនឹងខ្ញុំ អ្នកចូរមកចុះ នាគរមែងនៅដោយការរាំនិងច្រៀងក្នុងទីណា ដូចជាព្រះបាទវេស្សវ័ណ នៅក្នុងរាជធានីឈ្មោះនិឡិញ្ញៈ ។ ទីនោះមានពួកនៃនាងនាគកញ្ញាត្រាច់ទៅដោយពួកៗ លេង អស់ថ្ងៃនិងយប់ជានិច្ច ជាទីមានផ្កាកម្រងច្រើន ដេរដាស ដោយផ្កាឈើច្រើនបែប ភ្លឺផ្លេកដូចផ្លេកបន្ទោរព្ធដ៏អាកាស ។ ភពនៃនាគនោះ មានភាពសម្បូណ៌ដោយបាយនិងទឹក និង ការរាំច្រៀងប្រគំ បរិបូណ៌ដោយពួកនាងនាគកញ្ញា ដែល តាក់តែងខ្លួន ដោយសំពត់ និងគ្រឿងប្រដាប់ល្អឆើតឆាយ ។

[១៦៩] សោ បុណ្ណកោ ការូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
និសីទយិ បច្ឆតោ អាសនស្មឹ
អាទាយ កត្តារមនោមបញ្ញំ
ឧទានយិ ភវនំ[១] ជាតវេណ្ណោ ។
បស្សាន ហានំ អតុលានុភាវំ
អទ្ទាសិ កត្តា បច្ឆតោ បុណ្ណកស្ស
សាមគ្គិបេក្ខី បន ជាតរាជា
បុព្វេវ ជាមាតរមជ្ឈភាសថ ។
[១៧០] យំ នុ ត្វំ អគមា មនុស្សលោកំ
អធ្វេសមានោ ហទយំ បណ្ឌិតស្ស
កច្ចិ សមិទ្ធេន ឥធានុបត្តោ
អាទាយ កត្តារមនោមបញ្ញំ ។
[១៧១] អយំ ហិ សោ អាគតោ យំ ត្វមិច្ឆសិ
ធម្មេន លទ្ធោ មម ធម្មបាលោ
តំ បស្សថ សម្មុខា ភាសមានំ
សុខោ ហវេ សប្បុរិសេហិ សង្គមោ ។
កាលាគិរិកណ្ឌំ នាម ។

---
១ ម. វេសនំ ។

[១៦៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ បានអញ្ជើញវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុឲ្យអង្គុយលើអាសនៈអំពីខាងក្រោយ នាំវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាបចូលទៅកាន់ភពនៃនាគរាជ ។ វិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យលុះដល់ទីដែលមានអានុភាពប្រៀបមិនបានក៏ឈរខាងក្រោយបុណ្ណកយក្ស ចំណែកនាគរាជ ក្រឡេកមើលឃើញបុណ្ណកយក្សមានសេចក្តីស្មោះសរ បានត្រាស់នឹងកូនប្រសាមុនថា

[១៧០] (នាគរាជ...) អ្នកកាលស្វែងរកហឫទ័យរបស់បណ្ឌិត បានទៅកាន់មនុស្សលោក ហើយនាំអាមាត្យមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាបមកដល់ក្នុងទីនេះ ដោយសួស្តីហើយឬ ។

[១៧១] (បុណ្ណកយក្ស...) ព្រះអង្គប្រាថ្នាបណ្ឌិតណា បណ្ឌិតនោះមកដល់ហើយ បណ្ឌិតអ្នករក្សាធម៌ គឺខ្ញុំព្រះអង្គរកបានមកដោយធម៌ហើយ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទតបណ្ឌិតនោះ ដែលកំពុងនិយាយក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះអង្គ ការជួបជុំដោយសប្បុរសទាំងឡាយ ជាហេតុនាំមកនូវសេចក្តីសុខ ដោយពិត ។

ចប់ កាលាគិរិកណ្ឌ ។

៧៩

មហានិបាតេ នវមំ វិធុរជាតកំ

[១៧២] អចិន្តយុត្តំ ចិស្វាន មច្ចោ មច្ចុភយដ្ដីតោ
ព្យម្ហិតោ ជាតិភាវេសិ ន ឥធំ បញ្ញវតោមិវ ។

[១៧៣] ន ចម្ហិ ព្យម្ហិតោ ជាត ន ច មច្ចុភយដ្ដិតោ
ន វជ្ឈោ អភិភាវេយ្យ វជ្ឈំ វា ជាតិភាវយេ ។
កាមំ នុ អភិភាវេយ្យ អភិភាជាបយេថ វេ
យំ នរោ ហន្តុ មិច្ឆេយ្យ តំ កាម្មំ នុបបជ្ជតិ ។

[១៧៤] ឯវមេតំ យថា ព្រូសិ សច្ចំ ភាសសិ បណ្ឌិត
ន វជ្ឈោ អភិភាវេយ្យ វជ្ឈំ វា ជាតិភាវយេ ។
កាមំ នុ អភិភាវេយ្យ អភិភាជាបយេថ វេ
យំ នរោ ហន្តុមិច្ឆេយ្យ តំ កាម្មំ នុបបជ្ជតិ ។

[១៧៥] អសស្សតំ សស្សតំ នុ តវយិទំ វិមានំ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ

[១៧២] (នាគរាជ...) អ្នកជាមនុស្សមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ តក់ស្លុត ព្រោះឃើញកពនាគ ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ឃើញ ទើបមិនថ្វាយបង្គំ (ខ្ញុំ) ដំណើរនេះ មិនមែនជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាទេ ។

[១៧៣] (មហាសត្វ...) បពិត្រនាគ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមែនជាអ្នកតក់ស្លុតទេ មិនមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ទេ ព្រោះអ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំ (នូវពេជ្ឈឃាត) ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំ អ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ ជនប្រាជ្ញាសម្លាប់អ្នកណា គប្បីថ្វាយបង្គំ(អ្នកនោះ) ឬឲ្យ (អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ (ខ្លួន)ដូចម្តេចកើត កម្មនោះ មិនសម្រេចទៅជាអ្វីទេ ។

[១៧៤] (នាគរាជ...) ម្នាលបណ្ឌិត ដំណើរនុ៎ះ ដូចអ្នកពោលមែន អ្នកពោលពាក្យពិត អ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំពេជ្ឈឃាត ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំអ្នកទោស ដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ នរជនប្រាជ្ញាសម្លាប់អ្នកណា គប្បីថ្វាយបង្គំ (អ្នកនោះ) ឬឲ្យ(អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ(ខ្លួន)ដូចម្តេចកើត កម្មនោះ មិនកើតទៅជាអ្វីទេ ។

[១៧៥] (មហាសត្វ...) វិមាននេះ ទាំងឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តីព្យាយាម និងការកើត (ក្នុងភពនាគ) របស់ព្រះអង្គ មិនទៀង តែដូចជារបស់ទៀង

បុច្ឆាមិ តំ នាគរាជេតមត្ថំ
កថំ នុ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
អធិច្ច លទ្ធំ បរិណាមជន្តេ
សយំ កតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ទិន្នំ
អក្ខា មេ នាគរាជេតមត្ថំ
យថេវ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
[១៧៦] នាធិច្ច លទ្ធំ ន បរិណាមជម្មេ
ន សយំ កតំ នាបិ ទេវេហិ ទិន្នំ
សកេហិ កម្មេហិ អបាបកេហិ
បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
[១៧៧] កិន្តេ វតំ កិម្បន ព្រហ្មចរិយំ
កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិចាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច តេ នាគ មហាវិមានំ ។
[១៧៨] អហញ្ច ភរិយា ច មនុស្សលោកេ
សទ្ធា ឧភោ ទានបតី អហុម្ហា
ឱចានភូតំ មេ ឃរំ តទាសិ
សន្តប្បិតា សមណព្រាហ្មណា ច ។

បពិត្រនាគរាជ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមសួរសេចក្តីនុ៎ះ នឹងព្រះអង្គថា វិមាននេះព្រះអង្គបានហើយដោយប្រការដូចម្តេច ។ វិមាននេះ ព្រះអង្គបានព្រោះអាស្រ័យ (ភពនាគ) ឬកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល ឬព្រះអង្គកសាងដោយព្រះអង្គឯង ឬមួយទេវតាថ្វាយ បពិត្រ នាគរាជ វិមាននេះព្រះអង្គបានហើយដោយប្រការណា សូម ព្រះអង្គប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយប្រការដូច្នោះ ។

[១៧៦] (នាគរាជ...) វិមាន (នេះ) មិនមែនខ្ញុំបាន ព្រោះអាស្រ័យ (ភពនាគ) មិនមែនកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល មិនមែនខ្ញុំធ្វើខ្លួនឯង ទាំងមិនមែនទេវតាឲ្យទេ វិមាននេះខ្ញុំបាន ដោយបុញ្ញកម្ម មិនអាក្រក់របស់ខ្លួន ។

[១៧៧] (មហាសត្វ...) អ្វីជាវត្តរបស់ព្រះអង្គ អ្វីជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ ព្រះអង្គ បពិត្រនាគ ឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តី ព្យាយាមនិងការកើត (ក្នុងភពនាគ ទាំងវិមានធំរបស់ព្រះអង្គ នេះ នេះជាផលនៃកម្ម ដែលព្រះអង្គសន្សំល្អហើយ ដូចម្តេច ។

[១៧៨] (នាគរាជ...) ខ្ញុំនិងភរិយា ទាំងពីរនាក់ (កាលនៅ)ក្នុង មនុស្សលោក ជាអ្នកមានសទ្ធា ជាម្ចាស់នៃទាន ក្នុង កាលនោះ ផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ដូចជាអណ្តូង (នៃមហាជន)ទាំង ពួកសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំក៏បានឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់

មាលញ្ច គន្ធញ្ច វិលេបនញ្ច
បទីបិយំ សេយ្យមុបស្សយញ្ច
អច្ឆាទនំ សាយនមន្នបានំ
សក្កច្ច ទានានិ អទម្ហ តត្ថ ។
តំ មេ វតំ តម្បន ព្រហ្មចរិយំ
តស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច មេ ធីរ មហាវិមានំ ។
[១៧៩] ឯវញ្ច តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ
ជានាសិ បុញ្ញាន ផលូបបត្តឹ
តស្មា ហិ ធម្មញ្ចរ អប្បមត្តោ
យថា វិមានំ បុន មាវសេសិ ។
[១៨០] នយីធ សន្តិ សមណព្រាហ្មណា ច
យេសន្នបានានិ ទទេមុ កត្តេ
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
យថា វិមានំ បុន មាវសេម ។
[១៨១] ភោគី ហិ តេ សន្តិ ឥធូបបន្នា
បុត្តា ច ទារា អនុជីវិនោ ច

ខ្ញុំ(កាលនៅ) ក្នុងកាលចម្បានគរនោះ បានឲ្យទានដោយគោរព គឺឲ្យកម្រងផ្កា គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គ្រឿងប្រទីប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ សំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ កម្រាលដេក បាយ ទឹក ។ នោះជាវត្ត នោះជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ខ្ញុំ នៃអ្នកប្រាជ្ញ ឯឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តីព្យាយាម និងការកើត (ក្នុងភពនាគ) ទាំងវិមានធំរបស់ខ្ញុំនេះ នេះជាផលនៃកម្មដែលខ្ញុំសន្សំល្អហើយនោះ ។

[១៧៩] (មហាសត្វ...) បើវិមាននេះ ព្រះអង្គបានហើយយ៉ាងនេះឈ្មោះថា ព្រះអង្គជ្រាបកំណើត នៃផលរបស់បុណ្យ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះអង្គកុំប្រហែស សូមប្រព្រឹត្តធម៌ ជាហេតុឲ្យបានគ្រប់គ្រងវិមាននេះ តទៅទៀត ។

[១៨០] (នាគរាជ...)នៃបណ្ឌិតជាអាមាត្យ ខ្ញុំគប្បីឲ្យបាយនិងទឹកដល់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ណា ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍នោះ មិនមានក្នុងភពនាគនេះទេ ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះ ដែលជាហេតុឲ្យខ្ញុំនៅគ្រប់គ្រងវិមានតទៅ ។

[១៨១] (មហាសត្វ...) ពួកនាគ គឺបុត្រ ភរិយា និងអ្នករស់នៅដោយសារ ដែលចូលមកកើត ក្នុងភពនាគនេះ

តេសុ តុវំ វចសា កម្មុនា ច
អសម្បទុដ្ឋោ ច ភវាហិ និច្ចំ ។
ឯវំ តុវំ ជាត អសម្បទោសំ
អនុចាលយ វចសា កម្មុនា ច
បត្វា ឥធ យាវតាយុកំ វិមានេ
ឧទ្ធំ ឥតោ គច្ឆសិ ទេវលោកំ ។
[១៨២] អទ្ធា ហិ សោ សោចតិ រាជសេដ្ឋោ
តយា វិនា យស្ស តុវំ សជិវ្វោ
ទុក្ខូបនីតោបិ តយា សមេច្ច
វិន្ទេយ្យ ចោសោ សុខមាតុរាបិ ។
[១៨៣] អទ្ធា សតំ ភាសសិ ជាត ធម្មំ
អនុត្តរំ អត្ថបទំ សុចិណ្ណំ
ឯតាទិសិយាសុ ហិ អាបទាសុ
បញ្ញាយតេ មាទិសានំ វិសេសោ ។
[១៨៤] អក្ខាហិ នោ តាយំ មុធានុលគ្គោ
អក្ខាហិ នោ តាយំ អជេសិ ជូតេ
ធម្មេន លទ្ធោ ឥតិមាយមាហ
កថំ តុវំ ហត្ថមិមស្សមាគតោ ។

សូមព្រះអង្គជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ក្នុងពួកនាគនោះ ដោយពាក្យ ឬដោយការងារ អស់កាលជានិច្ច ។ បពិត្រនាគ សូមព្រះអង្គ រក្សាសេចក្តីមិនប្រទូស្តដោយពាក្យឬដោយការងារយ៉ាងនេះចុះ ព្រះអង្គនឹងឋិតនៅក្នុងវិមាននេះ រហូតអស់ព្រះជន្មាយុ ហើយ នឹងបានទៅកាន់ទេវលោក ជាន់ខាងលើ អំពីភពនាគនេះ ។

[១៨២] (នាគរាជ...) អ្នកជាអាមាត្យរបស់ព្រះរាជាណា ព្រះរាជាដ៏ ប្រសើរនោះ បើវៀរចាកអ្នកហើយ រមែងសោកស្តាយ ដោយពិត បុរសសូម្បីត្រូវសេចក្តីទុក្ខគ្របសង្កត់ ឬសូម្បី មានជំងឺធ្ងន់ បើបានជួបនឹងអ្នកហើយ ក៏នឹងបានសុខវិញ ។

[១៨៣] (មហាសត្វ...) បពិត្រនាគ ព្រះអង្គពោលធម៌របស់សប្បុ- រសជាធម៌ប្រសើរ ជាចំណែកនៃប្រយោជន៍ដែលសន្សំល្អ ដោយពិត ឯសេចក្តីវិសេសរបស់បណ្ឌិតទាំងឡាយ បែបខ្ញុំ ព្រះអង្គ រមែងប្រាកដក្នុងអន្តរាយទាំងឡាយបែបនេះ ។

[១៨៤] (នាគរាជ...) អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណកយក្សនេះ បានអ្នកមកដោយទទេឬ អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណក- យក្សនេះ ឈ្នះអ្នកដោយល្បែងភ្នាល់ឬ បុណ្ណកយក្សនេះ បាននិយាយថា បណ្ឌិតខ្ញុំបាននាំមកដោយធម៌ តើអ្នកមកនៅ ក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃបុណ្ណកយក្សនេះ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

មហានិបាតេ នវមំ វិធុរជាតកំ

[១៨៥] យោ មិស្សរោ តត្ថ អហោសិ រាជា
តមាយមគ្គេហិ អជេសិ ជូតេ
សោ មំ ជិតោ រាជា ឥមស្សទាសិ
ធម្មេន លទ្ធោស្មិ អសាហសេន ។

[១៨៦] មហោរគោ អត្តមនោ ឧទគ្គោ
សុត្វាន ធីរស្ស សុភាសិតានិ
ហត្ថេ គហេត្វាន អនោមបញ្ញំ
បាវេក្ខិ ភរិយាយ តទា សកាសេ ។

យេន ត្វំ វិមលេ បណ្ឌុ យេន ភត្តំ ន រុច្ចតិ
ន ច មេតាទីសោ វណ្ណោ អយមេសោ តមោនុទោ ។
យស្ស តេ ហទយេនត្ថោ អាគតោយំ បភង្ករោ
តស្ស វាក្យំ និសាមេហិ ទុល្លភំ ទស្សនំ បុន ។

[១៨៥] (មហាសត្វ...) ព្រះរាជារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គណា ជាធំក្នុងក្រុងឥន្ទបត្ត ដែនកុរុនោះ បុណ្ណកយក្សនេះ បានឈ្នះល្បែងស្កាទឹងព្រះរាជានោះដោយការភ្នាល់ ព្រះរាជាដែលបុណ្ណកយក្សឈ្នះហើយនោះ បានប្រទានខ្ញុំព្រះអង្គ ដល់បុណ្ណកយក្សនេះ បុណ្ណកយក្សឈ្មោះថាបានខ្ញុំព្រះអង្គមកដោយធម៌ មិនមែនដោយការកំហែងទេ ។

[១៨៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាគរាជដ៏ប្រសើរ មានចិត្តត្រេកអររីករាយហើយ ព្រោះបានស្ដាប់សុភាសិតនៃវិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ ក៏ចាប់ដៃវិធុរបណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាមិនថោកទាប នាំចូលទៅក្នុងសម្នាក់នៃនាងវិមលាជាភរិយា ក្នុងកាលនោះ (ត្រាស់ថា) ម្នាលនាងវិមលា នាងមានសម្បុរលឿង ដោយហេតុណា ឬនាងមិនឆ្ងាញ់បាយ ដោយហេតុណា គុណ (នៃវិធុរបណ្ឌិត) បែបនេះ មិនមាន(ដល់នាង) ដោយហេតុនោះទេ វិធុរបណ្ឌិតនេះឯង ជាអ្នកបន្ទោបង់នូវងងឹត ។ នាងមានសេចក្ដីត្រូវការដោយហឫទ័យរបស់វិធុរបណ្ឌិតណា វិធុរបណ្ឌិតនេះ ជាអ្នកធ្វើពន្លឺ មកដល់ហើយ នាង ចូរផ្ទៀងស្ដាប់ ពាក្យរបស់វិធុរបណ្ឌិតនោះចុះ (ព្រោះ) ការជួបប្រទះ (នូវវិធុរបណ្ឌិត) ទៀត ជាកិច្ចបានដោយកម្រ ។

[១៨៧] ទិស្វាន តំ វិមលា ភូរិបញ្ញ
ទសង្គុលឹ អញ្ជលឹ បគ្គហេត្វា
ហដ្ឋេន ភាវេន បតីតរូបា
ឥច្ចព្រវិ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ ។

អទិដ្ឋបុព្វំ ទិស្វាន មច្ចោ មច្ចុភយដ្ដិតោ
ព្យម្ហិតោ ណាភិវាទេសិ ន ឥទំ បញ្ញវតោមិវ ។

[១៨៨] ន ចម្ហិ ព្យម្ហិតោ ណាគ ន ច មច្ចុភយដ្ដិតោ
ន វជ្ឈោ អភិវាទេយ្យ វជ្ឈំ វា ណាភិវាទយេ ។
កថំ នុ អភិវាទេយ្យ អភិវាទាបយេថ វេ
យំ នរោ ហន្តុមិច្ឆេយ្យ តំ កម្មំ នុបបជ្ជតិ ។

[១៨៩] ឯវមេតំ យថា ព្រូសិ សច្ចំ ភាសសិ បណ្ឌិត
ន វជ្ឈោ អភិវាទេយ្យ វជ្ឈំ វា ណាភិវាទយេ ។
កថំ នុ អភិវាទេយ្យ អភិវាទាបយេថ វេ
យំ នរោ ហន្តុមិច្ឆេយ្យ តំ កម្មំ នុបបជ្ជតិ ។

[១៨៧] ព្រះនាងវិមលាទ្រង់ទតឃើញវិធុរបណ្ឌិត ដែលជាអ្នកមានប្រាជ្ញាក្រាស់ដូចផែនដីនោះ ក៏មានព្រះទ័យត្រេកអរសោមនស្ស ទ្រង់លើកម្រាមដៃទាំង ១០ ផ្គងអញ្ជលី ហើយត្រាស់នឹងវិធុរបណ្ឌិត ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុយ៉ាងនេះថា អ្នកជាមនុស្សមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ តក់ស្លុត ព្រោះឃើញកពនៃនាគ ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់ឃើញ ទើបមិនថ្វាយបង្គំ(ខ្ញុំ) ដំណើរនេះដូចមិនមែនជាអាការរបស់បុគ្គលមានប្រាជ្ញាទេ ។

[១៨៨] (មហាសត្វ...) បពិត្រព្រះនាងនាគី ខ្ញុំព្រះអង្គមិនមែនជាអ្នកតក់ស្លុតទេ មិនមានមច្ចុភ័យគ្របសង្កត់ទេ អ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំ (ពេជ្ឈឃាត) ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំអ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ ជនប្រាថ្នាសម្លាប់អ្នកណា គប្បីថ្វាយបង្គំ (អ្នកនោះ) ឬឲ្យ (អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ (ខ្លួន) ដូចម្ដេចកើត កម្មនោះមិនកើតជាអ្វីទេ ។

[១៨៩] (ព្រះនាងវិមលា...) ម្នាលបណ្ឌិត ដំណើរនុ៎ះ ដូចអ្នកពោលមែន អ្នកពោលពាក្យពិត អ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ មិនគប្បីថ្វាយបង្គំពេជ្ឈឃាត ឬពេជ្ឈឃាតក៏មិនគប្បីថ្វាយបង្គំអ្នកទោសដែលត្រូវគេសម្លាប់ដែរ ។ ជនប្រាថ្នាសម្លាប់អ្នកណាគប្បីថ្វាយបង្គំ(អ្នកនោះ) ឬឲ្យ (អ្នកនោះ) ថ្វាយបង្គំ(ខ្លួន) ដូចម្ដេចកើត កម្មនោះមិនកើតទេ ។

[១៩០] អសស្សតំ សស្សតំ នុ តវយិទំ វិមានំ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
បុច្ឆាមិ តំ នាគកញ្ញេតមត្ថំ
កថំ នុ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
អធិច្ច លទ្ធំ បរិណាមជន្តេ
សយំ កតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ទិន្នំ
អក្ខាហិ មេ នាគកញ្ញេតមត្ថំ
យថេវ តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
[១៩១] នាធិច្ច លទ្ធំ ន បរិណាមជម្មេ
ន សយំ កតំ នាបិ ទេវេហិ ទិន្នំ
សកេហិ កម្មេហិ អបាបកេហិ
បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំ វិមានំ ។
[១៩២] កិន្តេ វតំ កិម្បន ព្រហ្មចរិយំ
កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច តេ នាគិ មហាវិមានំ ។

[១៩០] (មហាសត្វ...) វិមាននេះ ទាំងឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង សេចក្តីព្យាយាម និងការកើតក្នុងភពនាគរបស់ព្រះនាង មិនទៀង តែដូចជារបស់ទៀង បពិត្រនាគកញ្ញា ខ្ញុំព្រះអង្គសួរសេចក្តីនុ៎ះ នឹងព្រះនាងថា វិមាននេះ ព្រះនាងបានហើយដោយប្រការដូចម្តេច ។ វិមានដែលព្រះនាងបាន ព្រោះអាស្រ័យ (ភពនាគ) ឬកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល ឬព្រះនាងធ្វើខ្លួនឯង ឬមួយទេវតាថ្វាយ បពិត្រនាគកញ្ញា វិមាននេះ ព្រះនាងបានហើយដោយប្រការណា សូមព្រះនាងប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះដល់ខ្ញុំ ដោយប្រការនោះ ។

[១៩១] (ព្រះនាងវិមលា...) វិមាននេះមិនមែនខ្ញុំបាន ព្រោះអាស្រ័យភពនាគ មិនមែនកើតអំពីរដូវប្រែប្រួល មិនមែនធ្វើខ្លួនឯង ទាំងមិនមែនទេវតាឲ្យទេ វិមាននេះ ខ្ញុំបានដោយបុញ្ញកម្ម មិនអាក្រក់ ជារបស់ខ្លួន ។

[១៩២] (មហាសត្វ...) អ្វីជាវត្ត អ្វីជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ព្រះនាង បពិត្រព្រះនាងនាគី ឫទ្ធិ អំណាច សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តីព្យាយាម និងការកើត(ក្នុងភពនាគ) ទាំងវិមានធំរបស់ព្រះនាងនេះ នេះជាផលនៃកម្ម ដែលព្រះនាងសន្សំល្អហើយដូចម្តេច ។

[១៩៣] អហញ្ច ខោ សាមិកោ ចាបិ មយ្ហំ
សទ្ធា ឧភោ ទានបតី អហុម្ហា
ឱចានភូតំ មេ ឃរំ តទាសិ
សន្តប្បិតា សមណព្រាហ្មណា ច ។
មាលញ្ច គន្ធញ្ច វិលេបនញ្ច
បទីបិយំ សេយ្យមុបស្សយញ្ច
អច្ឆាទនំ សាយនមន្នបានំ
សក្កច្ច ទានានិ អទម្ហ តត្ថ ។
តំ មេ វតំ តម្បនព្រហ្មចរិយំ
តស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ
ឥទ្ធី ជុតី ពលវីរិយូបបត្តិ
ឥទញ្ច មេ ធីរ មហាវិមានំ ។
[១៩៤] ឯវញ្ច តេ លទ្ធមិទំ វិមានំ
ជានាសិ បុញ្ញាន ផលូបបត្តឹ
តស្មាហិ ធម្មញ្ចរ អប្បមត្តា
យថា វិមានំ បុន មាវសេសិ ។
[១៩៥] នយិធ សន្តិ សមណព្រាហ្មណា ច
យេសន្នចានានិ ទទេមុ កាត្តេ

[១៩៣] (ព្រះនាងវិមលា...) ខ្ញុំនិងស្វាមីទាំងពីរនាក់ ជាអ្នកមានសទ្ធា ជាម្ចាស់ទាន ផ្ទះរបស់ខ្ញុំដូចអណ្តូងជាទីចុះផឹកនៃ (មហាជន) ទាំងសមណព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំក៏បានឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ។ ខ្ញុំ (កាលនៅ) ក្នុងកាលចម្បានគរនោះ បានឲ្យទានដោយគោរព គឺឲ្យផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គ្រឿងប្រទីប ទីដេក ទីសម្នាក់អាស្រ័យ សំពត់សម្រាប់ស្លៀកដណ្តប់ កម្រាលដេក បាយនិងទឹក ។ នោះជាវត្ត នោះជាព្រហ្មចរិយៈរបស់ខ្ញុំ នៃអ្នកប្រាជ្ញ ឯឫទ្ធិ សេចក្តីរុងរឿង កម្លាំងកាយ សេចក្តីព្យាយាម និងការកើត (ក្នុងភពនាគ) ទាំងវិមានធំរបស់ខ្ញុំនេះ នេះជាផលនៃកម្មដែលខ្ញុំសន្សំល្អហើយនោះ ។

[១៩៤] (មហាសត្វ...) បើវិមាននេះ គឺព្រះនាងបានហើយយ៉ាងនេះឈ្មោះថា ព្រះនាងជ្រាបកំណើត នៃផលរបស់បុណ្យទាំង-ឡាយ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះនាងកុំប្រហែស សូមប្រព្រឹត្តធម៌ ជាហេតុឲ្យបានគ្រប់គ្រងវិមាននេះតទៅ ។

[១៩៥] (ព្រះនាងវិមលា...) នៃបណ្ឌិត ជាអាមាត្យ ខ្ញុំគប្បីឲ្យបាយនិងទឹក ដល់ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ណា ពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ (ទាំងនោះ) មិនមានក្នុងភពនាគនេះទេ

អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
យថា វិមានំ បុន មាវសេម ។
[១៩៦] ភោគី ហិ តេ សន្តិ ឥធូបបន្នា
បុត្តា ច សាមី អនុជីវិនោ ច
តេសុ តុវំ វចសា កម្មុនា ច
អសម្បទុដ្ឋា ច ភវាហិ និច្ចំ ។
ឯវំ តុវំ នាគិ អសម្បទោសំ
អនុចាលយ វចសា កម្មុនា ច
បត្វា ឥធ យាវតាយុកំ វិមានេ
ឧទ្ធំ ឥតោ គច្ឆសិ ទេវលោកំ ។
[១៩៧] អទ្ធា ហិ សោ សោចតិ រាជសេដ្ឋោ
តយា វិនា យស្ស តុវំ សជិព្វោ
ទុក្ខូបនីតោបិ តយា សមេច្ច
វិន្ទេយ្យ ចោសោ សុខមាតុរោបិ ។
[១៩៨] អទ្ធា សតំ ភាសសិ នាគិ ធម្មំ
អនុត្តរំ អត្ថបទំ សុចិណ្ណំ
ឯតាទិសិយាសុ ហិ អាចាទាសុ
បញ្ញាយតេ មាទិសានំ វិសេសោ ។

ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្តីនុ៎ះ ដែលជាហេតុឲ្យខ្ញុំនៅគ្រប់គ្រងវិមានតទៅ ។

[១៩៦] (មហាសត្វ...) ពួកនាគគឺ បុត្រ ស្វាមី និងអ្នករស់នៅដោយសារ ដែលកើតមានក្នុងភពនាគនេះ សូមព្រះនាងជាអ្នកមិនប្រទូស្តក្នុងពួកនាគនោះ ដោយពាក្យ ឬដោយការងារ អស់កាលជានិច្ច ។ បពិត្រព្រះនាងនាគី សូមព្រះនាងរក្សាសេចក្តីមិនប្រទូស្ត សោយពាក្យ ឬដោយការងារយ៉ាងនេះចុះ ព្រះនាងនឹងឋិតនៅក្នុងវិមាននេះ រហូតអស់ជន្មាយុ ហើយនឹងបានទៅកាន់ទេវលោក ជាន់ខាងលើ អំពីភពនាគនេះ ។

[១៩៧] (ព្រះនាងវិមលា...) អ្នកជាអាមាត្យរបស់ព្រះរាជាណា ព្រះរាជាដ៏ប្រសើរនោះ បើវៀរចាកអ្នកហើយ រមែងសោកស្តាយដោយពិត បុរសសូម្បីត្រូវសេចក្តីទុក្ខគ្របសង្កត់ ឬសូម្បីមានជំងឺធ្ងន់ បើបានជួបនឹងអ្នកហើយ ក៏នឹងបានសុខវិញ ។

[១៩៨] (មហាសត្វ...) បពិត្រព្រះនាងនាគី ព្រះនាងពោលធម៌របស់សប្បុរស ជាធម៌ប្រសើរ ជាចំណែកនៃប្រយោជន៍ ដែលសន្សំល្អដោយពិត ឯសេចក្តីវិសេសរបស់បណ្ឌិតទាំងឡាយ បែបខ្ញុំព្រះអង្គ រមែងប្រាកដក្នុងអន្តរាយទាំងឡាយបែបនេះ ។

[១៩៩] អក្ខាហិ ពោ តាយំ មុទ្ធាគុលក្ខោ
អក្ខាហិ ពោ តាយំ អជេសិ ជូតេ
ឥម្មេន លក្ខោ ឥតិមាយាមាហ
កាចំ តុវំ ហត្ថមិមស្សមាគតោ ។

[២០០] យោ មិស្សពោ តត្ថ អហោសិ រាជា
តមាយមក្ខេហិ អជេសិ ជូតេ
សោ មំ ជីតោ រាជា ឥមស្សបាសិ
ឥម្មេន លក្ខោស្មិ អសាហាសេន ។

[២០១] យថេវ វរុណោ ជាតោ បញ្ហំ បុច្ឆិត្ថ បណ្ឌិតំ
តថេវ ជាតកាញ្ញាបិ បញ្ហំ បុច្ឆិត្ថ បណ្ឌិតំ ។
យថេវ វរុណំ ជាតំ ជីពោ តោសេសិ បុច្ឆិតោ
តថេវ ជាតកាញ្ញម្បិ ជីពោ តោសេសិ បុច្ឆិតោ ។

[១៩៩] (ព្រះនាងវិមលា...) អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណកយក្ស នេះបានអ្នកមក ដោយទទេឬ អ្នកចូរប្រាប់យើងមកចុះ បុណ្ណកយក្សនេះ ឈ្នះអ្នកដោយល្បែងភ្នាល់ឬ បុណ្ណកយក្ស នេះបាននិយាយថា បណ្ឌិតខ្ញុំបានមកដោយធម៌ តើអ្នកមក នៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃបុណ្ណកយក្សនេះ ដោយប្រការដូចម្ដេច ។

[២០០] (មហាសត្វ...) ព្រះរាជារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គណា ជាធំក្នុងក្រុងឥន្ទ-បត្ត ដែនកុរុនោះ បុណ្ណកយក្សនេះ បានឈ្នះល្បែងស្កានឹង ព្រះរាជានោះ ដោយការភ្នាល់ ព្រះរាជាដែលបុណ្ណកយក្ស ឈ្នះហើយនោះ បានប្រទានខ្ញុំព្រះអង្គដល់បុណ្ណកយក្សនេះ ឯបុណ្ណកយក្ស ឈ្មោះថាបានខ្ញុំព្រះអង្គដោយធម៌ មិនមែន ដោយកំហែងទេ ។

[២០១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) វរុណនាគបានសួរប្រស្នានឹងវិធុរបណ្ឌិត យ៉ាងណា ព្រះនាងនាគកញ្ញា ក៏បានសួរប្រស្នានឹងវិធុរបណ្ឌិត យ៉ាងនោះដែរ ។ វិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ ដែលវរុណនាគ ត្រាស់សួរហើយ ក៏បានញ៉ាំងវរុណនាគឲ្យត្រេកអរ យ៉ាងណា វិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ ដែលព្រះនាងនាគកញ្ញាសួរហើយ ក៏បានញ៉ាំងព្រះនាងនាគកញ្ញា ឲ្យត្រេកអរ យ៉ាងនោះដែរ ។

ឧភោបិ តេ អត្ថមនេ វិជិត្វា
មហោរគំ ជាតកញ្ញញ្ច ជីវេ
អច្ចម្ភិ អព្ភិតោ អលោមហដ្ឋោ
ឥច្ចព្រវិ វរុណំ នាគរាជំ ។
មា រោជយិ[១] នាគ អយាហមស្មិ
យេន តវ អត្ថោ ឥធំ សរីរំ
ហទយេន មំសេន ករោហិ កិច្ចំ
សយំ ករិស្សាមិ យថាមតិន្តេ ។
[២០២] បញ្ញា ហវេ[២] ហទយំ បណ្ឌិតានំ
តេ ត្យម្ហ បញ្ញាយ មយំ សុតុដ្ឋា
អនូនតាមោ លភតជ្ជ ទារំ
អជ្ជេវ តំ កុរុយោ បាបយាតុ ។
[២០៣] ស បុណ្ណកោ អត្ថមនោ ឧទគ្គោ
ឥរន្ធតឹ នាគកញ្ញំ លភិត្វា
ហដ្ឋេន ភាវេន បតីតរូបោ
ឥច្ចព្រវិ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ ។

១ ឱ. មា ហេដ្ឋយិ ។ អដ្ឋកថាយំ មា ភេថយិ ។ ២ ឱ. បញ្ញា ភវេ ។

វិធុរបណ្ឌិត ជាអ្នកប្រាជ្ញ លុះដឹងច្បាស់ថានាគរាជដ៏ប្រសើរ និងនាងនាគកញ្ញាទាំងពីរព្រះអង្គនោះ មានព្រះទ័យរីករាយហើយ ក៏មិនតក់ស្លុត មិនខ្លាច មិនព្រឺរោម បានទូលវរុណនាគរាជដូច្នេះថា បពិត្រនាគ ព្រះអង្គកុំខ្វល់ឡើយ ខ្ញុំនេះហើយជាសេចក្តីត្រូវការរបស់ព្រះអង្គ នេះសរីរៈ សូមព្រះអង្គធ្វើកិច្ចដោយសាច់ហ្ឫទ័យចុះ ខ្ញុំនឹងធ្វើតាមអធ្យាស្រ័យរបស់ព្រះអង្គដោយខ្លួនឯង ។

[២០២] (នាគរាជ...) បញ្ញាហ្នឹងឯង ជាដួងហ្ឫទ័យរបស់បណ្ឌិតទាំងឡាយ យើងទាំងនោះត្រេកអរក្រៃលែង ដោយប្រាជ្ញារបស់អ្នក យក្សមានឈ្មោះមិនខ្វះខាត គឺបុណ្ណកៈ ចូរបានភរិយាក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ចូរញុំាងអ្នកឲ្យទៅដល់ដែនកុរុ ក្នុងថ្ងៃនេះចុះ ។

[២០៣] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ មានចិត្តត្រេកអររីករាយ ព្រោះបាននាងនាគកញ្ញា ឈ្មោះឥរន្ទតី មានចិត្តត្រេកអរសប្បាយហើយ បានពោលនឹងវិធុរបណ្ឌិត ជាអាមាត្យដ៏ប្រសើរ របស់អ្នកដែនកុរុ ដូច្នេះថា

ភរិយាយ មំ ត្វំ អការី សមគ្គឹ
អហញ្ច តេ វិធុរ ករោមិ កិច្ចំ
ឥទញ្ច តេ មណិរតនំ ទទាមិ
អជ្ជេវ តំ កុរុយោ បាបយាមិ ។

[២០៤] អជេយ្យមេសា តវ ហោតុ មិត្តី
ភរិយាយ កច្ចាន បិយាយ សទ្ធឹ
អានន្ទចិត្តោ សុមនោ បតីតោ
ទត្វា មណឹ មញ្ច នយិន្ទបត្តំ ។

[២០៥] ស បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
និសីទយិ បុរតោ អាសនស្មឹ
អាជញ្ញមារុយ្ហ អនោមវណ្ណំ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
មនោ មនុស្សស្ស យថាបិ គច្ឆេ
តតោបិស្ស ខិប្បតរំ អហោសិ
ស បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
ឧចានយិ នគរំ ឥន្ទបត្តំ[១] ។

---

១ ឱ. អាទាយ កត្តារមនោមញ្ញំ ឧបានយិ នគរំ ឥន្ទបត្តំ ។

អ្នកធ្វើខ្ញុំឲ្យបានព្រមព្រៀងដោយករិយា បពិត្រវិធុរបណ្ឌិត ខ្ញុំសូមធ្វើកិច្ច (តបគុណ) ដល់អ្នក ខ្ញុំនឹងឲ្យកែវមណីនេះដល់អ្នក ទាំងញ៉ាំងអ្នកឲ្យដល់ដែនកុរុ ក្នុងថ្ងៃនេះឯង ។

[២០៤] (មហាសត្វ...)ម្នាលកច្ចាន: មេត្រីជាគុណជាតិគឺបុគ្គលផ្ចាញ់មិនបាននេះ ចូរមានដល់អ្នក ព្រមទាំងករិយាជាទីស្រឡាញ់ អ្នកមានចិត្តត្រេកអរទូទៅ មានចិត្តល្អ មានចិត្តរីករាយឲ្យកែវមណីដល់ខ្ញុំហើយ ចូរនាំខ្ញុំទៅកាន់ឥន្ទបត្តនគរចុះ ។

[២០៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ ឡើងជិះសេះអាជានេយ្យមានវណ្ណៈមិនថោកទាប ហើយអញ្ជើញវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់ពួកអ្នកដែនកុរុ ឲ្យអង្គុយលើអាសនៈអំពីខាងមុខ ហោះទៅឰដ៏អាកាសវេហា ។ ចិត្តរបស់មនុស្សរមែងស្ទុះទៅ (កាន់អារម្មណ៍ក្នុងទីឆ្ងាយ) យ៉ាងណា ដំណើរសន្ទុះរបស់សេះអាជានេយ្យនោះ ក៏ឆាប់រហ័សក្រៃលែងជាងចិត្តនោះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បុណ្ណកយក្សនោះ នាំវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់អ្នកដែនកុរុ ទៅកាន់ឥន្ទបត្តនគរ ។

[២០៦] ឯតិន្ទបត្តំ[១] នគរំ បវិស្សតិ
រម្មានិ ច អម្ពវនានិ ភាគសោ
អហញ្ច ភរិយាយ សមង្គិភូតោ
តុវញ្ច បត្តោសិ សកំ និកេតំ ។
[២០៧] ស បុណ្ណកោ កុរូនំ កត្តុសេដ្ឋំ
ឱរោបយិត្វា ធម្មសភាយ មជ្ឈេ
អាជញ្ញមារុយ្ហ អនោមវណ្ណោ
បក្កាមិ វេហាយសមន្តលិក្ខេ ។
តំ ទិស្វា រាជា បរមប្បតីតោ
ឧដ្ឋាយ ពាហាហិ បលិស្សជិត្វា
អវិកម្បយំ ធម្មសភាយ មជ្ឈេ
និសីទយិ បមុខំ អាសនស្មិំ ។
[២០៨] ត្វំ នោ វិនេតាសិ រថំវ នទ្ធំ
នន្ទន្តិ តំ កុរុយោ ទស្សនេន
អក្ខាហិ មេ បុច្ឆិតោ ឯតមត្ថំ
កថំ បមោក្ខោ អហុ មាណវស្ស ។

---

១ ម. ឯហិន្ទបត្តំ ។

[២០៦] (បុណ្ណកយក្ស...) នុ៎ះក្រុងឥន្ទបត្ត ដែលឃើញច្បាស់ នុ៎ះព្រៃស្វាយ គួរជាទីរីករាយដោយចំណែកៗ ខ្ញុំក៏បានព្រមព្រៀងដោយភរិយា ទាំងអ្នកក៏បានមកដល់ទីលំនៅរបស់ខ្លួន ។

[២០៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) បុណ្ណកយក្សនោះ ញុំាងវិធុរបណ្ឌិតជាអាមាត្យដ៏ប្រសើររបស់ពួកអ្នកដែនកុរុ ឲ្យចុះក្នុងកណ្ដាលធម្មសភា ហើយឡើងជិះសេះអាជានេយ្យ ជាអ្នកមានវណ្ណៈមិនថោកទាប ហោះទៅឰដ៏អាកាសវេហា ។ ព្រះរាជាទតឃើញមហាសត្វនោះហើយ ព្រះអង្គមានព្រះហឫទ័យសោមនស្សដ៏ក្រៃលែង ទ្រង់ក្រោកឡើងយកព្រះហស្តស្រវាឱបទ្រង់មិនបានឲ្យកម្រើក ហើយអញ្ជើញព្រះមហាសត្វឲ្យអង្គុយលើអាសនៈក្នុងកណ្ដាលធម្មសភា ចំពោះព្រះភ័ក្ត្រ ។

[២០៨] (ព្រះរាជា...) អ្នកជាអ្នកណែនាំយើង ដូចនាយសារថីនាំយករថដែលបាត់ទៅ (មកឲ្យ) អ្នកដែនកុរុទាំងឡាយត្រេកអរ ព្រោះបានឃើញអ្នក ខ្ញុំសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់សេចក្ដីនុ៎ះ អ្នករួចអំពីមាណព ដោយប្រការដូចម្ដេច ។

[២០៩] យំ មាណវោ ត្យាភិវទិ ជនិន្ទ
ន សោ មនុស្សោ នរវីរសេដ្ឋ
យទិ តេ សុតោ បុណ្ណកោ នាម យក្ខោ
វេស្សវណស្ស ហិ សោ សជិវ្វោ ។
ភូមិន្ធរោ វរុណោ នាម នាគោ
ព្រហា សុចី វណ្ណពលូបបន្នោ
តស្សានុជំ ធីតរំ កាមយានោ
ឥរន្ធតី នាម សា នាគកញ្ញា ។
តស្សា សុមជ្ឈាយ បិយាយ ហេតុ
បតារយិត្ថ មរណាយ មយ្ហំ
សោ ចេវ ភរិយាយ សមង្គិភូតោ
អហញ្ចានុញ្ញាតោ មណិ ច លទ្ធោ ។
[២១០] រុក្ខោ ហិ មយ្ហំ ឃរទ្វារេ ជាតោ
បញ្ញាក្ខន្ធោ សីលមយស្ស សាខា
អត្ថេ ច ធម្មេ ច ឋិតោ និចាកោ
ផលានិ ហត្ថិគវស្សរិនា ។

[២០៩] (មហាសត្វ...) បពិត្រព្រះអង្គជាធំជាងជន មានព្យាយាមដ៏ប្រសើរជាងជន ព្រះអង្គត្រាស់ហៅបុរសណាថាមាណព បុរសនោះមិនមែនជាមនុស្សទេ គឺជាយក្ស ឈ្មោះបុណ្ណកៈ ព្រះអង្គក៏ធ្លាប់បានឮមកហើយ បុណ្ណកយក្សនោះជាអាមាត្យនៃព្រះបាទកុវេរៈ មានស្តេចនាគមួយឈ្មោះវរុណៈ គ្រប់គ្រងផែនដី មានទំហំនិងកម្ពស់ស្អាត បរិបូណ៌ដោយពណ៌សម្បុរនិងកម្លាំង ឯបុណ្ណកយក្សនោះ ចង់បានធីតាជាអនុជាតនៃវរុណនាគនោះ (ធ្វើជាប្រពន្ធ) នាងនាគកញ្ញានោះឈ្មោះឥរន្ទតី ។ បុណ្ណកយក្ស ព្យាយាមដើម្បីសម្លាប់ខ្ញុំព្រះអង្គ ព្រោះហេតុនៃនាងឥរន្ទតីនោះ មានចង្កេះល្អគួរជាទីស្រឡាញ់ ឥឡូវនេះ បុណ្ណកយក្សនោះ បានព្រមព្រៀងដោយភរិយាបំណែកខ្ញុំព្រះអង្គ ក៏បុណ្ណកយក្សអនុញ្ញាតហើយ ទាំងកែវមណី ខ្ញុំព្រះអង្គក៏បានហើយ ។

[២១០] (ព្រះរាជា...) ដើមឈើដុះទៀបទ្វារដំណាក់របស់យើងមានដើមសម្រេចដោយប្រាជ្ញា មែករបស់ឈើនោះសម្រេចដោយសីល ដើមឈើ(នោះ)សម្រេចដោយប្រាជ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួន តាំងនៅក្នុងអត្ថនិងធម៌ មានផ្លែជាបញ្ចគោរស ដេរដាសដោយដំរីគោនិងសេះ ។

៩៣

មហានិបាតេ នវមំ វិធុរជាតកំ

នច្ចគីតតុរិយាភិនាទិតេ
ឧច្ឆិជ្ជ សេនំ បុរិសោ អហោសិ
សោ នោ អយំ អាគតោ សន្និកោតំ
រុក្ខស្សិមស្សាបចិតឹ ករោថ ។
យេកេចិ វិត្តា មម បច្ចយេន
សព្វេវ តេ ចាតុករោន្តុ អជ្ជ
តិព្វានិ កត្វាន ឧចាយនានិ
រុក្ខស្សិមស្សាបចិតឹ ករោថ ។
យេកេចិ ពន្ធា មម អត្ថិ រដ្ឋេ
សព្វេវ តេ ពន្ធនា មោចយន្តុ
យថេវយំ ពន្ធនស្មា បមុត្តោ
ឯវមេតេ មុញ្ចរេ ពន្ធនស្មា ។
ឧន្នង្គលា មាសមិមំ ករោន្តុ
មំសោទនំ ព្រាហ្មណា ភក្ខយន្តុ
អមជ្ជចា មជ្ជរហា បិវន្តុ
បុណ្ណាហិ ថាលាហិ បលិស្សុតាហិ ។

កាលដើមឈើនោះ គឺកកង់ដោយការរាំ ការច្រៀង និងតន្ត្រី បុរស (ខ្មៅម្នាក់) កាត់ដើមឈើនោះ ហើយញ៉ាំងសេនា(ឲ្យរត់ទៅ) បណ្ឌិតនេះទុកដូចជាដើមឈើរបស់យើងនោះ មកកាន់លំនៅរបស់ខ្លួនវិញហើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងដើមឈើនេះ ។ ជនទាំងឡាយណានីមួយ មានចិត្តត្រេកអរ (ដោយយស) ព្រោះបច្ច័យនៃយើង ពួកជនទាំងអស់នោះ ចូរធ្វើ (ចិត្តរបស់ខ្លួន) ឲ្យប្រាកដក្នុងថ្ងៃនេះចុះ អ្នកទាំងឡាយធ្វើបណ្ណាការឲ្យច្រើន ចូរធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងដល់ដើមឈើនេះចុះ ។ ពួកសត្វណានីមួយ ដែលគេចងទុកក្នុងដែនរបស់យើង ពួកសត្វទាំងអស់នោះចូរឲ្យរួចចាកចំណង វិធុរបណ្ឌិតនេះរួចចាកចំណងយ៉ាងណា ពួកសត្វទាំងនុ៎ះ គប្បីរួចចាកចំណងយ៉ាងនោះ។ ចូរពួកប្រជាជនទុកដាក់នង្គ័ល ធ្វើ(មហោស្រព)អស់មួយខែនេះចុះ ពួកព្រាហ្មណ៍ចូរបរិភោគបាយលាយដោយសាច់ ពួកអ្នកមិនផឹកទឹកស្រវឹងគួរផឹកទឹកស្រវឹង ចូរផឹកដោយភាជនៈដ៏ពេញហូរហៀរ ។

មហាបថំ និច្ច សមវ្ហយន្តុ
តិព្វញ្ច រត្តំ វិនហន្តុ រដ្ឋេ
យថាញ្ញមញ្ញំ ន វិហេឋយេយ្យុំ
រុក្ខស្សិមស្សាបចិតឹ ករោថ ។

[២១១] ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពហុំ អន្នញ្ច ចានញ្ច បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
ពហុំ អន្នញ្ច ចានញ្ច បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ ។
សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា
ពហុំ អន្នញ្ច ចានញ្ច បណ្ឌិតស្សាភិហារយុំ ។
ពហុជ្ជនោ បសន្នោសិ ទិស្វា បណ្ឌិតមាគតំ
បណ្ឌិតម្ហិ អនុប្បត្តេ ចេលុក្ខេបោ បវត្តថាតិ ។

វិធុរជាតកំ នវមំ ។

វេស្សន្តរជាតកំ

[២១២] ផុស្សតី វរវណ្ណាភេ វរស្សុ ទសធា វរេ
បថព្យា ចារុបុព្វង្គី យំ តុយ្ហំ មនសោ បិយំ ។

ស្រីពេស្យាទាំងឡាយ (អាស្រ័យ) ផ្លូវធំ ចូរហៅរកបុរសអ្នកត្រូវការអស់កាលជានិច្ចចុះ មួយទៀត រាជបុរសទាំងឡាយចូរចាត់ចែងការរក្សា ឲ្យមាំមួនក្នុងដែន កុំឲ្យពួកមនុស្សបៀតបៀនគ្នានិងគ្នា អ្នកទាំងឡាយចូរធ្វើសេចក្តីកោតក្រែងចំពោះដើមឈើនេះ ។

[២១១] ពួកស្នំ ពួករាជកុមារ ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ នាំយកបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន មកជូនវិធុរបណ្ឌិត ។ ពលដំរី (ពលសេះ) ពលរថ ពលថ្មើរជើង នាំយកបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន មកជូនវិធុរបណ្ឌិត ។ ពួកអ្នកជនបទមកជួបជុំគ្នា ពួកអ្នកនិគមមកជួបជុំគ្នា នាំយកបាយនិងទឹកដ៏ច្រើន មកជូនវិធុរបណ្ឌិត ។ ប្រជាជនជាច្រើនជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លា ព្រោះឃើញបណ្ឌិត មកដល់ហើយ កាលបណ្ឌិតមកដល់ ការលើកទង់ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ។

ចប់ វិធុរជាតក ទី ៩ ។

វេស្សន្តរជាតក

[២១២] (ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជទ្រង់ត្រាស់ថា) ម្នាលនាងផុស្សតី ដ៏មានពន្លឺនៃសម្បុរដ៏ប្រសើរ មានអវយវៈខាងដើមដ៏ល្អ នាងចូរទទួលពរ ១០ ប្រការ លើផែនដី ដែលជាពរពេញចិត្តរបស់នាង ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទសវរគាថា

[២១៣] ទេវរាជ នមោ ត្យត្ថុ   កឹ បាបំ បកតំ មយា
រម្ហា ចាវេសិ មំ ឋានា   វាតោវ ធរណីរុហំ ។
[២១៤] ន ចេវ តេ កតំ បាបំ   ន ច មេ ត្វមសិ អប្បិយា
បុញ្ញញ្ច តេ បរិក្ខីណំ   យេន តេវំ វទាមិហំ ។
សន្តិកេ មរណំ តុយ្ហំ   វិនាភាវោ ភវិស្សតិ
បដិគ្គណ្ហាហិ មេ ឯតេ   វរេ ទស បវេច្ឆតោ ។
[២១៥] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក   សព្វភូតានមិស្សរ
សិវិរាជស្ស ភទ្ទន្តេ   តត្ថ អស្សំ និវេសនេ ។
នីលនេត្តា នីលភមុ   នីលខីវ យថា មិគី
ផុស្សតី នាម នាមេន   តត្ថ អស្សំ បុរិន្ទទ ។
បុត្តំ លភេថ វរទំ   យាចយោគំ អមច្ឆរឹ
បូជិតំ បដិរាជូភិ   កិត្តិមន្តំ យសស្សិនំ ។

[២១៣] (នាងផុស្សតីទេវធីតាក្រាបបង្គំទូលថា) បពិត្រទេវរាជ ខ្ញុំម្ចាស់សូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ចុះខ្ញុំម្ចាស់បានធ្វើអំពើអាក្រក់ដូចម្ដេច បានជាព្រះអង្គមកញ៉ាំងខ្ញុំម្ចាស់ឲ្យឃ្លាតចាករមណីយដ្ឋាន ដូចជាខ្យល់ដែលបក់រំលើងដើមឈើដូច្នោះ ។

[២១៤] (ព្រះឥន្ទ្រា...) នាងឥតបានធ្វើអំពើអាក្រក់ទេ មួយទៀត នាងមិនមែនជាទីស្អប់នៃខ្ញុំទេ តែថានាងអស់បុណ្យហើយ បានជាខ្ញុំនិយាយនឹងនាងយ៉ាងនេះ ។ នាងមានសេចក្ដីស្លាប់កៀកជិតណាស់ហើយ មុខជានឹងមានសេចក្ដីព្រាត់ប្រាស កាលបើខ្ញុំឲ្យនូវពរ ១០ ប្រការនេះ នាងចូរទទួលយកចុះ ។

[២១៥] (នាងផុស្សតី...) បពិត្រសក្កទេវរាជដ៏ចម្រើន ជាឥស្សរៈលើពួកទេវតាទាំងអស់ បើព្រះអង្គទ្រង់ប្រទានពរដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់សូមឲ្យបានទៅ ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ នៃព្រះបាទសិវិរាជនោះ ១ សូមឲ្យមាននេត្រាដ៏ខ្មៅ ដូចជាកូនម្រឹគញីមានភ្នែកខ្មៅ ១ សូមឲ្យមានចិញ្ចើមខ្មៅ ១ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់បានបំពេញទានក្នុងកាលមុនខ្ញុំម្ចាស់ទៅកើត ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍នោះ សូមឲ្យមានឈ្មោះថាផុស្សតី (ដូចដើម) សូមឲ្យបានបុត្រដ៏ប្រសើរ ដែលចូលចិត្តឲ្យទានជាអ្នកគួរដល់ស្នូម មិនមានសេចក្ដីកំណាញ់ ជាបុគ្គលដែលព្រះរាជាប្រទេសដទៃបូជា ជាអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ មានយស ១ ។

កព្ពំ មេ ធារយន្តិយា មជ្ឈិមង្គំ អនុណ្ណតំ
កុច្ឆិ អនុណ្ណតោ អស្ស ចាបំវ លិខិតំ សមំ ។
ថនា មេ នប្បវត្តេយ្យុំ បលិតា នស្សន្តុ វាសវ
កាយេ រជោ ន លិម្បេថ វជ្ឈញ្ចាបិ បមោចយេ ។
មយូរកោញ្ចាភិរុទេ ជារីវរគណាយុតេ
ឧជ្ជុចេលាវកាកិណ្ណេ សូទមាគធវណ្ណិតេ[១]
ចិត្រគ្គឡេរុឃុសិតេ សុរាមំសប្បពោធនេ
សិវិរាជស្ស ភទ្ទន្តេ តត្ថស្សំ មហេសី បិយា ។
[២១៦] យេ តេ ទស វរា ទិន្នា មយា សព្វង្គសោភនេ
សិវិរាជស្ស វិជិតេ សព្វេ តេ លច្ឆសី វរេ ។
[២១៧] ឥទំ វត្វាន មឃវា ទេវរាជា សុជម្បតិ
ផុស្សតិយា វរំ ទត្វា អនុមោទិត្ថ វាសវោ ។

ទសវរគាថា នាម ។

---

១ ម. សូទមាឃាតវណ្ណិតេ ។

កាលខ្ញុំម្ចាស់ទ្រទ្រង់គភ៌ សូមកុំឲ្យមានពោះប៉ោងឡើង ដូចជាជង់ធ្នូ ដែលគេសិតស្មើដូច្នោះ ១ ។ បពិត្រព្រះវាសវៈ ខ្ញុំម្ចាស់សូមកុំឲ្យមានដោះយារវែង ១ សក់ខ្ញុំម្ចាស់សូមកុំឲ្យមានស្កូវ ១ ខ្ញុំម្ចាស់សូមកុំឲ្យធូលីជាប់លើកាយ ១ ខ្ញុំម្ចាស់សូមដោះលែងចោរដែលមានកំហុសគួរគេសម្លាប់ ១ ។ បពិត្រទេវរាជដ៏ចម្រើន ខ្ញុំម្ចាស់សូមឲ្យបានជាអគ្គមហេសីជាទីស្រឡាញ់ នៃព្រះបាទសិវិក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍នោះ ដែលជាទីកង់រំពង ដោយសំឡេងក្ងោកនិងក្រៀល ប្រកបដោយពួកនាងនារីដ៏ប្រសើរ ដេរដាសដោយមនុស្សគមនិងមនុស្សតឿ ជាព្រះរាជនិវេសន៍ដែលពួកអ្នកសូទ្រៈ និងពួកអ្នកមគធៈសរសើរហើយ ដ៏គឹកកង់ដោយសំឡេងនៃសន្ទះទ្វារបង្អួចដ៏ពិចិត្រ ដែលជាទីមានពួកជនដាស់គ្នាឲ្យផឹកសុរានិងឲ្យបរិភោគសាច់ ។

[២១៦] (ព្រះឥន្ទ្រា...) ម្នាលនាងមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ ពរ ១០ ប្រការណា ដែលខ្ញុំឲ្យដល់នាងហើយ នាងនឹងបានពរទាំងអស់នោះក្នុងដែននៃព្រះបាទសិវិ ។

[២១៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះមឃវៈ ទេវរាជ សុជម្បតិ វាសវៈ លុះទ្រង់មានព្រះបន្ទូលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ប្រទានពរ ដល់ព្រះនាងផុស្សតី ហើយក៏មានព្រះហឫទ័យរីករាយ ។

ចប់ គាថាទសពរ ។

[២១៨] តតោ ចុតា សា ផុស្សតី ខត្តិយេ ឧបបជ្ជថ
ជេតុត្តរម្ហិ នគរេ សញ្ចយេន សមាគមិ ។
ទស មាសេ ធារយិត្វា ករោន្តី បុរ បទក្ខិណំ
វេស្សានំ វីថិយា មជ្ឈេ ជនេសិ ផុស្សតី មមំ ។
ន មយ្ហំ មត្តិកំ នាមំ នបិ បេតិកសម្ភវំ
ជាតោម្ហិ វេស្សវីថិយា តស្មា វេស្សន្តរោ អហុំ ។
យទាហំ ទារកោ ហោមិ ជាតិយា អដ្ឋវស្សិកោ
តទា និសជ្ជ បាសាទេ ទានំ ទាតុំ វិចិន្តយឹ
ហទយំ ទទេយ្យំ ចក្ខុំ មំសម្បិ រុធិរម្បិ ច
ទទេយ្យំ កាយំ សាវេត្វា យទិ កោចិ យាចកោ មមំ ។
សភាវំ ចិន្តយន្តស្ស អកម្បិតមសណ្ឋិតំ
អកម្បិ តត្ថ បថវី សិនេរុវនវដំសកា ។
[២១៩] បរុឡ្ហកច្ឆនខលោមា បង្កទន្តា រជស្សិរា
បគ្គយ្ហ ទក្ខិណំ ពាហុំ កឹ មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា ។

[២១៨] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *នាងផុស្សតីទេវធីតានោះ ច្យុតចាកទេវលោកនោះមកហើយ ក៏ទៅកើតក្នុងខត្តិយត្រកូល បាននៅរួមនឹងព្រះបាទសញ្ជ័យក្នុងនគរជេតុត្តរ ។ ព្រះនាងទេវីទ្រង់ព្រះនាមផុស្សតីទ្រង់គភ៌អស់ ១០ ខែ ក៏ធ្វើប្រទក្សិណាព្រះរាជបុរី រួចប្រសូតតថាគតត្រង់កណ្តាលផ្លូវនៃពួកឈ្មួញ ។ នាមតថាគតមិនមែនជារបស់មាតាទាំងមិនមែនកើតមកពីបិតាទេ តថាគតកើតត្រង់(កណ្តាល)ផ្លូវនៃពួកឈ្មួញ ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតឈ្មោះវេស្សន្តរ ។ កាលដែលតថាគតនៅក្មេងតូច ទើបនឹងមានអាយុ ៨ ឆ្នាំអំពីកំណើត តថាគតបានអង្គុយលើប្រាសាទ រិះគិតនឹងឲ្យទានថា បើមានស្នូមណាមួយ មកបន្ទឺវាចាសុំអាត្មាអញៗ គួរឲ្យបេះដូង គួរឲ្យភ្នែក គួរឲ្យសាច់ គួរឲ្យឈាម គួរឲ្យរាងកាយ (ដល់ស្នូមនោះឯង) ។ កាលតថាគតនោះ កំពុងគិតសភាវធម៌ដែលមិនកម្រើក មិនតាំងនៅក្នុងកាលនោះ ប្រឹថពីមានភ្នំសិនេរុនិងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ពីខាងលើក៏ញាប់ញ័រ ។*

[២១៩] (*ព្រះបាទវេស្សន្តរ...*) *ពួកព្រាហ្មណ៍មានរោមក្លៀកនិងក្រចកដុះវែង មានធ្មេញប្រកបដោយមន្ទិល មានក្បាលប្រឡាក់ដោយធូលី ផ្គងដើមដៃខាងស្តាំ តើសុំអ្វីនឹងអញ ។*

[២២០] វតនំ នេវ យាចាម សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនំ
ននាហិ បវរំ នាគំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ ។
[២២១] ននាមិ ន វិកម្បាមិ យំ មំ យាចន្តិ ព្រាហ្មណា
បភិន្នំ កុញ្ជរំ ទន្តី ឱបគុយ្ហំ(១) គជុត្តមំ ។
[២២២] ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឱរុយ្ហ រាជា ចាគាធិមានសោ
ព្រាហ្មណានំ អទា ទានំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
[២២៣] តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ មេទនី សមកម្បថ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ ខុភិត្ថ នគរំ តទា ។
សមាកុលំ បុរំ អាសិ ឃោសោ ច វិបុលោ មហា
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
[២២៤] អថេត្ថ វត្តតិ សទ្ទោ តុមុលោ ភេរវោ មហា
ហត្ថិនាគេ បទិន្នម្ហិ ខុភិត្ថ នគរំ តទា ។

១ ម. ឱបវយ្ហំ ។

[២២០] (ពួកព្រាហ្មណ៍...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ពួកទូលព្រះបង្គំសុំហត្ថិរតន៍ ដែលញុំាងដែននៃពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន សូមព្រះអង្គ ទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលមានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចញុំាញីសត្រូវបាន ។

[២២១] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ សុំដំរីណានឹងអញ ជាដំរីចុះប្រេង ជាកុញ្ជរជាតិ មានភ្លុកដ៏ល្អ ជាដំរីដ៏ប្រសើរ គួរជារាជពាហនៈ អញនឹងឲ្យ (ដំរីនោះ) អញមិនញាប់ញ័រទេ ។

[២២២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះរាជាដែលជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យប្រាថ្នាយ៉ាងលើសលុបក្នុងការបរិច្ចាគ ទ្រង់ចុះចាកកនៃដំរី រួចទ្រង់ប្រទាន(ដំរី)ជាទានដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។

[២២៣] កាលដែលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ផែនដីកម្រើកញាប់ញ័រ ការកើតហេតុគួរខ្លាច គួរព្រឺរោម ក៏មានក្នុងកាលនោះ ។ កាលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ការកើតហេតុគួរខ្លាច គួរព្រឺរោម ក៏មានក្នុងកាលនោះ អ្នកនគរក៏ជ្រួលជ្រើមក្នុងកាលនោះ ។ កាលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលជាដំរីញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន អ្នកបុរីក៏ជ្រួលច្របល់ ទាំងសំឡេងក៏គឹកកងរំពងខ្លាំង ។

[២២៤] កាលព្រះរាជា ទ្រង់ប្រទាន នូវដំរីដ៏ប្រសើរ គ្រានោះសំឡេង យ៉ាងខ្លាំងពន្លឹក ជាសំឡេងគួរខ្លាច ក៏ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនគរនោះ ក្នុងកាលនោះ អ្នកនគរក៏ជ្រួលជ្រើម ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ហិមវន្តកណ្ឌំ

អថេត្ថ វត្តតិ សទ្ទោ តុមុលោ ភេរវោ មហា
ហត្ថិនាគេ បដិន្នម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
[២២៨] ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
កេវលោ ចាបិ និគមោ សិវិយោ ចាបិ សមាគតា
ទិស្វា នាគំ និយ្យមានំ តេ រញ្ញោ បដិវេទយុំ ។
វិធមំ ទេវ តេ រដ្ឋំ បុត្តោ វេស្សន្តរោ តវ
កថំ នោ ហត្ថិនំ ទជ្ជា នាគំ រដ្ឋស្ស បូជិតំ ។
កថំ នោ កុញ្ជរំ ទជ្ជា ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ
ខេត្តញ្ញុំ សព្វយុទ្ធានំ សព្វសេតំ គជុត្តមំ ។
បណ្ឌុកម្ពលសញ្ឆន្នំ បភិន្នំ សត្តុមទ្ទនំ
ទន្តឹ សវាលវីជនឹ សេតំ កេលាសសាទិសំ ។
សសេតច្ឆត្តំ សុបត្ថេយ្យ សាថព្វនំ សហត្ថិបំ
អគ្គយានំ រាជវាហឹ ព្រាហ្មណានំ អទា ធនំ[១] ។

១ ម. គជំ ។

កាលព្រះរាជាទ្រង់ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើរ ជាដំរីញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន គ្រានោះ សំឡេងយ៉ាងខ្លាំងពន្លឹក គួរខ្លាច ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងនគរនោះ ។

[២២៥] ពួកជនអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកទាហានដំរី ទាហាន (សេះ) ទាហានរថនឹងពលថ្មើរជើង អ្នកនិគមទាំងអស់ និងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ក៏មកប្រជុំគ្នា ពួកជនទាំងនោះបានឃើញដំរី ដែលពួកព្រាហ្មណ៍កំពុងនាំទៅ ក៏ក្រាបទូលចំពោះព្រះរាជា (ទ្រង់ព្រះនាមសញ្ជ័យ) ថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ដែនរបស់ព្រះអង្គសាបសូន្យហើយ ព្រះវេស្សន្តរជាព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះអង្គ ម្តេចក៏ប្រទានដំរីដ៏ប្រសើររបស់យើង ជាដំរីដែលអ្នកដែនបូជាហើយ ម្តេចក៏ប្រទានដំរីកុញ្ជររបស់យើង ដែលជាដំរីមានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចញ៉ាំញីសត្រូវបាន ជាសត្វស្គាល់ខេត្តចម្បាំងទាំងអស់ ជាដំរីដ៏ឧត្តម សសុទ្ធ ។ ដំរីនោះមានខ្នួនពាសដោយសំពត់កម្ពលលឿង ជាដំរីចុះប្រេង ញ៉ាំញីសត្រូវបាន មានភ្លុកដ៏ល្អប្រកបដោយស៊ែ ជាដំរី-សប្រហែលនឹងភ្នំកៃលាស ។ ព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះអង្គ បានប្រទានដំរី រាជពាហនៈ ជាយានដ៏ប្រសើរ ព្រមទាំងស្វេតច្ឆត្រ ព្រមទាំងកម្រាលសម្រាប់ក្រាលលើខ្នង ព្រមទាំងពេទ្យ ព្រមទាំងអ្នករក្សាដំរី ទៅជាទានដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។

[២២៦] អន្ធំ ចាឝញ្ចុ សោ ឧដ្ឋា វត្ថសេដាសជាដិ ច
ឯតំ ខោ ធានបជិរូបំ ឯតំ ខោ ព្រាហ្មណារហំ ។
អយំ តេ វំសោភជាតោ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
កាជំ វេស្សន្តរោ បុត្តោ កជំ ភាជេតិ សញ្ជយ ។
សចេ[១] ត្វំ ន ករិស្សសិ សិវីនំ វចនំ ឥជំ
មញ្ញេ តំ សហ បុត្តេន សិវិហាត្ថេ ករិស្សរេ ។
[២២៧] កាមំ ជនបទោ មាសិ រដ្ឋញ្ចាបិ វិនស្សតុ
នាហំ សិវីនំ វចនា រាជបុត្តំ អទូសកំ
បព្វាជេយ្យំ សកា រដ្ឋា បុត្តោ ហិ មម ឱរសោ ។
កាមំ ជនបទោ មាសិ រដ្ឋញ្ចាបិ វិនស្សតុ
នាហំ សិវីនំ វចនា រាជបុត្តំ អទូសកំ
បព្វាជេយ្យំ សកា រដ្ឋា បុត្តោ ហិ មម អត្រជោ ។
ន ចាហំ តស្មឹ ទុព្ភេយ្យំ អរិយសីលវតោ ហិ សោ

១ ម. សចេ ។

[២២៦] ព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះអង្គនោះ គួរតែឲ្យបាយទឹកសំពត់និងសេនាសនៈ (ព្រោះថា) វត្ថុទាំងឯងជារបស់គួរដល់ទាន វត្ថុទាំងឯងជារបស់គួរដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ បពិត្រព្រះបាទសញ្ជ័យ ព្រះវេស្សន្តរជាបុត្តរបស់ព្រះអង្គនេះ ជាព្រះឱរសកើតក្នុងវង្សរបស់ព្រះអង្គ ជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្រ្តឲ្យចម្រើន ម្ដេចក៏ចែកដំរីទៅឲ្យព្រាហ្មណ៍ ។ ថាបើព្រះអង្គ នឹងមិនធ្វើតាមសម្ដីរបស់ពួកអ្នកដែនសិវិនេះទេ មុខជាពួកអ្នកសិវិរាស្រ្ត ធ្វើព្រះអង្គព្រមទាំងព្រះរាជបុត្ត ឲ្យឋិតនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃមិនខាន ។

[២២៧] (ព្រះរាជា...) ជនបទសាបសូន្យទៅចុះ ទាំងដែនទៀតក៏វិនាសទៅចុះ យើងនឹងមិនបណ្ដេញរាជបុត្ត ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែនរបស់ខ្លួន តាមសម្ដីពួកអ្នកសិវិរាស្រ្តទេ ដ្បិតកូនប្រុសនេះ ពិតជាកើតអំពីទ្រូង របស់យើង ។ ជនបទសាបសូន្យទៅចុះ ទាំងដែនទៀតក៏វិនាសទៅចុះ យើងនឹងមិនបណ្ដេញរាជបុត្ត ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ឲ្យចេញចាកដែនរបស់ខ្លួនតាមសម្ដីពួកអ្នកសិវិរាស្រ្តទេ ដ្បិតកូនប្រុសនេះ ពិតជាកើតអំពីខ្លួនរបស់យើង ។ មួយទៀត យើងមិនគួរប្រទូស្តចំពោះកូនយើងនោះទេ ព្រោះថា កូនយើងនោះជាអ្នកមានសីលនិងវត្តដ៏ប្រសើរ

១០១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ហិមវន្តកណ្ឌំ

អសិលោកោបិ មេ អស្ស   ចាបញ្ច បសវេ ពហុំ
កថំ វេស្សន្តរំ បុត្តំ   សត្ថេន ឃាតយាមសេ ។
[២២៨] មា នំ ទណ្ឌេន សត្ថេន   ន ហិ សោ ពន្ធនារហោ
បព្វាជេហិ ច នំ រដ្ឋា   វង្កេ វសតុ បព្វតេ ។
[២២៩] ឯសោ ចេ សិវីនំ ឆន្ទោ   ឆន្ទំ ន បនុទាមសេ
ឥមំ សោ វសតុ រត្តឹ   កាមេ ច បរិភុញ្ជតុ ។
តតោ រត្យា វិវសនេ   សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ[១]
សមគ្គា សិវយោ ហុត្វា   រដ្ឋា បព្វាជយន្តុ នំ ។
[២៣០] ឧដ្ឋេហិ កត្តេ តរមានោ   គន្ត្វា វេស្សន្តរំ វទ
សិវយោ ទេវ តេ កុទ្ធា   នេគមា ច សមាគតា
ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច   វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
កេវលោ ចាបិ និគមោ   សិវយោ ចាបិ សមាគតា
អស្មា រត្យា វិវសនេ   សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ

១ ម. សូរិយុគ្គមទេ សតិ ។

តំណិះដំណៀលនឹងមានដល់យើងផង យើងត្រូវសោយបាបច្រើនផង យើងនឹងសម្លាប់វេស្សន្តរជាកូនដោយគ្រឿងសស្ត្រាដូចម្តេចបាន ។

[២២៨] (ពួកអ្នកដែន...) សូមព្រះអង្គកុំសម្លាប់ព្រះរាជបុត្តនោះដោយដំបង ឬគ្រឿងសស្ត្រាឡើយ ព្រោះព្រះរាជបុត្តនោះមិនគួរដល់ចំណងទេ ព្រះអង្គគ្រាន់តែបណ្តេញព្រះរាជបុត្តនោះ ចេញអំពីដែនទៅចុះ សូមឲ្យព្រះរាជបុត្តនោះទៅគង់នៅឯវង្កបព៌តចុះ ។

[២២៩] (ព្រះរាជា...) ថាបើពួកអ្នកដែនសិវិ មានចំណង់បែបនេះហើយ យើងក៏មិនអាចបន្ទោបង់ចំណង់នេះបានទេ តែសូមឲ្យកូនយើងនោះនៅបរិភោគកាមបានមួយរាត្រីនេះសិនចុះ ។ នាកាលរាត្រីនោះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យរះឡើង ទើបសូមឲ្យពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រព្រមព្រៀងគ្នាបណ្តេញកូនរបស់យើងនោះ ចេញអំពីដែនចុះ ។

[២៣០] នែអាមាត្យ អ្នកចូរក្រោកឡើង អ្នកចូរប្រញាប់ទៅប្រាប់វេស្សន្តរថា បពិត្រព្រះទេវៈ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ពួកអ្នកនិគម ពួកអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ មកប្រជុំគ្នាខឹងនឹងព្រះអង្គហើយ ។ ពួកទាហានដំរី ទាហាន (សេះ) ទាហានរថ និងពលថ្មើរជើង ពួកអ្នកនិគមទាំងអស់ និងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រក៏មកប្រជុំគ្នាដែរ លុះរាត្រីនេះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យរះឡើង

សមគ្គា សិវិយោ ហុត្វា   រដ្ឋា បព្វាជយន្តិ តំ ។

[២៣១] ស កត្តា តរមានោវ   សិវិរាជេន បេសិតោ

អាមុត្តហត្ថាភរណោ   សុវត្ថោ ចន្ទនប្ឃោសិតោ

សីសំ ន្ហាតោ ឧទកោ សោ   អាមុត្តមណិកុណ្ឌលោ

ឧបាគមិ បុរំ រម្មំ   វេស្សន្តរនិវេសនំ ។

តត្ថទ្ទស កុមារំ សោ   រមមានំ សកេ បុរេ

បរិកិណ្ណំ អមច្ចេហិ   តិទសានំ វ វាសវំ ។

[២៣២] សោ តត្ថ គន្ត្វា តរមានោ   កត្តា វេស្សន្តរំ ព្រវិ

ទុក្ខន្តេ វេទយិស្សាមិ   មា មេ កុជ្ឈ រថេសភ ។

វន្ទិត្វា រោទមានោ សោ   កត្តា រាជានមព្រវិ

ភត្តា មេសិ មហារាជ   សព្វកាមរសាហរោ

ទុក្ខន្តេ វេទយិស្សាមិ   តត្ថ អស្សាសយន្តុ មំ ។

សិវិយោ ទេវ តេ កុទ្ធា   នេគមា ច សមាគតា

ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច   វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា ។

ពួកអ្នកដែនសិវិព្រមព្រៀងគ្នា នឹងបណ្តេញព្រះអង្គចាកដែន ។

[២៣១] អាមាត្យនោះលុះព្រះបាទសិវិទ្រង់បញ្ជូនទៅ ក៏ប្រញាប់ប្រញាល់ ង្ងូតទឹកកក់ក្បាល ពាក់គ្រឿងប្រដាប់ដៃ ស្លៀកសំពត់ល្អ ប្រោះព្រំដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ពាក់កុណ្ឌលកែវមណី ចូរទៅកាន់ព្រះរាជនិវេសន៍នៃព្រះបាទវេស្សន្តរដែលជាបុរីរម្យ ។ អាមាត្យនោះបានឃើញព្រះរាជកុមារ (វេស្សន្តរ) កំពុងរីករាយក្នុងបុរីរបស់ព្រះអង្គនោះ ដ៏កុះករដោយពួកអាមាត្យ ដូចព្រះវាសវៈរបស់ទេវតាជាន់ត្រៃត្រិង្ស ។

[២៣២] អាមាត្យនោះប្រញាប់ប្រញាល់ទៅក្នុងរាជបុរីនោះហើយ ក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សន្តរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងក្រាបទូលសេចក្តីទុក្ខរបស់ព្រះអង្គ សូមព្រះអង្គកុំខ្ញាល់នឹងទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំឡើយ ។ អាមាត្យនោះលុះថ្វាយបង្គំហើយក៏យំទួញក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជាថា បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គរមែងនាំនូវរសជាទីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាងមកចិញ្ចឹមទូលព្រះបង្គំ ៗ នឹងក្រាបទូលសេចក្តីទុក្ខរបស់ព្រះអង្គ សូមល្អងធូលីព្រះបាទ ឲ្យទូលព្រះបង្គំដកដង្ហើមស្រួលក្នុងដំណើរក្រាបទូលនោះ ។ បពិត្រព្រះទេវៈ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ពួកអ្នកនិគម ពួកអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញ និងពួកព្រាហ្មណ៍ ប្រជុំគ្នា ខឹងនឹងព្រះអង្គហើយ ។

ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
កេវលោ ចាបិ និគមោ   សិវិយោ ចាបិ សមាគតា ។
អស្មា រត្យា វិវសនេ   សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ
សមគ្គា សិវិយោ ហុត្វា   រដ្ឋា បព្វាជយន្តិ តំ ។
[២៣៣] កិស្មឹ មេ សិវិយោ កុទ្ធា   យោ ន បស្សាមិ ទុក្កដំ
តំ មេ កត្តេ វិយាចិក្ខ   កស្មា បព្វាជយន្តិ មំ ។
[២៣៤] ឧគ្គា ច រាជបុត្តា ច   វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា   រថិកា បត្តិការកា
នាគទានេន ខីយន្តិ   តស្មា បព្វាជយន្តិ តំ ។
[២៣៥] ហទយំ ចក្ខុម្បហំ   ទជ្ជំ កឹ មេ ពាហិរកំ ធនំ
ហិរញ្ញំ វា សុវណ្ណំ វា   មុត្តា វេឡុរិយា មណិ
ទក្ខិណំ វាមហំ(១)ពាហុំ   ទិស្វា យាចកមាគតេ
ទទេយ្យំ ន វិកម្បេយ្យំ   ទានេ មេ រមតី មនោ ។
កាមំ មំ សិវិយោ សព្វេ   បព្វាជេន្តុ ហនន្តុ វា
នេវ ទានា វិរមិស្សំ   កាមំ ឆិន្ទន្តុ សត្តធា ។

---
១ ឱ. អទក្ខិណំ វាមហំ ។

ពួកទាហានដំរី ទាហាន(សេះ) ពលរថនិងពលថ្មើរជើង ព្រមទាំងអ្នកនិគមទាំងអស់ និងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ក៏មកប្រជុំគ្នាដែរ ។ លុះរាត្រីនោះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យក៏រះឡើង ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ព្រម-ព្រៀងគ្នានឹងបណ្តេញព្រះអង្គចាកដែន ។

[២៣៣] (ព្រះវេស្សន្តរ...)ព្រោះដំណើរដូចម្តេច បានជាពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រខឹងនឹងយើង ដ្បិតយើងរកមិនឃើញអំពើអាក្រក់ទេ ម្នាលអាមាត្យអ្នកចូរប្រាប់ដំណើរនោះដល់យើង ព្រោះហេតុអ្វីបានជាគេបណ្តេញ ។

[២៣៤] (អាមាត្យ...) ពួកអ្នកមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ពួករាជបុត្ត ពួកអ្នកជំនួញ ពួកព្រាហ្មណ៍ ពួកទាហានដំរី ទាហាន (សេះ) ពលរថនិងពលថ្មើរជើង ខឹងនឹងព្រះអង្គ ព្រោះតែការប្រទានដំរី ហេតុនោះបានជាគេបណ្តេញព្រះអង្គ ។

[២៣៥] (ព្រះវេស្សន្តរ..) យើងចង់ឲ្យបេះដូង ឬភ្នែកផង ទ្រព្យជាខាងក្រៅរបស់យើង គឺប្រាក់ មាស កែវមុក្តា កែវពិទូរ្យ និងកែវមណី ជាប្រយោជន៍អ្វី បើយើងបានឃើញស្មូម មកសុំដៃស្តាំឬដៃឆ្វេង គួរតែឲ្យ មិនគប្បីរំភើបទេ (ព្រោះថា) ចិត្តរបស់យើងរីករាយក្នុងការឲ្យ(ទាន) ។ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រទាំងអស់នោះ ចង់បណ្តេញឬចង់សម្លាប់យើងក៏ដោយចុះ យើងនឹងមិនវៀរចាកការឲ្យ(ទាន)ទេ អ្នកដែនទាំងអស់ចង់កាត់យើងជាប្រាំពីរកំណាត់ក៏ដោយចុះ ។

[២៣៦] ឯវន្តំ សិរិយោ អាហុ នេតមា ច សមាគតា
កោន្តិមារាយ តីរេន គិរិមារញ្ជរំ បតិ
យេន បព្វជិតា យន្តិ តេន គច្ឆតុ សុព្វតោ ។
[២៣៧] សោហំ តេន គមិស្សាមិ យេន គច្ឆន្តិ ទុសកា
រត្តិន្ទិវំ មេ ខមថ យាវ ទានំ ទទាមិហំ ។
[២៣៨] អាមន្តយិត្ថ រាជា នំ មទ្ទី សព្វង្គសោភិនី
យំ តេ កិញ្ចិ មយា ទិន្នំ ធនំ ធញ្ញញ្ច វិជ្ជតិ
ហិរញ្ញំ វា សុវណ្ណំ វា មុត្តា វេឡុរិយា ពហូ
សព្វន្តំ និទហេយ្យាសិ យញ្ច តេ បេត្តិកំ ធនំ ។
[២៣៩] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
កុហឹ ទេវ និទហាមិ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។
[២៤០] សីលវន្តេសុ ទជ្ជេសិ ទានំ មទ្ទិ យថារហំ
ន ហិ ទានា បរំ អត្ថិ បតិដ្ឋា សព្វបាណិនំ ។

[២៣៦] (អាមាត្យ...) ពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រ និងពួកអ្នកនិគម ប្រជុំគ្នា និយាយអំពីព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា ពួកអ្នកទោសត្រូវនិរទេស តែងទៅតាមឆ្នេរទន្លេកោន្តិមារាណា ព្រះបាទវេស្សន្តរដែលមានវត្តល្អ ចូរយាងសំដៅទៅកាន់ភ្នំអារញ្ជរ តាមឆ្នេរទន្លេកោន្តិមារានោះចុះ ។

[២៣៧] (ព្រះវេស្សន្តរ...) ពួកជនអ្នកប្រទូស្ត តែងទៅតាមផ្លូវណា យើងនឹងទៅតាមផ្លូវនោះឯង តែសូមឲ្យអ្នកទាំងឡាយអត់ទោសឲ្យយើងបានមួយយប់មួយថ្ងៃ ចាំយើងឲ្យទានសិន ។

[២៣៨] ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ហៅព្រះនាងមទ្រីទេវី ដែលមានអវយវៈល្អទាំងអស់នោះមកប្រាប់ថា ទ្រព្យស្រូវណាមួយដែលយើងឲ្យដល់នាងនៅមានក្តី ប្រាក់មាសកែវមុក្តាកែវពិទូរ្យណាដ៏ច្រើនក្តី ទ្រព្យណាជារបស់ព្រះបិតានាងក្តី នាងគប្បីកប់ទ្រព្យទាំងអស់នោះទុកចុះ ។

[២៣៩] ព្រះរាជបុត្រីទ្រង់ព្រះនាមមទ្រី ដែលមានអវយវៈល្អទាំងអស់បានក្រាបបង្គំទូលសួរព្រះរាជានោះថា បពិត្រព្រះទេវៈខ្ញុំម្ចាស់នឹងកប់ក្នុងទីណា ខ្ញុំម្ចាស់ក្រាបទូលសួរហើយ សូមព្រះអង្គប្រាប់ដំណើរនោះ ។

[២៤០] (ព្រះវេស្សន្តរ...) ម្នាលនាងមទ្រី នាងគួរឲ្យទានចំពោះអ្នកមានសីលទាំងឡាយ តាមសមគួរ ព្រោះថាទីពឹងរបស់សព្វសត្វ ដទៃក្រៅអំពីទានមិនមានទេ ។

[២៤១] បុត្តេសុ មទ្ទិ ទយេសិ សស្សុយា សស្សុរម្ហិ ច
យោ ច តំ ភត្តា មញ្ញេយ្យ សក្កច្ចន្តំ ឧបដ្ឋហេ ។
នោ ចេ តំ ភត្តា មញ្ញេយ្យ មយា វិប្បវសេន តេ
អញ្ញំ ភត្តារំ បរិយេស មា កិលិត្ថ មយា វិនា ។
[២៤២] អហំ ហិ វនំ គច្ឆាមិ ឃោរំ វាឡមិគាយុតំ
សំសយោ ជីវិតំ មយ្ហំ ឯកកស្ស ព្រហាវនេ ។
[២៤៣] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
អភុម្មេ កថំ នុ ភណសិ បាបកំ វត ភាសសិ ។
នេស ធម្មោ មហារាជ យំ ត្វំ គច្ឆេយ្យ ឯកកោ
អហំបិ តេន គច្ឆាមិ យេន គច្ឆសិ ខត្តិយ ។
មរណំ វា តយា សទ្ធឹ ជីវិតំ វា តយា វិនា
តទេវ មរណំ សេយ្យោ យញ្ចេ ជីវេ តយា វិនា ។
អគ្គឹ ឧជ្ជាលយិត្វាន(១) ឯកជាលសមាហិតំ
តត្ថេវ មរណំ សេយ្យោ យញ្ចេ ជីវេ តយា វិនា ។

---

១ ឱ. និជ្ជាលយិត្វាន ។ ម. ឧជ្ជាលយិត្វាន ។

[២៤១] ម្នាលនាងមទ្រី នាងត្រូវមេត្តាបុត្ត ព្រះមាតាក្មេកនិងព្រះបិតាក្មេក មួយទៀត បើអ្នកណាសម្គាល់ថានឹងធ្វើជាប្តីនាង នាងចូរបម្រើអ្នកនោះ ដោយគោរពចុះ ។ បើគ្មានគេសម្គាល់ថានឹងធ្វើជាប្តីនាងទេ កាលនាងព្រាត់ប្រាសអំពីយើងទៅហើយ នាងចូរស្វែងរកប្តីដទៃទៀតចុះ កុំឲ្យនាងលំបាក ព្រោះព្រាត់ប្រាសអំពីយើងឡើយ ។

[២៤២] ព្រោះយើងនឹងទៅកាន់ព្រៃប្រកបដោយម្រឹគសាហាវពន្ទឹក សេចក្តីសង្ស័យនឹងជីវិត រមែងមានដល់យើងដែលនៅម្នាក់ឯងក្នុងព្រៃធំ ។

[២៤៣] ព្រះរាជបុត្រីទ្រង់ព្រះនាមមទ្រី មានអវយវៈល្អទាំងអស់ នាងបានក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សន្តរនោះថា ប្តីក៏ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលនូវព្រះវាចាដែលមិនធ្លាប់មាន ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលនូវព្រះវាចាដ៏អាក្រក់អ្វីម្ល៉េះ ។ បពិត្រមហារាជ ដំណើរនោះមិនត្រូវតាមធម៌ទេ ដ្បិតព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចយាងទៅតែមួយអង្គឯង បពិត្រក្សត្រិយ៍ ព្រះអង្គស្តេចយាងទៅតាមផ្លូវណា ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅតាមផ្លូវនោះដែរ ។ សេចក្តីស្លាប់ជាមួយនឹងព្រះអង្គក្តី សេចក្តីរស់នៅតែព្រាត់ប្រាសចាកព្រះអង្គក្តី សេចក្តីស្លាប់នោះឯងប្រសើរជាង ខ្ញុំម្ចាស់រស់នៅតែព្រាត់ប្រាសចាកព្រះអង្គ មិនប្រសើរទេ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងដុតភ្លើងឲ្យមានអណ្តាតឆេះមូលទ្រលោម សេចក្តីស្លាប់នៅក្នុងភ្លើងនោះឯងប្រសើរជាង ខ្ញុំម្ចាស់រស់នៅតែព្រាត់ប្រាសចាកព្រះអង្គ មិនប្រសើរទេ ។

យថា អារញ្ញកំ នាគំ ទន្តឹ អន្វេតិ ហត្ថិនី
ជេស្សន្តំ គិរិទុគ្គេសុ សមេសុ វិសមេសុ ច ។
ឯវន្តំ អនុគច្ឆាមិ បុត្តេ អាទាយ បច្ឆតោ
សុភរា តេ ភវិស្សាមិ ន តេ ហេស្សាមិ ទុព្ភរា ។
[២៤៤] ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
អាសិនេ វនគុម្ពស្មឹ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
កីឡន្តេ វនគុម្ពស្មឹ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
អស្សមេ រមណីយម្ហិ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
កីឡន្តេ អស្សមេ រម្មេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ មាលធារី អលង្កតេ
អស្សមេ រមណីយម្ហិ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
ឥមេ កុមារេ បស្សន្តោ មាលធារី អលង្កតេ
កីឡន្តេ អស្សមេ រម្មេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។

មេដំរី តែងដើរតាមដំរីឈ្មោល ដែលមានភ្លុកល្អ ដែលនៅក្នុងព្រៃ កាលត្រាច់ទៅក្នុងជ្រោះ ជ្រលង ភ្នំស្មើខ្វះ មិនស្មើខ្វះ យ៉ាងណាមិញ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងនាំបុត្តទាំងឡាយ ដើរតាមក្រោយព្រះអង្គយ៉ាងនោះដែរ ខ្ញុំម្ចាស់ជាស្រី ដែលព្រះអង្គចិញ្ចឹមបានដោយងាយ មិនមែនជាស្រី ដែលព្រះអង្គចិញ្ចឹមបានដោយក្រទេ ។

[២៤៤] ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ ដែលមានសំឡេងពីរោះនិយាយសម្តីជាទីស្រឡាញ់ អង្គុយក្បែរគុម្ពឈើ នឹងមិនរលឹករាជ-សម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ មានសំឡេងពីរោះនិយាយសម្តីជាទីស្រឡាញ់ កំពុងលេងក្បែរគុម្ពឈើ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ មានសំឡេងពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងអាស្រម ជារមណីយដ្ឋាន នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញរាជកុមារទាំងនេះ មានសំឡេងពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ កំពុងលេងក្បែរអាស្រមជាទីត្រេកអរ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ ពាក់កម្រងផ្កា មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ ក្នុងអា-ស្រមជារមណីយដ្ឋាន នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គកាលទតឃើញកុមារទាំងនេះ ពាក់កម្រងផ្កា មានខ្លួនប្រដាប់ហើយ កំពុងលេងក្បែរអាស្រម ដែលជាទីត្រេកអរ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

១០៧

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ហិមវន្តកណ្ឌំ

យទា ទក្ខិសិ នច្ចន្តេ កុមារេ មាលធារិនេ
អស្សមេ រមណីយម្ហិ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ទក្ខិសិ នច្ចន្តេ កុមារេ មាលធារិនេ
កីឡន្តេ អស្សមេ រម្មេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ទក្ខិសិ មាតង្គំ កុញ្ជរំ សដ្ឋិហាយនំ
ឯកំ អរញ្ញេ វិចរន្តំ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ទក្ខិសិ មាតង្គំ កុញ្ជរំ សដ្ឋិហាយនំ
សាយំ ចាតោ វិចរន្តំ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា ករេណុសង្ឃស្ស យូថស្ស បុរតោ វជំ
កោញ្ចំ កាហតិ មាតង្គោ កុញ្ជរោ សដ្ឋិហាយនោ
តស្ស តំ នទតោ សុត្វា ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
ឧភតោ វនវិកាសេ យទា ទក្ខិសិ កាមទំ
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
មិគំ ទិស្វាន សាយណ្ហំ បញ្ចមាលិនិមាគតំ
កិំបុរិសេ ច នច្ចន្តេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យទា សុស្សសិ និគ្ឃោសំ សន្ទមានាយ សិន្ធុយា
គីតំ កិំបុរិសានញ្ច ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។

កាលណាព្រះអង្គទតឃើញកុមារពាក់កម្រងផ្កា កំពុងរាំក្នុងអាស្រម ជារមណីយដ្ឋាន នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទត ឃើញកុមារពាក់កម្រងផ្កា កំពុងរាំលេងក្នុងអាស្រមជាទីត្រេកអរ នឹង មិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដំរីធំ ជាកុញ្ជរ-ជាតិ មានអាយុ ៦០ ឆ្នាំ ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃតែម្នាក់ឯង នឹងមិនរលឹក រាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដំរីធំ ជាកុញ្ជរជាតិ មានអាយុ ៦០ ឆ្នាំ ត្រាច់ទៅមករាល់ល្ងាច រាល់ព្រឹក នឹងមិនរលឹក រាជសម្បត្តិ ។ កាលណាដំរីធំ ជាកុញ្ជរជាតិ មានអាយុ ៦០ ឆ្នាំ កាលដើរទៅខាងមុខនៃហ្វូងដំរីញីនិងហ្វូងដំរីឈ្មោល ហើយបន្លឺ កោញ្ចនាទ ព្រះអង្គបានទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ដំរី បន្លឺកោញ្ចនាទនោះ ហើយ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដង ព្រៃសងខាងផ្លូវ ជាទីឲ្យសេចក្ដីប្រាថ្នាក្នុងព្រៃ ដ៏ដេរដាសដោយម្រឹគ សាហាវ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ ព្រះអង្គទតឃើញម្រឹគជាបញ្ច-មាលិនីដើរមក និងឃើញពួកកិន្នរ ដែលកំពុងរាំក្នុងវេលាល្ងាច នឹង មិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គឮសូរសំឡេងគឹកកងនៃទន្លេ កំពុងហូរទៅផង ឮចម្រៀងនៃពួកកិន្នរផង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

យថា សុស្សសិ និគ្ឃោសំ គិរិគព្ភរចារិនោ
វស្សមានស្សុលូកស្ស ន វជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យថា សីហស្ស ព្យគ្ឃស្ស ខគ្គស្ស គវយស្ស ច
វនេ សុស្សសិ វាឡានំ ន វជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យថា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ វរហិនំ មត្តកាសិនំ
មោរំ ទក្ខសិ នច្ចន្តំ ន វជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យថា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ អណ្ឌជំ ចិត្របេក្ខណំ[១]
មោរំ ទក្ខសិ នច្ចន្តំ ន វជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យថា មោរីហិ បរិកិណ្ណំ នីលគីវំ សិខណ្ឌិនំ
មោរំ ទក្ខសិ នច្ចន្តំ ន វជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យថា ទក្ខសិ ហេមន្តេ បុប្ផិតេ ធរណីរុហេ
សុរភិសម្បវាយន្តេ ន វជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យថា ហេមន្តិកេ មាសេ ហរិតំ ទក្ខសិ មេទនឹ
ឥន្ទគោបកសញ្ឆន្នំ ន វជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។

១ ម. ចិត្របក្ខិណំ ។

កាលណាព្រះអង្គឮសូរសំឡេងគឹកកងនៃសត្វមៀម ដែលត្រាច់ក្នុងញកនៃភ្នំ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គឮសូរសំឡេងគឹកកងនៃម្រឹគសាហាវក្នុងព្រៃ គឺរាជសីហ៍ ខ្លាធំ រមាស គោព្រៃ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញក្ងោកឈ្មោល ដែលមានពួកក្ងោកញីចោមរោម ជាសត្វដេរដាសដោយសំណុំកន្ទុយ ទំលើកំពូលភ្នំ កំពុងពេនពង់ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញក្ងោកឈ្មោល ដែលមានក្ងោកញីចោមរោម ជាអណ្ឌជាតិ មានស្លាកដ៏វិចិត្រ កំពុងពេនពង់ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញក្ងោកឈ្មោល ដែលមានក្ងោកញីចោមរោម ជាសត្វមានផ្នត់កខៀវ មានកំប៉ោយ កំពុងពេនពង់ នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដើមឈើទាំងឡាយ មានផ្ការីក ក្នុងហេមន្តរដូវ ផ្សព្វផ្សាយដោយក្លិនក្រអូប នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញផែនដី មានស្មៅខៀវខ្ចី ក្នុងខែខាងក្នុងហេមន្តរដូវ ដ៏ដេរដាសដោយមេភ្លៀង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

យថា ទក្ខាសិ ហេមន្តេ បុប្ផិតេ ធរណីរុហេ
កុដជំ ពិម្ពជាលញ្ច បុប្ផិតំ លោទបទ្មកំ[១]
សុរភិសម្បវាយន្តេ ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។
យថា ហេមន្តិកេ មាសេ វនំ ទក្ខាសិ បុប្ផិតំ
ឱបុប្ផានិ ច បទ្មានិ[២] ន រជ្ជស្ស សរិស្សសិ ។

ហិមវន្តំ និដ្ឋិតំ ។

[២៤៩] តេសំ លាលបិតំ សុត្វា បុត្តស្ស សុណិសាយ ច
កលុណំ បរិទេវេសិ រាជបុត្តី យសស្សិនី ។
សេយ្យោ វិសំ មេ ខាយិតំ បបាតា បបតេយ្យហំ
រជ្ជុយា ពជ្ឈមិយាហំ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អជ្ឈាយកំ ទានបតឹ យាចយោគំ អមច្ឆរឹ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
បូជិតំ បដិរាជូហិ កិត្តិមន្តំ យសស្សិនំ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។

១ ឱ. លោមបទ្មកំ ។ ម. លោទ្ធបទ្មកំ ។ ២ ម. ពទ្ធានិ ។

កាលណាព្រះអង្គទតឃើញដើមឈើទាំងឡាយ ដែលមានផ្ការីកស្គុសស្គាយក្នុងហេមន្តរដូវផង ដើមខ្ទឹងគង់ និងឈើដែលមានត្រួយមានស្លឹកក្រហមផង ដើមលោទនិងដើមឈូកមានផ្ការីក ផ្សព្វផ្សាយក្លិនក្រអូបផង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។ កាលណាព្រះអង្គទតឃើញព្រៃ មានផ្ការីកក្នុងខែខាងក្នុងហេមន្តរដូវផង ឈូកទាំងឡាយមានផ្កាជ្រុះហើយផង នឹងមិនរលឹករាជសម្បត្តិ ។

ចប់ ហិមវន្ត ។

[២៤៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះនាងផុស្សតីជារាជបុត្រី មានយស បានទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ការចរចានៃព្រះរាជបុត្រ និងព្រះរាជសុណិសាទាំង-នោះហើយ ទ្រង់ព្រះកន្សែង មុខគួរអណោចអធម្មថា ឱអាត្មាអញគួរតែបរិភោគថ្នាំពិស ឬអាត្មាអញលោតទម្លាក់ខ្លួនក្នុងជ្រោះ . . . . . ពុំនោះ ចង (ក) នឹងខ្សែ(ឲ្យស្លាប់) ប្រសើរជាង ។ ម្ដេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របណ្ដេញបាវេស្សន្តរ ជាកូនអញដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ម្ដេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របណ្ដេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ដែលជាអ្នកចេះចប់ត្រៃវេទ ជាម្ចាស់ទានជាអ្នកគួរដល់ស្នូម ឥតមានសេចក្ដីកំណាញ់ ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ម្ដេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បណ្ដេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ដែលពួកព្រះរាជាប្រទេសដទៃបូជា មានកិត្តិយស ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។

មាតាបេតិភរំ ជន្តុំ   កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិនំ
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ   បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
រញ្ញោ ហិតំ ទេវហិតំ   ញាតីនំ សខិនំ ហិតំ
ហិតំ សព្វស្ស រដ្ឋស្ស
កស្មា វេស្សន្តរំ បុត្តំ   បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
[២៤៦] មធូនីវ បលិតានិ   អម្ពាវ បតិតា ឆមា
ឯវំ ហេស្សតិ តេ រដ្ឋំ   បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
ហំសោ និក្ខីណបត្តោវ   បល្លលស្មឹ អនូទកេ
អបវិទ្ធោ អមច្ចេហិ   ឯកោ រាជា វិហិយ្យសិ ។
តន្តំ ព្រូមិ មហារាជ   អត្ថោ តេ មា ឧបច្ចគា
មា នំ សិវីនំ វចនា   បព្វាជេសិ អទូសកំ ។
[២៤៧] ធម្មស្សាបចិតី កុម្មី   សិវីនំ វិនយំ ធជំ
បព្វាជេមិ សកំ បុត្តំ   បាណា បិយតរោ ហិ មេ ។

ម្តេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រ បណ្តេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ដែលជាបុគ្គលចិញ្ចឹមមាតានិងបិតា ជាអ្នកគោរពចំពោះបុគ្គលជាធំក្នុងត្រកូល ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ម្តេចឡើយ ក៏ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បណ្តេញបាវេស្សន្តរជាកូនអញ ជាប្រយោជន៍ដល់ព្រះរាជា ជាប្រយោជន៍ដល់ទេវតា ជាប្រយោជន៍ដល់ពួកញាតិ និងសម្លាញ់ ជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកដែនទាំងអស់ ជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។

[២៤៦] ដែនរបស់ព្រះអង្គ មុខជានឹងសាធារណ៍ដល់ជនទាំងឡាយ ដូចផ្ចិតឃ្មុំ ដែលមេឃ្មុំហើរចោល ពុំនោះដូចផ្លែស្វាយដែលជ្រុះលើផែនដី (ព្រោះ) ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ បណ្តេញវេស្សន្តរជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ។ ព្រះអង្គដែលពួកអាមាត្យបោះបង់ហើយ ជាព្រះរាជាម្នាក់ឯង រមែងនឿយព្រួយដូចហង្ស ដែលអស់ស្លាបលើភក់ ដែលគ្មានទឹក ។ បពិត្រមហារាជ ព្រោះហេតុនោះបានជាខ្ញុំម្ចាស់ក្រាបទូលព្រះអង្គ កុំឲ្យប្រយោជន៍កន្លងផុតព្រះអង្គឡើយ សូមព្រះអង្គកុំបំបរបង់វេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តនោះ តាមសម្តីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឡើយ ។

[២៤៧] (ព្រះរាជា...) យើងបណ្តេញបាវេស្សន្តរ ដែលជាទង់ជ័យនៃពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ឈ្មោះថាធ្វើនូវសេចក្តីគោរពចំពោះបវេណីធម៌ ទុកជាបាវេស្សន្តរ ជាទីស្រឡាញ់ដ៏លើសជាងជីវិតរបស់យើង ក៏យើងនៅតែបណ្តេញបាវេស្សន្តរ ដែលជាកូនរបស់យើងមិនខាន ។

១១១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

[២៤៨] យស្ស បុព្វេ ធជគ្គានិ កណិការាវ បុប្ផិតា
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យស្ស បុព្វេ ធជគ្គានិ កណិការវនានិវ
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យស្ស បុព្វេ អនីកានិ កណិការាវ បុប្ផិតា
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យស្ស បុព្វេ អនីកានិ កណិការវនានិវ
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
ឥន្ទគោបកវណ្ណាភា គន្ធារា បណ្ឌុកម្ពលា
យាយន្តមនុយាយន្តិ ស្វជ្ជេកោវ គមិស្សតិ ។
យោ បុព្វេ ហត្ថិនា យាតិ សិវិកាយ រថេន ច
ស្វជ្ជ វេស្សន្តរោ រាជា កថំ គច្ឆតិ បត្តិកោ ។

[២៤៨] (ព្រះនាងផុស្សតិទេវី...) ក្នុងកាលមុន ចុងទង់ជ័យទាំងឡាយ ដូចជាផ្កាកណិការរីក រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន ចុងទង់ជ័យទាំងឡាយ ដូចជាព្រៃផ្កាកណិការ រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន ពលទាំងឡាយដូចជាដើមកណិការរីក រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន ពលទាំងឡាយ ដូចជាព្រៃផ្កាកណិការ រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ពួកសេនាស្លៀកសំពត់កម្ពលមានពណ៌លឿង ដែលកើតក្នុងដែនគន្ធារៈ មានរស្មីដូចជាសម្បុរមេភ្លៀង រមែងទៅតាមបាវេស្សន្តរណា កាលទៅ (កាន់ឧទ្យានជាដើម) តែក្នុងថ្ងៃនេះ បាវេស្សន្តរនោះ នឹងទៅតែម្នាក់ឯង ។ ក្នុងកាលមុន បាវេស្សន្តរណា ទៅដោយដំរី ដោយសាលៀង និងរថ តែក្នុងថ្ងៃនេះ ព្រះរាជាវេស្សន្តរនោះ នឹងដើរទៅដូចម្តេចបាន ។

កថំ ចន្ទនលិត្តង្គោ នច្ចគីតប្បពោធនោ
ខុរាជិនំ ផរុសញ្ច ខារិកាជញ្ច ហារិតិ ។
កស្មា ជាភិហារីយន្តិ កាសាវា អជិនានិ ច
បរិសន្តំ ព្រហារញ្ញេ កស្មា ចីរំ ន ពជ្ឈរេ ។
កថំ នុ ចីរំ ធារេន្តិ រាជបព្វជិតា ជនា
កថំ កុសមយំ ចីរំ មទ្ទី បរិទហេស្សតិ ។
កាសិយានិ ច ធារេត្វា ខោមកោទុម្ពរានិ ច
កុសចីរានិ ធារេន្តី កថំ មទ្ទី ករិស្សតិ ។
វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា សិវិកាយ រថេន ច
សា កថជ្ជ អនុជ្ជង្គី បថំ គច្ឆតិ បត្តិកា ។
យស្សា មុទុតលា ហត្ថា ចលណា[១] ច សុខេ ឋិតា
សា កថជ្ជ អនុជ្ជង្គី បថំ[២] គច្ឆតិ បត្តិកា ។
យស្សា មុទុតលា បាទា ចលណា ច សុខេ ឋិតា

---

១ ឱ. ម. ចរណា ។ ២ ឱ. វនំ ។

បាវេស្សន្តរដែលមានអវយវៈលាបដោយខ្លឹមចន្ទន៍ ធ្លាប់ភ្ញាក់រលឹក ដោយរបាំនិងចម្រៀង (ស្នៀកដណ្តប់) ស្បែកខ្លាទាំងក្រចកគ្រោត គ្រាតផង រែកអម្រែកទម្ងន់មួយខារិផង ដូចម្តេចកើត ។ ព្រោះ ហេតុដូចម្តេច ក៏ជនទាំងឡាយមិននាំសំពត់កាសាវៈផង ស្បែកខ្លា ផង ដើម្បីបាវេស្សន្តរ កាលចូលទៅក្នុងព្រៃធំ ព្រោះហេតុអ្វីក៏ជន ទាំងឡាយ មិនត្បាញសំពត់សម្បកឈើថ្វាយ ។ ពួកជនជា រាជបព្វជិត នឹងស្លៀកសំពត់សម្បកឈើ ដូចម្តេចកើត នាងមទ្រី នឹងស្លៀកសំពត់ដែលក្រងដោយស្បូវភ្លាំង ដូចម្តេចកើត ។ នាង មទ្រីធ្លាប់តែស្លៀកសំពត់ដែលកើតក្នុងដែនកាសីផង សំពត់ដែល កើតក្នុងដែនខោមៈ និងដែនកោទុម្ពរៈផង ឥឡូវនេះ មកស្លៀក សំពត់ដែលក្រងដោយស្បូវភ្លាំង តើនឹងធ្វើអ្វីកើត ។ នាងមទ្រីនោះ មានអវយវៈគួរសរសើរ ធ្លាប់ទៅដោយវ ព្រះសាលៀង និងរថ ថ្ងៃនេះ នឹងដើរដោយជើងតាមផ្លូវ ដូចម្តេចបាន ។ នាងមទ្រី ណា មានផ្ទៃដៃដ៏ទន់ មានចិត្តញាប់ញ័រ ធ្លាប់បិតនៅ ក្នុង សេចក្តីសុខ ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ នឹង ដើរដោយជើងតាមផ្លូវ ដូចម្តេចបាន ។ នាងមទ្រីណា មាន ផ្ទៃជើងដ៏ទន់ មានចិត្តញាប់ញ័រ ធ្លាប់បិតនៅ ក្នុងសេចក្តីសុខ

១១៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

ចាទុកាហិ សុវណ្ណាហិ បីឡមានាវ គច្ឆតិ
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី បជំ គច្ឆតិ បត្តិកា ។
យស្សុ ឥត្ថីសហស្សស្ស បុរតោ គច្ឆតិ មាលិនី
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី វជំ គច្ឆតិ ឯកិកា ។
យា សា សិវាយ សុត្វាន មុហុំ ឧត្តសតេ បុរេ
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី វជំ គច្ឆតិ ភីរុកា ។
យា សា ឥន្ទសគោត្តស្ស ឧលូកស្ស បវស្សតោ
សុត្វាន ឆនតោ ភីតា ភារុណីវ បវេជតិ
សា កាថជ្ជ អនុច្ចង្គី វជំ គច្ឆតិ ភីរុកា ។
សកុណី ហាតបុត្តាវ សុញ្ញំ ជិស្វា កុលាវកំ
ចិរំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ ។
សកុណី ហាតបុត្តាវ សុញ្ញំ ជិស្វា កុលាវកំ
កីសា បណ្ឌុ ភវិស្សាមិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
សកុណី ហាតបុត្តាវ សុញ្ញំ ជិស្វា កុលាវកំ
តេន តេន បជាវិស្សំ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។

នាងមទ្រីមានអវយវៈ គួរសរសើរនោះ តែងពាក់ស្បែកជើងមាស ហើយដើរទៅ ថ្ងៃនេះ នឹងដើរដោយជើងទៅតាមផ្លូវ ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រីណា តែងពាក់កម្រងផ្កា ដើរទៅខាងមុខនៃស្ត្រីមួយពាន់ ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ នឹងដើរទៅព្រៃតែម្នាក់ឯង ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រីណា ដែលនៅក្នុងបូរី គ្រាន់តែបានឮសំឡេងចចកលូរឿយៗ រមែងតក់ស្លុត ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ ជាស្ត្រីរន្ធត់ នឹងទៅព្រៃ ដូចម្ដេចបាន ។ នាងមទ្រីណា គ្រាន់តែបានឮសំឡេងមៀម ជាកោសិយគោត្រ កាលស្រែកបន្លឺ ក៏ខ្លាចរន្ធត់ ដូចមេមត់ដែលខ្មោចចូល ថ្ងៃនេះ នាងមទ្រីមានអវយវៈគួរសរសើរនោះ ជាស្ត្រីមានសេចក្ដីរន្ធត់ នឹងដើរទៅព្រៃ ដូចម្ដេចបាន ។ ខ្ញុំម្ចាស់លុះមកកាន់បុរីនេះសូន្យទទេហើយ មុខជានឹងឆេះដោយសេចក្ដីទុក្ខ អស់កាលយូរ ដូចមេបក្សីដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ)ហើយ មុខជានឹងស្គមស្លេកស្លាំង ដូចជាមេបក្សីដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន(ទាំងពីរ)ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្ទុះទៅតាមទីនោះ ៗ ដូចជាមេបក្សី ដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។

កុររី ហតច្ឆាបាវ សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ
ចិរំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ ។
កុររី ហតច្ឆាបាវ សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ
កីសា បណ្ឌុ ភវិស្សាមិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
កុររី ហតច្ឆាបាវ សុញ្ញំ ទិស្វា កុលាវកំ
តេន តេន បធាវិស្សំ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
សា នូន ចក្កវាកីវ បល្លលស្មឹ អនូទកេ
ចិរំ ទុក្ខេន ឈាយិស្សំ សុញ្ញំ អាគម្មិមំ បុរំ ។
សា នូន ចក្កវាកីវ បល្លលស្មឹ អនូទកេ
កីសា បណ្ឌុ ភវិស្សាមិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
សា នូន ចក្កវាកីវ បល្លលស្មឹ អនូទកេ
តេន តេន បធាវិស្សំ បិយេ បុត្តេ អបស្សតី ។
ឯវំ មេ វិលបន្តិយា រាជបុត្តំ អទូសកំ
បព្វាជេសិ ច នំ រដ្ឋា មញ្ញេ ហេស្សាមិ ជីវិតំ ។

ខ្ញុំម្ចាស់ លុះមកកាន់បុរីនេះសូន្យទទេហើយ នឹងឆេះដោយសេចក្ដីទុក្ខអស់កាលយូរ ដូចមេអកដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្គមស្ញេកស្លាំង ដូចជាមេអក ដែលបាត់កូនឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្ទុះទៅតាមទីនោះៗ ដូចជាមេអកដែលបាត់កូន ឃើញតែសម្បុកសូន្យទទេដូច្នោះ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នោះ មកកាន់បុរីនេះសូន្យទទេហើយ មុខជានឹងឆេះដោយសេចក្ដីទុក្ខអស់កាលយូរដោយពិត ដូចជាមេចាក្រពាក ដែល (សំកុក) លើភក់មិនមានទឹក ។ ខ្ញុំម្ចាស់នោះមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្គមស្ញេកស្លាំងដោយពិត ដូចជាមេចាក្រពាក ដែល (សំកុក) នៅលើភក់មិនមានទឹក ។ ខ្ញុំម្ចាស់កាលមិនឃើញកូន (ទាំងពីរ) ជាទីស្រឡាញ់ហើយ មុខជានឹងស្ទុះទៅតាមទីនោះៗ ដោយពិត ដូចជាមេចាក្រពាក ដែលនៅលើភក់មិនមានទឹក ។ កាលបើខ្ញុំម្ចាស់យំរៀបរាប់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះអង្គនៅតែបណ្ដេញរាជបុត្តនោះ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្ត ឲ្យចេញចាកដែន ខ្ញុំម្ចាស់ទំនងជានឹងលះបង់ជីវិតមិនខាន ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

[២៤៩] តស្មា លាលបិតំ សុត្វា សព្វា អន្តេបុរេ អហុ
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ សិវិកញ្ញា សមាគតា ។
សាលាវ សម្បមទ្ទិតា មាលុតេន បមទ្ទិតា
សេន្តិ បុត្តា ច ទារា ច វេស្សន្តរនិវេសនេ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ វេស្សន្តរនិវេសនេ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ វេស្សន្តរនិវេសនេ ។
តតោ រត្យា វិវសនេ សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ
អថ វេស្សន្តរោ រាជា ទានំ ទាតុំ ឧបាគមិ ។
វត្ថានិ វត្ថកាមានំ សោណ្ឌានំ ទេថ វារុណឹ
ភោជនំ ភោជនត្ថីនំ សម្មទេវ បវេច្ឆថ ។
មា ច កិញ្ចិ វនិព្វកេ ហេឋយិត្ថ ឥធាគតេ
តប្បេថ អន្នបានេន គច្ឆន្តុ បដិបូជិតា ។
(អថេត្ថ វត្តតិ សទ្ទោ តុមុលោ ភេរវោ មហា
ទានេន តំ នីហរន្តិ បុន ទានំ អទា តុវំ) ។

[២៤៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកកញ្ញារបស់ព្រះបាទសិវិទាំងអស់ដែលនៅក្នុងបុរី លុះបានឮទំនួញរៀបរាប់នៃព្រះនាងផុស្សតីនោះហើយ ក៏មកចួបជុំគ្នា ផ្គងដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញ ។ កូននិងប្រពន្ធទាំងឡាយក៏ដួលដេកក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ព្រះបាទវេស្សន្តរ ដូចដើមឈើដែលត្រូវខ្យល់បក់បោកខ្ទេចខ្ទី ។ ពួកស្រីស្នំ ពួករាជកុមារ ពួកអ្នកជំនួញនិងពួកព្រាហ្មណ៍ ផ្គងដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញ ក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ ពួកពលដំរី ពល (សេះ) ពលរថ ពលថ្មើរជើងផ្គងដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ រាត្រីនោះអស់ហើយ ព្រះអាទិត្យរះឡើង គ្រានោះព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចចូលទៅ ដើម្បីឲ្យទាន ។ មានព្រះរាជបញ្ជាថា អ្នកទាំងឡាយចូរឲ្យសំពត់ដល់ពួកជនដែលត្រូវការសំពត់ ឲ្យសុរាដល់ពួកអ្នកលេងឲ្យភោជនដល់ពួកអ្នកត្រូវការដោយភោជន ចូរឲ្យដោយប្រពៃចុះ ។ អ្នកទាំងឡាយ កុំបៀតបៀនពួកវណិព្វក: ដែលមកក្នុងទីនេះតិចតួចឡើយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរញ៉ាំងពួកវណិព្វក:ឲ្យស្កប់ស្កល់ ដោយបាយនិងទឹក ពួកវណិព្វក: ដែលយើងបានឲ្យរួចហើយ ចូរទៅចុះ ។ (លំដាប់នោះ ស្រាប់តែសំឡេងគ្រលួចយ៉ាងពន្លឹក ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រះនគរនោះថា ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របានបណ្តេញព្រះអង្គ ព្រោះតែឲ្យទាន ឥឡូវនេះ ព្រះអង្គឲ្យទានទៀតហើយ) ។

[២៨០] តេ សុ មត្តា កិលន្តាវ សម្បតន្តិ វណិព្វកា
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
អច្ឆេជ្ជុំ វត ភោ រុក្ខំ នានាផលធនំ[១] ទុមំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អច្ឆេជ្ជុំ វត ភោ រុក្ខំ នានាផលធរំ[២] ទុមំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អច្ឆេជ្ជុំ វត ភោ រុក្ខំ សព្វកាមធនំ ទុមំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
អច្ឆេជ្ជុំ វត ភោ រុក្ខំ សព្វកាមរសាហរំ
យថា វេស្សន្តរំ រដ្ឋា បព្វាជេន្តិ អទូសកំ ។
យេ វុឌ្ឍា យេ ច ទហរា យេ ច មជ្ឈិមបោរិសា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។

---

១ ឱ. ម. នានាផលធរំ ។ ២ ឱ. ម. សព្វកាមទទំ ។

[២៥០] កាលមហារាជព្រះអង្គញុាំងពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាង ចេញទៅ វណិព្វក:ទាំងនោះក៏ដួលចុះ ដូចជាបុគ្គលស្រវឹង ឬដូចជាបុគ្គលនឿយហត់ខ្លាំង (ដោយពាក្យថា) ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រ បានបណ្តេញព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចគេកាត់ផ្តាច់ដើមឈើ ជាឈើឲ្យផ្លែផ្សេងៗ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិរិរាស្ត្របានបណ្តេញព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចជាគេកាត់ចោល នូវដើមឈើជាឈើទ្រទ្រង់ផ្លែផ្សេងៗ ។ ម្នាលអ្នកទាំងឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រ បានបណ្តេញព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចជាគេកាត់ដើមឈើ ជាឈើឲ្យសេចក្តីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ។ ម្នាលអ្នកទាំង-ឡាយដ៏ចម្រើន ពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រ បានបណ្តេញព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកមិនប្រទូស្តឲ្យចេញចាកដែន ដូចជាគេកាត់ដើមឈើជាឈើនាំមកនូវរសជាទីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ។ ពួកជនណាដែលចាស់ក្តី ពួកជនណាដែលនៅក្មេងក្តី ពួកជនណាដែលមានវ័យកណ្តាលក្តី ជនទាំងនោះ កាលដែលមហារាជព្រះអង្គញុាំងដែន របស់ពួកអ្នកសិរិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញទៅ ក៏ផ្គងដៃកន្ទក់កន្ទេញ ។

១១៧

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

អតិយក្ខា វស្សវរា ឥត្ថាគារា ច រាជិនោ
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ជិយោបិ តត្ថ បក្កន្ទុំ យា តម្ហិ នគរេ អហុ
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
យេ ព្រាហ្មណា យេ ច សមណា អញ្ញេ វាបិ វនិព្វកា
ពាហា បគ្គយ្ហ បក្កន្ទុំ អធម្មោ កិរ ភោ ឥតិ ។
យថា វេស្សន្តរោ រាជា យជមានោ សកេ បុរេ
សិវីនំ វចនត្ថេន សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ហត្ថិសតេ ទត្វា សព្វាលង្ការភូសិតេ
សុវណ្ណកច្ឆេ មាតង្គេ ហេមកប្បនិវាសសេ
អារុឡ្ហេ គាមណីយេភិ តោមរង្កុសបាណិភិ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត អស្សសតេ ទត្វា សព្វាលង្ការភូសិតេ
អាជានិយេវ ជាតិយា សិន្ធវេ សីឃវាហនេ
អារុឡ្ហេ គាមណីយេភិ ឥន្ទិយាចាបធារិភិ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។

កាលមហារាជព្រះអង្គញុំាងដែនអ្នកសិវិឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញទៅ ពួកពេទ្យចាប់ខ្មោច ពួកអ្នករក្សាស្រីស្នំ[១] និងពួកស្រីស្នំរបស់ព្រះរាជា ក៏ផ្គងដើមដៃ កន្ទក់កន្ទេញ ។ កាលមហារាជ ព្រះអង្គញុំាងអ្នកដែន សិវិឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញទៅ ពួកស្ត្រីដែលនៅក្នុងព្រះនគរនោះ ក៏កន្ទក់កន្ទេញ ។ ពួកព្រាហ្មណ៍ សមណៈនិងវណិព្វកៈដទៃៗ ផ្គង ដើមដៃកន្ទក់កន្ទេញថា ម្នាលគ្នាយើងដ៏ចម្រើន បានឮថា នេះមិនមែន ជាធម៌ទេ ។ ដូចយ៉ាងព្រះបាទវេស្សន្តរ កាលបូជាក្នុងបុរីរបស់ព្រះ អង្គទ្រង់យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ព្រោះហេតុតែសម្ដីពួកអ្នក សិវិរាស្ត្រ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរនុ៎ះ បានប្រទានដំរីមាតង្គៈប្រាំពីររយ ដែលស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង មានខ្សែរជង្គន់មាស មានគ្រឿងប្រដាប់ក្បាល ជាវិការៈនៃមាស ដែលពួកហ្មដំរីមានលំ-ពែងស្នែងក្របីនិងកង្វេរក្នុងដៃឡើងជិះហើយ ក៏យាងចេញទៅចាក ដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរនុ៎ះ បានប្រទានសេះអាជានេយ្យ ប្រាំពីររយ ជាសេះសិន្ធពដោយជាតិ ជាពាហនៈមានសន្ទុះលឿន ដែលស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង ដែលពួកអ្នកជិះសេះ កាន់សែ៊និងធ្នូឡើងជិះហើយ ក៏យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។

១ អដ្ឋកថាអធិប្បាយថាពួកក្រុមនោះត្រូវគេត្រៀវពួជចេញសម្រាប់ថែរក្សាពួកស្រីស្នំក្នុងវាំង។

សត្ត រថសតេ ទត្វា   សន្នទ្ធេ ឧស្សិតទ្ធជេ
ទីបេ អថោបិ វេយ្យគ្ឃេ   សព្វាលង្ការភូសិតេ
អារុឡ្ហេ គាមណីយេហិ   ចាបហត្ថេហិ ចម្មិភិ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា   សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ឥត្ថីសតេ ទត្វា   ឯកមេកា រថេ ឋិតា
សន្នទ្ធា និក្ខរជ្ជូហិ   សុវណ្ណេហិ អលង្កតា
បីតាលង្ការា បីតវសនា   បីតាភរណភូសិតា
អាឡារប្បមុខា[១] ហសុលា   សុសញ្ញា តនុមជ្ឈិមា
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា   សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ធេនុសតេ ទត្វា   សព្វា កំសុបធារិនោ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា   សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
សត្ត ទាសីសតេ ទត្វា   សត្ត ទាសសតានិ ច
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា   សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
ហត្ថី អស្សេ រថេ ទត្វា   នារិយោ ច អលង្កតា
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា   សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ   តទាសិ លោមហំសនំ
មហាទានេ បទិន្នម្ហិ   មេទនី សមកម្បថ ។

---

១ ម. អាឡារបម្ហា ។

ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានរថប្រាំពីររយ ដែលប្រដាប់ហើយ មានទង់លើកឡើងហើយ បិទបាំងដោយស្បែកខ្លាដំបង និងស្បែកខ្លាធំ ស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង ដែលពួកនាយសារថីមានធ្នូក្នុងដៃនិងពាក់អាវក្រោះឡើងជិះហើយ ក៏យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានស្ត្រីប្រាំពីររយ ឋិតនៅលើរថមួយម្នាក់ ៗ ដែលស្អិតស្អាងហើយ ប្រដាប់ដោយខ្សែជាវិការៈនៃមាសត្ផោរ មានគ្រឿងប្រដាប់លឿង មានសម្លៀកបំពាក់លឿង ស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងអាភរណៈលឿង មានថ្ពាល់និងភ្នែកដ៏ល្អ ញញឹមហើយទើបនិយាយ ជាស្ត្រីមានត្រគាកល្អ មានចង្កេះរៀវ ក៏យាងចេញចាកដែន របស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានមេគោប្រាំពីររយ ព្រមទាំងភាជន៍មាសសម្រាប់ត្រងទឹកដោះទាំងអស់ ហើយយាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានខ្ញុំស្រីប្រាំពីររយ ខ្ញុំប្រុសប្រាំពីររយ ហើយយាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ បានប្រទានដំរី សេះ រថ និងនាងនារីដែលប្រដាប់ហើយ ក៏យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ។ កាលដែលព្រះបាទវេស្សន្តរ ប្រទានមហាទាន ការស្ញប់ស្ញែង ការព្រឺរោមក៏កើតមាន ក្នុងកាលនោះ ផែនដី ក៏ញាប់ញ័រ ។

តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
យំ បញ្ជលីកតោ រាជា សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជតិ ។
[២៤១] អច្ចេតុ វត្តតិ សទ្ទោ តុមុលោ ភេរវោ មហា
ទានេន តំ នីហរន្តិ បុន ទានំ ទទាតុ សោ[១]។
[២៤២] តេ សុ មត្តា កិលន្តាវ សម្បតន្តិ វណិព្វកា
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
[២៤៣] អាមន្តយិត្ថ រាជានំ សញ្ជយំ ធម្មិកំ វរំ
អវរុទ្ធសិ មំ ទេវ វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ ។
យេ ហិ កេចិ មហារាជ ភូតា យេ ច ភវិស្សរេ
អតិត្តាយេវ កាមេហិ គច្ឆន្តិ យមសាធនំ ។
សោហំ សកេ អភិសសឹ យជមានោ សកេ បុរេ
សិវីនំ វចនត្ថេន សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជហំ[២]
អឃន្តំ បដិសេវិស្សំ

១ ឱ. ម. បុន ទានំ នទាតុ ។ ២ ឱ. និរជ្ជតិ ។

ព្រះរាជាដែលមហាជនកំពុងផ្គងអញ្ជលី ទ្រង់យាងចេញចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ដោយហេតុណា ហេតុនោះ ជាការគួរស្ញប់ស្ញែងគួរព្រឺរោម កើតមានក្នុងកាលនោះ ។

[២៥១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) គ្រានោះ សំឡេងក្រលួចយ៉ាងពន្លឹកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ទាំងថា ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របណ្តេញព្រះវេស្សន្តរនោះ ព្រោះតែឲ្យទាន ព្រះវេស្សន្តរនោះ នៅតែឲ្យទានទៀត ។

[២៥២] កាលមហារាជ ព្រះអង្គញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន យាងចេញទៅ ពួកវណិព្វកៈទាំងនោះ ក៏ដួលចុះ ដូចបុគ្គលស្រវឹង ឬដូចបុគ្គលនឿយហត់ខ្លាំង ។

[២៥៣] ព្រះបាទវេស្សន្តរ បានក្រាបទូលព្រះរាជាព្រះនាមសញ្ជ័យ ជាធម្មិករាជដ៏ប្រសើរថា បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គទ្រង់បណ្តេញ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងទៅឯវង្កបព៌ត ។ បពិត្រមហារាជសត្វទាំងឡាយណាមួយកើតហើយក្តី ទាំងសត្វទាំងឡាយណានឹងកើតក្តី (ពួកសត្វដែលកំពុងកើតក្តី) សត្វទាំងនោះសុទ្ធតែមិនឆ្អែតដោយកាមទាំងអស់ រមែងទៅកាន់ទីរបស់យមៈ ។ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះ កាលឲ្យទានក្នុងបុរីជារបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា បៀតបៀនពួកអ្នកដែនរបស់ខ្លួន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កាលចេញចាកដែនរបស់ខ្លួន ព្រោះហេតុតែសម្តីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ទូលព្រះបង្គំក៏នឹងរងទុក្ខ

វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ
អហំ បុញ្ញានិ ករោមិ តុម្ហេ បង្កម្ហិ សីទថ ។
[២៤៥] អនុជានាមិ មំ អម្ម បព្វជ្ជា មម រុច្ចតិ
សោហំ សកោ អភិសសឹ យជមានោ សកោ បុរេ
សិរីនំ វេចនត្តេន សម្ហា រដ្ឋា និរជ្ជហំ

អយន្តំ បដិសេវិស្សំ

វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ
អហំ បុញ្ញានិ ករោមិ វង្កំ កច្ឆាមិ បព្វតំ ។
[២៤៤] អនុជានាមិ តំ បុត្ត បព្វជ្ជា តេ សមិជ្ឈតុ
អយញ្ច មទ្ទី កល្យាណី សុសញ្ញា តនុមជ្ឈិមា
អច្ឆតំ សហ បុត្តេហិ កឹ អរញ្ញេ ករិស្សតិ ។
[២៤៦] នាហំ អកាមាទាសឹបិ អរញ្ញំ នេតុមុស្សហេ
សចេ ឥច្ឆតិ អន្វេតុ សចេ និច្ឆតិ អច្ឆតុ ។

ក្នុងព្រៃ ដែលច្របូកច្របល់ដោយម្រឹគសាហាវ ដែលរមាសនិងខ្លា ដំបងអាស្រ័យហើយ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងធ្វើបុណ្យទាំងឡាយ ឯព្រះអង្គលិចក្នុងភក់គឺកាមចុះ ។

[២៥៤] (ព្រះវេស្សន្តរ...) បពិត្រព្រះមាតា សូមទ្រង់អនុញ្ញាតទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ គាប់ចិត្តនឹងបព្វជ្ជា ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះ កាលឲ្យទានក្នុងបុរីជារបស់ខ្លួន ឈ្មោះថា បៀតបៀនពួកអ្នកដែនរបស់ខ្លួន ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ កាលចេញចាកដែន របស់ខ្លួន ព្រោះហេតុតែសម្ដីពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ នឹងសោយទុក្ខក្នុងព្រៃ ដែលច្របូកច្របល់ដោយម្រឹគសាហាវ ដែលរមាសនិងខ្លាដំបងអាស្រ័យហើយ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ តែងធ្វើបុណ្យទាំងឡាយ នឹងទៅឯគិរីវង្កត ។

[២៥៥] (ព្រះនាងផុស្សតីទេវី...) ម្នាលកូន យើងអនុញ្ញាតអ្នកហើយ បព្វជ្ជា ចូរសម្រេចដល់អ្នកចុះ តែនាងមទ្រីកល្យាណីនេះ នាងមានត្រគាកដ៏ល្អ មានចង្កេះរៀវ ចូរនៅជាមួយនឹងកូនទាំងពីរចុះ នាងនឹងធ្វើអ្វីក្នុងព្រៃ ។

[២៥៦] (ព្រះវេស្សន្តរ...) សូម្បីតែទាសី ដែលមិនប្រាថ្នានឹងទៅ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ក៏មិនអាចនាំទៅកាន់ព្រៃទេ ប្រសិនបើនាងមទ្រីចង់ ចូរទៅតាមចុះ បើមិនចង់ ចូរនៅចុះ ។

[២៤៧] តតោ សុណ្ហា មហារាជា យាចិតុំ បដិបជ្ជថ
មា ចន្ទនសមាចារេ រជោជល្លំ អធារយិ ។
កាសិយានិ បធារេត្វា(១) កុសចីរំ អធារយិ
ទុក្ខោ វាសោ អរញ្ញស្មឹ មា ហិ ត្វំ លក្ខណេ គមិ ។
[២៤៨] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
នាហន្តំ សុខមិច្ឆេយ្យំ យំ មេ វេស្សន្តរំ វិនា ។
[២៤៩] តមព្រវិ មហារាជា សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
ឥង្ឃ មទ្ទិ និសាមេហិ វនេ យេ ហោន្តិ ទុស្សហា ។
ពហូ កីដា បដង្គា ច មកសា មធុមក្ខិកា
តេបិ តំ តត្ថ ហឹសេយ្យុំ តន្តេ ទុក្ខតរំ សិយា ។
អបរេ បស្ស សន្តាសេ នទីនូបនិសេវិតេ
សប្បា អជគរា នាម អវិសា តេ មហព្វលា ។
តេ មនុស្សំ មិគំ វាបិ អបិមាសន្នមាគតំ
បរិក្ខិបិត្វា ភោគេហិ វសមានេន្តិ អត្តនោ ។

---

១ ឱ. មា កាសិយានិ ធារេត្វា ។ ម. កាសិយានិ ច ធារេត្វា ។

[២៥៧] លំដាប់នោះ មហារាជទ្រង់យាង់ទៅអង្វរព្រះសុណិសាថា ម្នាល នាងមានរាងកាយប្រោះព្រំ ដោយខ្លឹមចន្ទន៍ នាងកុំស្លៀកដណ្ដប់ សំពត់ឲ្យប្រឡាក់ក្អែលឡើយ ។ នាងធ្លាប់ស្លៀកដណ្ដប់សំពត់អ្នក ដែនកាសី ហើយត្រឡប់ជាស្លៀកដណ្ដប់សំពត់ ដែលក្រងដោយ ស្បូវភ្លាំងវិញ ការនៅក្នុងព្រៃ តែងនាំមកនូវសេចក្ដីទុក្ខ ម្នាល នាងមានល័ក្ខណ៍ នាងកុំទៅឡើយ ។

[២៥៨] ព្រះរាជបុត្រីព្រះនាមមទ្រី មានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បាន ក្រាបបង្គំទូលព្រះបិតាក្មេកថា ខ្ញុំម្ចាស់ បើប្រាសចាកព្រះវេស្សន្តរ របស់ខ្ញុំម្ចាស់ហើយ មិនចង់បានសេចក្ដីសុខទេ ។

[២៥៩] មហារាជជាអ្នកញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន មានព្រះបន្ទូល នឹងនាងមទ្រីនោះថា ម្នាលនាងមទ្រី បើដូច្នោះ នាងចូរស្ដាប់សេចក្ដី អន្តរាយទាំងឡាយ ដែលនាងអត់ទ្រាំបានដោយក្រ ក្នុងព្រៃចុះ ។ កណ្ដូប របោម មូស និងឃ្មុំដ៏ច្រើន សត្វទាំងនោះ គប្បីបៀតបៀន នាងក្នុងព្រៃនោះ ការបៀតបៀននោះ មុខជានាំមកនូវទុក្ខយ៉ាង ខ្លាំង ដល់នាង ។ នាងចូរមើលពួកសត្វដទៃ ដែលគួរឲ្យតក់ស្លុត ដែលអាស្រ័យនៅនឹងទន្លេ គឺពស់ថ្លាន់ ពស់ទាំងនោះមិនមានពិស ទេ តែមានកម្លាំងច្រើន ។ ពស់ថ្លាន់ទាំងនោះ តែងយកក្មេនរឹត មនុស្សឬម្រឹគ ដែលមកជិតវា ហើយនាំមកកាន់អំណាចខ្លួន ។

អញ្ញេបិ កណ្ហា ជដិនោ　អច្ឆា នាម អឃម្មិគា
ន តេហិ បុរិសោ ទិដ្ឋោ　រុក្ខមារុយ្ហ មុច្ចតិ ។
សង្ឃដ្ដយន្តា សិង្គានិ　តិក្ខគ្គានិ បហារិនោ
មហិសា វិចរន្តេត្ថ　នទឹ សោតុម្ពរំ បតិ ។
ទិស្វា មិគានំ យូថានំ　គវំ សញ្ចរិតំ វនេ
ធេនុវ វច្ឆគិទ្ធាវ　កថំ មទ្ទិ ករិស្សសិ ។
ទិស្វា សម្បតិតេ ឃោរេ　ទុមគ្គេសុ បល្វង្គមេ[១]
អខេត្តញ្ញាយ តេ មទ្ទិ　ភវិស្ស ត មហព្ភយំ ។
យា ត្វំ សិវាយ សុត្វាន　មុហុំ ឧត្តសតេ បុរេ
សា ត្វំ វង្កំ អនុប្បត្តា　កថំ មទ្ទិ ករិស្សសិ ។
ឋិតេ មជ្ឈន្តិកេ កាលេ　សន្និសិន្នេសុ បក្ខិសុ
សុណតេវ ព្រហារញ្ញំ　តត្ថ កឹ គន្តុមិច្ឆសិ ។
[២៦០] តមព្រវិ រាជបុត្តី　មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
យានិ ឯតានិ អក្ខាសិ　វនេ បដិភយានិ មេ
សព្វានិ អភិសម្ភោសំ　គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

១ ឱ. ប្លវង្គមេ ។ ម. ប្លវង្កមេ ។

ខ្លាឃ្មុំដទៃទៀត មានសម្បុរខ្មៅ ពោមរឹង ជាម្រឹគឲ្យទុក្ខ បុរសដែលខ្លាទាំងនោះឃើញហើយ រត់ឡើងដើមឈើ ក៏មិនរួច ។ ក្របីជាសត្វប្រហារ តែងវែធនឹងស្នែងមានចុងដ៏មុត តែងត្រាច់ទៅមកក្នុងព្រៃនោះ ជិតទន្លេឈ្មោះសោតុម្ពរា ។ ម្នាលនាងមទ្រី នាងដូចជាមេគោដែលមានចិត្តជាប់នឹងកូន ឃើញគោឈ្មោលកំពុងទៅតាមហ្វូងម្រឹគក្នុងព្រៃ នឹងធ្វើដូចម្តេច ។ ម្នាលនាងមទ្រី ភ័យធំ មុខជានឹងមានដល់នាង ដែលជាស្ត្រីមិនដឹងទីខេត្ត ព្រោះឃើញស្វាទាំង-ឡាយដ៏ពន្ទឹក ដែលផ្តុំគ្នាក្បែរផ្លូវ ដែលទៅមកបានដោយក្រ ។ ម្នាលនាងមទ្រី ក្នុងបុរី នាងគ្រាន់តែឮ (សូរសំឡេង) ចចក រមែងតក់ស្លុតរឿយៗ ដល់ទៅគិរីវង្កត តើនឹងធ្វើដូចម្តេចទៅ ។ កាលដែលពួកបក្សីប្រជុំគ្នា ក្នុងវេលា ដែលព្រះអាទិត្យឋិតនៅ ត្រង់កណ្តាល (ថ្ងៃត្រង់) ព្រៃធំក៏លាន់ឮសំឡេងគឹកកង ចុះនាងចង់ទៅក្នុងព្រៃធំនោះធ្វើអ្វី ។

[២៦០] ព្រះរាជបុត្រីព្រះនាមមទ្រី មានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះរាជបិតាក្មេកនោះថា ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់ ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ នូវភ័យ ដែលមានចំពោះមុខទាំងឡាយណា ក្នុងព្រៃ ឯខ្ញុំម្ចាស់អាចទទួលអត់ទ្រាំភ័យ ដែលមានចំពោះមុខទាំងអស់នោះបាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទានកណ្ឌំ

កាសំ កុសំ[១] បោតកិលំ ឧសិរំ មុញ្ជបព្វជំ
ឧរសា បនូទហិស្សាមិ ណាស្ស ហិស្សាមិ ទុន្នយា ។
ពហូហិ វត្តចរិយាហិ កុមារី វិន្ទតេ បតឹ
ឧទរស្សុបរោធេន គោហនុវេដ្ឋនេន ច
អគ្គិស្ស ចារិចយាយ ឧទកុម្មុជ្ជនេន ច
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
អបិស្សា ហោតិ អប្បត្តោ ឧច្ឆិដ្ឋំ បរិកុញ្ជិតុំ
យោ នំ ហត្ថេ គហេត្វាន អកាមំ បរិកឌ្ឍតិ
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
កេសគ្គហណមុក្ខេបា ភូម្យា ច បរិសុម្ភនា
ទត្វា ច នោ បក្កមតិ ពហុំ ទុក្ខំ អនប្បកំ
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

---

១ ម. កុដំ ។

ខ្ញុំម្ចាស់នឹងយកទ្រូងរុលវែកដើមអំពៅព្រៃ ស្បូវភ្លាំង ស្មៅសសិត ស្មៅរណ្ដាស ស្មៅយាប្លង់ និងស្មៅដំណេកទន្សាយ (ដើរមុខព្រះវេស្សន្តរជាប្ដីខ្ញុំម្ចាស់) ខ្ញុំម្ចាស់នឹងនាំព្រះភស្ដាទៅមិនឲ្យលំបាក ។ កុមារីរមែងបានប្ដីដោយការប្រព្រឹត្តវត្តដ៏ច្រើន គឺដោយការបិទពោះ (បន្ថយអាហារឲ្យពោះតូច) ដោយការដំចង្កេះ ដោយឈើមានសណ្ឋានដូចចង្កាគោ និងការរឹតចង្កេះខ្លួនដោយឈ្នួត (ធ្វើឲ្យចង្កេះរៀវ) ដោយការបម្រើភ្លើង(អាំងភ្លើង) និងដោយការដុសលាងសម្អាតដោយទឹក ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្ដៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ម្យ៉ាងទៀត បុរសមិនគួរបរិភោគរបស់សំណល់អំពីស្ត្រីមេម៉ាយនោះ បុរសណា សូម្បី (មានជាតិទាប បុរសនោះ)ក៏ចាប់ដៃទង់ទាញស្ត្រីមេម៉ាយនោះ ដែលមិនប្រាថ្នាផង ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្ដៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ បុរសតែងឲ្យសេចក្ដីទុក្ខយ៉ាងច្រើនលើសលុប ដោយការចាប់សក់កញ្ឆក់ឡើង ដោយការផ្ដួលលើផែនដី ហើយក៏មិនដើរចេញទៅណា (នៅឈរមើលព្រងើយ) ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយរមែងក្ដៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅមិនខានឡើយ ។

សុក្កច្ឆវី វេធវេរា ទត្វា សុភគ្គមានិនោ
អកាមំ បរិកឌ្ឍន្តិ ឧលូកញ្ញេវ វាយសា
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
អបិ ញាតិកុលេ ផីតេ កំសបជ្ជោតនេ វសំ
នេវាតិវាក្យំ ន លភេ ភាតូហិ សខិនីហិ ច
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
នគ្គា នទី អនូទកា នគ្គំ រដ្ឋំ អរាជិកំ
ឥត្ថីបិ វិធវា នគ្គា យស្សាបិ ទស ភាតរោ
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
ធជោ រថស្ស បញ្ញាណំ ធូមោ បញ្ញាណមគ្គិនោ
រាជា រដ្ឋស្ស បញ្ញាណំ ភត្តា បញ្ញាណមិត្ថិយា
វេធព្យំ កដុកំ លោកេ គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

ពួកបុរសដែលមានសម្បុរ-ស ជាអ្នកត្រូវការនឹងស្ត្រីមេម៉ាយ ប្រកាន់ខ្លួនថា មានលម្អដ៏ប្រសើរ បានឲ្យ (ទ្រព្យបន្តិចបន្តួច) ហើយទង់ទាញស្ត្រីមេម៉ាយដែលមិនត្រូវការនឹងខ្លួន ដូចក្អែកដែលឆាបមៀមដូច្នោះ ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ ម៉្យាងទៀត ស្ត្រីមេម៉ាយ កាលនៅក្នុងត្រកូលញាតិដ៏ស្តុកស្តម្ភ រុងរឿងដោយភាជន៍មាស ក៏នៅតែបានពាក្យតិះដៀលអំពីបងប្អូនប្រុស និងពួកស្ត្រីជាសម្លាញ់ពុំខាន ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ ទន្លេដែលគ្មានទឹក ហៅថា ទន្លេស្រាត ដែនដែលគ្មានព្រះរាជា ហៅថា ដែនស្រាត ចំណែកស្ត្រីមេម៉ាយ បើទុកជាមានបងប្អូនប្រុសដល់ ១០ នាក់ ក៏ហៅថា ស្ត្រីស្រាត ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។ ទង់ជាគ្រឿងប្រាកដរបស់រថ ផ្សែងជាគ្រឿងប្រាកដរបស់ភ្លើង ព្រះរាជា ជាគ្រឿងប្រាកដរបស់ដែន ភស្តាជាគ្រឿងប្រាកដរបស់ស្ត្រី ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោក បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅពុំខានឡើយ ។

យា ទលិទ្ទី ទលិទ្ទស្ស អឌ្ឍា អឌ្ឍស្ស កិត្តិមា
តំ វេ ទេវា បសំសន្តិ ទុក្ករំ ហិ ករោតិ សា ។
សាមិកំ អនុពន្ធិស្សំ សទា កាសាយវាសិនី
បថព្យាបិ អភិជ្ជន្ត្យា វេធព្យំ កដុកិត្ថិយា ។
អបិ សាគរបរិយន្តំ ពហុវិត្តធរំ មហឹ
នានារតនបរិបូរំ និច្ឆេ វេស្សន្តរំ វិនា ។
កថន្នុ តាសំ ហទយំ សុខរា វត ឥត្ថិយោ
យា សាមិកេ ទុក្ខិតម្ហិ សុខមិច្ឆន្តិ អត្តនោ ។
និក្ខមន្តេ មហារាជេ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ
តមហំ អនុពន្ធិស្សំ សព្វកាមទទោ ហិ មេ ។
[២៦១] តមព្រវិ មហារាជា មទ្ទឹ សព្វង្គសោភនំ
ឥមេ តេ ទហរា បុត្តា ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
និក្ខិប្ប លក្ខណេ គច្ឆ មយន្តេ បោសិយាមសេ ។

ស្ត្រីណាដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ កាលស្វាមីទ័លក្រ ក៏ជាស្ត្រីទ័លក្រ (ជាមួយ) កាលស្វាមីស្តុកស្តម្ភក៏ជាស្ត្រីស្តុកស្តម្ភ(ជាមួយ)ពួកទេវតារមែងសរសើរស្ត្រីនោះឯង ព្រោះថា ស្ត្រីនោះធ្វើអំពើដែលគេធ្វើបានដោយក្រ ។ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងស្លៀកសំពត់កាសាយៈ ហើយដើរតាមប្តីសព្វ ៗ កាល ភាពជាស្ត្រីមេម៉ាយ ទោះបីមានផែនដីមិនបែក (បានជាធំលើផែនដីទាំងមូល) ក៏នៅតែក្តៅក្រហាយដែរ ។ ម៉្យាងទៀត ខ្ញុំម្ចាស់បើប្រាសព្រាត់ព្រះវេស្សន្តរជាប្តីហើយ មិនចង់បានផែនដីដែលមានសមុទ្រព័ទ្ធជុំវិញ ទ្រទ្រង់ទ្រព្យដ៏ច្រើន ជាផែនដីបរិបូណ៌ដោយរតនៈផ្សេង ៗ ទេ ។ ពួកស្ត្រីណា ជាស្ត្រីរឹងរូសយ៉ាងក្រៃលែង កាលដែលស្វាមីដល់នូវសេចក្តីទុក្ខហើយ ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខដល់ខ្លួនតែម៉្យាង ហឫទ័យរបស់ស្ត្រីទាំងនោះនឹងទៅជាដូចម្តេចហ្ន៎ ។ កាលបើមហារាជ ដែលញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់ចេញទៅហើយ ខ្ញុំម្ចាស់ នឹងទៅតាមមហារាជនោះ ព្រោះថា ព្រះអង្គជាអ្នកឲ្យវត្ថុ ជាទីប្រាថ្នាគ្រប់យ៉ាង ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ។

[២៦១] ព្រះបាទសញ្ជយមហារាជ មានព្រះរាជឱង្ការនឹងព្រះនាងមទ្រីដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អនោះថា ម្នាលនាងមានល័ក្ខណ៍ នាងចូរទុកកូនតូចទាំងពីររបស់នាង គឺបាជាលី និងនាងកណ្ហាជិនានេះ ហើយទៅចុះ យើងនឹងចិញ្ចឹមកូនតូចទាំងនោះ ។

[២៦២] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
បិយា មេ បុត្តកា ទេវ ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
ត្យម្ហំ តត្ថ រមិស្សន្តិ អរញ្ញេ ជីវិសោកិនំ ។
[២៦៣] តមព្រវិ មហារាជា សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
សាលីនមោទនំ ភុត្វា សុចិមំសូបសេចនំ
រុក្ខផលានិ ភុញ្ជន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
ភុត្វា សតបលេ កំសេ សោវណ្ណេ សតរាជិកេ
រុក្ខបត្តេសុ ភុញ្ជន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
កាសិយានិ ច ធារេត្វា ខោមកោទុម្ពរានិ ច
កុសចីរានិ ធារេន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា សិវិកាយ រថេន ច
បត្តិកា បរិធាវន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
កូដាគារេ សយិត្វាន និវាតេ ផុសិតគ្គឡេ
សយន្តា រុក្ខមូលស្មឹ កថំ កាហន្តិ ទារកា ។

[២៦២] ព្រះរាជបុត្រីព្រះនាមមទ្រី ដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បាន ក្រាបទូលព្រះរាជានោះវិញថា បពិត្រព្រះទេវៈ កូនតូចទាំងពីរគឺបា-ជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនា ជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្ញុំម្ចាស់ កូនតូចទាំង-ពីរនោះ នឹង (ញុំាងហឫទ័យ) នៃយើងខ្ញុំ ដែលមិនទាន់ប្រាស ចាកសេចក្តីសោក ឲ្យត្រេកអរក្នុងព្រៃនោះបាន ។

[២៦៣] ព្រះបាទសញ្ជយមហារាជ ទ្រង់ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមទ្រីនោះថា ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់បរិភោគ បាយអង្ករសាលី លាយដោយសាច់ដ៏ស្អាត នឹងបរិភោគផ្លែឈើ ធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់បរិភោគភោជនក្នុងភាជន៍មាស ដែលមានទម្ងន់ ១០០ បលៈ មានស្នាមចម្លាក់មួយ ១០០ នឹង បរិភោគភោជនដែលដាក់ក្នុងស្លឹកឈើធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ស្លៀកដណ្តប់សំពត់អ្នកដែនកាសីផង សំពត់ខោមៈផង សំពត់ កោទុម្ពរៈផង នឹងស្លៀកដណ្តប់សំពត់ ដែលក្រងដោយស្បូវក្លាំង ធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ទៅដោយវ ដោយគ្រែស្នែង ដោយរថ នឹងដើរទៅដោយជើងធ្វើម្តេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ដេកក្នុងផ្ទះមានកំពូល មានសន្ទះទ្វារនិងបង្អួច ដ៏ជិតស្និទ្ធ ខ្យល់ចេញចូលមិនបាន នឹងដេកទៀបគល់ឈើ ធ្វើម្តេចកើត ។

១២៧

បល្លង្កេសុ សយិត្វាន គោនកេ ចិត្រសន្ថតេ
សយន្តា តិណសន្ថារេ កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
គន្ធកេន វិលិម្បិត្វា អគ្គលុចន្ទនេន ច
រជោជល្លានិ ធារេន្តា កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
ចាមរីមោរហត្ថេហិ វីជិតង្គា សុខេ ឋិតា
ផុដ្ឋា(១)ឌំសេហិ មកសេហិ កថំ កាហន្តិ ទារកា ។
[២៦៤] តមព្រវិ រាជបុត្តី មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
មា ទេវ បរិទេវេសិ មា ច ត្វំ វិមនោ អហុ
យថា មយំ ករិស្សាម តថា ហេស្សន្តិ ទារកា ។
ឥទំ វត្វាន បក្កាមិ មទ្ទី សព្វង្គសោភនា
សិវិមគ្គេន អន្វេសិ បុត្តេ អាទាយ លក្ខណា ។
[២៦៥] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ
បិតុ មាតុញ្ច វន្ទិត្វា កត្វា ច នំ បទក្ខិណំ ។
ចតុវាហំ រថំ យុត្តំ សីឃមារុយ្ហ សន្ទនំ
អាទាយ បុត្តេ ទារញ្ច វង្កំ បាយាសិ បព្វតំ ។

---
១ ឱ. ទដ្ឋា ។

ក្មេងទាំងពីរ ធ្លាប់ដេកលើបល្ល័ង្ក លើកម្រាលរោមវែង និងលើកម្រាលដ៏ពិចិត្រ នឹងដេកលើកម្រាលស្មៅ ធ្វើម្ដេចកើត ។ ក្មេងទាំង-ពីរធ្លាប់លាបស្រឡាបដោយគ្រឿងក្រអូប គឺខ្លឹមក្រឹស្នា ខ្លឹមចន្ទន៍ នឹងស្លៀកដណ្ដប់សំពត់ប្រឡាក់ក្អែល ធ្វើម្ដេចកើត ។ ក្មេងទាំងពីរធ្លាប់បិតនៅក្នុងសេចក្ដីសុខ មានអវយវៈគេតែងបក់ដោយផ្លិតរោមចាមរី និងសំណុំកន្ទុយក្ងោក ត្រូវរបោមមូសប៉ះពាល់ នឹងធ្វើដូចម្ដេចកើត ។

[២៦៤] ព្រះរាជបុត្រីទ្រង់ព្រះនាមមទ្រី ដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ ក្រាបទូលព្រះរាជបិតានោះថា បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គកុំទ្រង់ព្រះកន្សែងឡើយ សូមព្រះអង្គកុំមានព្រះហឫទ័យអាក់អន់ឡើយ ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងពីរនាក់នឹងរស់នៅយ៉ាងណា ក្មេងទាំងពីរនាក់ ក៏រស់នៅយ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះនាងមទ្រីដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ ដ៏ទ្រង់ល័ក្ខណ៍ លុះបានពោលពាក្យយ៉ាងនេះហើយ ក៏នាំព្រះរាជ-បុត្រាបុត្រីទៅតាមផ្លូវដែលព្រះបាទសិវិ(វេស្សន្តរ)ទ្រង់ស្ដេចទៅ ។

[២៦៥] លំដាប់នោះ ព្រះវេស្សន្តរជាក្សត្រទ្រង់បានឲ្យទាន ហើយក៏ថ្វាយបង្គំព្រះបិតានិងព្រះមាតា ធ្វើប្រទក្សិណព្រះបិតានិងព្រះមាតានោះ ។ ព្រះវេស្សន្តរឡើងកាន់រថ ដែលទឹមដោយសេះ ៤ មានសន្ទុះដ៏លឿន នាំបុត្រាបុត្រីនិងព្រះជាយា ស្ដេចទៅកាន់គិរីវង្កត ។

[២៦៦] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា យេនាសិ ពហុកោ ជនោ
អាមន្ត ខោ តំ គច្ឆាម អរោគា ហោន្តុ ញាតយោ ។

[២៦៧] និក្ខមិត្វាន នគរា និវត្តិត្វា វិលោកិតេ
តទាបិ បឋវី កម្បិ សិនេរុវនវដំសកា ។

[២៦៨] ឥង្ឃ មទ្ទិ និសាមេហិ រម្មរូបំវ(១) ទិស្សតិ
អាវាសោ សិវិសេដ្ឋស្ស បេត្តិកំ ភវនំ មម ។

[២៦៩] តំ ព្រាហ្មណា អន្វគមុំ តេ តំ អស្សេ អយាចិសុំ
យាចិតោ បដិបាទេសិ ចតុន្នំ ចតុរោ ហយេ ។

[២៧០] ឥង្ឃ មទ្ទិ និសាមេហិ ចិត្តរូបំវ ទិស្សតិ
មិគា រោហិច្ចវណ្ណេន ទក្ខិណស្សា វហន្តិ មំ ។

---

១ ម. រម្មំបូរំវ ។

[២៦៦] លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមវេស្សន្តរ ទ្រង់បររថសំដៅទៅរកទីដែលមានជនច្រើន ហើយត្រាស់ថា យើងសូមលាអ្នករាល់គ្នាទៅហើយ សូមឲ្យពួកញាតិកុំមានរោគឡើយ ។

[២៦៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) កាលដែលព្រះបាទវេស្សន្តរ ស្តេចចេញអំពីព្រះនគរ ហើយងាកក្រឡេកទតព្រះរាជនិវេសន៍ គ្រានោះឯង ផែនដីដែលមានភ្នំសិនេរុនិងព្រៃជាគ្រឿងប្រដាប់ ក៏ញាប់ញ័រ ។

[២៦៨] (ព្រះវេស្សន្តរ...) នែនាងមទ្រី នាងចូរគន់មើលចុះ (នុ៎ះ) និវេសន៍ របស់ព្រះបាទសិវិដ៏ប្រសើរ (នុ៎ះ) វាំងរបស់យើងដែលព្រះបិតាប្រទានឲ្យ ប្រាកដជារូបគួរត្រេកអរ ។

[២៦៩] ពួកព្រាហ្មណ៍បានទៅតាមព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ បានសុំសេះទាំងឡាយអំពីព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរ លុះពួកព្រាហ្មណ៍សុំហើយ ក៏បានប្រទានសេះទាំង ៤ ដល់ព្រាហ្មណ៍ទាំង ៤ នាក់ ។

[២៧០] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) នែមទ្រី នាងចូរគន់មើលចុះ ម្រឹគទាំងឡាយមានភេទជារមាំង នាំខ្ញុំទៅ ដូចសេះដែលគេទូន្មានល្អហើយ ប្រាកដជារូបដ៏វិចិត្រ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស វនប្បវេសនំ

[២៧១] អថេត្ថ បញ្ចមោ អាគា   សោ តំ រថមយាចថ
តស្ស តំ បដិយាទាសិ   ន ចស្សុ បហតោ មនោ ។

[២៧២] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា   ឱរោបេត្វា សកំ ជនំ
អស្សាសយិ អស្សរថំ   ព្រាហ្មណស្ស ធនេសិនោ ។

[២៧៣] ត្វំ មទ្ទិ កណ្ហំ គណ្ហាហិ   លហុកា ឯសា កនិដ្ឋកា
អហំ ជាលឹ គហេស្សាមិ   គរុកោ ភាតិកោ ហិ សោ ។

[២៧៤] រាជា កុមារមាទាយ   រាជបុត្តី ច ទារិកំ
សម្មោទមានា បក្កាមុំ   អញ្ញមញ្ញំ បិយំវទា ។

ទានកណ្ឌំ នាម ។

[២៧៥] យទិ កេចិ មនុជា ឯន្តិ   អនុមគ្គេ បដិបថេ
មគ្គន្តេ បដិបុច្ឆាមិ   កុហឹ វង្កតបព្វតោ ។
តេ តត្ថ អម្ហេ បស្សិត្វា   កលុនំ បរិទេវយុំ
ទុក្ខន្តេ បដិវេទេន្តិ   ទូរេ វង្កតបព្វតោ ។

[២៧១] លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍ទី ៥ ក៏មកក្នុងព្រៃនោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ បានសុំរថអំពីព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរក៏ប្រទានរថ ដល់ព្រាហ្មណ៍នោះ ព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះបាទវេស្សន្តរ មិនបាន រួញរាឡើយ ។

[២៧២] ព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់ឲ្យជន គឺព្រះទេវី បុត្រា បុត្រីរបស់ព្រះអង្គ (ចុះពីរថនោះ) រួចប្រទានអស្សរថ ដល់ព្រាហ្មណ៍អ្នកស្វែងទ្រព្យ ។

[២៧៣] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...)នែមទ្រី នាងចូរពកណ្ហាចុះ ដ្បិតកណ្ហាទុំះ ជាប្អូននៅតូចស្រាល ខ្ញុំនឹងពជាលី ដ្បិតជាលីនោះជាបងដ៏ធ្ងន់ ។

[២៧៤] ព្រះរាជាទ្រង់ពជាលីកុមារ ចំណែកព្រះរាជបុត្រី ទ្រង់ពនាង កណ្ហាជិនា ទ្រង់យាងទៅ មានព្រះបន្ទូលព្រះវាចាជាទីស្រឡាញ់ សំណេះសំណាលទៅវិញទៅមក ។

ចប់ ទានកណ្ឌ ។

[២៧៥] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) (ក្សត្រទាំងនោះ មានព្រះបន្ទូលសំណេះសំ- ណាលថា) ប្រសិនបើពួកមនុស្សណាមួយ មកចួបក្នុងផ្លូវជាលំដាប់ យើងនឹងសួររកផ្លូវនឹងមនុស្សទាំងនោះថា វង្កតបព៌តនៅក្នុងទីណា ។ មនុស្សទាំងនោះ បានឃើញយើងក្នុងទីនោះហើយ សមជាទួញ យំ មុខគួរឲ្យអណោចអធម្ម មនុស្សទាំងនោះ ក៏ប្រាប់សេចក្តីទុក្ខ ថា វង្កតបព៌តនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ។

[២៧៦] យទិ បស្សន្តិ បវនេ ទារកា ផលិតេ ទុមេ
តេសំ ផលានំ ហេតុម្ហិ ឧបរោទន្តិ ទារកា ។
រោទន្តេ ទារកេ ទិស្វា ឧព្វិគ្គា[១] វិបុលា ទុមា
សយមេវោនមិត្វាន ឧបគច្ឆន្តិ ទារកេ ។
ឥទំ អច្ឆេរកំ ទិស្វា អព្ភុតំ លោមហំសនំ
សាធុការំ បវត្តេសិ មទ្ទី សព្វង្គសោភនា ។
អច្ឆេរំ វត លោកស្មឹ អព្ភុតំ លោមហំសនំ
វេស្សន្តរស្ស តេជេន សយមេវោនតា ទុមា ។
[២៧៧] សង្ខិបឹសុ បថំ យក្ខា អនុកម្បាយ ទារកេ
និក្ខន្តទិវសេនេវ ចេតរដ្ឋមុបាគមុំ ។
[២៧៨] តេ គន្ត្វា ទីឃមទ្ធានំ ចេតរដ្ឋមុបាគមុំ
ឥទ្ធំ ផីតំ ជនបទំ ពហុមំសសុរោទនំ ។
[២៧៩] ចេតិយោ បរិកីរឹសុ ទិស្វា លក្ខណមាគតំ
សុខុមាលី វតាយយ្យា[២] បត្តិកា បរិធាវតិ ។
វយ្ហាហិ បរិយាយិត្វា សិវិកាយ រថេន ច
សាជ្ជ មទ្ទី អរញ្ញស្មឹ បត្តិកា បរិធាវតិ ។

---
១ ម. ឧព្វិទ្ធា ។ ២ ម. វតា អយ្យា ។

[២៧៦] បើក្មេងទាំងពីរ បានឃើញដើមឈើ ដែលមានផ្លែក្នុងព្រៃ ក្មេងទាំងពីររមែងយំទារ ព្រោះហេតុចង់បានផ្លែឈើទាំងនោះ ។ ដើមឈើទាំងឡាយដ៏ខ្ពស់ ឃើញក្មេងទាំងពីរ កំពុងយំ ក៏ទោរទន់មកជិតក្មេងទាំងពីរ ដោយខ្លួនឯងតែម្តង ។ ព្រះនាងមទ្រីដែលមានអវយវៈទាំងអស់ដ៏ល្អ បានឃើញហេតុនេះ ជាហេតុអស្ចារ្យចម្លែកគួរឲ្យព្រឺរោម ក៏ញុំាងសាធុការឲ្យប្រព្រឹត្តទៅថា ឱហ្ន៎(នេះ) គួរអស្ចារ្យណាស់ ចម្លែកណាស់ គួរឲ្យព្រឺរោមក្នុងលោក ដើមឈើទាំងឡាយស្រាប់តែទោរចុះមកឯង ដោយតេជះនៃព្រះវេស្សន្តរ ។

[២៧៧] យក្ខទាំងឡាយ បំប្រួញផ្លូវដោយសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះក្មេងទាំងពីរ ក្សត្រទាំងនោះ បានទៅដល់ដែនឈ្មោះចេតៈ តែមួយថ្ងៃ រាប់ពីស្តេចចេញទៅ ។

[២៧៨] ក្សត្រទាំងនោះយាងទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ ក៏បានដល់ដែនឈ្មោះចេតៈ ដែលជាជនបទស្តុកស្តម្ភធំទូលាយ មានសាច់ សុរា និងទឹកច្រើន ។

[២៧៩] អ្នកដែនចេតៈទាំងឡាយ បានឃើញព្រះនាងមទ្រីដែលប្រកបដោយលក្ខណៈ ស្តេចមកដល់ហើយ ក៏នាំគ្នាចោមរោមចរចាថា ឱហ្ន៎ ព្រះនាងម្ចាស់ជាសុខុមាលជាតិ ស្តេចសញ្ចរមកដោយព្រះបាទទទេ ។ សម្តេចព្រះមទ្រីនោះ ធ្លាប់ស្តេចទៅដោយ-វ គ្រែស្នែង និងរថ តែក្នុងថ្ងៃនេះ ស្តេចទៅក្នុងព្រៃដោយព្រះបាទទទេ ។

១៣១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស វនប្បវេសនំ

[២៨០] តំ ទិស្វា ចេតបាមោក្ខា ហដ្ឋមានា ឧបាគមុំ
កច្ចិ នុ ទេវ កុសលំ កច្ចិ ទេវ អនាមយំ ។
កច្ចិ បិតា អរោគា តេ សិវីនញ្ច អនាមយំ
កោ តេ ពលំ មហារាជ កោ នុ តេ រថមណ្ឌលំ ។
អនស្សកោ អរថកោ ទីឃមទ្ធានមាគតោ
កច្ចាមិត្តេហិ បកតោ អនុប្បត្តោសិមំ ទិសំ ។

[២៨១] កុសលញ្ចេវ មេ សម្ម អថោ សម្ម អនាមយំ
អថោ បិតា អរោគា មេ សិវីនញ្ច អនាមយំ ។
អហំ ហិ កុញ្ជរំ ទជ្ជំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ
ខេត្តញ្ញុំ សព្វយុទ្ធានំ សព្វសេតំ គជុត្តមំ ។
បណ្ឌុកម្ពលសញ្ឆន្នំ បភិន្នំ សត្តុមទ្ទនំ
ទន្តឹ សវាលវីជនឹ សេតំ កេលាសសាទិសំ ។
សសេតច្ឆត្តំ សុបត្ថេយ្យំ សាថព្វនំ សហត្ថិបំ
អគ្គយានំ រាជវាហឹ ព្រាហ្មណានំ អទាសហំ[1] ។

---
១ ម. អទាគជំ ។

[២៨០] ព្រះរាជាចេតៈទាំងឡាយ លុះបានឃើញព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ហើយ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងចូលទៅជិតថា បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គសុខស្រួលទេឬ បពិត្រព្រះទេវៈ ព្រះអង្គមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ ។ ព្រះបិតារបស់ព្រះអង្គ មិនមានរោគទេឬ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ បពិត្រមហារាជ ទៅណាទៅ ពួកពលរបស់ព្រះអង្គទៅណាទៅរថមណ្ឌលរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចមកកាន់ផ្លូវឆ្ងាយ មិនមានសេះ មិនមានរថ ពួកបច្ចាមិត្រគ្របសង្កត់ព្រះអង្គឬ ទើបស្តេចយាងមកកាន់ទិសនេះ ។

[២៨១] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) ម្នាលសម្លាញ់ទាំងឡាយ យើងមានសេចក្តីសុខស្រួលទេ ម្នាលសម្លាញ់ទាំងឡាយ យើងមិនមានជំងឺតម្កាត់អ្វីទេ ព្រះបិតារបស់យើង ក៏មិនមានរោគទេ ទាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ក៏មិនមានជំងឺតម្កាត់ដែរ ។ យើងបានឲ្យដំរី មានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចពុះពារសត្រូវ ស្គាល់ខែត្រនៃចម្បាំងគ្រប់យ៉ាង ជាដំរីដ៏ឧត្តម-សសុទ្ធ បិទបាំងដោយសំពត់កម្ពលលឿង ជាដំរីចុះប្រេងអាចញាំញីសត្រូវបាន មានភ្លុក(ល្អ)ប្រកបដោយស៊ៃ ជាដំរីសប្រហែលនឹងភ្នំកៃលាស ។ ខ្ញុំបានឲ្យដំរីនោះព្រមទាំងស្វេ-ត្រច័ត្រ ព្រមទាំងកម្រាលលើខ្នងដ៏ល្អ ព្រមទាំងពេទ្យ ព្រមទាំងអ្នករក្សា ជាយានដ៏ប្រសើរ ជារាជពាហនៈ ដល់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។

តស្មឹ មេ សិវិយោ កុទ្ធា បិតា ចុបហតោ មនោ
អវរុទ្ធសិ មំ រាជា វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ វនេ យត្ថ វសេម្ហសេ ។

[២៨២] ស្វាគតន្តេ មហារាជ អថោ តេ អទុរាគតំ
ឥស្សរោសិ អនុប្បត្តោ យំ ឥធត្ថិ បវេទយ ។
សាកំ ភឹសំ មធុំ មំសំ សុទ្ធំ សាលីនមោទនំ
បរិភុញ្ជ មហារាជ ទាហុនោ នោសិ អាគតោ ។

[២៨៣] បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ សព្វស្ស អគ្ឃិយំ កតំ
អវរុទ្ធសិ មំ រាជា វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ វនេ យត្ថ វសេម្ហសេ ។

[២៨៤] ឥធេវ តាវ អច្ឆស្សុ ចេតរដ្ឋេ រថេសភ
យាវ ចេតា គមិស្សន្តិ រញ្ញោ សន្តិក យាចិតុំ ។
និជ្ឈាបេតុំ មហារាជំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនំ ។

ព្រោះដំណើរនោះហើយ បានជាពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រខឹងនឹងខ្ញុំ ទាំងព្រះបិតា ក៏មានព្រះហឫទ័យអាក់អន់នឹងខ្ញុំ ព្រះរាជាទ្រង់ដេញខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងទៅឯភ្នំវង្កត នៃសម្លាញ់ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរដឹងឱកាសជាទីនៅក្នុងព្រៃ ។

[២៨២] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គទ្រង់យាងមកស្រួលហើយ ព្រះអង្គមិនមែនយាងមកដោយអាក្រក់ទេ ព្រះអង្គជាធំទ្រង់ស្តេចមកដល់ហើយ សូមព្រះអង្គ មានព្រះបន្ទូលប្រាប់របស់ដែលមានក្នុងទីនេះ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់សោយអន្ទក់ ក្រអៅឈូក ទឹកឃ្មុំ សាច់ និងបាយនៃអង្ករស្រូវសាលីដ៏ស្អាត ដ្បិតព្រះអង្គយាងមកហើយ ទុកជាភ្ញៀវរបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងឡាយ ។

[២៨៣] (ព្រះវេស្សន្តរ...) វត្ថុណា ដែលអ្នកទាំងអស់ធ្វើឲ្យជារបស់មានតម្លៃ បានឲ្យដល់ខ្ញុំ វត្ថុនោះ ខ្ញុំក៏បានទទួលហើយ (តែថា) ព្រះរាជាទ្រង់បណ្តេញខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងទៅឯភ្នំវង្កត នៃសម្លាញ់ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរដឹងឱកាសជាទីនៅក្នុងព្រៃ ។

[២៨៤] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ប្រសើរក្នុងរថ សូមព្រះអង្គស្តេចគង់នៅ ក្នុងដែនឈ្មោះចេតៈនេះសិនចុះ ទម្រាំពួកព្រះរាជាចេតៈ នឹងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះរាជា ដើម្បីទូលអង្វរ ។

តំ តំ ចេតា បុរក្ខិត្វា   បតីតា លទ្ធបច្ចយា
បរិវារេត្វាន គច្ឆន្តិ   ឯវំ ជានាហិ ខត្តិយ ។
[២៨៥] មា ហេ រុចិត្ថ គមនំ   រញ្ញោ សន្តិក យាចិតុំ
និជ្ឈាបេតុំ មហារាជំ   រាជាបិ តត្ថ និស្សរេ ។
អច្ចុគ្គតា ហិ សិវិយោ   ពលគ្គា នេគមា ច យេ
តេ បជំសេតុមិច្ឆន្តិ   រាជានំ មម ការណា ។
[២៨៦] សចេ ឯសា បវត្តេត្ថ   រដ្ឋស្មឹ រដ្ឋវឌ្ឍន
ឥធេវ រជ្ជំ ការេហិ   ចេតេហិ បរិវារិតោ
ឥទ្ធំ ផីតញ្ចិទំ រដ្ឋំ   ឥទ្ធោ ជនបទោ មហា
មតឹ ករោហិ ត្វំ ទេវ   រជ្ជស្សមនុសាសិតុំ ។
[២៨៧] ន មេ ឆន្ទោ មតិ អត្ថិ   រជ្ជស្សមនុសាសិតុំ
បព្វាជិតស្ស រដ្ឋស្មា   ចេតបុត្តា សុណាថ មេ ។

ពួកព្រះរាជាចេតៈត្រេកអរបានទីពឹងហើយ ហែហមចោមរោមព្រះអង្គទៅ ដើម្បីញ៉ាំងមហារាជ ដែលញ៉ាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ឲ្យលើកទោសចោល បពិត្រក្សត្រ សូមព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបយ៉ាងនេះចុះ ។

[២៨៥] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) អ្នកទាំងឡាយ កុំពេញចិត្តនឹងការទៅកាន់សម្នាក់ព្រះរាជា ដើម្បីទូលអង្វរមហារាជ ឲ្យលើកទោសចោល ព្រោះព្រះរាជាមិនជាធំ ក្នុងការនោះទេ ។ ព្រោះថាពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រណា ជានាយពលក្តី ជាអ្នកនិគមក្តី សុទ្ធតែជាអ្នកខឹង ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រនោះ ចង់បណ្តេញទាំងព្រះរាជា ព្រោះហេតុតែយើងផង ។

[២៨៦] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) បពិត្រព្រះអង្គអ្នកញ៉ាំងដែនឲ្យចម្រើន បើដំណើរហ្នឹងមានក្នុងដែននុ៎ះមែន សូមព្រះអង្គដែលពួកព្រះរាជាចេតៈចោមរោម ទ្រង់សោយរាជ្យក្នុងដែននេះចុះ ។ ឯដែននេះ ជាដែនស្តុកស្តម្ភទូលាយ ជនបទក៏ស្តុកស្តម្ភធំ បពិត្រព្រះទេវៈ សូមព្រះអង្គ ទ្រង់ធ្វើសេចក្តីពេញព្រះទ័យ ដើម្បីនឹងគ្រប់គ្រងរាជ្យ ។

[២៨៧] (ព្រះបាទវេស្សន្តរ...) យើងដែលគេបណ្តេញ អំពីដែនហើយ មិនមានសេចក្តីប្រាថ្នា មិនមានសេចក្តីពេញចិត្ត ដើម្បីនឹងគ្រប់គ្រងរាជ្យទេ ម្នាលពួកចេតបុត្រ អ្នកចូរស្តាប់ខ្ញុំ ។

អតុដ្ឋា សិរិយោ អស្សុ   ពលគ្គា នេគមា ច យេ
បព្វជិតស្ស រដ្ឋស្មា   ចេតា រដ្ឋេភិសេចយុំ ។
អសម្មោទិយំបិ វោ អស្ស   អច្ចន្តំ មម ការណា
សិរីហិ ភណ្ឌនញ្ចាបិ   វិគ្គហោ មេ ន រុច្ចតិ ។
អថស្ស ភណ្ឌនំ ឃោរំ   សម្បហារោ អនប្បកោ
ឯកស្ស ការណា មយ្ហំ   ហឹសេយ្យ ពហុកោ ជនោ ។
បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ   សព្វស្ស អគ្ឃិយំ កតំ
អវរុទ្ធសិ មំ រាជា   វង្កំ គច្ឆាមិ បព្វតំ
ឱកាសំ សម្មា ជានាថ   វនេ យត្ថ វសេម្ហសេ ។
[២៨៨] តគ្ឃ តេ មយមក្ខាម   យថាបិ កុសលា តថា
រាជិសី យត្ថ សម្មន្តិ   អាហុតគ្គី សមាហិតា ។
ឯស សេលោ មហារាជ   បព្វតោ គន្ធមាទនោ
យត្ថ ត្វំ សហ បុត្តេហិ   ហាស ភរិយាយ ចច្ឆសិ(១) ។

១ ម. គច្ឆសិ ។

បើពួកព្រះរាជាចេតៈអភិសេកយើង ដែលគេបណ្តេញចាកដែនក្នុងរាជ្យហើយ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រណា ជានាយពលក្តី ជាអ្នកនិគមក្តី ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រនោះ មិនត្រេកអរទេ ។ ទាំងមិនមានសេចក្តីស្មោះស្ម័គ្រនឹងអ្នកទាំងឡាយ ព្រោះហេតុតែខ្ញុំដោយពិត ខ្ញុំមិនគាប់ចិត្តនឹងការប្រកួតប្រកាន់ទាស់ទែង ជាមួយពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ។ តទៅនឹងកើតមានការប្រកួតប្រកាន់ដ៏ពន្លឹក ការវាយដំគ្នាយ៉ាងសម្បើមនឹងមានមិនខាន ជនជាច្រើនគប្បីបៀតបៀនគ្នា ព្រោះហេតុតែខ្ញុំម្នាក់ឯង ។ វត្ថុណាដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាធ្វើឲ្យជារបស់មានតម្លៃ បានឲ្យដល់ខ្ញុំ វត្ថុនោះខ្ញុំបានទទួលហើយ ព្រះរាជាទ្រង់បណ្តេញខ្ញុំ ខ្ញុំនឹងទៅភ្នំវង្កត ម្នាលសម្លាញ់ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរដឹងឱកាសជាទីនៅក្នុងព្រៃ ។

[២៨៨] (ពួកព្រះរាជាចេតៈ...) ពួករាជបព្វជិត ជាអ្នកឈ្លាស ជាអ្នកបូជាភ្លើង មានចិត្តតម្កល់មាំ តែងគង់នៅក្នុងទីណា ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនឹងក្រាបទូលដល់ព្រះអង្គយ៉ាងនោះ បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គគង់នៅជាមួយព្រះរាជបុត្ត ព្រមទាំងព្រះអគ្គជាយា ក្បែរភ្នំណា ភ្នំនោះហៅថា ភ្នំគន្ធមាទន៍ ជាវិការៈនៃថ្មសុទ្ធ ។

[២៨៩] តំ ចេតា អនុសាសឹសុ អស្សុនេត្តា រុទម្មុខា
ឥតោ គច្ឆ មហារាជ ឧជុំ យេនុត្តរាមុខោ ។
អថ ទក្ខសិ ភទ្ទន្តេ វេបុល្លំ នាម បព្វតំ
នានាទុមគណាកិណ្ណំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ ។
តមតិក្កម្ម ភទ្ទន្តេ អថ ទក្ខសិ អាបគំ
នទឹ កេតុមតឹ នាម គម្ភីរំ គិរិគព្ភរំ ។
បុថុលោមមច្ឆាកិណ្ណំ សុបតិត្ថំ មហោទកំ
តត្ថ ន្ហាត្វា បិវិត្វា ច អស្សាសេត្វា សបុត្តកេ ។
អថ ទក្ខសិ ភទ្ទន្តេ និគ្រោធំ មធុវិប្ផលំ
រម្មកេ សិខរេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ ។
អថ ទក្ខសិ ភទ្ទន្តេ នាលិកំ នាម បព្វតំ
នានាទិជគណាកិណ្ណំ សេលំ កឹបុរិសាយុតំ ។
តស្ស ឧត្តរបុព្វេន មុចលិន្ទោ នាម សោ សរោ
បុណ្ឌរីកេហិ សញ្ឆន្នោ សេតសោគន្ធិយេហិ ច ។

[២៨៩] ពួកព្រះរាជាចេតៈ កាលយំមានមុខជោកដោយទឹកភ្នែក ក៏ក្រាបទូលព្រះបាទវេស្សន្តរនោះថា បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់យាងទៅអំពីទីនេះ សំដៅត្រង់ទៅទិសខាងជើង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រានោះ ព្រះអង្គនឹងទតឃើញភ្នំឈ្មោះវេបុល្លៈ ជាភ្នំដេរដាសដោយពួកឈើផ្សេង ៗ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីរីករាយចិត្ត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លុះព្រះអង្គឆ្លងផុតភ្នំនោះហើយ នឹងបានឃើញស្ទឹងមួយជាទីហូរទៅនៃទឹក ឈ្មោះកេតុម្មតី ជាស្ទឹងជ្រៅ ហូរចេញអំពីផ្ទៃភ្នំ ។ ដេរដាសដោយហ្វូងត្រីច្រើន មានកំពង់រាបស្មើល្អ មានទឹកច្រើន ព្រះអង្គស្រង់ផង សោយផង លួងលោមព្រះរាជបុត្ររបស់ព្រះអង្គក្នុងស្ទឹងនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តទៅព្រះអង្គនឹងទតឃើញដើមជ្រៃ មានផ្លែផ្អែម ដុះនៅលើកំពូលភ្នំជាទីត្រេកអរ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីរីករាយនៃចិត្ត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន លំដាប់នោះព្រះអង្គនឹងទតឃើញភ្នំមួយ ឈ្មោះនាលិកៈ ជាវិការៈនៃថ្ម ដេរ-ដាសដោយពួកសត្វស្លាបផ្សេងៗ កុះករដោយពួកកិន្នរ ។ នៅភាគខាងជើងឆៀងខាងកើតនៃភ្នំនោះ មានស្រះឈ្មោះមុចលិន្ទ ដេរដាសដោយឈូក-សផង ឧប្បល-សផង ចង្កុលណីផង ។

សោ វនំ មេឃសង្កាសំ ធុវំ ហរិតសទ្ទលំ
សីហោវាមិសបេក្ខីវ វនសណ្ឌំ វិគាហិយ
បុប្ផរុក្ខេហិ សញ្ឆន្នំ ផលរុក្ខេហិ ចូភយំ ។
តត្ថ ពិន្ទុស្សរា វគ្គូ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
កូជន្តមុបកូជន្តិ ឧតុសម្បុប្ផិតេ ទុមេ ។
គន្ត្វា គិរីទុគ្គានិ នទីនំ បភវានិ ច
សោ អទ្ទស បោក្ខរណឹ ករញ្ជកកុធាយុតំ ។
បុថុលោមមច្ឆាកិណ្ណំ សុបតិត្ថំ មហោទកំ
សមញ្ច ចតុរស្សញ្ច សាធុំ អប្បដិគន្ធិយំ ។
តស្សា ឧត្តរបុព្វេន បណ្ណសាលំ អមាបយ
បណ្ណសាលំ អមាបេត្វា ឧញ្ឆាចរិយាយ ឦហថ ។

វនប្បវេសនំ នាម ។

[២៩០] អហុ វាសី កលិង្គេសុ ជូជកោ នាម ព្រាហ្មណោ
តស្សាបិ ទហរា ភរិយា[១] នាមេនាមិត្តតាបនា ។
តា នំ តត្ថ គតាវោចុំ នទីឧទកហារិយា
ថិយោ នំ បរិភាសឹសុ សមាគន្ត្វា កុតូហលា ។

---

១ ម. បិយា ។

ព្រះអង្គចូលទៅកាន់ព្រៃដូចផ្ទៃមេឃ មានស្មៅចិញ្ចៀនខៀវស្រស់ជានិច្ច ចូលទៅកាន់ដងព្រៃដេរដាសដោយឈើមានផ្កា និងឈើមានផ្លែទាំងពីរ ដូចសីហៈប្រាថ្នាចំណី ។ ក្នុងព្រៃនោះ មានបក្សីជាច្រើនមានសម្បុរប្លែកៗគ្នា មានសំឡេងមូល មានសំឡេងពីរោះស្រែកយំឆ្លងឆ្លើយគ្នាទៅមក លើដើមឈើមានផ្ការីកតាមរដូវ ។ ព្រះអង្គទ្រង់ស្តេចទៅកាន់ជង្ហុកភ្នំ និងកន្លែង កកើតនៃស្ទឹងទាំងឡាយនឹងបានទតឃើញស្រះបោក្ខរណីដេរដាសដោយដើមកញ្ឆើបាយដាចនិងដើមថ្កូវ ។ ជាស្រះដេរដាសដោយហ្វូងត្រីដ៏ច្រើន មានកំពង់រាបស្មើល្អ មានទឹកច្រើន មានសណ្ឋាន៤ជ្រុងស្មើ មានទឹកមានរសឆ្ងាញ់ មានក្លិនមិនគួរខ្ពើម ។ សូមព្រះអង្គទ្រង់សាងបណ្ណ-សាលា ត្រង់ទិសខាងជើងធៀងខាងកើត នៃស្រះបោក្ខរណីនោះលុះទ្រង់បានសាងបណ្ណសាលាហើយ សូមទ្រង់ព្យាយាមត្រាច់ស្វែងរកផលាផលចិញ្ចឹមព្រះអង្គចុះ ។

ចប់ វនប្បវេសន៍ ។

[២៩០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) មានព្រាហ្មណ៍ម្នាក់ឈ្មោះជូជក នៅក្នុងដែនកលិង្គៈ ឯភរិយារបស់គាត់នៅក្មេង ឈ្មោះនាងអមិត្តតាបនា ។ ពួកស្រីជាអ្នកដងទឹកស្ទឹងក្នុងស្រុកនោះ បានទៅស្តីថានាងអមិត្តតាបនានោះ ផ្អើលជ្រួលជ្រើមចោមរោម ជេរប្រទេចនាងអមិត្តតាបនានោះ

អមិត្តា នូន តេ មាតា   អមិត្តោ នូន តេ បិតា
យេ តំ ជិណស្ស ចាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
អហិតំ វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណស្ស ចាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
ទុក្កដំ[១] វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណស្ស ចាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
ចាបកំ វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណស្ស ចាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
អមនាបំ វត តេ ញាតី   មន្តយឹសុ រហោគតា
យេ តំ ជិណស្ស ចាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
អមនាបវាសំ វសិ   ជិណ្ណេន បតិនា សហ
យា ត្វំ វសសិ ជិណ្ណស្ស   មតន្តេ ជីវិតា វរំ ។
ន ហិ នូន តុយ្ហំ កល្យាណី   បិតា មាតា ច សោភនេ
អញ្ញំ ភត្តារំ វិន្ទឹសុ
យេ តំ ជិណ្ណស្ស ចាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។
ទុយិដ្ឋន្តេ នវមិយំ   អកតំ អគ្គិហុត្តកំ
យេ តំ ជិណ្ណស្ស ចាទំសុ   ឯវំ ទហរិយំ សតឹ ។

១ ឱ. ទុក្ករំ ។

ថា ម្តាយនាងជាសត្រូវពិត ឪពុកនាងជាសត្រូវពិត បានជាឲ្យនាងដែលនៅកំពុងក្រមុំយ៉ាងនេះដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់នាងនាំគ្នាទៅប្រឹក្សាក្នុងទីស្ងាត់ មិនជាប្រយោជន៍ដល់នាងពិតហើយ បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅកំពុងក្រមុំយ៉ាងនេះ ឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់នាង នាំគ្នាទៅប្រឹក្សា ក្នុងទីស្ងាត់ជាការអាក្រក់របស់នាងប្រាកដហើយ បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់នាងនាំគ្នាទៅប្រឹក្សាក្នុងទីស្ងាត់ ជាការលាមករបស់នាងប្រាកដហើយ បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពួកញាតិរបស់នាង នាំគ្នាទៅប្រឹក្សាក្នុងទីស្ងាត់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់នាងពិតហើយ បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ នាងនៅទាំងមិនគាប់ចិត្តជាមួយនឹងប្តីចាស់ ដ្បិតនាងនៅក្នុងផ្ទះនៃប្តីចាស់បែបនេះ នាងស្លាប់ទៅប្រសើរជាងការរស់នៅ ។ នៃនាងមានលម្អយ៉ាងឆើត មាតាបិតារបស់នាងជាក់ជារកប្តីដទៃឲ្យនាងមិនបាន បានជានាំគ្នាលើកនាង ដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ នាងបានធ្វើការបូជាមិនល្អក្នុងថ្ងៃទី ៩ ទាំងមិនបានធ្វើការបូជាព្រះអគ្គី បានជាពួកញាតិនាំគ្នាលើកនាងដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះ ឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។

សមណោ ព្រាហ្មណោ វាបិ ព្រហ្មចរិយបរាយនេ
សា ត្វំ លោកេ អភិស្សសិ[១] សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
យា ត្វំ វសសិ ជិណ្ណស្ស ឯវំ ទហរិយំ សតី ។
ន ទុក្ខំ អហិនា ទដ្ឋំ ន ទុក្ខំ សត្តិយា ហតំ
តញ្ច ទុក្ខញ្ច តិព្វញ្ច យំ បស្សេ ជិណ្ណកំ បតឹ ។
នត្ថិ ខិឌ្ឌា នត្ថិ រតិ ជិណ្ណេន បតិនា សហ
នត្ថិ អល្លាបសល្លាបោ ជគ្ឃិតម្បិ ន សោភតិ ។
យទា ច ទហរោ ទហរា មន្តយឹសុ រហោគតា
សព្វេ សោកា វិនស្សន្តិ យេកេចិ ហទយស្សិតា
ទហរា ត្វំ រូបវតី បុរិសានំភិបត្ថិតា
គច្ឆ ញាតិកុលេ អច្ឆ កឹ ជិណ្ណោ រមយិស្សតិ ។
[២៩១] ន តេ ព្រាហ្មណ គច្ឆាមិ នឹ ទកហារិយា
ជិយោ មំ បរិភាសន្តិ តយា ជិណ្ណេន ព្រាហ្មណ ។
[២៩២] មា មេ ត្វំ អករា កម្មំ មា មេ ទកមាហរិ
អហំ ទកមាហិស្សំ មា ភោតី កុប្បិតា អហុ ។

១ ម. មភិស្សបិ ។

នាងជាក់ជាជេរប្រទេចពួកសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ មានព្រហ្មចរិយៈប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ ជាអ្នកមានសីល មានការចេះដឹងច្រើន ក្នុងលោក បានជានាងដែលនៅក្រមុំយ៉ាងនេះនៅ (ក្នុងផ្ទះ) ព្រាហ្មណ៍ចាស់ ។ ពស់ចឹក មិនទាន់ជាទុក្ខទេ ទាំងលំពែងមុត ក៏មិនទាន់ជាទុក្ខដែរ ត្រង់នាងឃើញប្ដីចាស់នោះ ទើបជាទុក្ខ ទាំងជាគ្រឿងក្ដៅក្រហាយ ។ ល្បែងមិនមាន តម្រេកមិនមាន ការចរចាទៅមក ជាមួយនឹងប្ដីចាស់មិនមាន ទាំងការសើច ក៏មិនសមល្អ ។ កាលណាប្ដីក្មេង ប្រពន្ធក្មេង ទៅប្រឹក្សាគ្នាក្នុងទីស្ងាត់ កាលណោះ សេចក្ដីសោកគ្រប់យ៉ាងណាមួយ ដែលអាស្រ័យនៅហឫទ័យ ក៏រមែងវិនាសបាត់ទៅ នាងក្មេង មានរូបល្អ រមែងជាទីប្រាថ្នានៃពួកបុរសណាស់ ចូរនាងវិលទៅនៅឯត្រកូលញាតិវិញទៅ ព្រាហ្មណ៍ចាស់ នឹងធ្វើនាងឲ្យរីករាយដូចម្ដេចកើត ។

[២៩១] (នាងអមិត្តតាបនា..)នៃព្រាហ្មណ៍ ខ្ញុំមិនទៅដងទឹកស្ទឹងឲ្យអ្នកទេ នៃព្រាហ្មណ៍ ដ្បិតពួកស្រីៗ ជេរប្រទេចខ្ញុំ ព្រោះតែអ្នកចាស់ ។

[២៩២] (ជូជក...) នាងកុំធ្វើកិច្ចការឲ្យអញឡើយ នាងកុំដងទឹកមកឲ្យអញឡើយ អញនឹងដងទឹក (ខ្លួនឯង) ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន នាងកុំក្រេវក្រោធឡើយ ។

[២៩៣] នាហំ តម្ហិ កុលេ ជាតា យំ ត្វំ ឧទកមាហរេ
ឯវំ ព្រាហ្មណ ជានាហិ ន តេ វច្ឆាមិហំ ឃរេ ។
សចេ មេ ទាសំ ទាសឹ វា នានយិស្សសិ ព្រាហ្មណ
ឯវំ ព្រាហ្មណ ជានាហិ ន តេ វច្ឆាមិ សន្តិកេ ។
[២៩៤] នត្ថិ មេ សិប្បដ្ឋានំ វា ធនំ ធញ្ញញ្ច ព្រាហ្មណិ
កុតោហំ ទាសំ ទាសឹ វា អានយិស្សាមិ ភោតិយា
អហំ ភោតឹ ឧបដ្ឋិស្សំ មា ភោតី កុប្បិតា អហុ ។
[២៩៥] ឯហិ តេ អហាមក្ខិស្សំ យថា មេ វចនំ សុតំ
ឯស វេស្សន្តរោ រាជា វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
តំ ត្វំ គន្ត្វាន យាចស្សុ ទាសំ ទាសិញ្ច ព្រាហ្មណ
សោ តេ ទស្សតិ យាចិតោ ទាសំ ទាសិញ្ច ខត្តិយោ ។
[២៩៦] ជិណ្ណោហមស្មិ ទុព្វលោ ទីឃោ ចទ្ធា សុទុគ្គមោ
មា ភោតី បរិទេវេសិ មា ភោតី វិមនា អហុ
អហំ ភោតឹ ឧបដ្ឋិស្សំ មា ភោតី កុប្បិតា អហុ ។

[២៩៣] (នាងអមិត្តតាបនា...) ខ្ញុំមិនមែនកើតក្នុងត្រកូល (ស្រីអ្នកប្រើប្តី) នោះទេ អ្នកដងទឹកណា (ខ្ញុំមិនត្រូវការទឹកនោះទេ) នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ខ្ញុំនឹងមិននៅក្នុងផ្ទះអ្នកទេ ។ នែព្រាហ្មណ៍ បើអ្នកមិននាំខ្ញុំប្រុស ឬខ្ញុំស្រីមកឲ្យខ្ញុំទេ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ខ្ញុំមិននៅក្នុងសម្នាក់អ្នកទេ ។

[២៩៤] (ជូជក...) ម្នាលនាងព្រាហ្មណី ហេតុជាទីតាំង នៃសិល្បៈក្តី ទ្រព្យក្តី ស្រូវក្តី របស់អញមិនមានទេ អញនឹងនាំយកខ្ញុំប្រុស ឬខ្ញុំស្រីមកឲ្យនាងដ៏ចម្រើន អំពីណាបាន អញនឹងបម្រើនាងដ៏ចម្រើន នាងដ៏ចម្រើនកុំក្រេវក្រោធឡើយ ។

[២៩៥] (នាងអមិត្តតាបនា...)អ្នកចូរមក ខ្ញុំនឹងប្រាប់អ្នក តាមពាក្យដែលខ្ញុំឮមកថា ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមវេស្សន្តរនោះ ស្តេចគង់នៅនាគិរីវង្កត ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរទៅសុំខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រីនឹងព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ។ ក្សត្រនោះដែលអ្នកសុំហើយ មុខជាប្រទានខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រីដល់អ្នកពុំខាន ។

[២៩៦] (ជូជក...)អញចាស់ហើយ មានកម្លាំងថយ ទាំងផ្លូវក៏ឆ្ងាយលំបាកទៅណាស់ នាងដ៏ចម្រើនកុំយំយែកឡើយ នាងដ៏ចម្រើន កុំអាក់អន់ចិត្តឡើយ អញនឹងបម្រើនាងដ៏ចម្រើន នាងដ៏ចម្រើនកុំក្រេវក្រោធឡើយ ។

[២៩៧] យថា អគន្ត្វា សង្គាមំ   អយុទ្ធោវ បរាជិតោ
ឯវមេវ តុវំ ព្រហ្មេ   អគន្ត្វាវ បរាជិតោ ។
សចេ មេ ទាសំ ទាសឹ វា   នានយិស្សសិ ព្រាហ្មណ
ឯវំ ព្រាហ្មណ ជានាហិ   ន តេ វច្ឆាមិហំ ឃរេ
អមនាបន្តេ ករិស្សាមិ   តន្តេ ទុក្ខំ ភវិស្សតិ ។
នក្ខត្តេ ឧតុបុព្វេសុ   យទា មំ ទក្ខសិលង្កតំ
អញ្ញេហិ សទ្ធឹ រមមានំ   តន្តេ ទុក្ខំ ភវិស្សតិ ។
អទស្សនេន មយ្ហន្តេ   ជិណ្ណស្ស បរិទេវតោ
ភិយ្យោ វង្កា បលិតា ច   ពហូ ហេស្សន្តិ ព្រាហ្មណ ។
[២៩៨] តតោ សោ ព្រាហ្មណោ ភីតោ   ព្រាហ្មណិយា វសានុគោ
អដ្ដិតោ កាមរាគេន   ព្រាហ្មណឹ ឯតទព្រវិ ។
បាថេយ្យំ មេ ករោហិ ត្វំ   សង្កុលា សង្គុឡានិ(១) ច
មធុបិណ្ឌិកា ច សុកតាយោ   សត្តុភត្តញ្ច ព្រាហ្មណិ ។
អានយិស្សំ មេថុនកេ   ឧភោ ទាសកុមារកេ
តេ ច បរិចរិស្សន្តិ   រត្តិន្ទិវមតន្ទិតា ។

---

១ ឱ. សង្កុល្យា សកុឡានិ ។ ម. សង្គុឡា សកលានិ ។

[២៩៧] (នាងអមិត្តតាបនា...) ទាហានមិនទាន់ទៅធ្វើសង្គ្រាម មិនទាន់ច្បាំង ចាញ់មុនទៅហើយ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកមិនទាន់ទាំងទៅផងចាញ់យ៉ាងនោះដែរ ។ នែព្រាហ្មណ៍ បើអ្នកមិននាំខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រីមកឲ្យខ្ញុំទេ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ខ្ញុំនឹងមិននៅក្នុងផ្ទះអ្នកទេ ខ្ញុំនឹងធ្វើអំពើមិនគាប់ចិត្តដល់អ្នក អំពើនោះនឹងជាទុក្ខដល់អ្នកមិនខាន កាលណា អ្នកនឹងឃើញខ្ញុំតាក់តែង (ខ្លួន) ត្រេកត្រអាលជាមួយនឹងពួកប្រុសឯទៀត ក្នុងថ្ងៃនក្ខត្តឫក្ស ក្នុងខាងដើមរដូវទាំងឡាយ ដំណើរនោះនឹងជាទុក្ខ ដល់អ្នកក្នុងកាលនោះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ កាលអ្នកជាបុគ្គលចាស់ទួញយំរៀបរាប់ ព្រោះតែមិនបានឃើញខ្ញុំ ខ្នងរឹតតែកោងទៅ សក់នឹងស្កូវច្រើនឡើង ។

[២៩៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍នោះ ភិតភ័យ លុះក្នុងអំណាចនាងព្រាហ្មណី ត្រូវកាមរាគគ្របសង្កត់ បានពោលនឹងនាងព្រាហ្មណីយ៉ាងនេះថា ម្នាលនាងព្រាហ្មណី នាងចូរធ្វើទ្រាបលួផង ទ្រាបលាជផង នំទឹកឃ្មុំដែលគេធ្វើល្អហើយផង ភត្តគឺសដូវផង ឲ្យជាស្បៀងដល់អញ ។ អញនឹងនាំកុមារជាខ្ញុំពីរនាក់មានជាតិគោត្រត្រកូលនិងប្រទេស ដើម្បីនាង កុមារទាំងនោះ នឹងបម្រើនាង ទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ មិនខ្ជិលច្រអូសឡើយ ។

១៤១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ជូជកបព្វំ

[២៩៩] ឥទំ វត្វា ព្រហ្មពន្ធុ បដិមុញ្ចិ ឧបាហនំ
តតោ សោ មន្តយិត្វាន ភរិយំ កត្វា បទក្ខិណំ ។
បក្កាមិ សោ រុណ្ណមុខោ ព្រាហ្មណោ សហិតព្វតោ
សិវីនំ នគរំ ផីតំ ទាសបរិយេសនញ្ចរំ ។
[៣០០] សោ តត្ថ គន្ត្វា អវចាសិ យេ តត្ថាសុំ សមាគតា
កុហឹ វេស្សន្តរោ រាជា កត្ថ បស្សេមុ ខត្តិយំ ។
តេ ជនា តំ អវចឹសុ យេ តត្ថាសុំ សមាគតា
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
បព្វាជិតោ សកា រដ្ឋា វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
អាទាយ បុត្តទារញ្ច វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
[៣០១]សោ ចោទិតោ ព្រាហ្មណិយា ព្រាហ្មណោ កាមគិទ្ធិមា
អឃន្តំ បដិសេវិត្ថ
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ ។
អាទាយ វេឡុវំ ទណ្ឌំ អគ្គិហុត្តំ កមណ្ឌលុំ
សោ បាវិសិ ព្រហារញ្ញំ យត្ថ អស្សោសិ កាមទំ ។

[២៩៩] ជូជក ជាព្រហ្មពន្ធុ លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ ក៏ពាក់ស្បែកជើង លំដាប់នោះ គាត់ធ្វើផ្ដាំកិរិយាហើយប្រទក្សិណ ចៀសចេញទៅ ព្រាហ្មណ៍នោះ មានមុខយំសស្រាក់ បានសមាទានវត្តត្រាច់ទៅកាន់នគររបស់ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ជានគរជំទូលាយ ស្វែងរកខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រី ។

[៣០០] ព្រាហ្មណ៍នោះ បានដើរទៅក្នុងនគរនោះ សាកសួរជនទាំងឡាយ ដែលប្រជុំគ្នាក្នុងនគរនោះថា ព្រះបាទវេស្សន្តរ ស្ដេចយាងទៅក្នុងទីណា យើងគប្បីគាល់ក្សត្រអង្គនោះក្នុងទីណា ។ ពួកជនដែលមកប្រជុំគ្នាក្នុងទីនោះ ៗ បាននិយាយនឹងព្រាហ្មណ៍នោះថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នក ធ្វើឲ្យខ្វាត់ខ្វាត់ទៅ ព្រោះអតិទាន(ទានប្រសើរ) គេបំបរបង់ចាកដែនរបស់ព្រះអង្គ ៗ ទៅគង់ឯគិរីវង្កត ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នក ធ្វើឲ្យខ្វាត់ខ្វាត់ទៅព្រោះអតិទាន ទ្រង់នាំព្រះឱរសនិងព្រះទេវីទៅគង់នៅឯគិរីវង្កត ។

[៣០១] ជូជកនោះ ដែលនាងព្រាហ្មណីដាស់តឿនហើយ ជាបុគ្គលមានសេចក្ដីជាប់ចំពាក់នឹងកាម រងទុក្ខក្នុងព្រៃដែរជាសដោយម្រឹគសាហាវ ជាទីដែលរមាសនិងខ្លាដំបង អាស្រ័យនៅហើយ ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ បានកាន់ដំបងមានសម្បុរដូចផ្លែភ្នៅ និងវែកសម្រាប់បូជាភ្លើង ព្រមទាំងកុណ្ឌី ចូលទៅកាន់ព្រៃធំ ដែលគាត់បានឮថា ជាទីដែលព្រះវេស្សន្តរ ព្រះអង្គឲ្យសេចក្ដីប្រាថ្នា (គង់នៅ) ។

តំ បវិដ្ឋំ ព្រហារញ្ញំ កោកា នំ បរិវារយុំ
វិត្ថន្តិ សោ វិប្បនដ្ឋោ ទូរេ បន្ថា អបក្កមិ ។
តតោ សោ ព្រាហ្មណោ គន្ត្វា ភោគលុទ្ធោ អសញ្ញតោ
វង្កស្សោហរណេ នដ្ឋោ (សុនខេហិ បរិវារិតោ
រុក្ខស្មិញ្ច និសិន្នោ វ) ឥមា គាថា អភាសថ ។

[៣០២] កោ រាជបុត្តំ និសភំ ជយន្តមបរាជិតំ
ភយេ ខេមស្ស ទាតារំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
យោ យាចតំ បតិដ្ឋាសិ ភូតានំ ធរណីរិវ
ធរណូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
យោ យាចតំ គតី អាសិ សវន្តីនំវ សាគរោ
ឧទធូបមំ[១] មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
កល្យាណតិត្ថំ សុបិរំ[២] សីតូទកំ មនោរមំ
បុណ្ឌរីកេហិ សញ្ឆន្នំ យុត្តំ កិញ្ជក្ខរេណុនា
រហទូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
អស្សត្ថំវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ[៣] កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។

---

១ ម. តថូបមំ ។ ២ ឱ. សុបិបំ ។ ម. សុចិមំ ។ ៣ ឱ. ម. វិសមេតារំ ។

ឆ្កែទាំងឡាយ បានចោមរោមគាត់ កំពុងចូលទៅកាន់ព្រៃធំនោះ គាត់វង្វេងផ្លូវ ស្រែកទ្រហោយំ ស្ទុះឃ្លាតទៅក្នុងទីឆ្ងាយអំពីផ្លូវ (ដែលជាទីទៅកាន់គិរីវង្កត) ។ លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍ដែលល្មោភក្នុងភោគៈ មិនសង្រួម ទៅវង្វេងនៅក្នុងផ្លូវដែលជាទីទៅកាន់គិរីវង្កត (ត្រូវពួកឆ្កែទាំងឡាយចោមព័ទ្ធ ក៏ឡើងទៅអង្គុយនៅលើដើមឈើ) បានពោលគាថាទាំងនេះថា

[៣០២] ជនណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរ ដែលជារាជបុត្ត ដ៏ប្រសើរ ឈ្នះសេចក្តីកំណាញ់មិនចាលចាញ់ ជាអ្នកឲ្យសេចក្តីក្សេម ក្នុងកាលមានភ័យ ដល់ខ្ញុំ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរណា ជាទីពឹងនៃពួកអ្នកស្នូម ដូចជាផែនដីជាទីពឹងនៃពួកសត្វ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចផែនដី ដល់ខ្ញុំ ។ ព្រះបាទវេស្សន្តរណា ជាទីទៅរបស់ពួកស្នូម ដូចជាសាគរជាទីទៅ នៃផ្លូវទឹកទាំងឡាយ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាសមុទ្រ ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាអន្លង់ទឹកមានកំពង់ល្អ ងាយផឹក មានទឹកត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ដេរដាស ដោយផ្កាឈូក-ស ប្រកបដោយលម្អងផ្កា ដល់ខ្ញុំ ។

១៤៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ជូជកបព្វំ

និគ្រោធំវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
អម្ពំ ឥវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
សាលំ ឥវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
ទុមំ ឥវ បថេ ជាតំ សីតច្ឆាយំ មនោរមំ
សន្តានំ វិសមេតានំ កិលន្តានំ បដិគ្គហំ
តថូបមំ មហារាជំ កោ មេ វេស្សន្តរំ វិទូ ។
ឯវញ្ច មេ វិលបតោ បវិដ្ឋស្ស ព្រហាវនេ
អហំ ជានន្តិ យោ វជ្ជា នន្ទឹ សោ ជនយេ មម ។

នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមពោធិ៍បាយ ដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាករបស់បុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមជ្រៃ ដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចដើមស្វាយ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមរាំងដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ នរណាហ្ន៎ ប្រាប់ព្រះវេស្សន្តរមហារាជ មានឧបមាដូចជាដើមឈើដែលដុះក្បែរផ្លូវ មានម្លប់ត្រជាក់ ជាទីមនោរម្យ ជាទីសម្រាកនៃបុគ្គលនឿយហត់ ជាទីពំនាក់នៃបុគ្គលដែលលំបាក ដល់ខ្ញុំ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលណានិយាយប្រាប់ថា ខ្ញុំឯងស្គាល់កន្លែងនៅ នៃព្រះបាទវេស្សន្តរដូច្នេះដល់ខ្ញុំ ដែលចូលមកក្នុងព្រៃធំ កំពុងយំរៀបរាប់ យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាញុំាំងសេចក្ដីត្រេកត្រអាលឲ្យកើត ដល់ខ្ញុំ ។

ឯវញ្ច មេ វិលបតោ បវិដ្ឋស្ស ព្រហាវនេ
អហំ ជានន្តិ យោ វជ្ជា វេស្សន្តរនិវាសនំ
តាយ សោ ឯកវាចាយ បសវេ បុញ្ញំ អនប្បកំ ។
[៣០៣] តស្ស ចេតោ បដិស្សោសិ អរញ្ញេ លុទ្ទកោ ចរេ
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
បព្វាជិតោ សកា រដ្ឋា វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
តុម្ហេហិ ព្រហ្មេ បកតោ អតិទានេន ខត្តិយោ
អាទាយ បុត្តទារញ្ច វង្កេ វសតិ បព្វតេ ។
អកិច្ចការី ទុម្មេធោ រដ្ឋា វិវនមាគតោ
រាជបុត្តំ គវេសន្តោ ពកោ មច្ឆមិវោទកេ ។
តស្ស ត្យាហំ ន ទស្សាមិ ជីវិតំ ឥធ ព្រាហ្មណ
អយំ ហិ តេ មយា នុន្នោ[១] សរោ ចាស្សតិ លោហិតំ ។
សិរោ តេ វជ្ឈយិត្វាន ហទយំ ឆេត្វា សពន្ធនំ
បន្ថសកុណំ យជិស្សាមិ តុយ្ហំ មំសេន ព្រាហ្មណ ។
តុយ្ហំ មំសេន មេទេន មត្ថកេន ច ព្រាហ្មណ
អាហុតឹ បគ្គហេស្សាមិ ឆេត្វាន ហទយំ តវ ។

---
១ ម អយញ្ហិកេ មយា រុទ្ធោ ។

មួយទៀត បុគ្គលណា និយាយប្រាប់ថា ខ្ញុំដឹងទីលំនៅនៃព្រះបាទវេស្សន្តរដូច្នេះ ដល់ខ្ញុំ ដែលចូលមកក្នុងព្រៃធំ កំពុងយំរៀបរាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ រមែងប្រទះបុណ្យដ៏ច្រើន ព្រោះតែសម្ដីមួយម៉ាត់នោះឯង ។

[៣០៣] ចេតបុត្តព្រានព្រៃ អ្នកចរទៅក្នុងព្រៃ បានស្រដីតបទៅនឹងជូជកព្រាហ្មណ៍នោះថា នៃព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នកធ្វើឲ្យខ្ជាត់ខ្ជាយទៅព្រោះអតិទាន ត្រូវគេបណ្ដេញចេញចាកដែន របស់ព្រះអង្គទៅគង់ឯគិរីវង្កត ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្សត្រត្រូវពួកអ្នកធ្វើឲ្យខ្ជាត់ខ្ជាយទៅព្រោះអតិទាន ទ្រង់នាំព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេវីទៅគង់ឯគិរីវង្កត ។ អ្នកជាបុគ្គលឥតប្រាជ្ញា មិនខំប្រឹងធ្វើការងារ ចេញអំពីដែនចូលមកកាន់ព្រៃធំ ដើរស្វែងរកព្រះរាជបុត្រ ដូចជាកុកស្វែងរកត្រីក្នុងទឹក ។ នៃព្រាហ្មណ៍ យើងមុខជាមិនឲ្យជីវិត ដល់អ្នកនោះក្នុងទីនេះទេ ព្រោះថា ព្រួញនេះដែលយើងបាញ់ សំដៅអ្នកហើយ មុខជាផឹកឈាមអ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងមុខជានឹងកាត់ក្បាលអ្នក ពន្លះកាត់យកបេះដូង ព្រមទាំងទង ហើយបូជាបន្ថសកុណយ័ញ្ញ (បូជាទេវតាក្នុងផ្លូវ) ដោយសាច់របស់អ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងនឹងកាត់យកបេះដូង របស់អ្នក រួចផ្គងការបូជា ដោយសាច់ ខ្លាញ់ខាប់ និងក្បាល របស់អ្នក ។

តំ មេ សុយិដ្ឋំ សុហុតំ តុយ្ហំ មំសេន ព្រាហ្មណ
ន ច ត្វំ រាជបុត្តស្ស ភរិយំ បុត្តេ ច នេស្សសិ ។

[៣០៤]អវជ្ឈោ ព្រាហ្មណោ ទូតោ ចេតបុត្ត សុណោហិ មេ
តស្មា ហិ ទូតំ ន ហន្តិ ឯស ធម្មោ សនន្តនោ ។

និជ្ឈត្តា សិវិយោ សព្វេ បិតា នំ ទដ្ឋុមិច្ឆតិ
មាតា ច ទុព្វលា តស្ស អចិរា ចក្ខូនិ ជីយរេ ។

តេសាហំ បហិតោ ទូតោ ចេតបុត្ត សុណោហិ មេ
រាជបុត្តំ នយិស្សាមិ យទិ ជានាសិ សំស មេ ។

[៣០៥]បិយស្ស មេ បិយោ ទូតោ បុណ្ណបត្តំ ទទាមិ តេ
ឥមញ្ច មធុនោ តុម្ពំ មិគសត្ថិញ្ច ព្រាហ្មណ
តញ្ច តេ ទេសមក្ខិស្សំ យត្ថ សម្មតិ កាមទោ ។

ជូជកបព្វំ នាម ។

ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ការបូជានោះ ដោយសាច់របស់អ្នកនោះ ឈ្មោះថា យើងបូជាល្អហើយ មួយទៀត អ្នកនឹងនាំព្រះទេពី និងព្រះរាជបុត្រាបុត្រីនៃព្រះរាជបុត្រមិនបានទេ ។

[៣០៤] (ជូជក...) នែចេតបុត្ត អ្នកចូរស្តាប់យើង ព្រាហ្មណទូតអ្នកមិនត្រូវសម្លាប់ទេ ព្រោះហេតុនោះឯង បានជាគេមិនសម្លាប់ទូតនេះ ជាធម៌មានមកយូរយារណាស់ហើយ ពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រទាំងអស់ បាត់ខឹងហើយ ព្រះបិតាចង់ចួបព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ទាំងព្រះមាតាព្រះអង្គក៏មានកម្លាំងថយ ពុំយូរឡើយ មុខជានឹងងងឹតព្រះនេត្រ (ដោយទ្រង់ព្រះពិលាប) ។ នែចេតបុត្ត អ្នកចូរស្តាប់ពាក្យយើង យើងជារាជទូតដែលក្សត្រទាំងនោះ បញ្ជូនមកហើយ យើងនឹងនាំទៅនូវព្រះរាជបុត្ត បើអ្នកដឹង អ្នកចូរប្រាប់យើង ។

[៣០៥] (ចេតបុត្ត...) នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកជាទូតជាទីស្រឡាញ់នៃព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាទីស្រឡាញ់របស់យើង យើងខ្ញុំនឹងឲ្យភាជន៍ដ៏ពេញដោយទឹកផង តុម្ពទឹកឃ្មុំនេះផង ភ្លៅម្រឹគ(ដែលចម្អិនស្រេច)ផងដល់អ្នក មួយទៀត ព្រះបាទវេស្សន្តរ ដែលជាអ្នកឲ្យវត្ថុជាទីប្រាថ្នាគង់នៅក្នុងប្រទេសណា យើងនឹងប្រាប់ប្រទេសនោះ ដល់អ្នក ។

ចប់ ជូជកបព្វ ។

[៣០៦] ឯស សេលោ មហាព្រហ្មេ បព្វតោ គន្ធមាទនោ
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ ។
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច[១] មសញ្ចនំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។
ឯតេ នីលា បទិស្សន្តិ នានាផលធរា ទុមា
ឧគ្គតា អព្ភកូដាវ នីលា អញ្ជនបព្វតា ។
ធវស្សកណ្ណា ខទិរា សាលា ផន្ទនមាលុវា
សម្បវេធន្តិ វាតេន សកឹ បីតាវ មាណវា ។
ឧបរិ ទុមបរិយាយេសុ សង្គីតិយោវ សុយ្យរេ
នជ្ជុហា កោកិលា សង្ឃា សម្បតន្តិ ទុមា ទុមំ ។
អវ្ហយន្តេវ គច្ឆន្តំ សាខាបត្តសមីរិតា
រមយន្តេវ អាគន្តុំ មោទយន្តិ និវាសនំ ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ចនំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។

---
១ ម. អាសជញ្ច ។

[៣០៦] (ចេតបុត្ត...) នៃមហាព្រាហ្មណ៍ នោះហ្ន៎ ភ្នំគន្ធមាទន៍ ជាវិការៈនៃថ្ម ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចគង់នៅជាមួយនឹងព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេពី ។ ព្រះរាជាទ្រទ្រង់ភេទអ្នកបួសដ៏ប្រសើរផង មានតម្លក់និងវែកសម្រាប់បូជាភ្លើង និងជដាផង ទ្រង់ស្លៀកដណ្តប់ស្បែកខ្លា ផ្ទំលើផែនដី នមស្ការនូវភ្លើង ។ ឈើទាំងឡាយនុ៎ះ ដ៏ខៀវ ទ្រទ្រង់ផ្លែផ្សេងៗ ដ៏ខ្ពស់មានកំពូលទើសមេឃ ដ៏ខៀវដូចភ្នំផ្កាអញ្ជ័ន ។ មានដើមត្របែកព្រៃ ដើមត្រចៀកប្រេីស ដើមគគីរ ដើមរាំង ដើមពទ្រ និងដើមជ្រៃ ទោរទន់ទោមក ដោយខ្យល់ ដូចជាមាណពទើបផឹក (ស្រា)ម្តង ។ នៅខាងលើមែកឈើទាំងឡាយ ឮសូរស័ព្ទដូចជាចម្រៀងទិព្វ (ព្រោះ) មានហ្វូងប៉ោលតោកនិងតាវៅ ចុះទំពីឈើមួយទៅឈើមួយ ។ មែកឈើ និងស្លឹកឈើទាំងឡាយ ដែលខ្យល់បក់ត្រូវហើយ ឮដូចជាហៅរកជនកំពុងដើរ ដូចជារីករាយនឹងជនដែលមកដល់ ត្រេកត្រអាលនឹងជនដែលនៅអាស្រ័យ ។ អ្នកនឹងចូលទៅក្នុងអាស្រម ដែលជាកន្លែង ព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចគង់នៅ ជាមួយនឹងព្រះរាជបុត្រាបុត្រីទាំងឡាយ ស្តេចទ្រទ្រង់ភេទជាអ្នកបួសដ៏ប្រសើរ មានតម្លក់និងវែកសម្រាប់បូជា និងព្រះជដាទ្រង់ស្លៀកស្បែកខ្លា ផ្ទំលើផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

[៣០៧] អម្ពា កបិដ្ឋា បនសា សាលា ជម្ពូ វិភេទកា
ហរីតកី អាមលកា អស្សត្ថា ពទរានិ ច
ចារុតិម្ពរុក្ខា ចេត្ថ និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
មធុមធុកា ថេវន្តិ នីចេ បក្កា ចុទុម្ពរា
ចារេវតា ភវេយ្យា ច មុទ្ទិកា ច មធុត្ថិកា
មធុំ អនេលកំ តត្ថ សកមាទាយ ភុញ្ជរេ ។
អញ្ញេត្ថ បុប្ផិតា អម្ពា អញ្ញេ តិដ្ឋន្តិ ទោវិលា
អញ្ញេ អាមា ច បក្កា ច ភិង្គវណ្ណា(១) តទូភយំ ។
អថេត្ថ ហេដ្ឋា បុរិសោ អម្ពបក្កានិ គណ្ហតិ
អាមានិ ចេវ បក្កានិ វណ្ណគន្ធរសុត្តមា ។
អតេ្តវ(២) មេ អច្ឆរិយំ ហិង្ការោ បដិភាតិ មំ
ទេវានមិវ អាវាសោ សោភតិ នន្ទនូបមោ
វិភេទកា នាឡិកេរា ខជ្ជុរីនំ ព្រហាវនេ
មាលាវ គន្ថិតា ឋន្តិ ធជគ្គានេវ ទិស្សរេ ។
នានាវណ្ណេហិ បុប្ផេហិ នភំ តារា ចិតាមិវ
កុដជី(៣) កុដ្ឋតគ្គរា ចាដលិយោ ច បុប្ផិតា
បុន្នាគា គិរិបុន្នាគា កោវិឡារា ច បុប្ផិតា ។

---

១ ឱ. ភេកវណ្ណា ។ ២ ម. តថេវ ។ ៣ ម. កុដជា ។

[៣០៧] ក្នុងទីនុ៎ះ មានដើមស្វាយ ខ្វិត ខ្នុរ រាំង ព្រីង សម៉ពិភេទក៏ សម៉ក្នុក កន្ទួតព្រៃ ពោធិ ពុទ្រា ទន្ទាប់មាស ជ្រៃនិងក្រសាំង មាក់សាង មានផ្លែដ៏ផ្អែមរុងរឿង និងល្វាមានផ្លែទុំ ដើមទាបៗ មានចេកអំបូងក្នុក ចេកអំបូងស្នែង និងចន្ទន៍ មានផ្លែផ្អែមដូច ទឹកឃ្មុំ គេតែងយកឃ្មុំ ឥតមេក្នុងទីនោះ មកជារបស់ខ្លួនហើយ បរិភោគ ។ ក្នុងទីនុ៎ះ មានស្វាយខ្លះកំពុងផ្កា ស្វាយខ្លះទើបជា ក្បាលរុយ ស្វាយខ្លះមានផ្លែខ្ចីនិងទុំ ផ្លែទាំងពីរបែបនោះមានសម្បុរ ដូចខ្នងកញ្ចាញ់ចេក ។ ក្នុងទីនុ៎ះ បុរស(ឈរ)ខាងក្រោម បេះ ផ្លែស្វាយទុំទាំងឡាយ ស្វាយទាំងឡាយទាំងខ្ចីទាំងទុំ មានសម្បុរ ក្លិននិងរសដ៏ឧត្តម ។ ខ្ញុំតែងមានសេចក្តីអស្ចារ្យក្រៃពេក ទាំង ការលាន់ឮថាហឹងៗ ក៏ប្រាកដដល់ខ្ញុំ ប្រទេសនោះ ឧបមាដោយ នន្ទនវ័ន ល្អដូចជាទីនៅរបស់ពួកទេវតា ។ ត្នោត ដូងដុះចម្រុះ គ្នា ក្នុងព្រៃល្មើដ៏ធំ ផ្កាទាំងឡាយ ដូចជាកម្រងដែលគេក្រងហើយ ឬប្រាកដដូចជាជាយទង់ជ័យ ។ ខ្ទៃងគង់ គុម្ពកោដ្ឋ គុម្ពក្រឹស្នា ប្រនៀង បុន្នាគតូច បុន្នាគធំ និងរលួស មានផ្កាព័ណ៌ផ្សេងៗ រីកស្គុសស្គាយ ដូចផ្កាយដែលភ្លឺព្រោងព្រាត ឮដ៏អាកាស ។

ឧទ្ទាលកា សោមរុក្ខា អគរុភល្លិយា[១] ពហូ
បុត្តជីវា ច កក្កុធា[២] អសនា ចេត្ថ បុប្ផិតា ។
កុដជា សលឡា នីបា កោសម្ពលពុជា ធវា
សាលា ច បុប្ផិតា តត្ថ បលាលខលសន្និភា ។
តស្សា វិទូរេ បោក្ខរណី ភូមិភាគេ មនោរមេ
បទុមុប្បលសញ្ឆន្នា ទេវានមិវ នន្ទនេ ។
អថេត្ថ បុប្ផរសមត្តា កោកិលា មញ្ជុភាណិកា
អភិនាទេន្តិ តំ វនំ ឧតុសម្បុប្ផិតេ ទុមេ ។
ភស្សន្តិ មករន្ទេហិ បោក្ខរេ បោក្ខរេ មធូ
អថេត្ថ វាតា វាយន្តិ ទក្ខិណា អថ បច្ឆិមា ។
បទុមកិញ្ជក្ខរេណូហិ ឱកិណ្ណោ ហោតិ អស្សមោ
ថូលា សិង្ឃាដកា ចេត្ថ សសាទិយា បសាទិយា[៣] ។
មច្ឆកច្ឆបព្យា វិធា ពហូ ចេត្ថ មុបយានកា
មធុំ ភីសេហិ សវតិ ខីរំ សប្បិ មុឡាលិភិ
សុរភិ តំ វនំ វាតិ នានាគន្ធសមេរិតំ ។

១ ម. អគ្គសុភត្តិយា ។ ២. ឱ. ម. កកុធា ។ ៣ ម. សំសារិយា បសារិយា ។

រាជព្រឹក្ស ខ្នុរ កំញ៉ាន រាក់ខ្មៅ ជ្រៃធំ ទន្ទានិងផ្ចង់ជាច្រើន បញ្ចេញផ្កាក្នុងទីនោះ ។ ខ្ទឹងគង់ ស្រល់ ស្មោល សង្ស៊ែរ ខ្នុរសម្ត្របែកព្រៃនិងរាំង ជ្រុះផ្កាក្នុងទីនោះ ដូចជាលានចំបើង ។ ក្នុងភូមិភាគជាទីមនោរម្យ ជិតអាស្រមនោះ មានស្រះបោក្ខរណីដេរដាសដោយផ្កាឈូក និងផ្កាព្រលិត ដូចជាក្នុងនន្ទនវ័នរបស់ពួកទេវតា ។ មួយទៀត ពួកតាវៅដែលស្រវឹងដោយរសផ្កា យំពីរោះ នៅលើឈើដែលមានផ្ការីកតាមរដូវ ញុំាងព្រៃនោះឲ្យលាន់ឮគឹកកង ។ លម្អងដែលរោយរាយ ចេញអំពីកេសរ ដែលមាននៅគ្រប់ស្ទឹកឈូកមានរសផ្អែម បើខ្យល់បក់ផាត់មក ក្នុងទីអាស្រមនុ៎ះ អំពីទិសខាងត្បូងនិងខាងលិច ។ អាស្រមក៏ដេរដាសដោយលម្អងកេសរផ្កាឈូក ក្នុងស្រះបោក្ខរណីនុ៎ះ មានផ្លែក្រចាប់ដ៏ថ្លោសៗ និងស្រូវសាលីជ្រុះរុះរោយរាយលើផែនដី ។ មួយទៀត មានត្រីអណ្តើក និងក្តាមច្រើនបែប ហែបហែលទៅមកក្នុងស្រះនោះ រសដែលហូរចេញអំពីក្រអៅឈូក មានឱជាដូចទឹកឃ្មុំ និងរសដែលហូរចេញអំពីមើមឈូក មានឱជាដូចទឹកដោះស្រស់និងទឹកដោះថ្លា ព្រៃនោះមានក្លិនក្រអូបផ្សេងៗ ផ្សព្វផ្សាយក្លិនឈ្ងុយឈ្ងប់ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ចុល្លវនវណ្ណនា

សម្មោទិតេវ គន្ធេន បុប្ផសាខាហិ តំ វនំ
ភមរា បុប្ផគន្ធេន សមន្តាមភិនាទិតា ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
នន្ទិកា ជីវបុត្តា ច ជីវបុត្តា បិយាចនោ
បិយា បុត្តា បិយា នន្ទា ទិជា បោក្ខរណីឃរា ។
មាលាវ គន្ថិតា ឋន្តិ ធជគ្គានេវ ទិស្សរេ
នានាវណ្ណេហិ បុប្ផេហិ កុសលេហិ សុគន្ថិតា ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។

ព្រៃនោះ ដូចជា (ញ៉ាំងជនដែលមកដល់) ឲ្យរីករាយ ដោយក្លិន ដោយផ្កា និងមែកឈើ កន្ទង់ទាំងឡាយ ក៏ញ៉ាំងព្រៃឲ្យគឹកកង ដោយជុំវិញ ព្រោះតែក្លិនផ្កា ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត មានសត្វបក្សីទិជាតិជាច្រើន មានសម្បុរផ្សេង ៗ គ្នា ត្រេកត្រអាលជាមួយនឹងមេ យំរកគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងស្រះនោះ ។ ពួកបក្សីដែលនៅក្នុងស្រះបោក្ខរណី គឺសត្វនន្ទិកា ១[១] សត្វជីវបុត្តា ១[២] សត្វជីវបុត្តាបិយាចនោ ១[៣] សត្វបិយាបុត្តាបិយានន្ទា ១[៤] ។ ផ្កាទាំងឡាយ ដូចជាកម្រងផ្កាដែលគេក្រងហើយ ប្រាកដដូចជាជាយទង់ជ័យ ពុំនោះដូចជាកម្រងផ្កា ដែលមាលាការដ៏ឈ្លាសក្រង យ៉ាងល្អ ដោយផ្កាមានព័ណ៌ផ្សេងៗ ។ ក្នុងទីដែលព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់គង់នៅ ជាមួយនឹងព្រះរាជបុត្រាបុត្រី ព្រះអង្គទ្រង់ភេទជាអ្នកបួសដ៏ប្រសើរ មានតម្ពក់ និងរែកសម្រាប់បូជាភ្លើងផង និងព្រះជដា ទ្រង់ស្លៀកស្បែកខ្លា ផ្ទំនៅលើផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

---

១ ពួកសត្វនេះពោលថា បពិត្រព្រះវេស្សន្តរ ព្រះអង្គកាលគង់នៅក្នុងព្រៃនេះ ចូរត្រេកអរចុះ ។ ២ ពួកសត្វនេះពោលថា ព្រះអង្គក្តី បុត្រាបុត្រីរបស់ព្រះអង្គក្តី ចូររស់នៅសប្បាយចុះ ។ ៣ ពួកសត្វនេះពោលថា ព្រះអង្គក្តី បុត្រាបុត្រីរបស់ព្រះអង្គក្តី ដែលជាទីស្រឡាញ់ ចូររស់នៅចុះ ។ ៤ ពួកសត្វនេះពោលថា ព្រះអង្គក្តី បុត្រាបុត្រីរបស់ព្រះអង្គក្តី ដែលជាទីស្រឡាញ់ ចូរត្រេកអរ ។ អដ្ឋកថា ។

[៣០៨] ឥទញ្ច មេ សត្តុភត្តំ មធុនា បដិសំយុតំ
មធុបិណ្ឌិកា ច សុកតាយោ សត្តុភត្តំ ទទាមិ តេ ។
[៣០៩] តុយ្ហេវ សម្ពលំ ហោតុ នាហំ ឥច្ឆាមិ សម្ពលំ
ឥតោបិ ព្រហ្មេ គណ្ហាហិ គច្ឆ ព្រហ្មេ យថាសុខំ ។
អយំ ឯកបទី ឯតិ ឧជុំ គច្ឆតិ អស្សមំ
ឥសីបិ អច្ចុតោ តត្ថ បង្កទន្តោ រជស្សិរោ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ ។
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ
តំ ត្វំ គន្ត្វា បុច្ឆស្សុ សោ តេ មគ្គំ បវក្ខតិ ។
[៣១០] ឥទំ សុត្វា ព្រហ្មពន្ធុ ចេតំ កត្វា បទក្ខិណំ ។
ឧទគ្គចិត្តោ បក្កាមិ យេនាសិ អច្ចុតោ ឥសិ ។

ចុល្លវនវណ្ណនា ។

[៣១១] គច្ឆន្តោ សោ ភារទ្វាជោ អទ្ទស អច្ចុតំ ឥសឹ
ទិស្វាន តំ ភារទ្វាជោ សម្មោទិ ឥសិនា សហ ។

[៣០៨] (ជូជក...) ភត្តគឺសដូវនេះ ដែលយើងលាយហើយដោយទឹកឃ្មុំ យើងនឹងឲ្យនូវទឹកឃ្មុំដែលយើងធ្វើល្អហើយផង និងភត្តគឺសដូវផង ដល់អ្នក ។

[៣០៩] (ចេតបុត្ត...) ស្បៀងចូរនៅជារបស់អ្នកឯងចុះ យើងមិនត្រូវការស្បៀងទេ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរយកស្បៀងអំពីនេះទៅ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរទៅតាមស្រួលចុះ ។ ផ្លូវនេះជាផ្លូវល្មមដើរចុះបុគ្គលម្នាក់ ត្រង់ទៅកាន់អាស្រម ក្នុងអាស្រមនោះ មានឥសីឈ្មោះអច្ចុតៈមានធ្មេញប្រកបដោយមន្ទិល មានសរីរៈប្រឡាក់ដោយធូលី ទ្រទ្រង់ភេទជាអ្នកបួសដ៏ប្រសើរផង តម្ពក់ផង វែកសម្រាប់បូជាភ្លើងផង ជដាផង ។ ឥសីឈ្មោះអច្ចុតៈនោះជាអ្នកស្លៀកស្បែកខ្លា ដេកនៅលើកម្រាលស្មឹកឈើលើផែនដី នមស្ការភ្លើង អ្នកចូរទៅសួរលោកចុះ លោកនឹងប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកពុំខាន ។

[៣១០] ជូជកជាព្រហ្មពន្ធុ លុះបានឮពាក្យនេះហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយប្រទក្សិណចេតបុត្តព្រានព្រៃ រួចដើរតម្រង់ទៅកាន់អច្ចុតឫសី ។

ចប់ ចុល្លវនវណ្ណនា ។

[៣១១] កាលជូជកព្រាហ្មណ៍នោះ ដើរទៅចួបឥសីឈ្មោះអច្ចុតៈ លុះជូជកបានឃើញឥសីនោះហើយ ក៏សំណេះសំណាលជាមួយនឹងឥសីថា

១៤១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហាវនវណ្ណនា

កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។
កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។
[៣១២] កុសលញ្ចេវ មេ ព្រហ្មេ អថោ ព្រហ្មេ អនាមយំ
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេមិ អថោ មូលផលា ពហូ ។
អថោ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ហឹសា មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ ។
ពហូនិ វស្សបូគានិ អស្សមេ សម្មតោ មម
នាភិជានាមិ ឧប្បន្នំ អាពាធំ អមនោរមំ ។
ស្វាគតន្តេ មហាព្រហ្មេ អថោ តេ អទុរាគតំ
អន្តោ បវិស ភទ្ទន្តេ បាទេ បក្ខាលយស្សុ តេ ។
តិណ្ឌុកានិ បិយាលានិ មធុកេ កាសមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ ភុញ្ជ ព្រហ្មេ វរំ វរំ ។
ឥទំបិ បានិយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហាព្រហ្មេ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ ។

លោកដ៏ចម្រើន សុខសប្បាយទេឬ លោកដ៏ចម្រើន មិនមានរោគាពាធទេឬ លោកចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក (ស្រួល)ទេឬ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើនដែរឬ ។ ពួករបោម មូស ពស់មានតិចទេឬក្នុងព្រៃដេរដាសដោយម្រឹគសាហាវ មិនមានការបៀតបៀនទេឬ ។

[៣១២] (តាបស...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អាត្មាសុខសប្បាយទេ អាត្មាមិនមានរោគាពាធទេ មួយទៀត អាត្មាចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក (ស្រួល) ទេ ទាំងមើមឈើផ្លែឈើ ក៏មានច្រើនដែរ ។ មួយវិញទៀត ពួករបោម មូស ពស់ មានតិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏ដេរដាសដោយម្រឹគសាហាវ មិនមានការបៀតបៀនអាត្មាទេ ។ អាត្មានៅក្នុងអាស្រមនេះ អស់ប្រជុំនៃឆ្នាំជាច្រើន អាត្មាមិនដែលស្គាល់អាពាធមិនជាទីត្រេកអរនៃចិត្តកើតហើយទេ ។ នែមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកល្អហើយ អ្នកមិនមែនមកអាក្រក់ទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ដ៏ចម្រើន អ្នកអញ្ជើញចូលមកខាងក្នុង អ្នកចូរលាងជើងទាំងឡាយរបស់អ្នកចុះ ។ នែព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរបរិភោគផ្លែទន្លាប់ ផ្លែទ្រយឹង ផ្លែមាក់សាង ផ្លែមាក់ដោក មានរសឆ្ងាញ់ពីសា ដូចជាទឹកឃ្មុំ ។ ទាំងទឹកត្រជាក់នេះអាត្មាបានដងមកអំពីជ្រោះភ្នំ នែមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរផឹកទឹកនោះចុះ ប្រសិនបើអ្នកត្រូវការ ។

[៣១៣] បដិគ្គហិតំ យំ ទិន្នំ សព្វស្ស អគ្ឃិយំ កតំ
សញ្ជយស្ស សកំ បុត្តំ សិវីហិ វិប្បវាសិតំ
តមហំ ទស្សនមាគតោ យទិ ជានាសិ សំស មេ ។

[៣១៤] ន ភវំ ឯតិ បុញ្ញត្ថំ សិវិរាជស្ស ទស្សនំ
មញ្ញេ ភវំ បត្ថយតិ រញ្ញោ ភរិយំ បតិព្វតំ ។
មញ្ញេ កណ្ហាជិនំ ទាសឹ ជាលឹ ទាសញ្ច ឥច្ឆសិ
អថវា តយោ មាតាបុត្តេ អរញ្ញា នេតុមាគតោ
ន តស្ស ភោគា វិជ្ជន្តិ ធនំ ធញ្ញញ្ច ព្រាហ្មណ ។

[៣១៥] អកុទ្ធរូបោហំ ភោតោ នាហំ យាចិតុមាគតោ
សាធុ ទស្សនមរិយានំ សន្និវាសោ សទា សុខោ ។
អទិដ្ឋបុព្វោ សិវិរាជា សិវីហិ វិប្បវាសិតោ
តមហំ ទស្សនមាគតោ យទិ ជានាសិ សំស មេ ។

[៣១៦] ឯស សេលោ មហាព្រហ្មេ បព្វតោ គន្ធមាទនោ
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ ។

[៣១៣] (ជូជក...) វត្ថុដែលលោកបានឲ្យ ខ្ញុំបានទទួលយកហើយ ដែលលោកបានធ្វើឲ្យជាជំនូនដល់ខ្ញុំទាំងអស់ ខ្ញុំមកដើម្បីចង់ចួបនឹងព្រះរាជបុត្របង្កើត របស់ព្រះបាទសញ្ជ័យ ដែលពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របំបរបង់ហើយនោះ ប្រសិនបើលោកជ្រាប សូមប្រាប់ខ្ញុំផង ។

[៣១៤] (តាបស...) អ្នកមិនមែនមកគាល់ព្រះបាទសិវិ ដើម្បីបុណ្យទេ អ្នកទំនងជាចង់បានព្រះទេពីរបស់ព្រះរាជា ដែលជាស្ត្រីប្រតិបត្តិក្នុងភស្តា ។ អ្នកទំនងជាចង់បានកុមារីឈ្មោះកណ្ហាជិនា ធ្វើជាទាសី និងកុមារឈ្មោះជាលីធ្វើជាទាសៈ ឬក៏អ្នកមកដើម្បីនាំយកជនទាំង ៣នាក់ គឺមាតានិងបុត្រីបុត្រា ទៅអំពីព្រៃ នែព្រាហ្មណ៍ ឯព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ មិនមានភោគៈ មិនមានទ្រព្យ មិនមានធញ្ញជាតិទេ ។

[៣១៥] (ជូជក...) ខ្ញុំមិនមែនមានសភាពជាអ្នកខឹងនឹងលោកទេ ខ្ញុំមិនមែនមកដើម្បីសូមទេ កាលចួបប្រទះនឹងពួកលោកដ៏ប្រសើរ ជាការល្អ ការនៅរួម នាំមកនូវសេចក្តីសុខសព្វៗកាល ។ ព្រះបាទសិវិ ដែលពួកអ្នកសិវិរាស្ត្របំបរបង់ហើយ ខ្ញុំមិនដែលបានឃើញ បានជាខ្ញុំមកគាល់ព្រះអង្គ ប្រសិនបើលោកជ្រាប សូមប្រាប់ខ្ញុំផង ។

[៣១៦] (តាបស...) នែមហាព្រាហ្មណ៍ នុ៎ះហ្ន៎ភ្នំគន្ធមាទន៍ ជាវិការៈនៃថ្មដែលព្រះបាទវេស្សន្តរស្តេចគង់នៅ ជាមួយព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេពី ។

១៨៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហាវនវណ្ណនា

ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។
ឯតេ នីលា បទិស្សន្តិ នានាផលធរា ទុមា
ឧគ្គតា អព្ភកូដាវ នីលា អញ្ជនបព្វតា
ធវស្សកណ្ណា ខទិរា សាលា ផន្ទនមាលុវា
សម្បវេធន្តិ វាតេន សកឹ បីតាវ មាណវា ។
ឧបរិ ទុមបរិយាយេសុ សង្គីតិយោវ សុយ្យរេ
នជ្ជុហា កោកិលា សង្ឃា សម្បតន្តិ ទុមា ទុមំ ។
អវ្ហយន្តេវ គច្ឆន្តំ សាខា បត្តសមីរិតា
រមយន្តេវ អាគន្តុំ មោទយន្តិ និវាសិនំ ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។

ព្រះរាជាទ្រទ្រង់ភេទនៃបព្វជិតដ៏ប្រសើរ មានដំពក់និងវែកសម្រាប់បូជាភ្លើង សក់កណ្ដាញ់ ស្លៀកដណ្ដប់ស្បែកខ្លា ផ្ទំផ្ទាល់ផែនដី នមស្ការភ្លើង ។ ពួកឈើដែលមើលទៅឃើញទុំៈ ជាឈើមានពណ៌ខៀវ ទ្រទ្រង់ផ្លែផ្សេង ៗ ខ្ពស់មានចុងស្មើនឹងពពក មានពណ៌ខៀវដូចភ្នំផ្កាអញ្ជ័ន គឺដើមត្របែកព្រៃ ត្រចៀកប្រើស គគីរ រាំងភ្នំពន្រ្ទនិងជ្រៃ ញ័ររទ្រេតទ្រោតដោយខ្យល់ ដូចពួកមាណពទើបផឹក (សុរា)ម្ដង ។ (សំឡេងរបស់ពួកសត្វស្លាបផ្សេងៗ) លើមែកឈើទាំងឡាយលាន់ឮដូចចម្រៀង (ទិព្វ) ពួកសត្វប៉ោលតោក សត្វតាវៅ នាំគ្នាហើរផ្លៀលផ្លាត់ អំពីដើមឈើមួយ ទៅកាន់ដើមឈើមួយ ។ អស់ទាំងមែកឈើមានស្លឹក ដែលត្រូវខ្យល់បក់មកក៏ហាក់ដូចជាដង្ហោយហៅជនដែលកំពុងដើរ ដូចជាត្រេកអរនឹងជនដែលមកដល់ រីករាយនឹងជនដែលនៅអាស្រ័យ ។ (អ្នកនឹងឃើញសម្បត្តិនៃអាស្រមបទ) ក្នុងអាស្រម ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរស្ដេចគង់នៅ ជាមួយព្រះរាជបុត្រនិងព្រះទេពី ព្រះអង្គទ្រទ្រង់ភេទបព្វជិតដ៏ប្រសើរ មានដំពក់និងវែកសម្រាប់បូជាភ្លើង និងសក់កណ្ដាញ់ស្លៀកដណ្ដប់ស្បែកខ្លា ផ្ទំផ្ទាល់ផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

ភិរេរីមាលា វិតតា ភូមិភាគេ មនោរមេ
សទ្ទលា ហរិតា ភូមិ ន តត្ថុទ្ធំសតេ រជោ ។
មយូរគីវសង្កាសា តូលផស្សសមូបមា
តិណានិ នាតិវត្តន្តិ សមន្តា ចតុរង្គុលា ។
អម្ពា ជម្ពូ កបិដ្ឋា ច នីចេ បក្កា ចុទុម្ពរា
បរិភោគេហិ រុក្ខេហិ វនន្តំ រតិវឌ្ឍនំ ។
វេឡុរិយវណ្ណសន្និភំ មច្ឆគុម្ពនិសេវិតំ
សុចិ សុគន្ធំ សលិលំ អាបោ តត្ថបិ សន្ទតិ ។
តស្សាវិទូរេ បោក្ខរណី ភូមិភាគេ មនោរមេ
បទុមុប្បលសញ្ឆន្នា ទេវានមិវ នន្ទនេ ។
តីណិ ឧប្បលជាតានិ តស្មឹ សរសិ ព្រាហ្មណ
វិចិត្រនីលានេកានិ សេតា លោហិតកានិ ច ។
[៣១៧] ខោមាវ តត្ថ បទុមា សេតសោគន្ធិយេហិ ច
កលម្ពកេហិ សញ្ឆន្នោ មុចលិន្ទោ នាម សោ សរោ ។
អថេត្ថ បទុមា ផុល្លា អបរិយន្តាវ ទិស្សរេ
គិម្ហា ហេមន្តិកា ផុល្លា ជណ្ណុតគ្ឃា ឧបត្ថរា ។

មានផ្កាទន្ទាជ្រុះពាយរាយ ដេរដាសលើភូមិភាគ ជាទីត្រេកអរនៃចិត្ត ទាំងផ្ទៃផែនដីក៏មានពណ៌ខៀវស្រងាត់ ដោយស្មៅចិញ្ចៀនឥតមានធូលីហុយក្នុងទីនោះឡើយ ។ ទាំងស្មៅសោតក៏មានពណ៌ដូចជាផ្នួត-កនៃក្ងោក មានឧបមាស្មើដោយសម្ផស្សនៃសំឡី មិនហួសអំពី៤ធ្នាប់ដោយជុំវិញ ។ មានស្វាយ ព្រីង ក្ទិដ្ឋ ល្វាមានផ្លែទុំក្នុងទីទាប ព្រៃនោះសម្រាប់ញ៉ាំងតម្រេកឲ្យចម្រើន ដោយពួកឈើសម្រាប់បរិភោគ ។ ទឹកស្អាត មានក្លិនក្រអូប មានសម្បុរប្រហែលគ្នានឹងពណ៌នៃកែវពៃទូរ្យ កុះករដោយហ្វូងត្រី រមែងហូរទៅក្នុងព្រៃនោះ ។ ក្នុងទីជិតនៃអាស្រមបទនោះ មានស្រះបោក្ខរណីដ៏ដេរដាសដោយឈូកនិងឧប្បលក្នុងភូមិភាគ ជាទីត្រេកអរនៃចិត្តដូចជាក្នុងនន្ទនវ័ននៃពួកទេវតា ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងស្រះនោះសឹងធ្ចូកធ្ចាស់ដោយឧប្បលជាតបី (នេះ) គឺឧប្បលខៀវ ឧប្បល-សនិងឧប្បលក្រហម ។

[៣១៧] ក្នុងស្រះនោះ (ស) ដូចជាសំពត់សម្បកឈើ ស្រះនោះឈ្មោះថាមុចលិន្ទស្រះ ដេរដាសដោយព្រលិតនិងស្គន្ធទាំងឡាយផង ដោយត្រកួនទាំងឡាយផង ។ មួយទៀត ពួកផ្កាឈូកក្នុងស្រះនោះ រីកស្គុសស្គាយ ឃើញហាក់ដូចជាគ្មានទីបំផុត ខ្លះក៏រីកក្នុងគិម្ហរដូវ ខ្លះរីកក្នុងហេមន្តរដូវ បិតនៅក្នុងទឹកត្រឹមជង្គង់ ។

សុរភី សម្បវាយន្តិ   វិចិត្រា បុប្ផសន្ថតា
ភមរា បុប្ផគន្ធេន   សមន្តាមភិនាទិតា ។
[៣១៨] អថេត្ថ ឧទកន្តស្មឹ   រុក្ខា តិដ្ឋន្តិ ព្រាហ្មណ
កទម្ពា បាដលី ផុល្លា   កោវិឡារា ច បុប្ផិតា ។
អង្កោលា កច្ចិការា ច   បារិជញ្ញា ច បុប្ផិតា
វារណា វយ្ហនា រុក្ខា   មុចលិន្ទមុភតោ សរំ ។
សិរីសា សេតបារិសា   សាធុ វាយន្តិ បទ្មកា
និគ្គុណ្ឌី សរនិគ្គុណ្ឌី   អសនា ចេត្ថ បុប្ផិតា ។
បង្គុរា ពហុលា សេលា   សោភញ្ជនា ច បុប្ផិតា
កេតកា កណិការា ច   កណវេរា ច បុប្ផិតា ។
អជ្ជុនា អជ្ជុកណ្ណា ច   មហានាមា ច បុប្ផិតា
សម្បុប្ផិតគ្គា តិដ្ឋន្តិ   បជ្ជលន្តេវ កឹសុកា ។
សេតបណ្ណិ សត្តបណ្ណា   កទលិយោ កុសុម្ភរា
ធនុតក្ការិបុប្ផេហិ   សីសបាវរណានិ ច ។
អច្ឆិកា សិម្ពលីរុក្ខា   សល្លកិយោ ច បុប្ផិតា
សេតគេរុតគរិកា   មំសិកោដ្ឋកុលាវរា ។
ធហរា រុក្ខា វុឌ្ឍា ច   អកុដិលា ចេត្ថ បុប្ផិតា
អស្សមំ ឧភតោ ឋន្តិ   អគ្យាគារំ សមន្តតោ ។

ផ្ទៃទឹកនោះសឹងវិចិត្រល្អ ដ៏ដេរដាសដោយផ្កា មានក្លិនក្រអូបឈ្ងុយឈ្ងប់បក់ផ្សាយទៅ ពួកមេឃ្មុំកន្ទង់ទ្រហឹងអឺងកងជុំវិញព្រោះក្លិនផ្កា ។

[៣១៨] ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មួយទៀត មានពួកដើមឈើ គឺក្ទម្ព ប្រនៀងនិងរលួសផ្អុង មានផ្ការីកស្គុសស្គាយ ដុះក្បែរមាត់ទឹកមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ មានទាំងដើមព្រូស ជន្ទូស ស្វាត ខ្ទឹង មានផ្ការីក អមសងខាងមុចលិន្ទស្រះ ។ មានពួកជីរខ្មៅ ជីរ-ស ឈូកត្រាញ់ គណ្ឋី-ស គណ្ឋីខ្មៅ ធ្នង់ បញ្ចេញផ្កា ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានក្លិនក្រអូបបក់ផ្សាយទៅ ។ មានពួកដើមសុក្រំ ដកពរ ពពូលថ្ម ម្រុំ មានផ្ការីក ពួកដើមកេតកៈ កណិការ ច្បាទេស មានផ្ការីក ។ ពួកថ្វាន់-ស ថ្វាន់ខ្មៅ ជន្ទាត់ដៃ មានផ្ការីក មានត្រួយរីកល្អ ដុះនៅប្រាលរន្ទាលដូចជាផ្កាចារ ។ ពួកដើមសត្បា-ស សត្បាខ្មៅ ដើមបេកមាស ដើមដកគាំ (ព្រៃនោះរុងរឿង) ដោយផ្កាទឹកដោះខ្លានិងគន្ធាផង ដោយផ្កាធ្នង់ និងទន្ទាផង ។ ដើមដកខិម រកាអំពៅព្រៃ អង្គាសដី ក្រឹស្នា គ្រញូង កោដ្ឋ-ស កោដ្ឋខ្មៅ មានផ្ការីក ។ ព្រឹក្សា(ទាំងនោះ) ទោះខ្ទី សឹងមានដើមដ៏ត្រង់ មានផ្ការីក ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ដុះនៅទាំងសងខាងអាស្រម (ព័ន្ធព័ន្ធ) ជុំវិញរោងភ្លើង ។

[៣១៩] អថេត្ថ ឧទកន្តស្មឹ ពហូ ជាតា ផណិជ្ជកា(១)
មុក្កតិយោ ករតិយោ សេវាលំ សីសកំ ពហុ(២)។
ឧទ្ធាបវត្តំ ឧល្លុង្ឃិតំ មក្ខិកា ហិង្គុជាលិកា
ទាសិមកញ្ជកោ ចេត្ថ ពហូ នីចេ កលម្ពកា
ឯឡម្ពកេហិ សញ្ឆន្នា រុក្ខា តិដ្ឋន្តិ ព្រាហ្មណ
សត្តាហំ ធារិយមានានំ គន្ធោ តេសំ ន ឆិជ្ជតិ ។
ឧភតោ សរញ្ច មុចលិន្ទំ បុប្ផា តិដ្ឋន្តិ ភាគសោ
ឥន្ទិវរេហិ សញ្ឆន្នំ វនន្តមុបសោភតិ
អឌ្ឍមាសំ ធារិយមានានំ គន្ធោ តេសំ ន ឆិជ្ជតិ ។
នីលបុប្ផិសេតវារី បុប្ផិតា គិរិកណ្ណិកា
កលេរុក្ខេហិ(៣)សញ្ឆន្នំ វនន្តំ តុលសីហិ ច ។
សម្មោទិតេវ គន្ធេន បុប្ផសាខាហិ តំ វនំ
ភមរា បុប្ផគន្ធេន សមន្តាមភិនាទិតា ។
តីណិ កក្ការុជាតានិ(៤) តស្មឹ សរសិ ព្រាហ្មណ
កុម្ភមត្តានិ ចេកានិ មុរមត្តានិ វា ឧភោ ។

---

១ ម. ពហុ ជាតោ ផណិជ្ជកោ ។ ២ ម. សេវាលសីសកា ពហូ ។ ៣ ឱ. កដេរុក្ខេហិ ។ ៤ ម. កណ្ណរុក្ខជាតានិ ។

[៣១៩] មួយទៀត មានទាំងស្ទឹកគ្រៃ សណ្តែកបាយ សណ្តែករាជមាសជាច្រើន សារាយ និងកំពីងពួយ ជាច្រើនដុះក្បែរមាត់ទឹកមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ (ទឹកនោះ) មានប្រាំងជាទំនប់ ត្រូវខ្យល់បក់មករលកក៏ខ្ទាយខ្ទរឡើង មានពួកមេឃ្មុំ យំដោយសំឡេងដ៏ពីរោះហើយធ្មៀលធ្មាត់ គុម្ពឈើមាន ម្ទូក្នី ស្វាស្នាប់ ស្វាធំ ក្នុងទីទំនាបទៀបមុចលិន្ទស្រះនោះ មានត្រកួនជាច្រើន ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពួកព្រឹក្សាសឹងដ៏ដេរដាស ដោយពួកវល្លិឈ្មោះ ឯឡម្ពកៈ ដុះនៅក្លិនរបស់ផ្កានៃវល្លិទាំងនោះ ដែលគេទ្រទ្រង់អស់ ៧ ថ្ងៃ មិនទាន់បាត់ក្រអូបឡើយ ។ ពួកផ្កាដុះនៅ ក្នុងចំណែកទាំងពីរនៃមុចលិន្ទស្រះ ព្រៃនោះដ៏ដេរដាស ដោយពួកផ្កាលំចង់ ដ៏រុងរឿង ក្លិនរបស់ផ្កាទាំងនោះ ដែលគេទ្រទ្រង់អស់កន្លះខែ ក៏មិនទាន់បាត់ក្រអូបឡើយ ។ រីឯអញ្ចាញខៀវ អញ្ចាញស អញ្ចាញលឿង មានផ្ការីកស្គុសស្គាយ ព្រៃនោះដ៏ដេរដាសដោយម្ទិះរូត ម្ទិះលា ។ រីឯព្រៃនោះដូចជា (ញុំាងជនដែលមកដល់) ឲ្យរីករាយដោយក្លិនផង ដោយមែកមានផ្កាទាំងឡាយផង ឯពួកកន្ទង់មានសូរសព្ទទ្រហឹងអឺងកងជុំវិញ ព្រោះក្លិនផ្កា ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ក្នុងមុចលិន្ទស្រះនោះ មានពួកត្រឡាចបីមុខ គឺមួយពួកផ្លែប៉ុនក្អម ពីរពួកទៀតផ្លែប៉ុនសម្ភោរ ។

[៣២០] អថេត្ថ សាសនោ ពហុកោ ជាតិយោ[1] ហរិតាយុតោ
អសី តាលាវ តិដ្ឋន្តិ ឆេជ្ជា ឥន្ទិវរា ពហូ ។
អង្កោជា សុរិយវល្លី ច កាឡិយា[2] មធុគន្ធិយា
អសោកា មុទយន្តី ច វល្លិភោ ខុទ្ទបុប្ផិយោ ។
កោរណ្ឌកា អនោជា ច បុប្ផិតា នាគមល្លិកា[3]
រុក្ខមារុយ្ហ តិដ្ឋន្តិ ផុល្លា កឹសុកវល្លិយោ ។
កដេរុហា បាសេន្តិ យោធិកា មធុគន្ធិយា
និលិយា សុមនា ភណ្ឌី សោភតិ បទុមុត្តរោ ។
បាដលិសមុទ្ទកប្បាសី កណិការា ច បុប្ផិតា
ហេមជាលាវ ទិស្សន្តិ រុចិរា អគ្គិសិខូបមា ។
យានិ តានិ ច បុប្ផានិ ថលជានូទកានិ ច
សព្វានិ តត្ថ ទិស្សន្តិ ឯវំ រម្មោ មហោទធិ ។
[៣២១] អថស្សា បោក្ខរណិយា ពហុកា វារិគោចរា
រោហិតា នលបេសិង្ក្ខ កុម្ភិលា មករា សុសូ ។
មធុ ច មធុលដ្ឋិ ច តាលីយា[4] ច បិយង្គុកា
កុន្ទជា ភទ្ទមុដ្ឋា ច[5] សត្តបុប្ផា[6] ច លោលុបា ។

---

១ ម. នារិយោ ។ ២ ម. កោឡិយា ។ ៣ ឱ. នាគវល្លិកា ។ ៤ ឱ. ម. តាលីសា ។
៥ ម. កុដន្ទជា ភទ្ទមុដ្ឋា ។ ៦ ម. សេតបុប្ផា ។

[៣២០] មួយទៀត មានស្ដែងដ៏ច្រើន និងខ្ទឹម-ស លាយដោយខ្ទឹមក្រហម ជាច្រើន ដើមរកាទាំងឡាយ ដុះនៅដូចជាដើមត្នោត មានទាំងពួក លំចង់ដ៏ច្រើន ដែលគេគប្បីក្ដិច ដុះនៅក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ មាន វល្លិម្ទិះរួត ម្ទិះលា ក្ទាំពាក់ ឈើឯម ពួកអសោកព្រឹក្ស និងដើមទៀន ព្រៃ ល្ពៅ វល្លិផ្ដៅទ្វាំង ។ ស្មៅកន្ទុយដំរី ននោងព្រៃ ដើមខ្ទឹម ដើម ម្ទិះសឹងដ៏មានផ្ការីកស្គុសស្គាយ វល្លិចារ មានផ្ការីក ដុះព័ទ្ធព័ន្ធដើម ឈើ ។ ពួកឈើនាងនួន មៀនព្រៃ យុថ្កា មានក្លិនដូចជាទឹកឃ្មុំ ម្ទិះវល្លិ ម្ទិះប្រក្រតី ច្បា បទុមុត្តរព្រឹក្ស សឹងដ៏រុងរឿងល្អ ។ ពួកប្រ-នៀង កប្បាសសមុទ្រ កណិការសឹងដ៏មានផ្ការីកស្គុសស្គាយប្រាកដ ដូចជាបណ្ដាញមាស សឹងដ៏រុងរឿងល្អ ដូចជាអណ្ដាតភ្លើង ។ ពួក ផ្កាណា កើតលើគោកនិងកើតក្នុងទឹក ពួកផ្កាទាំងអស់នោះ ប្រា-កដក្នុងមុចលិន្ទស្រះនោះ មុចលិន្ទស្រះទ្រទ្រង់ទឹកច្រើន គួរឲ្យ ត្រេកអរ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣២១] មួយទៀត ក្នុងស្រះបោក្ខរណីនោះ មានពួកសត្វដែល ត្រាច់ទៅក្នុងទឹក ជាច្រើន គឺត្រីឆ្ពិន ត្រីរ៉ស់ ត្រីអណ្ដែង ក្រពើ មករ ឆ្វាម ។ មានទាំងផ្ទិតឃ្មុំ ឈើឯម ក្ទាំពូ ប្រយង្គុ ស្មៅក្រវាញជ្រូក ស្មៅមាត់ក្អែក ដើមសត្តបុស្ស សម្បុរល្វែង ។

សុរភិមរុតតកា(១) ពហុកា តុង្គវល្លិយោ(២)
បទ្មកា ធារជា គោដ្ឋា ឈាមកា ច ហរេណុកា ។
ហលិទ្ទកា គន្ធសេលា ហរិវេរា ច គុគ្គុលា
វិភេឌកា ចោរគោដ្ឋា កប្បុរា ច កលិង្គុកា ។
[៣៦៦] អថេត្ថ សីហា ព្យគ្ឃា ច បុរិសាលូ ច ហត្ថិយោ
ឯណេយ្យា បសទា ចេវ រោហិតា សរភា មិគា ។
កោដ្ឋសុណា សុណោបិ ច តុលិយា នឡសន្និភា
ចាមរី ចលនី លង្ឃី ឈាបិតា មក្កដា បិចុ ។
កក្កដា កតមាយា ច ឥក្កា គោណសិរា ពហូ
ខគ្គា វរាហា នកុលា កាឡកេត្ថ ពហុតសោ ។
មហិសា សោណា សិគាលា ចប្បកា ច សមន្តតោ
អាកុច្ឆា បចលាកា ច ចិត្រកា ចាបិ ឌីបិយោ ។
បេលកា ច វិឃាសាទា សីហា គោកនិសាតកា
អដ្ឋបាទា ច មោរា ច ភស្សរា ច កុក្កុដ្ឋកា ។
ចង្កោរា កុក្កុដា នាគា អញ្ញមញ្ញំ បកោជិនោ
ពកា ពលាកា នជ្ជុហា ឌិន្ទិភា កោញ្ចវាជិកា ។

១ ឱ. សុរភី ច រុក្ខា តគរា ។ ម. សុរភិមរុក្ខតគ្គរា ។ ២ ឱ. តុង្គវណ្ណកា ។ ម. តុង្គវល្លិកា ។

ដើមពុំសែន ដើមឫសសាមសិប គ្រឹស្នា វល្លិជណ្ដើរស្វា ឈូកត្រាញ់ ក្រវាន់ កោដ្ឋ ព្រហូត បាយម៉ាត ។ ពួករមៀត ហរតាន យ៉ាង ណា ហិរិវេរព្រឹក គ្រើល សម៉ពិភេទក៏ ប្រោស កប្បូរ វង្គក្រហម ។ [៣២២] មួយទៀត ក្បែរស្រះបោក្ខរណីនោះ មានពួករាជសីហ៍ ខ្លាធំ យក្ខិនី មានមុខដូចជាមុខមេសេះ ដំរី ទ្រាយ ស្វាន រមាំង សរភម្រឹគ ។ ហ្វូងចចក ទន្សាយ ធ្នាបា ឆ្កែព្រៃ មានសម្បុរ ដូចជាផ្កាបបុស ចាមរី ទោច ឈ្លូស ស្វាព្រាម ស្វាក្រិស ស្វាខោល ។ ទន្សោង ខ្ទីង ខ្លាឃ្មុំ គោព្រៃ ជាច្រើន ហ្វូងរមាស ជ្រូកព្រៃ ស្កា កង្កែន ដោយច្រើន ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។ មាន ទាំងហ្វូងក្របី ឆ្កែព្រៃ ចចក មានស្នាប់ឫស្សីធំព័ទ្ធព័ទ្ធជុំវិញអាស្រម- បទ ទន្សង បចលាកម្រឹគ វិចិត្តម្រឹគ ខ្លាដំបង ។ ហ្វូងទន្សាយ ត្មាត កេសរសីហៈ កោកនិសាតកម្រឹគ សរភៈ ក្ងោក ក្ងាន អាអូតភ្ងើង ។ ពួកមាន់ទឹក មាន់ព្រៃ ដំរី ស្រែកឃំឆ្លើយឆ្លងរកគ្នាទៅវិញទៅមក ពួកកុកសាប់ កុកក្រក ប៉ោលតោក ត្រដេវវិច ក្រៀល នោល ។

ព្យគ្ឃិនសា លោហបិដ្ឋា ចប្បកា ជីវជីវកា
កបិញ្ជរា តិត្តិរាយោ កុលាវា បដិកុដ្ឋកា ។
មណ្ឌាលកា ចេលកេឌុ[១] ភណ្ឌុតិត្តិរនាមកា
ចេលាវកា បិង្គលាយោ គោដកា អង្គហេតុកា ។
ករវិកា ច សក្កា ច ឧហុង្ការា ច កុក្កុហា
នានាទិជគណាកិណ្ណំ នានាសរនិកូជិតំ ។
[៣២៣] អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នីលកា[២] មញ្ជុភាណិកា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ទិជា មញ្ជុស្សរាសិតា
សេតក្ខិកូដា ភទ្រក្ខា អណ្ឌជា ចិត្របេក្ខុណា ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ទិជា មញ្ជុស្សរាសិតា
សិខណ្ឌី នីលគីវាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
កុក្កុដ្ឋកា កុឡីរកា កោដ្ឋា ចោក្ខរសាតកា
កាលវេយ្យា ពលីយក្ខា កទម្ពា សុវសាលិកា ។
ហលិទ្ទា លោហិតា សេតា អថេត្ថ នឡកា ពហូ
វារណា ភិង្គរាជា ច កទម្ពា សុវកោកិលា ។
ឧក្កុសា កុររា ហំសា អាដា បរិវទេន្តិកា
ចាកហំសា[៣] អតិពលា នជ្ជុហា ជីវជីវកា ។

១ ឱ. ចេតកេទុ ។ ម. ចេលកេដុ ។ ២ ម. សាលីកា ។ ៣ ឱ.ម. បាកហំសា ។

ពួកខ្ទែង ប្រមង់ ចង្កៀលខ្យង ចាបស្រុក ចចាត ទទា ខ្វែក អាអូត ។ ពួកចចាតធំ ប្រទ្បេ ក្រួច ទទា ចាបស្រុក ចាបព្រៃ សាលិកា កែវគោ គ្រលីងគ្រលោង ។ ពួកករវិកផង ត្រចៀកកាំផង មៀម ផង អកផង (មុចលិន្ទស្រះនោះ) កុះករដោយហ្វូងបក្សីផ្សេងៗ ជា ទីទ្រហឹងអឺងកងដោយសំឡេងផ្សេងៗ ។

[៣២៣] មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានសត្វស្លាបទាំងឡាយ គឺពួកសាលិកាកែវ មានសំឡេងពីរោះ ស្រែកយំឆ្លើយឆ្លងរកគ្នាទៅ វិញទៅមក រីករាយជាមួយនឹងញី (របស់ខ្លួន) ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកសត្វស្លាបកើតពីរដង មានសំឡេង ពីរោះមានរង្វង់ភ្នែកស មានភ្នែកល្អ កើតក្នុងពង មានស្លាបដ៏វិចិត្រ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកបក្សី មានសំឡេង ពីរោះគឺក្ងោក មានកខៀវ ស្រែកយំឆ្លើយឆ្លងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ អាអូតភ្លើង មាន់ព្រៃ កោដ្ឋបក្សីពញាក់ ត្រចៀកកាំសមុទ្រ ខ្វែងជ្រក បក្សីប្ររីក សេកនិងសាលិកា ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកហង្សច្រើន មានសម្បុរលឿង ក្រហម-ស សត្វហត្ថិលិង្គ សម្បកត្រពាំង ប្ររីក សេកនឹងតាវៅ ។ ពួកអង្កត់ខ្មៅ អង្កត់ស ហង្ស រអាជ ក្អែងស្រាក ចាកហង្ស កុកគ្រោង ប៉ោលតោក ចាបស្រុក ។

ចាវេតា រវិហំសា ចាកវាកា នទីចរា
វារណាភិរុទា រម្មា ឧភោ កាលុបកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
សព្វេ មញ្ជូ និក្កូជន្តិ មុចលិន្ទមុភតោ សរំ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ករវីកា នាម តេ ទិជា
មោទន្តិ សហ ភរិយាហិ អញ្ញមញ្ញំ បកូជិនោ ។
អថេត្ថ សកុណា សន្តិ ករវីកា នាម តេ ទិជា
សព្វេ មញ្ជូ និក្កូជន្តិ មុចលិន្ទមុភតោ សរំ ។
ឯណេយ្យបសទាកិណ្ណំ នាគសំសេវិតំ វនំ
នានាលតាហិ សញ្ឆន្នំ កទលិមិគសេវិតំ ។
អថេត្ថ សាមា[១] ពហុកា និវារោ វរកោ ពហុ
សាលិ អកដ្ឋបាកោ ច ឧច្ឆុ តត្ថ អនប្បកោ ។

១ ឱ. សាសបោ ពហុកោ ។

ហ្វូងព្រាប គ្រលែងវែក ចាក្រពាក ក្អែកទឹក វារណបក្សី មានសំឡេងគួរឲ្យត្រេកអរ ស្រែកយំហៅគ្នាក្នុងកាលទាំងពីរ គឺព្រឹកល្ងាច មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកសត្វស្វាបកើតពីរដង មានសម្បុរផ្សេងៗជាច្រើន ស្រែកយំឆ្លើយឆ្លងទៅវិញទៅមក រីករាយជាមួយនឹងញី ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកសត្វស្វាបមានកំណើតពីរដង មានសម្បុរផ្សេងៗជាច្រើន សុទ្ធតែមានសំឡេងពីរោះ ស្រែកស័ព្ទស៊ានត្រង់ឆ្នេរទាំងសងខាងមុចលិន្ទស្រះ ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកករវិក សត្វទាំងនោះមានកំណើតពីរដង រមែងស្រែកហៅគ្នា រីករាយជាមួយនឹងញី ។ មួយទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានពួកករវិក សត្វទាំងនោះមានកំណើតពីរដង សុទ្ធតែមានសំឡេងដ៏ពីរោះស្រែកស័ព្ទស៊ានត្រង់ឆ្នេរទាំងសងខាងមុចលិន្ទស្រះ ។ ព្រៃ(ជិតស្រះបោក្ខរណីនោះ) ដែលពួកដំរីអាស្រ័យនៅហើយ សឹងដ៏កុះករដោយទ្រាយ ស្វាន ទាំងដេរដាសដោយពួកវល្លិផ្សេងៗ ដែលពួកសត្វឈ្លូសអាស្រ័យនៅហើយ ។ មួយយ៉ាងទៀត ក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ មានស្រងៃច្រើន ស្ពួយច្រើន ពោតច្រើន ស្រូវសាលីដុះឯង មិនបាច់មានអ្នកណាភ្ជួររាស់ដាំឡើយ ទាំងអំពៅសោតក៏មានច្រើន ដុះក្បែរមុចលិន្ទស្រះនុ៎ះ ។

១៦១

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

អយំ ឯកបទី ឯតិ ឧជុំ គច្ឆតិ អស្សមំ
ខុទ្ទំ បិបាសំ អរតី តត្ថ បត្តោ ន វិន្ទតិ ។
យត្ថ វេស្សន្តរោ រាជា សហ បុត្តេហិ សម្មតិ
ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសទញ្ច មសញ្ជដំ
ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។
[៣២៤] ឥទំ សុត្វា ព្រហ្មពន្ធុ ឥសី កត្វា បទក្ខិណំ
ឧទគ្គចិត្តោ បក្កាមិ យត្ថ វេស្សន្តរោ អហុ ។

មហាវនវណ្ណនា ។

[៣២៥] ឧដ្ឋេហិ ជាលិ បតិដ្ឋ ចោរាណំ វិយ ទិស្សតិ
ព្រាហ្មណំ វិយ បស្សាមិ នន្ទិយោ មាភិកីររេ ។
[៣២៦] អហំបិ តាត បស្សាមិ យោ សោ ព្រហ្មាវ ទិស្សតិ
អទ្ធិកោ វិយ អាយាតិ អតិថី នោ ភវិស្សតិ ។
[៣២៧] កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។

ផ្លូវដើរនេះចុះតែដើងមួយ បុគ្គលដើរទៅត្រង់អាស្រម ដល់ទៅទីនោះហើយ ក៏មិនបានសម្រេក គម្លាន និងសេចក្តីអផ្សុកឡើយ ។ ជាអាស្រមដែលព្រះបាទវេស្សន្តរគង់នៅ ព្រមទាំងព្រះរាជបុត្រ និងព្រះរាជទេពី ព្រះអង្គទ្រទ្រង់ភេទបព្វជិតដ៏ប្រសើរ មានដំពក់និងវែកសម្រាប់បូជាភ្លើង និងសក់កណ្តាញ់ ទ្រង់ស្បែកខ្លា ផ្ទំផ្ទាល់ផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

[៣២៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ជូជកជាផៅពង្សនៃព្រហ្ម ឮពាក្យនេះហើយ ក៏ធ្វើប្រទក្សិណាឥសី មានចិត្តត្រេកអរ ក៏ដើរចេញទៅសំដៅទៅអាស្រម ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរគង់នៅ ។

ចប់ មហាវនវណ្ណនា ។

[៣២៥] (ព្រះវេស្សន្តរ...)ហែបាជាលី អ្នកចូរក្រោកឈរឡើង (ដំណើរមករបស់ស្នូម) ប្រាកដដូចជាដំណើរមកអំពីមុនៗ បិតាមើលទៅឃើញដូចជាព្រាហ្មណ៍ សេចក្តីរីករាយ ក៏មកស្រោចស្រពលើបិតា ។

[៣២៦](ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះវរបិតា ខ្ញុំមិលមើលទៅ ឃើញប្រាកដដូចជាព្រាហ្មណ៍ ដូចជាមានអ្នកដំណើរមក នឹងជាភ្ញៀវរបស់យើង ។

[៣២៧] (ជូជក...) ព្រះអង្គបានសេចក្តីសុខសប្បាយទេឬ ព្រះអង្គមិនមានរោគាពាធទេឬ ព្រះអង្គចិញ្ចឹមជីវិត ដោយការស្វែងរក (ស្រួល) ទេឬ មើមឈើ និងផ្លែឈើ មានច្រើនឬ ។

កច្ចិ ឌំសា មកសា ច   អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ   កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។
[១២៨] កុសលញ្ចេវ នោ ព្រហ្មេ   អថោ ព្រហ្មេ អនាមយំ
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេម   អថោ មូលផលា ពហូ ។
អថោ ឌំសា មកសា ច   អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ   ហឹសា មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ ។
សត្ត នោ មាសេ វសតំ   អរញ្ញេ ជីវិសោកិនំ
ឥទំបិ បឋមំ បស្សាមិ   ព្រាហ្មណំ ទេវវណ្ណិនំ
អាទាយ វេឡុវំ ទណ្ឌំ   អគ្គិហុត្តំ កមណ្ឌលុំ ។
ស្វាគតន្តេ មហាព្រហ្មេ   អថោ តេ អទុរាគតំ
អន្តោ បវិស ភទ្ទន្តេ   បាទេ បក្ខាលយស្សុ តេ ។
តិណ្ឌុកានិ បិយាលានិ   មធុកេ កាសមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ   ភុញ្ជ ព្រហ្មេ វរំ វរំ ។
ឥទំបិ បានិយំ សីតំ   អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហាព្រហ្មេ   សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ ។
អថ ត្វំ កេន វណ្ណេន   កេន វា បន ហេតុនា
អនុប្បត្តោ ព្រហារញ្ញំ   តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។

ពួករបោម មូស ពស់មានតិចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនព្រះអង្គទេឬ ។

[៣២៨] (ព្រះពោធិសត្វ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងបានសេចក្តីសុខសប្បាយទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មួយទៀត យើងមិនមានរោគាពាធទេ យើងចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរកស្រួលទេ ទាំងមើមឈើនិងផ្លែឈើ ក៏មានច្រើនដែរ ។ មួយវិញទៀត ពួករបោម មូស ពស់ក៏មានតិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករ ដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនយើងទេ ។ យើងនៅក្នុងព្រៃអស់ ៧ ខែហើយ រស់នៅទាំងទុក្ខសោក ទើបតែនឹងបានឃើញព្រាហ្មណ៍ឯងជាដំបូង មានភេទដ៏ប្រសើរ កាន់ឈើច្រត់ មានសម្បុរដូចផ្លែព្នៅទុំ មានរែកសម្រាប់បូជាភ្លើងនិងកុណ្ឌី ។ ហែមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកល្អហើយ មួយទៀត អ្នកមិនមែនមកអាក្រក់ទេ អ្នកចូរចូលមកខាងក្នុង សេចក្តីចម្រើន(ចូរមាន)ដល់អ្នក អ្នកចូរលាងជើងរបស់អ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរបរិភោគផ្លែឈើដ៏ឆ្ងាញ់ពិសាដូចទឹកឃ្មុំ គឺផ្លែទន្លាប់ ផ្លែទ្រយឹង ផ្លែមាក់ប្រាង ផ្លែមាក់ដោក ។ ទឹកដ៏ត្រជាក់នេះឯង ដែលដងមកអំពីជ្រោះភ្នំ ម្នាលមហាព្រាហ្មណ៍ បើអ្នកប្រាថ្នាចង់ផឹក ចូរដងយកអំពីរោងទឹកនោះហើយផឹកចុះ ។ អ្នកមកដល់ព្រៃធំដោយហេតុដូចម្តេច ដោយបច្ច័យដូចម្តេច យើងសួរហើយ អ្នកចូរប្រាប់ហេតុនោះ ។

១៦៣

[៣២៩] យថា វារិវហោ បូរោ សព្វកាលំ ន ខីយតិ
ឯវន្តំ យាចិតាគញ្ឆឹ បុត្តេ មេ ទេហិ យាចិតោ។

[៣៣០] ទទាមិ ន វិកម្បាមិ ឥស្សរោ នយ ព្រាហ្មណ
បាតោ គតា រាជបុត្តី សាយំ ឧញ្ឆាតោ ឯហិតិ[១]
ឯករត្តឹ វសិត្វាន បាតោ គច្ឆសិ ព្រាហ្មណ។
តស្សា ន្ហាតោ ឧបឃ្ឃា តេ អថ នេ មាលវិនេ
ឯករត្តឹ វសិត្វាន បាតោ គច្ឆសិ ព្រាហ្មណ។
នានាបុប្ផេហិ សញ្ឆន្នេ នានាគន្ធេហិ ភូសិតេ
នានាមូលផលាកិណ្ណេ គច្ឆស្វាទាយ ព្រាហ្មណ ។

[៣៣១] ន វាសមភិរោចាមិ គមនំ មយ្ហំបិ រុច្ចតិ
អន្តរាយោបិ មេ អស្ស គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។

---

១ ម. ហោហិតិ ។

[៣២៩] (ជូជក...) ផ្លូវទឹក (មានទន្លេនិងស្ទឹងជាដើម) ដ៏ពេញប្រៀប មិនចេះអស់ទៅសព្វកាល យ៉ាងណាមិញ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំមកដើម្បីសូមទានព្រះអង្គ ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំសូមហើយ សូមប្រទានព្រះរាជបុត្រទាំងពីរ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣៣០] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងឲ្យ យើងមិនរួញរាទេ អ្នកជាម្ចាស់ (នៃពួកបុត្ររបស់យើង) ចូរនាំយកទៅចុះ រាជបុត្រី (ជាមាតានៃបុត្រទាំងពីរនុ៎ះ) បានចេញទៅរកផលានុផលអំពីព្រឹក នាងនឹងត្រឡប់មកអំពីការស្វែងរកក្នុងវេលាល្ងាច ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរឈប់សម្រាកបានមួយយប់សិន លុះព្រឹកឡើងសឹមទៅចុះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកឈប់សម្រាកបានមួយយប់ លុះព្រឹកឡើង (សឹមនាំយក) កុមារទាំងពីរនោះ ដែលមាតានោះដុសក្បាលហើយ ប្រដាប់ដោយផ្កាកម្រង ហើយទៅចុះ ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរនាំយក (កុមារទាំងពីរនោះ) ដែលពាក់ដោយផ្កាផ្សេង ៗ ស្អិតស្អាងដោយគ្រឿងក្រអូបផ្សេង ៗ សម្បូណ៌ដោយមើមឈើនិងផ្លែឈើផ្សេងៗ ហើយទៅចុះ ។

[៣៣១] (ជូជក...) បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ ទូលព្រះបង្គំ មិនគាប់ចិត្តនឹងការនៅទេ គាប់ចិត្តនឹងការទៅ ក្រែងអន្តរាយមានដល់ទូលព្រះបង្គំ ឯទូលព្រះបង្គំ នឹងទៅ ខានពុំបាន ។

ន ហោតា យាចយោគី នំ អន្តរាយស្ស ការិយា
ឥត្ថិកា មន្តំ ជានន្តិ សព្វំ គណ្ហន្តិ វាមតោ ។
សន្ធាយ ជានំ ននតោ មា សមនក្ខិ មាតរំ
អន្តរាយំបិ សា កយិរា គច្ឆញ្ញេវ រថេសភ ។
អាមន្តយស្សុ តេ បុត្តេ មា តេ មាតរមទ្ទសុំ
សន្ធាយ ជានំ ននតោ ឯវំ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ ។
អាមន្តយស្សុ តេ បុត្តេ មា តេ មាតរមទ្ទសុំ
មានិសស្ស ជនំ នត្វា រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
[៣៣២] សចេ ត្វំ និច្ឆសេ ទដ្ឋុំ មម ភរិយំ បតិព្វតំ
អយ្យកស្សបិមេ នេហិ ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឥមេ កុមារេ និស្វាន មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
បតីតោ សុមនោ វិត្តោ ពហុំ ទស្សតិ តេ ធនំ ។

ធម្មតាពួកស្រីនុ៎ះមិនមែនជាអ្នកគួរដល់ស្នូមទេ តែងធ្វើសេចក្តីអន្តរាយ ពួកស្រីរមែងចេះកិច្ចកលមាយា តែងកាន់យកកិច្ចការទាំងពួង ដោយខាងឆ្វេង ។ បពិត្រព្រះអង្គប្រសើរក្នុងរថ កាលបើព្រះអង្គប្រទាន ដោយសទ្ធា សូមកុំឲ្យ(ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ)ចូបនឹងព្រះមាតា (របស់កុមារទាំងនោះឡើយ)ក្រែងព្រះនាងនោះ ធ្វើសេចក្តីអន្តរាយ ទូលព្រះបង្គំនឹងទៅ ខានពុំបាន ។ សូមព្រះអង្គត្រាស់ហៅបុត្រទាំងគូរបស់ព្រះអង្គមក កុំឲ្យបុត្រទាំងនោះបានឃើញព្រះមាតាឡើយ កាលបើព្រះអង្គប្រទាន ដោយសទ្ធា បុណ្យតែងចម្រើនលូតលាស់យ៉ាងនេះ ។ សូមព្រះអង្គត្រាស់ហៅបុត្រទាំងគូរបស់ព្រះអង្គមក កុំឲ្យបុត្រទាំងនោះបានឃើញព្រះមាតាឡើយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គប្រទានព្រះរាជទ្រព្យ ដល់បុគ្គលប្រាកដដូចជាខ្ញុំហើយ ព្រះអង្គនឹងយាងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។

[៣៣២] (ព្រះវេស្សន្តរ...) *បើអ្នកមិនប្រាថ្នាចង់ចួបនឹងភរិយារបស់យើងដែលជាស្ត្រីមានវ័តក្នុងស្វាមីទេ អ្នកចូរឲ្យកុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនានេះ ដល់ព្រះអយ្យកោចុះ ។ ព្រះអយ្យកោនោះ ទ្រង់ទតឃើញកុមារទាំងនេះ ដែលមានសម្តីពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ហើយ ទ្រង់សប្បាយរីករាយត្រេកអរ នឹងប្រទានទ្រព្យច្រើនដល់អ្នក ។*

១៦៤

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

[៣៣៣] អច្ឆេទនស្ស ភាយាមិ រាជបុត្ត សុណោហិ មេ
រាជទណ្ឌាយ មំ ទត្វា វិក្កីណេយ្យ ហនេយ្យ វា
ជិន្នោ ធនញ្ច ទាសេ ច គារយ្ហស្ស ព្រហ្មពន្ធុយា ។
[៣៣៤] ឥមេ កុមារេ ទិស្វាន មញ្ជុកេ បិយភាណិនេ
ធម្មេ ឋិតោ មហារាជា សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ
លទ្ធា បីតិសោមនស្សំ ពហុំ ទស្សតិ តេ ធនំ ។
[៣៣៥] នាហន្តំបិ ករិស្សាមិ យំ មំ ត្វំ អនុសាសសិ
ទារកេវ អហំ នេស្សំ ព្រាហ្មណិយា បរិចារិកេ ។
[៣៣៦] តតោ កុមារា ព្យត្ថិតា សុត្វា លុទ្ទស្ស ភាសិតំ
តេន តេន បធាវឹសុ ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ ។
[៣៣៧] ឯហិ តាត បិយបុត្ត បូរេថ មម បារមី
ហទយំ មេភិសិញ្ចថ ករោថ វចនំ មម ។

[៣៣៣] (ជូជក...) បពិត្រព្រះរាជបុត្រ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ (ពាក្យ) របស់ទូលព្រះបង្គំ ទូលព្រះបង្គំខ្លាចក្រែងព្រះអយ្យកោ ដណ្ដើមយក (ព្រះរាជកុមារ) ព្រះអយ្យកោនឹងប្រទានទូលព្រះបង្គំ (ដល់ពួកអាមាត្យ) ដើម្បីព្រះរាជទណ្ឌ ឬលក់ពិន័យ ពុំនោះសោត នឹងសម្លាប់ពុំខាន ទូលព្រះបង្គំមុខជានឹងដាច់ចាកទ្រព្យផង ចាកពួកទាសៈផង ត្រូវនាងព្រាហ្មណីតិះដៀលផង ។

[៣៣៤] (ព្រះវេស្សន្តរ...) ព្រះមហារាជទ្រង់ឋិតនៅក្នុងធម៌ ញុាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់ទតឃើញកុមារទាំងនេះ ដែលមានសម្ដីពីរោះ និយាយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ទ្រង់បានបីតិនិងសោមនស្ស នឹងព្រះរាជទានព្រះរាជទ្រព្យជាច្រើនដល់អ្នក ។

[៣៣៥] (ជូជក...)ទូលព្រះបង្គំមិនធ្វើតាមព្រះបន្ទូលដែលទ្រង់បង្គាប់នោះទេ ទូលព្រះបង្គំសូមនាំយកទារកទាំងពីរទៅឲ្យបម្រើនាងព្រាហ្មណី ។

[៣៣៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះរាជកុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា លុះឮសម្ដីព្រាហ្មណ៍ឈ្លានពានហើយ ក៏តក់ស្លុតនាំគ្នាស្ទុះរត់ទៅតាមទីនោះ ៗ ។

[៣៣៧] (ព្រះមហាសត្វ...) ហៃបា ជាកូនស្ងួនសម្លាញ់ កូនចូរមកអាយ ចូរបំពេញបារមី របស់បិតា កូនចូរស្រោចស្រពហឫទ័យ របស់បិតា កូនចូរធ្វើតាមពាក្យ របស់បិតា ។

យាននាវា មេ ហោថ អចលា ភវសាគរេ
ជាតិបារំ តរិស្សាមិ សន្តារេស្សំ សទេវកំ ។
ឯហិ អម្ម បិយា ធីតា បិយា មេ ទានបារមី
ហទយំ មេភិសិញ្ចថ ករោថ វចនំ មម ។
យាននាវា មេ ហោថ អចលា ភវសាគរេ
ជាតិបារំ តរិស្សាមិ ឧទ្ធរិស្សំ សទេវកំ ។
[៣៣៨] តតោ កុមារេ អាទាយ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ឧភោ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
តតោ កុមារេ អាទាយ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ឧភោ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ចិត្តោ បុត្តកេ ទានមុត្តមំ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
យំ កុមារេ បទិន្នម្ហិ មេទនី សមកម្បថ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
យំ បញ្ជលិកតោ រាជា កុមារេ សុខវច្ឆិតេ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។

កូនចូរដូចជាយាននាវា របស់បិតា ឲ្យនឹងថ្កល់ក្នុងសាគរគឺភព បិតានឹងឆ្លងចាកត្រើយគឺជាតិ និងចម្លងមនុស្ស ព្រមទាំងទេវតា (ទៅកាន់ត្រើយ គឺព្រះនិព្វាន) ។ ហៃធីតាស្ងួនសម្លាញ់(ឪពុក) នាងចូរមក ព្រោះទានបារមី ជាសម្លាញ់របស់បិតា នាងចូរស្រោចស្រពហឫទ័យ របស់បិតា ចូរធ្វើតាមពាក្យ របស់បិតា ។ នាងចូរដូចជាយាននាវា របស់បិតា ឲ្យនឹងថ្កល់ក្នុងសាគរគឺភព បិតានឹងឆ្លងចាកត្រើយគឺជាតិ និងចម្លងពួកមនុស្សព្រមទាំងទេវតា ។

[៣៣៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះបរមពោធិសត្វញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់នាំយកកុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា ហើយទ្រង់ប្រទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ ក្នុងលំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់មានព្រះហឫទ័យរីករាយនាំយកកុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហា-ជិនា ជាបុត្រឲ្យជាទានដ៏ឧត្តមដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ ហេតុដែលគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែង ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ សេចក្ដីព្រឺព្រួចរោម ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ កាលដែលព្រះរាជាបានប្រទានកុមារទាំងពីរហើយ ផែនដីក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ។ ហេតុដែលគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែងក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ សេចក្ដីព្រឺព្រួចរោម ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ ព្រោះព្រះរាជា ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់ផ្គងអញ្ជលីបានប្រទានកុមារទាំងពីរ ដ៏ចម្រើនដោយសេចក្ដីសុខ ឲ្យជាទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។

[៣៣៩] តតោ សោ ព្រាហ្មណោ លុទ្ទោ លតំ ទន្តេហិ ឆិន្ទិយ
លតាយ ហត្ថេ ពន្ធិត្វា លតាយ អនុមជ្ជថ ។
តតោ សោ រជ្ជុមាទាយ ទណ្ឌញ្ចាទាយ ព្រាហ្មណោ
អាកោដយន្តោ តេ នេតិ សិវិរាជស្ស បេក្ខតោ ។
[៣៤០] តតោ កុមារា បក្កាមុំ ព្រាហ្មណស្ស បមុញ្ចិយ
អស្សុបុណ្ណេហិ នេត្តេហិ បិតរំ សោ ឧទិក្ខតិ ។
វេជមស្សត្ថបត្តំវ បិតុ បាទានិ វន្ទតិ
បិតុ បាទានិ វន្ទិត្វា ឥទំ វចនមព្រវិ ។
អម្មា ច តាត និក្ខន្តា ត្វញ្ច នោ តាត ទស្សសិ
យាវ អម្មំបិ បស្សេមុ អថ នោ តាត ទស្សសិ ។
អម្មា ច តាត និក្ខន្តា ត្វញ្ច នោ តាត ទស្សសិ
មា នោ ត្វំ តាត អទទា យាវ អម្មាបិ ឯតិ នោ ។
តទាយំ ព្រាហ្មណោ កាមំ វិក្កិណាតុ ហនាតុ វា
ពលង្កបាទោ អន្ធនខោ អថោ ឱពទ្ធបិណ្ឌិកោ

[៣៣៩] លំដាប់នោះ ព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកល្មោភនោះ បានខាំកាត់វល្លិ ដោយធ្មេញទាំងឡាយ ហើយចងដៃទាំងឡាយដោយវល្លិ ហើយយកវល្លិវាយបណ្តើរ ។ លំដាប់តពីនោះមក ព្រាហ្មណ៍នោះ កាន់ខ្សែផង កាន់ឈើច្រត់ផង វាយកុមារទាំងពីរនោះ នាំបណ្តើរទៅ (ក្នុងទី) ចំពោះព្រះភ័ក្ត្រនៃព្រះបាទសិវិ (វេស្សន្តរ) ។

[៣៤០] ក្នុងកាលដែលព្រាហ្មណ៍នាំទៅនោះ កុមារទាំងពីរបានរបូតរួច (អំពីចំណង) នៃព្រាហ្មណ៍ ហើយរត់ចៀសចេញទៅ កុមារនោះ មាននេត្រាទាំងពីរដ៏ពោរពេញដោយទឹកភ្នែក ងើបមើលព្រះបិតា ។ កុមារក៏ញាប់ញ័រចំប្រប់ដូចជាស្លឹកពោធិ៍ ថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះបិតា លុះថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូ របស់ព្រះបិតាហើយ បានពោលពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះបិតា ព្រះមាតាចេញទៅព្រៃហើយ បពិត្រព្រះបិតា ឯព្រះអង្គប្រទានយើងខ្ញុំ បពិត្រព្រះបិតា ចាំយើងខ្ញុំចួបនឹងព្រះមាតាសិន សឹមព្រះអង្គប្រទានយើងខ្ញុំ ។ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះមាតាចេញទៅព្រៃហើយ បពិត្រព្រះបិតា ឯព្រះអង្គប្រទានយើងខ្ញុំ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះអង្គកុំអាលប្រទានយើងខ្ញុំឡើយ រង់ចាំព្រះមាតារបស់យើងខ្ញុំត្រឡប់មកសិន ។ ក្នុងពេលនោះព្រាហ្មណ៍នេះ ចង់លក់ឬចង់សម្លាប់ក៏តាមប្រាថ្នាចុះ (ដូជកព្រាហ្មណ៍នេះ) មានជើងត្រប៉ាត ក្រចកស្អុយ មួយទៀត មានដុំសាច់យុរយារ

ទីឃោត្តរោដ្ឋោ ចបលោ　　កឡារោ ភគ្គនាសកោ ។
កុម្ភោទរោ ភគ្គបិដ្ឋី　　អថោ វិសមចក្ខុកោ
លោហមស្សុ ហរិតកេសោ　　វលីនំ តិលកាហតោ ។
បិង្គលោ ច វិនតោ ច　　វិកដោ ច ព្រហា ខរោ
អជិនានិបិ សន្នទ្ធោ　　អមនុស្សោ ភយានកោ ។
មនុស្សោ ឧទាហុ យក្ខោ　　មំសលោហិតភោជនោ
គាមា អរញ្ញមាគម្ម　　ធនំ តំ តាត យាចតិ ។
នីយមានា បិសាចេន　　កិន្នុ តាត ឧទិក្ខសិ
អស្មា នូន តេ ហទយំ　　អយសា ទឡ្ហពន្ធនំ ។
យោ នោ ពន្ធេ ន ជានាសិ　　ព្រាហ្មណេន ធនេសិនា
អច្ចាយិកេន លុទ្ទេន　　យោ នោ គាវោវ សុម្ភតិ ។
ឥធេវ អច្ឆតំ កណ្ហា　　ន សា ជានាសិ កិស្មិញ្ចិ
មិគីវ ខីរសម្មត្តា　　យូថា ហីនា វ កន្ទតិ ។

បបូរមាត់ខាងលើវែង មានទឹកមាត់ហៀរចេញ ធ្មេញស្មេញ (ដូចខ្នាយជ្រូក) ប្រមុះបាក់ ។ មានពោះធំកំប៉ោង ខ្នងកោង ភ្នែកស្រលៀង ពុកមាត់ពុកចង្កាក្រហម សក់លឿង ស្បែកជ្រួញជ្រីវ ទុះដោយអាចម៍រុយ ។ មានភ្នែកលៀនក្រឡោត (ដូចភ្នែកឆ្មា) ចង្កេះ ខ្នង ក វៀចសន្ធាក់ឆ្អឹងលាន់ឮប្រសៗ ជំដំបង ឈ្ងានពាន ទុកជាស្បៀកដណ្ដប់ស្បែកខ្លា ក៏ដូចជាអមនុស្ស គួរស្មើម ។ បពិត្រព្រះបិតា (ព្រាហ្មណ៍នេះ)ជាមនុស្ស ឬជាយក្ស ជាអ្នកស៊ីសាច់និងឈាម ចេញអំពីស្រុកមកកាន់ព្រៃ សូមទ្រព្យគឺកូន នឹងព្រះបិតាទេដឹង ។ បពិត្រព្រះបិតាយើងខ្ញុំត្រូវបិសាចកំពុងនាំទៅ ព្រះបិតាទ្រង់ទតឃើញឬទេ ព្រះហឫទ័យរបស់ព្រះបិតា (ធ្ងន់ដូចថ្ម) ឬដូចជាចំណងដែកដ៏មាំ ព្រះអង្គមិនជ្រាបយើងខ្ញុំ ដែលព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកស្វែងរកទ្រព្យល្មោភហួសប្រមាណចាប់ចងហើយវាយយើងខ្ញុំ ដូចជាគេវាយគោ ។ នាងកណ្ហាជិនាចូរនៅក្នុងទីនេះចុះ ដ្បិតនាងមិនទាន់ដឹងក្ដីនៅឡើយ រមែងកន្ទក់កន្ទេញ ដូចជាកូនម្រឹគនៅបៅដោះហើយព្រាត់ប្រាសចាកហ្វូង ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

[៣៤១] ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ លព្ភា ហិ បមុជា ឥទំ
យញ្ច អម្មំ ន បស្សិស្សំ តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ ។
ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ លព្ភា ហិ បមុជា ឥទំ
យញ្ច តាតំ ន បស្សិស្សំ តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ ។
សា នូន កបណា អម្មា ចិរំ រត្តាយ រុច្ចតិ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តី កុមារី ចារុទស្សនី ។
សោ នូន កបណោ តាតោ ចិរំ រត្តាយ រុច្ចតិ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តោ កុមារី ចារុទស្សនី ។
សា នូន កបណា អម្មា ចិរំ រុច្ចតិ អស្សមេ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តី កុមារី ចារុទស្សនី ។
សោ នូន កបណោ តាតោ ចិរំ រុច្ចតិ អស្សមេ
កណ្ហាជិនំ អបស្សន្តោ កុមារី ចារុទស្សនី ។

[៣៤១] ទុក្ខដូច្នោះនេះមិនមែនជាទុក្ខដល់អញទេ ព្រោះទុក្ខនេះ បុរស (ដែលរង្គាត់ទៅក្នុងកព) ត្រូវបាន អញមិនឃើញព្រះមាតាណា ការមិនឃើញព្រះមាតានោះ ជាសេចក្តីទុក្ខក្រៃលែង របស់អញ ជាងសេចក្តីទុក្ខដែលព្រាហ្មណ៍វាយដំនេះទៅទៀត ។ ទុក្ខដូច្នោះនេះ មិនមែនជាទុក្ខដល់អញទេ ព្រោះទុក្ខនេះ បុរសត្រូវបាន អញមិនឃើញព្រះបិតាណា ការមិនឃើញព្រះបិតានោះ ជាសេចក្តីទុក្ខក្រៃលែង របស់អញ ជាងសេចក្តីទុក្ខដែលព្រាហ្មណ៍វាយដំនេះទៅទៀត ។ ព្រះមាតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហាជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ ។ ព្រះបិតានោះជាមនុស្សកំព្រាដោយពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហាជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ ។ ព្រះមាតានោះជាមនុស្សកំព្រាពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហា-ជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែង ក្នុងអាស្រម អស់កាលយូរ ។ ព្រះបិតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាពិត កាលបើមិនឃើញកុមារី ឈ្មោះកណ្ហាជិនា ល្អគួរមើល មុខជានឹងទ្រង់ព្រះកន្សែង ក្នុងអាស្រម អស់កាលយូរ ។

សា នូន កបណា អម្មា ចិរំ រត្តាយ រុច្ចតិ
អឌ្ឍរត្តេវ រត្តេ វា នទីវ អវសុស្សតិ ។
សោ នូន កបណោ តាតោ ចិរំ រត្តាយ រុច្ចតិ
អឌ្ឍរត្តេវ រត្តេ វា នទីវ អវសុស្សតិ ។
ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា វេទិសា សិន្ទុវារិតា
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
អស្សត្ថា បនសា ចេមេ និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
វិវិធានិ ផលជាតានិ តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អារាមា អយំ សីតូទកា នទី
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ធារេម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ ផលជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ភុញ្ជាម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។
ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា ពលិពទ្ទា ច នោ ឥមេ
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ អជ្ជ ជហាមសេ ។

ព្រះមាតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាពិត (រឭកពួកយើង) ក្នុងពាក់កណ្តាលអធ្រាត្រ ឬក្នុងរាត្រីទាំងមូល នឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ នឹងរីងស្ងួត ដូចស្ទឹង ។ ព្រះបិតានោះ ជាមនុស្សកំព្រាដោយពិត (រឭកពួកយើង) ក្នុងកណ្តាលអធ្រាត្រ ឬក្នុងរាត្រីទាំង-មូល នឹងទ្រង់ព្រះកន្សែងអស់កាលយូរ នឹងរីងស្ងួត ដូចជាស្ទឹង ។ រុក្ខជាតិផ្សេងៗទាំងនេះ គឺដើមព្រីង ឈើទាលខ្យាច់ មានមែកត្រសុំត្រសាយ ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ពួករុក្ខជាតិទាំងនោះចោលហើយ ។ ពួកផលជាតិផ្សេងៗទាំងនេះ គឺពោធិ៍ ខ្នុរ ជ្រៃ ក្រសាំងថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ផលជាតិទាំងនោះចោលហើយ ។ នេះសួនច្បារ នេះស្ទឹងមានទឹកត្រជាក់ ពីដើមយើងលេងក្នុងទីណាថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ទីទាំងនោះ ។ ពីដើមពួកយើងទ្រទ្រង់ផ្កាណាច្រើនយ៉ាង លើភ្នំនេះ ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ផ្កាទាំងនោះ ។ ពីដើមពួកយើងបរិភោគផ្លែឈើណាច្រើនយ៉ាង លើភ្នំនេះ ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់ផ្លែឈើទាំងនោះ ។ នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើង នេះរូបគោរបស់យើង ពីដើមយើងលេងដោយរូបណា ថ្ងៃនេះ យើងនឹងបោះបង់រូបទាំងនោះ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ទារកបព្វំ

[៣៨២] នីយមានា កុមារា តេ   បិតរំ ឯតទព្រវុំ

អម្មំ អារោគ្យំ វជ្ជាសិ   ត្វញ្ច តាត សុខី ភវ ។

ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា   បលិពទ្ធា ច នោ ឥមេ

តានិ អម្មាយ ទជ្ជាសិ   សោកន្តេហិ វិនេស្សតិ ។

ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា   ពលិពទ្ធា ច នោ ឥមេ

តានិ អម្មា ឧដិក្ខន្តី   សោកំ បដិវិនេស្សតិ ។

[៣៨៣] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា   ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ

បណ្ណសាលំ បវិសិត្វា   កលូនំ បរិទេវយិ ។

កន្ទជ្ជច្ឆាតា តសិតា   ឧបរុច្ឆន្តិ ទារកា

សាយំ សំវេសនាកាលេ   កោ នេ ទស្សតិ ភោជនំ ។

កន្ទជ្ជច្ឆាតា តសិតា   ឧបរុច្ឆន្តិ ទារកា

សាយំ សំវេសនាកាលេ   អម្ម ឆាតម្ហ នេថ នោ ។

[៣៤២] កុមារទាំងនោះ កាលជូជកព្រាហ្មណ៍កំពុងនាំទៅ បានពោល នឹងព្រះបិតាដូច្នេះថា បពិត្រព្រះបិតា សូមព្រះអង្គប្រាប់នូវភាព (របស់យើងខ្ញុំ) ជាបុគ្គលមិនមានរោគដល់ព្រះមាតាផង ទាំងព្រះអង្គសោត ក៏សូមឲ្យបានសេចក្ដីសុខ ។ នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើងខ្ញុំ នេះរូបគោរបស់យើងខ្ញុំ សូមព្រះអង្គប្រទានរូបទាំងនោះដល់ព្រះមាតាៗ នឹងបន្ទោបង់សំណោក ព្រោះរូបទាំងនោះ ។ នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើងខ្ញុំ នេះរូបគោរបស់យើងខ្ញុំ ព្រះមាតាកាលបើក្រឡេកឃើញរូបទាំងនោះហើយ នឹងបន្ទោបង់សំណោកចេញបាន ។

[៣៤៣] លំដាប់នោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរជាក្សត្រិយ៍ ទ្រង់ដាក់ទានរួចហើយ ក៏យាងចូលទៅកាន់បណ្ណសាលា ហើយខ្សឹកខ្សួល គួរឲ្យអាណោចអាធ័ម ។ (ព្រះមហាសត្វទ្រង់ព្រះពិលាបថា) ក្នុងថ្ងៃនេះ ទារកទាំងពីរ មានសេចក្ដីស្រេកឃ្លាន ហើយយំទារនរណាអ្នកណា ហ្ន៎ នឹងឲ្យភោជន ដល់ទារកទាំងពីរនោះ ក្នុងកាលជាទីអង្គាស (អាហារ) ក្នុងវេលាល្ងាច ។ ក្នុងថ្ងៃនេះ ទារកទាំងពីរមានសេចក្ដីស្រេកឃ្លាន ហើយយំទារនរណា បពិត្រព្រះមាតា យើងខ្ញុំមានសេចក្ដីស្រេកឃ្លានហើយ សូមព្រះមាតាប្រទានភោជនដល់យើងខ្ញុំ ក្នុងកាលជាទីអង្គាស (អាហារ) ក្នុងវេលាល្ងាច ។

កាចន្នុ បចំ កច្ឆន្តិ បត្តិកា អនុចាហនា
សព្ពា សុណោហិ ចានេហិ កោ នេ ហាត្វេ តហេស្សតិ ។
កាចន្នុ សោ អលជ្ជេយ្យ សម្មុខា បហរំ មម
អទូសកានំ បុត្តានំ អលជ្ជី វត ព្រាហ្មណោ ។
យោបិមេ ធាសីធាសស្ស រញ្ញោ វាបន បេសិយោ
តស្សាបិ សុវិហីនស្ស កោ លជ្ជី បហរិស្សតិ ។
វារិជស្សេវ មេ សតោ ពន្ធស្ស កុមិនោ មុខេ
អក្កោសតិ បហរតិ បិយេ បុត្តេ អបស្សតោ ។
[៣៤៤] អាទូ(១) ចាបំ តហេត្វាន ខគ្គំ ពន្ធិយ វាមតោ
អានិស្សាមិ សកេ បុត្តេ បុត្តានំ ហិ វធោ ទុក្ខោ ។
អដ្ឋានមេតំ ទុក្ខរូបំ យំ កុមារា វិហញ្ញរេ
សតញ្ច ធម្មមញ្ញាយ កោ នត្វា អនុតប្បតិ ។
[៣៤៥] សច្ចំ កិរេវមាហំសុ នរា ឯកច្ចិយា ឥធ
យស្ស នត្ថិ សកា មាតា យថា(២) នត្ថិ តថេវ សោ ។

១ ម. ធនុំ ។ ២ ម. បិតា អត្ថិ ។

ទារកទាំងពីរដើរទៅដោយជើងទទេ មិនមានស្បែកជើង នៀយ ហត់ មានជើងទាំងពីរដ៏ពុរពង ទៅកាន់ផ្លូវ ដូចម្តេចបាន អ្នកណានឹងដឹកដៃទារកទាំងនោះទៅ ។ កោតតែព្រាហ្មណ៍នោះហ៊ានវាយកូនទាំងពីររបស់អញ ជាអ្នកមិនមានកំហុស ក្នុងទីចំពោះមុខ មិនអៀនខ្មាស ព្រាហ្មណ៍នេះហៅពេញជាមនុស្សឥតអៀនខ្មាស ។ អ្នកណាមានសេចក្តីអៀនខ្មាស នឹងវាយពួកជន សូម្បីជាខ្ញុំស្រីខ្ញុំប្រុស ឬថាអ្នកបម្រើដទៃរបស់អញ ដែលលះឲ្យហើយនោះ ។ ព្រាហ្មណ៍ហ៊ានដេរ ហ៊ានវាយដំកូនសម្លាញ់របស់អញ ដែលកំពុងមើលឃើញ ដូចជាត្រីដែលជាប់នៅក្នុងមាត់លប ។

[៣៨៤] អញនឹងកាន់យកធ្នូ ស្ពាយព្រះខ័នលើស្មាខាងឆ្វេង ហើយនាំយកកូនទាំងពីររបស់ខ្លួនមកវិញឬ ព្រោះថាការដែលគេវាយដំកូនទាំងពីរ នាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ ។ កុមារទាំងពីរ គប្បីលំបាកដោយហេតុណា ហេតុនុ៎ះ មិនមែនជាទីតាំងមានសភាពជាទុក្ខទេ នរណាយល់ធម៌របស់ពួកសប្បុរស ហើយឲ្យទាន រមែងក្តៅក្រហាយរឿយ ៗ ។

[៣៨៥] (ជាលិកុមារ...) បានពោលថា ជនពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ បានពោលពាក្យពិត យ៉ាងនេះថា បុគ្គលណា មិនមានមាតាបង្កើត បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា មិនមានបិតា ដូចគ្នាដែរ ។

១៧៣

ឯហិ កណ្ហេ មរិស្សាម នត្ថត្ថោ ជីវិតេន នោ
ទិន្នម្ហាបិ ជនិន្ទេន ព្រាហ្មណស្ស ធនេសិនោ
អច្ចាយិកស្ស លុទ្ទស្ស យោ នោ គាវោវ សុម្ភតិ
ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា វេទិសា សិន្ទុវារិតា
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
អស្សត្ថា បនសា ចេមេ និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
វិវិធានិ ផលជាតានិ តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អារាមា អយំ សីតូទកា នទី
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ធារេម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
វិវិធានិ ផលជាតានិ អស្មឹ ឧបរិ បព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ភុញ្ជាម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
ឥមេ នោ ហត្ថិកា អស្សា ពលិពទ្ទា ច នោ ឥមេ
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡាម តានិ កណ្ហេ ជហាមសេ ។
[៣៤៦] នីយមានា កុមារា តេ ព្រាហ្មណស្ស បមុញ្ចិយ
តេន តេន បធាវិសុ ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ ។

នែនាងកណ្ហាប្អូន នាងចូរមក យើងមុខជានឹងស្លាប់ យើងមិនមានសេចក្តីត្រូវការដោយជីវិតទេ ដោយយើងត្រូវព្រះជនិន្ទប្រទានដល់ព្រាហ្មណ៍អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ជាមនុស្សកំណាចលើសលន់ វាយដំយើងដូចជាគេវាយហ្វូងគោ ។ នែនាងកណ្ហា ពួករុក្ខជាតិផ្សេងៗនេះ គឺដើមព្រីង ឈើទាលខ្សាច់ មានមែកត្រសុំត្រសាយ យើងនឹងបោះបង់រុក្ខជាតិទាំងនោះ នែនាងកណ្ហា ពួកផលជាតិផ្សេងៗនេះ គឺពោធិ៍ ខ្នុរ ជ្រៃ ក្រសាំង យើងនឹងបោះបង់ផលជាតិទាំងនោះ ។ ហៃនាងកណ្ហា នេះសួនច្បារ នេះស្ទឹងមានទឹកត្រជាក់ ពីដើមយើងលេងក្នុងទីណា យើងនឹងបោះបង់ទីទាំងនោះ ហៃនាងកណ្ហា ពីដើមយើងទ្រទ្រង់ផ្កាទាំងឡាយណាផ្សេងៗ លើភ្នំនេះ យើងនឹងបោះបង់ផ្កាទាំងនោះ ។ ហៃនាងកណ្ហា ពីដើមយើងបរិភោគផ្លែឈើផ្សេងៗទាំងឡាយណា យើងនឹងបោះបង់ផ្លែឈើទាំង-នោះ ។ ហៃនាងកណ្ហា នេះរូបដំរី រូបសេះរបស់យើង នេះរូបគោរបស់យើង ជារូបដែលយើងធ្លាប់លេង យើងនឹងបោះបង់រូបនោះ ។

[៣៤៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) កុមារទាំងពីរនោះ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា កាលដែលព្រាហ្មណ៍កំពុងនាំទៅ ក៏របូតចេញ (អំពីចំណង) ហើយនាំគ្នាស្ទុះចូលទៅក្នុងទីនោះ ក្នុងខណៈនោះ ។

[៣៤៧] តតោ សោ វជ្ជមានាយ ឧណ្ហាញ្ញាធាយ ព្រាហ្មណោ
អាកោជយន្តោ តេ នេតិ សិវិរាជស្ស បេក្ខតោ ។
[៣៤៨] តំ តំ កណ្ហាជិនាវោច អយំ មំ តាត ព្រាហ្មណោ
លដ្ឋិយា បដិកោដេតិ ឃរេ ជាតំវ ទាសិយំ ។
ន ចាយំ ព្រាហ្មណោ តាត ធម្មិកា ហោន្តិ ព្រាហ្មណា
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន ខាទិតុំ តាត នេតិ នោ
នីយមានា បិសាចេន កិន្នុ តាត ឧទិក្ខសិ ។
[៣៤៩] ឥមេ នោ បាទកា ទុក្ខា ទីឃោ ចទ្ធា សុទុគ្គមោ
នីចេ វោលម្ពតេ សុរិយេ ព្រាហ្មណោវ តរេតិ នោ ។
ឱកន្ទាមសេ ភូតានិ បព្វតានិ វនានិ ច
សរស្ស សិរសា វន្ទាម សុបតិត្ថេ ច អាបកេ ។
តិណា លតានិ ឱសធ្យោ បព្វតានិ វនានិ ច

[៣៤៧] លំដាប់នោះ ជូជកព្រាហ្មណ៍នោះ កាន់យកខ្សែ និងឈើច្រត់ វាយដំកុមារទាំងពីរនោះ ហើយនាំទៅក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រ នៃព្រះបាទសិវិ (វេស្សន្តរ) ។

[៣៤៨] នាងកណ្ហាជិនា បានពោលនឹងព្រះបិតានោះថា បពិត្រព្រះបិតា ព្រាហ្មណ៍នេះ វាយដំខ្ញុំម្ចាស់ដោយឈើច្រត់ ដូចជាទាសីដែលកើតក្នុងផ្ទះ ។ បពិត្រព្រះបិតា នេះមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ទេ ដ្បិតពួកព្រាហ្មណ៍ជាអ្នកប្រកបដោយធម៌ បពិត្រព្រះបិតា យក្សក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍នាំយើងខ្ញុំយកទៅស៊ីទេដឹង បពិត្រព្រះបិតា យើងខ្ញុំត្រូវបិសាចកំពុងនាំទៅ ហេតុអ្វីក៏ព្រះអង្គទ្រង់ទតព្រងើយ ។

[៣៤៩] ជើងទាំងឡាយ របស់យើងខ្ញុំនេះ ក៏សែនលំបាក ផ្លូវសោតក៏ឆ្ងាយដាច់ស្រយាល លំបាកនឹងដើរទៅណាស់ ព្រះសុរិយាក៏កាន់តែទន់ទាប ជិតអស្តង្គតណាស់ហើយ ព្រាហ្មណ៍ក៏នាំយើងខ្ញុំទៅប្រញាប់ប្រញាល់ ។ យើងខ្ញុំ សូមថ្វាយបង្គំ នូវពួកភូតដែលនៅអាស្រ័យលើភ្នំនិងព្រៃ សូមថ្វាយបង្គំដោយសិរសា នូវពួកទេវតាដែលរក្សាស្រះ និងទេវតាដែលនៅអាស្រ័យ ក្នុងស្ទឹងមានកំពង់ដ៏ល្អ ។ (យើងខ្ញុំ សូមថ្វាយបង្គំ) នូវពួកទេវតាដែលនៅអាស្រ័យលើស្មៅ និងវល្លិ និងឈើឱសធ និងភ្នំ និងព្រៃ

១៧៤

អម្មំ អាហេតុំ វជាម
អយំ នោ នេតិ ព្រាហ្មណោ ។
វជន្តុ ភោន្តោ អម្មញ្ច
មទ្ទី អស្មាក មាតរំ
សចេ អនុប្បតិតុកាមា
ខិប្បំ អនុប្បតេយ្យ នោ ។
អយំ ឯកបទី ឯតិ
ឧជុំ គច្ឆតិ អស្សមំ
តមេវានុប្បតេយ្យាសិ
អបិ បស្សេសិ នោ លហុំ ។
អហោ វត រេ ផលិនី
វនមូលផលហារិយា
សុញ្ញំ ទិស្វាន អស្សមំ
តន្តេ ទុក្ខំ ភវិស្សតិ ។
អតិវេលំ នុ អម្មាយ
ឧញ្ឆាលទ្ធំ អនប្បកំ
យា នោ ពទ្ធេ ន ជានាតិ
ព្រាហ្មណេន ធនេសិនា ។
អច្ចាយិកេន លុទ្ទេន
យោ នោ គាវោវ សុម្ភតិ
អបជ្ជ អម្មំ បស្សេមុ
សាយំ ឧញ្ឆាតោ អាគតំ ។
ទជ្ជា អម្មា ព្រាហ្មណស្ស
ផលំ ខុទ្ទេន មិស្សិតំ
តទាយំ អាសិតោ ធាតោ(១)
ន ពាឡ្ហំ តរយេយ្យ នោ ។
សុណា ច វត នោ ចាទា
ពាឡ្ហំ តាវេតិ ព្រាហ្មណោ
ឥតិ តត្ថ វិលបឹសុ
កុមារា មាតុគិទ្ធិនោ ។

ទារកបព្វំ នាម ។

---

១ ឱ. យាតោ ។

សូមទេវតាទាំងឡាយ ទូលព្រះមាតានូវភាពរបស់យើងខ្ញុំជាអ្នកមិនមានរោគ ដ្បិតព្រាហ្មណ៍នេះកំពុងនាំយកយើងខ្ញុំទៅ ។ សូមពួកលោកដ៏ចម្រើន ទូលដល់ព្រះមទ្រីជាព្រះមាតារបស់យើងខ្ញុំថា បើលោកចង់អញ្ជើញមកតាមយើងខ្ញុំ គប្បីអញ្ជើញមកឲ្យឆាប់ ។ ផ្លូវនេះ ដើរចុះតែដើងមួយ ត្រង់ទៅកាន់អាស្រម ព្រះមាតាគប្បីស្តេចអញ្ជើញមកតាមផ្លូវនោះឯង មុខជានឹងឃើញយើងខ្ញុំភ្លាម ។ បពិត្រព្រះមាតា ដ៏មានជដាអើយ ទុក្ខនោះនឹងមានដល់លោកដែលនាំមើមឈើ និងផ្លែឈើអំពីព្រៃមក ព្រោះឃើញអាស្រមស្ងាត់ជ្រងំ ។ ព្រះមាតាបាន (មើមឈើនិងផ្លែឈើអំពីព្រៃនិងចំណី)ច្រើនដោយការស្វែងរកហួសវេលា មិនជ្រាបយើងខ្ញុំដែលព្រាហ្មណ៍អ្នកស្វែងរកទ្រព្យ កំណាចលើសលន់ ចង វាយដំយើងខ្ញុំ ដូចជាគេវាយហ្វូងគោ ថ្ងៃនេះ យើងខ្ញុំសូមចួបនឹងព្រះមាតា ដែលអញ្ជើញមកអំពីការស្វែងរកផ្លែឈើ ក្នុងវេលាល្ងាច ។ ព្រះមាតាគប្បីប្រទានផ្លែឈើលាយដោយទឹកឃ្មុំ ដល់ព្រាហ្មណ៍ ៗ នេះបានបរិភោគផ្លែឈើនោះឆ្អែតហើយ មុខជាមិនបង្ខំនាំយើងខ្ញុំទៅ ។ កុមារទាំងពីរមានសេចក្តីជាប់ចិត្តក្នុងព្រះមាតា ពិលាបក្នុងកាលនោះថា ឱហ្ន៎បាតជើងទាំងឡាយរបស់យើងពុរពងអស់ហើយ ព្រាហ្មណ៍ដឹកនាំយើងទៅប្រញាប់ប្រញាល់ខ្លាំងណាស់ ។

ចប់ ទារកបព្វៈ ។

[៣៨០] តេសំ លាលបិតំ សុត្វា តយោ វាឡា វនេ មិគា
សីហោ ព្យគ្ឃោ ច ទីបិ ច ឥទំ វចនមព្រវុំ ។
មា ហេវ នោ រាជបុត្តី សាយំ ឧញ្ឆាតោ អាគមា
មា ហេវម្ហាក និព្ភោគេ ហេឋយិត្ថ វនេ មិគា ។
សីហោ ច នំ វិហេឋេយ្យ ព្យគ្ឃោ ទីបិ ច លក្ខណំ
នេវ ជាលិកុមារស្ស កុតោ កណ្ហាជិនា សិយា
ឧភយេនេវ ជិយេថ បតិបុត្តេ ច លក្ខណា ។
[៣៨១] ខណិត្តិកំ មេ បតិតំ ទក្ខិណក្ខិ ច ផន្ទតិ
អផលា ផលិនោ រុក្ខា សព្វា មុយ្ហន្តិ មេ ទិសា ។
តស្សា សាយណ្ហកាលម្ហិ អស្សមាគមនំ បតិ
អត្ថង្គតម្ហិ សុរិយេ វាឡា បន្ថេ ឧបដ្ឋហុំ ។
នីចេ ចោលម្ពតេ សុរិយេ ទូរេ ច វត អស្សមោ
យញ្ច នេសំ ឥតោ ហិស្សំ តន្តេ ភុញ្ជេយ្យុ ភោជនំ ។

[៣៩០] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកទេវតាបានឮពិលាបនៃកុមារទាំងពីរនោះហើយ បានពោលពាក្យនេះថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរធ្វើជាម្រឹគសាហាវបីក្នុងព្រៃ គឺសីហៈ ១ ខ្លាធំ ១ ខ្លាដំបង ១ ។ កុំឲ្យព្រះរាជបុត្រីមកអំពីការស្វែងរកផ្លែឈើ ក្នុងវេលារសៀលឡើយ កុំឲ្យពួកម្រឹគក្នុងព្រៃ ជាដែនរបស់យើង បៀតបៀនឡើយ ។ ប្រសិនបើសីហៈក្តី ខ្លាធំក្តី ខ្លាដំបងក្តី បៀតបៀននាងមទ្រី ដែលប្រកបដោយលក្ខណានោះហើយ ជាលិកុមារនិងនាងកណ្ហាជិនា នឹងរស់នៅដូចម្តេចបាន នាងមទ្រី ដែលប្រកបដោយលក្ខណា នឹងព្រាត់ប្រាសចាកចំណែកទាំងពីរ គឺកស្តានិងបុត្រទាំងពីរ ។

[៣៩១] (ព្រះនាងមទ្រី...) ជ្រនីក ធ្លាក់ចុះ (អំពីដៃ) របស់អញ ភ្នែកស្តាំក៏កម្រើក ទាំងដើមឈើមានផ្លែ ក៏ប្រែជាមិនមានផ្លែ អញវង្វេងទិសទាំងអស់ ។ កាលដែលអញនោះ មកកាន់អាស្រម ក្នុងវេលាល្ងាច ក្នុងពេលដែលព្រះអាទិត្យអស្តង្គតហើយ ក៏មានពួកម្រឹគសាហាវ មកឈររាំងក្នុងផ្លូវ កាលបើព្រះអាទិត្យទៀបអស្តង្គតហើយ អាស្រមក៏នៅឆ្ងាយណាស់ អញនឹងនាំយកមើមឈើនិងផ្លែឈើណា អំពីទីនេះ ដើម្បីជនទាំងនោះ ជនទាំងនោះ គប្បីនាំគ្នាបរិភោគមើមឈើនិងផ្លែឈើនោះ ជាភោជន ។

១៧៧

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មទ្ទីបព្វំ

សោ នូន ខត្តិយោ ឯកោ បណ្ណសាលាយ អច្ឆតិ
តោសេន្តោ ទារកេ ឆាតេ មមំ ទិស្វា អនាយតឹ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
សាយំ សំវេសនា កាលេ ខីរបីតាវ អច្ឆរេ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
សាយំ សំវេសនា កាលេ វារិបីតាវ អច្ឆរេ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ វច្ឆា ពាលាវ មាតរំ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ ហំសាវុបរិបល្លលេ ។
តេ នូន បុត្តកា មយ្ហំ កបណាយ វរាកិយា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ អស្សមស្សាវិទូរតោ ។
ឯកាយនោ ឯកបថោ សរា សោព្ភា ច បស្សតោ
អញ្ញំ មគ្គំ ន បស្សាមិ យេន គច្ឆេយ្យ អស្សមំ ។
មិគា នមត្ថុ រាជានោ កាននស្មឹ មហាពលា
ធម្មេន ភាតរោ ហោថ មគ្គំ មេ ទេថ យាចិតា ។

ក្សត្រិយ៍នោះគង់នៅតែមួយអង្គឯងក្នុងបណ្ណសាលាពិត ម្ទ៉េះសម ឃើញអាត្មាអញដែលមិនទាន់មកដល់ ក៏ខំល្បួងលោមទារកទាំងពីរ ដែលមានសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នៅអង្គុយ (ចាំមើលផ្លូវ) ដូចកូនម្រឹគនៅបៅទឹកដោះ ក្នុងវេលាល្ងាច ឬក្នុងវេលាដែលបរិភោគ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នៅអង្គុយ (ចាំមើលផ្លូវ) ដូចកូនម្រឹគប្រាថ្នារកទឹកផឹក ក្នុងវេលាល្ងាច ឬក្នុងវេលាដែលបរិភោគ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នាំគ្នាឈរចាំទទួលអញ ដូចជាពួកកូនគោតូចឈរចាំទទួលមេ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រា កម្សត់ ដោយពិត នាំគ្នាឈរចាំទទួលអញដូចជាពួកហង្សឈរនៅលើភក់ ។ កូនតូចទាំងនោះរបស់អញ ជាស្ត្រីកំព្រាកម្សត់ ដោយពិត នាំគ្នាឈរចាំទទួលអញ ក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីអាស្រម ។ ផ្លូវតែមួយ ចុះបានតែជើងនៃបុគ្គលម្នាក់ ក្បែរខាងផ្លូវមានស្រះ មានជ្រោះ អញមិនឃើញផ្លូវដទៃ សម្រាប់ទៅកាន់អាស្រមបានទេ ។ បពិត្រម្រឹគទាំងឡាយ ខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំលោកទាំងឡាយ ជាស្តេចមានកម្លាំងច្រើន ក្នុងព្រៃធំ សូមលោកជាបងប្អូននឹងគ្នាដោយធម៌លោកទាំងឡាយ កាលបើខ្ញុំអង្វរហើយ ក៏សូមឲ្យផ្លូវដល់ខ្ញុំ ។

អវរុទ្ធស្សាហំ ភរិយា រាជបុត្តស្ស សិរីមតោ
តញ្ចាហំ ជាតិមញ្ញាមិ រាមំ សីតាវនុព្វតា ។
តុម្ហេ ច បុត្តេ បស្សេថ សាយំ សំវេសនំ បតិ
អហញ្ច បុត្តេ បស្សេយ្យំ ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ពហុញ្ចិទំ មូលផលំ ភក្ខោ ចាយំ អនប្បកោ
តតោ ឧបឌ្ឍំ ទស្សាមិ មគ្គំ មេ ទេថ យាចិតា ។
រាជបុត្តី ច វោ មាតា រាជបុត្តោ ច វោ បិតា
ធម្មេន ភាតរោ ហោថ មគ្គំ មេ ទេថ យាចិតា ។
[៣៨២] តស្សា លាលប្បមានាយ ពហុំ ការុញ្ញសញ្ហិតំ
សុត្វា នេលបតឹ វាចំ វជ្ឈា បដ្ឋា អបក្កមុំ ។
[៣៨៣] ឥមម្ហិ នំ បទេសម្ហិ បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ វច្ឆា ពាលាវ មាតរំ ។
ឥមម្ហិ នំ បទេសម្ហិ បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ ហំសាវុបរិបល្លលេ ។

ខ្ញុំជាភរិយារបស់ព្រះរាជបុត្រដ៏មានសិរី ដែលគេនិរទេស ខ្ញុំមិនហ៊ានមើលងាយព្រះរាជស្វាមីនោះ ដូចនាងសិតា ជាស្ត្រីមានវ័តមិនហ៊ានមើលងាយព្រះរាម ។ លោកទាំងឡាយ ចូរឃើញបុត្រទាំងឡាយចុះ ចំណែកខ្ញុំសូមឃើញស្វាមីនិងបុត្តទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនា ក្នុងពេលល្ងាច គឺកាលជាទីទទួលចំណី ។ មើមឈើនិងផ្លែឈើនេះសោតក៏ច្រើន ចំណីនេះមិនមែនតិចទេ ខ្ញុំនឹងបែងចំណីនោះពាក់កណ្តាលជូន លោកទាំងឡាយ កាលបើខ្ញុំអង្វរហើយ សូមឲ្យផ្លូវខ្ញុំ ។ ព្រះមាតារបស់យើង ជាព្រះរាជបុត្រីព្រះបិតារបស់យើង ជាព្រះរាជបុត្រា លោកទាំងឡាយចូរជាបងប្អូនដោយធម៌ លោកទាំងឡាយ កាលបើខ្ញុំអង្វរហើយ សូមឲ្យផ្លូវខ្ញុំ ។

[៣៥២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ពួកម្រឹគសាហាវ បានស្តាប់វាចាពីរោះពិសាជាវាចាប្រកបដោយសេចក្តីករុណាច្រើន របស់នាងមទ្រីនោះ ដែលកំពុងលួងលោមហើយ ក៏នាំគ្នាថយចេញអំពីផ្លូវបាត់ទៅ ។

[៣៥៣] (ព្រះនាងមទ្រី...) កូនតូចទាំងពីរ ប្រឡាក់ដោយអាចម៍ដីរមែងឈរចាំទទួលអញក្នុងប្រទេសនេះ ដូចជាពួកកូនគោ ឈរចាំទទួលមេ ។ កូនតូចទាំងពីរប្រឡាក់ដោយអាចម៍ដី រមែងឈរចាំទទួលអញក្នុងប្រទេសនេះ ដូចជាពួកហង្សឈរនៅលើភក់ ។

១៧៩

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មទ្ទីបព្វំ

ឥមម្ហិ នំ បទេសម្ហិ　　បុត្តកា បំសុកណ្ឋិតា
បច្ចុគ្គតា មំ តិដ្ឋន្តិ　　អស្សមស្សាវិទូរតោ ។
តេ[១] មិគា វិយ ឧក្កណ្ណា　　សមន្តមភិធាវិនោ
អានន្ទិនោ បមុទិតា　　វគ្គមានាវ កម្បរេ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ　　ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឆកលីវ[២] មិគី ឆាបំ　　បក្ខី មុត្តាវ បញ្ជរា
ឱហាយ បុត្តេ និក្ខម្ម　　សីហីវាមិសគិទ្ធិនី
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ　　ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឥទំ នេសំ បទក្កន្តំ　　នាគានមិវ បព្វតេ
ចិតកា បរិកិណ្ណាយោ　　អស្សមស្សាវិទូរតោ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ　　ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
វាលុកាយបិ ឱកិណ្ណា　　បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
សមន្តមភិធាវន្តិ　　ន តេ បស្សាមិ ទារកេ ។
យេ មំ បុរេ បច្ចុដ្ឋេន្តិ　　អរញ្ញា ទូរមាយតឹ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ　　ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។

---

១ ម. ទ្វេ ។ ២ ឱ. ឆកលីវ ។ ម. ឆគលីវ ។

កូនតូចទាំងពីរ ប្រឡាក់ដោយអាចម៍ដី រមែងឈរចាំទទួលអញ ក្នុងប្រទេសនេះ ក្នុងទីជិតអាស្រម ។ កូនតូចទាំងនោះ ធ្លាប់តែស្ទុះមកព័ទ្ធជុំវិញ មានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ នាំគ្នាលោតមកហាក់ដូចជា (ញុំាងហ្ឫទ័យរបស់មាតា) ឲ្យកម្រើក ដូចកូនម្រឹគទាំងឡាយ (ឃើញមេ) ហើយដំឡើងស្លឹកត្រចៀក (អើត-កចូលទៅជិតមេ រីករាយត្រេកអរស្ទុះទៅព័ទ្ធជុំវិញ) ថ្ងៃនេះអញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ អញលះបង់កូនទាំងពីរ ហើយចេញទៅ ដូចមេពពែឬមេម្រឹគ លះបង់កូន ដូចមេបក្សីចេញអំពី (សម្បុក) ឬដូចមេសីហៈប្រាថ្នាសាច់ (លះបង់កូនរបស់ខ្លួនដើរចេញទៅរកចំណី) ថ្ងៃនេះ អញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលី និងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ នេះស្នាមជើងនៃកូនទាំងនោះ ដូច(ស្នាមជើង) នៃហ្វូងដំរីក្បែរភ្នំ ពំនូកខ្សាច់ដែលកូនទាំងពីរនាំគ្នាពូន ក៏ខ្ចាត់ខ្ចាយ ក្នុងទីជិតនៃអាស្រម ថ្ងៃនេះអញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ កូនតូចទាំងពីរ ពោយពាយ ដោយខ្សាច់ ប្រឡាក់ ដោយអាចម៍ដី រមែងស្ទុះមកព័ទ្ធជុំវិញ អញមិនបានឃើញទារកទាំងនោះ ។ កាលពីដើម កូនទាំងពីរណា ទទួលអញដែលមកអំពីព្រៃឆ្ងាយ ថ្ងៃនេះ អញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរនោះ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនា ។

ឆតិលីវ មិគី ឆាចា បច្ចុគ្គច្ឆាន មាតរំ
ទូរេ មំ បដិវិលោកេន្តិ តេ ន បស្សាមិ ទារកេ ។
ឥទញ្ច នេសំ កីឡនំ បតិតំ បណ្ឌុវេលុវំ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ថណា ច មយ្ហ មេ បូរា ឧរោ ច សម្បទាលតិ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
ឧច្ឆង្កេ[១]មេកោ[២] វិចិនតិ ថណា មេការ លម្ពតិ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
យស្សា សាយណ្ហសមយំ បុត្តកា បំសុកុណ្ឋិតា
ឧច្ឆង្កេ មេ វិវត្តន្តិ តេ ន បស្សាមិ ទារកេ ។
អយំ សោ អស្សមោ បុព្វេ សមជ្ជោ បដិភាតិ មំ
ត្យជ្ជ បុត្តេ អបស្សន្ត្យា ភមតេ វិយ អស្សមោ ។
កិមិទំ អប្បសទ្ទោវ អស្សមោ បដិភាតិ មំ
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ទារកា ។
កិមិទំ អប្បសទ្ទោវ អស្សមោ បដិភាតិ មំ
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ទារកា ។

---

១ ឱ. ម. ឧច្ឆង្គេ ។ ២ ម. មេសទ្ទោ នត្ថិ ។

ទារកទាំងពីរ តែងរមិលមើលផ្លូវអញ ក្នុងទីឆ្ងាយ ដូចកូនម្រឹគ ទទួលមេពពែ ឬម្រឹគជាមេ អញមិនបានឃើញទារកទាំងនោះ ។ ផ្លៃញៅ លឿងខ្ចី ដែលជ្រុះមក នេះឯង ជាល្បែងរបស់ទារកទាំងនោះ ថ្ងៃនេះអញ មិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ ស្គរបស់ អញទាំងពីរនេះពេញ(ដោយទឹកដោះ) ទាំងទ្រូងសោតក៏ស្ទើរតែនឹងធ្លាយ អញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។ កូន មួយ ពរកផ្លៃឈើក្នុងថ្នក់របស់អញ កូនមួយ តោងដោះទាំងគូ របស់អញ ថ្ងៃនេះ អញមិនបានឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាង កណ្ហាជិនានោះ ។ វេលាថ្ងៃល្ងាច កូនតូចទាំងពីរ ប្រឡាក់ដោយ អាចម៍ដី ននៀលលើភ្លៅរបស់អញ អញមិនបានឃើញទារកទាំង-នោះ ។ កាលពីដើម អាស្រមនេះ ប្រាកដដល់អញ (ដូចជា) កន្ទែងមហោស្រព ថ្ងៃនេះ អាស្រមហាក់ដូចវិលដល់អញ ដែល មិនបានឃើញកូនទាំងនោះ ។ ហេតុដូចម្តេច បានជាអាស្រមនេះ ហាក់ដូចជាស្ងាត់សូន្យឈឹង ប្រាកដដល់អញ សូម្បីពួកក្អែកព្រៃ ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់អញ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ ហេតុដូចម្តេច បានជាអាស្រមនេះ ហាក់ដូចជាស្ងាត់សូន្យឈឹង ប្រាកដដល់អញ សូម្បីពួកសត្វហើរ ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំង-ពីររបស់អញ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។

[៣៩៤] កិមិទំ តុណ្ហីភូតោសិ អបិ រត្តេវ មេ មនោ
កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ទារកា ។
កិមិទំ តុណ្ហីភូតោសិ អបិ រត្តេវ មេ មនោ
សកុណាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ទារកា ។
កច្ចិ នុ មេ អយ្យបុត្ត មិគា ខាទឹសុ ទារកេ
អរញ្ញេ ឥរិណេ វិវនេ កេន នីតា មេ ទារកា ។
អាទុ តេ បហិតា ទូតា អាទុ សុត្តា បិយំវទា
អាទុ ពហិ នោ និក្ខន្តា ខិឌ្ឌាសុ បសុតា នុ តេ ។
នេវាសំ កេសា ទិស្សន្តិ ហត្ថបាទា ច ជាលិនោ
សកុណានញ្ច ឱបាតោ កេន នីតា មេ ទារកា ។
[៣៩៥] ឥទំ តតោ ទុក្ខតរំ សល្លវិទ្ធោ យថា វណោ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។

[៣៩៤] ហេតុនេះដូចម្តេច បានជាព្រះអង្គគង់ស្ងៀម ចិត្តរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ហាក់ដូច(យល់សប្តិ)ក្នុងរាត្រី សូម្បីពួកក្អែកព្រៃក៏មិនកញ្ច្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ ហេតុដូចម្តេច បានជាព្រះអង្គគង់ស្ងៀម ចិត្តរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ហាក់ដូចជា (យល់សប្តិ) ក្នុងរាត្រី សូម្បីពួកសត្វហើរក៏មិនកញ្ច្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ បពិត្រព្រះអយ្យបុត្រ ពួកម្រឹគស៊ីទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ហើយទេដឹង ឬនរណានាំយកទារក របស់ខ្ញុំម្ចាស់ទៅក្នុងព្រៃ ដ៏ស្ងាត់ឥតជាតិជៅ ។ ព្រះអង្គធ្វើទារកទាំងនោះឲ្យជាទូតហើយប្រើទៅឬ ឬក៏ទារកទាំងនោះ ជាអ្នកពោលពាក្យពីរោះដេកលក់អស់ហើយ ឬទារកទាំងនោះខ្វល់ខ្វាយ ក្នុងល្បែងទាំង-ឡាយ ហើយនាំគ្នាចេញទៅខាងក្រៅ ។ សក់ទាំងឡាយក្តី ដៃជើងទាំងឡាយក្តី ដ៏វិចិត្រដោយបណ្តាញរបស់ទារកទាំងនោះ ក៏មិនឃើញសោះ ក្រែងពួកបក្សីធាបនាំយកទៅទេដឹង ឬនរណានាំយកទារក របស់ខ្ញុំម្ចាស់ទៅ ។

[៣៩៥] ការដែលព្រះអង្គមិនមានព្រះបន្ទូលនេះ ជាទុក្ខក្រៃលែងជាងទុក្ខរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ដែលមិនឃើញកូនទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ដូចជាដំបៅ ដែលមុត ដោយព្រួញ ។

ឥទំបិ ទុតិយំ សល្លំ　　កម្បេតិ ហទយំ មម
យញ្ច បុត្តេ ន បស្សាមិ　　ត្វញ្ច មំ នាភិភាសសិ ។
អជ្ជ ចេ មេ ឥមំ រត្តឹ　　រាជបុត្ត ន សំសសិ
មញ្ញេ ឱក្កន្តសន្តំ មំ　　បាតោ ទក្ខសិ នោ មតំ ។
[៣៨៦] ននុ មទ្ទី វរារោហា　　រាជបុត្តី យសស្សិនី
បាតោ គតាសិ ឧញ្ឆាយ　　កិមិទំ សាយមាគតា ។
[៣៨៧] ននុ ត្វំ សទ្ទមស្សោសិ　　យេ សរំ បាតុមាគតា
សីហស្ស វិនទន្តស្ស　　ព្យគ្ឃស្ស ច និក្កុជិតំ ។
អហុ បុព្វនិមិត្តំ មេ　　វិចរន្តោ ព្រហាវនេ
ខណិត្តោ មេ ហត្ថា បតិតោ　　ឧគ្គីវញ្ចាបិ អំសតោ ។
តទាហំ ព្យត្ថិតា ភីតា　　បុថុំ កត្វាន អញ្ជលឹ
សព្វា ទិសា នមស្សិស្សំ　　អបិ សោត្ថិ ឥតោ សិយា ។

នេះជាព្រួញទីពីរ គឺត្រង់ដែលខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្រទាំងពីរ ១ ដែលព្រះអង្គមិនត្រាស់ប្រាប់ខ្ញុំម្ចាស់ ១ នាំឲ្យកម្រើកហឫទ័យរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ។ បពិត្រព្រះរាជបុត្រ បើព្រះអង្គមិនត្រាស់ប្រាប់ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ អស់រាត្រីនេះ ក្នុងថ្ងៃនេះទេ ព្រះអង្គមុខជានឹងឃើញខ្ញុំម្ចាស់អស់ជីវិតស្លាប់ក្នុងពេលព្រឹកមិនខាន ។

[៣៥៦] (ព្រះមហាសត្វ...) ក្រែងនាងមទ្រី មានកម្ពស់និងទំហំដ៏ប្រសើរ ជារាជបុត្រី មានយសឬ នាងទៅដើម្បីស្វែងរក (ផ្លែឈើតូច-ធំ) តាំងពីពេលព្រឹក ហេតុដូចម្តេច បានជាដល់ពេលល្ងាចហើយ ទើបមក ។

[៣៥៧] (ព្រះនាងមទ្រី...) ក្រែងព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្តាប់សំឡេងទ្រហឹងអឺងកងនៃសីហៈនិងខ្លា ដែលស្រែកបន្ទឹឡើង (ព្រមទាំងម្រឹគដទៃមានដំរីជាដើម) ដែលមកកាន់ស្រះ (នេះ) ដើម្បីផឹកទឹកដែរឬទេ ។ បុព្វនិមិត្តបានកើតឡើងដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ដែលដើររង្គាត់ក្នុងព្រៃធំ ជ្រនីកក៏ធ្លាក់អំពីដៃរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ទាំងកញ្ច្រែងដែលលីលើចង្អួយស្មាក៏ធ្លាក់អំពីស្មា ។ ក្នុងពេលនោះ ខ្ញុំម្ចាស់មានសេចក្តីភិតភ័យក្រៃពេក ក៏ប្រណម្យអញ្ជលី នមស្ការគ្រប់ទិសផ្សេង ៗ សូមឲ្យសួស្តីគប្បីមាន ព្រោះការនមស្ការនេះ ។

មា ហេវ នោ រាជបុត្តោ   ហតោ សីហេន ទីបិនា
ទារកា វា បរាមដ្ឋា   អច្ឆកោកតរច្ឆិភិ ។
សីហោ ព្យគ្ឃោ ច ទីបិ ច   តយោ វាឡា វនេ មិគា
តេ មំ បរិយាវរុំ មគ្គំ   តេន សាយម្ហិ អាគតា ។
[៣៨៨] អហំ បតិញ្ច បុត្តេ ច   អាចរិយមិវ មាណវោ
អនុដ្ឋិតា ទិវារត្តិំ   ជដិនី ព្រហ្មចារិនី ។
អជិនានិ បរិទហិត្វា   វនមូលផលហារិយា
វិចរាមិ ទិវារត្តិំ   តុម្ហំ កាមា ហិ បុត្តកា ។
ឥទំ[១] សុវណ្ណហាលិទ្ទំ   អាភតំ បណ្ឌុវេលុវំ
រុក្ខបក្កានិ ចាហាសឹ   ឥមេ វោ បុត្តកីឡនា ។
ឥទំ មូឡាលិវត្តកំ   សាលុកំ ជិញ្ជរោទកំ[២]
ភុញ្ជ ខុទ្ទេន សំយុត្តំ   សហ បុត្តេហិ ខត្តិយ ។
បទុមំ ជាលិនោ ទេហិ   កុមុទំ បន កុមារិយា
មាលិនេ បស្ស នច្ចន្តេ   សិវិបុត្តានិ អវ្ហយ ។

---
១ ឱ. ម. អហំ ។ ២ ឱ. បិញ្ជរោទកំ ។ ម. ចិញ្ចភេទកំ ។

សូមកុំឲ្យសីហៈនិងខ្លាដំបង បៀតបៀនព្រះរាជបុត្ររបស់យើងបាន មួយទៀត សូមកុំឲ្យខ្លាឃ្មុំ ឆ្កែព្រៃ និងខ្លារខិនចាប់ខាំស៊ីទារកទាំង-ពីរបាន ។ ពួកពាឡម្រឹគទាំងបីក្នុងព្រៃ គឺសីហៈមួយ ខ្លាធំមួយ ខ្លាដំបងមួយ រាំងផ្លូវខ្ញុំម្ចាស់ ព្រោះហេតុនោះ បានជាខ្ញុំម្ចាស់មក ក្នុងវេលាល្ងាច ។

[៣៩៨] ខ្ញុំម្ចាស់មានសក់កណ្ដាញ់ ប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ ស្រវាស្រទេញ (ផ្គត់ផ្គង់) ប្ដីផង បុត្រទាំងពីរផង អស់ថ្ងៃនិងយប់ ដូចជាមាណព (ផ្គត់ផ្គង់) អាចារ្យ ។ ហៃបុត្រកម្សត់ទាំងពីរ មាតាស្លៀកដណ្ដប់ស្បែកខ្លា ខំស្វែងរកមើមឈើនិងផ្លែឈើក្នុងព្រៃ ទាំងថ្ងៃ ទាំងយប់ ព្រោះតែសេចក្ដីស្រឡាញ់កូនឯងទាំងពីរ ។ រមៀតមានព័ណ៌ដូចជាមាសនិងផ្លែល្មៅនេះ មាតាបាននាំមកដល់ហើយ មាតាបាននាំទាំងផ្លែឈើទាំងឡាយ (ឯទៀតផង) ហៃបុត្រកម្សត់ទាំងពីរ ផ្លែឈើទាំងនេះ ជាល្បែងរបស់កូនឯងទាំងពីរ ។ មើមឈូក ក្រអៅឧប្បល ក្រចាប់នេះ បពិត្រក្សត្រិយ៍ សូមព្រះអង្គព្រមទាំងបុត្រទាំង-ពីរសោយ (វត្ថុទាំងនោះ) ដែលលាយដោយទឹកឃ្មុំចុះ ។ បពិត្រព្រះបាទសិវិ សូមព្រះអង្គប្រទានផ្កាឈូកដល់ជាលី សូមព្រះអង្គប្រទានផ្កាកុមុទ ដល់នាងកុមារី សូមទត(កុមារទាំងពីរ) ដែលប្រដាប់ដោយកម្រងផ្កាហើយរាំ សូមព្រះអង្គ ត្រាស់ហៅបុត្រទាំងពីរមក ។

តតោ កណ្ហាជិនា យាតិ   និសាមេហិ រថេសភ
មញ្ជុស្សរាយ វគ្គុយា   អស្សមំ ឧបគច្ឆន្តិយា ។
សមានសុខទុក្ខម្ហា   រដ្ឋា បព្វាជិតា ឧភោ
អបិ សិវិបុត្តេ បស្សេសិ   ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
សមណោ ព្រាហ្មណោ នូន   ព្រហ្មចរិយបរាយនេ
អហំ លោកេ អភិសសឹ   សីលវន្តេ ពហុស្សុតេ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ   ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។
[៣៨៩] ឥមេ តេ ជម្ពុកា រុក្ខា   វេទិសា សិន្ទុវារិតា
វិវិធានិ រុក្ខជាតានិ   តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
អស្សត្ថា បនសា ចេមេ   និគ្រោធា ច កបិត្ថនា
វិវិធានិ ផលជាតានិ   តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
ឥមេ តិដ្ឋន្តិ អារាមា   អយំ សីតូទកា នទី
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ   តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
វិវិធានិ បុប្ផជាតានិ   អស្មឹ ឧបរិបព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ធារឹសុ   តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
វិវិធានិ ផលជាតានិ   អស្មឹ ឧបរិបព្វតេ
យានស្សុ បុព្វេ ភុញ្ជឹសុ   តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។

បពិត្រព្រះអង្គ ជាធំក្នុងរថ បណ្ដាបុត្រទាំងពីរនោះ បុត្រីឈ្មោះកណ្ហាជិនា រមែងទៅ សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ (សំឡេង) របស់វាដែលពីរោះ គួរចាប់ចិត្តពាក្យពីរោះ ចូលទៅកាន់អាស្រម ។ បពិត្រព្រះបាទសិវិ យើងទាំងពីរនាក់ ត្រូវគេនិរទេសចាកដែន ហើយជាអ្នករួមសុខរួមទុក្ខជាមួយគ្នា ព្រះអង្គឃើញបុត្រទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនាដែរឬ ។ ខ្ញុំម្ចាស់បានជេរប្រទេចពួកស្រមណ៍ និងព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោក មានព្រហ្មចរិយធម៌ប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ មានសីល ជាពហុស្សូតដោយពិត បានជាខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្រទាំងពីរ គឺជាលី និងកណ្ហាជិនានោះ ក្នុងថ្ងៃនេះ ។

[៣៥៩] នេះរុក្ខជាតិផ្សេងៗ គឺព្រីង ឈើទាលខ្សាច់ មានមែកត្រសុំត្រសាយ កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។ នេះផលជាតិផ្សេង ៗ គឺពោធិ៍ ខ្នុរ ជ្រៃ ក្រសាំង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។ នេះសួនច្បារទាំងឡាយ នេះស្ទឹងមានទឹកត្រជាក់ ជាទីដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។ ផ្កាឈើច្រើនយ៉ាង លើភ្នំនេះ ជាផ្កាដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់ទ្រទ្រង់ កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។ ផ្លែឈើច្រើនយ៉ាងលើភ្នំនេះ ជាផ្លែដែលកុមារទាំង-ពីរធ្លាប់បរិភោគ កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញសោះ ។

ឥមេ តេ ហត្ថិកា អស្សា ពលិពទ្ធា ច នោ ឥមេ
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
[៣៦០] ឥមេ សាមា សសោលូកា[១] ពហុកា កទលីមិគា
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
ឥមេ ហំសា ច កោញ្ចា ច មយូរា ចិត្របេខុណា
យេហិស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
[៣៦១] ឥមា តា វនគុម្ពាយោ បុប្ផិតា សព្វកាលិកា
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
ឥមា តា បោក្ខរណី រម្មា ចក្កវាកូបកូជិតា
មន្ទាលកេហិ សញ្ឆន្នា បទុមុប្បលកេហិ ច
យត្ថស្សុ បុព្វេ កីឡឹសុ តេ កុមារា ន ទិស្សរេ ។
[៣៦២] ន តេ កដ្ឋានិ ភិន្នានិ ន តេ ឧទកមាភតំ
អគ្គិបិ តេ ន ហាសិតោ កិន្នុ មន្ទោវ ឈាយសិ ។
បិយោ បិយេន សង្គម្ម សមោ ហំ ព្យបហញ្ញតិ
ត្យជ្ជ បុត្តេ ន បស្សាមិ ជាលី កណ្ហាជិនំ ចុភោ ។

---
១ ម. សសាលូកា ។

រូបដំរី រូបសេះទាំងនេះក្តី រូបគោទាំងនេះក្តី ជារូបដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។

[៣៦០] រូបម្រឹគមានសម្បុរពព្រុស រូបទន្សាយ រូបមៀម រូបម្រឹគឈ្លូសជាច្រើនទាំងនេះ ជារូបដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំង-នោះ អញមិនបានឃើញ ។ រូបហង្ស រូបក្រៀល រូបក្ងោក មានស្លាបដ៏វិចិត្រ ជារូបដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។

[៣៦១] គុម្ពឈើទាំងនេះ មានផ្ការីកសព្វកាល ជាផ្កាដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះ អញមិនបានឃើញ ។ ស្រះបោក្ខរណីទាំងនេះ គួរជាទីត្រេកអរ ទ្រហឹងអឺងកង ដោយសត្វចាក្រពាក ដេរដាសដោយផ្កាមណ្ឌាលកៈផង ដោយផ្កាឈូកនិងផ្កាឧប្បលផង ជាទីដែលកុមារទាំងពីរធ្លាប់លេង កុមារទាំងនោះអញមិនបានឃើញ ។

[៣៦២] ឧសទាំងឡាយព្រះអង្គមិនកាច់ ទឹកព្រះអង្គមិនដង ភ្លើងព្រះអង្គមិនបង្កាត់ ហេតុអ្វីបានជាព្រះអង្គសញ្ចប់សញ្ចឹង ដូចមនុស្សខ្ចៅ ។ (ព្រះវេស្សន្តរ) ជាទីស្រឡាញ់ (របស់ខ្ញុំម្ចាស់) សេចក្តីព្រួយតែងរសាយ ព្រោះបានជួបជុំដោយព្រះអង្គជាទីស្រឡាញ់ ក្នុងថ្ងៃនេះខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្រទាំងពីរ គឺជាលីនិងនាងកណ្ហាជិនានោះ ។

[៣៦៣] ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហដា មតា

កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ជារកា ។

ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហដា មតា

សកុណាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ជារកា ។

[៣៦៤] សា តត្ថ បរិទេវិត្វា បព្វតានិ វនានិ ច

បុនទេវស្សមំ គន្ត្វា សាមិកស្សន្តិ រោទតិ ។

ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហដា មតា

កាកោលាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ជារកា ។

ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហដា មតា

សកុណាបិ ន វស្សន្តិ មតា មេ នូន ជារកា ។

[៣៦៣] បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្ររបស់យើងទាំងពីរសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ទាំងពួកក្អែកព្រៃសោត ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញបុត្ររបស់យើងទាំងពីរសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំង-នោះទៅ ទាំងពួកសត្វស្វាបសោត ដ៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។

[៣៦៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) នាងមទ្រីនោះ (បានត្រាច់ទៅ) កាន់ភ្នំនិងព្រៃខ្សឹកខ្សួលក្នុងទីនោះ ហើយត្រឡប់មកអាស្រមវិញ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងក្នុងសម្នាក់ព្រះរាជស្វាមីថា បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញ(បុត្រទាំងពីរ)របស់យើងសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា(អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ទាំងពួកក្អែកព្រៃសោត ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។ បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញ (បុត្រទាំងពីរ) របស់យើងសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ទាំងពួកសត្វស្វាបសោត ក៏មិនកញ្ជ្រៀវ ទារកទាំងពីររបស់ខ្ញុំម្ចាស់ ប្រាកដជាស្លាប់ហើយ ។

ន ខោ នោ ទេវ បស្សាមិ យេន តេ នីហតា មតា
វិចរន្តី រុក្ខមូលេសុ បព្វតេសុ គុហាសុ ច ។
ឥតិ មទ្ទី វរារោហា រាជបុត្តី យសស្សិនី
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទិត្វា តត្ថេវ បតិតា ឆមា ។

[៣៦៤] តមជ្ឈ បត្តំ រាជបុត្តឹ ឧទកេនាភិសិញ្ចថ
អស្សត្ថំ នំ វិទិត្វាន អថ នំ ឯតទព្រវិ ។
អាទិយេនេវ តេ មទ្ទិ ទុក្ខំ នក្ខាតុមិច្ឆិសំ
ទលិទ្ទោ យាចកោ វុឌ្ឍោ ព្រាហ្មណោ ឃរមាគតោ ។
តស្ស ទិន្នា មយា បុត្តា មទ្ទិ មា ភាយិ អស្សស
មំ បស្ស មទ្ទិ មា បុត្តេ មា ពាឡ្ហំ បរិទេវយិ
លច្ឆាម បុត្តេ ជីវន្តា អរោគា ច ភវាមសេ ។
បុត្តេ បសុញ្ច ធញ្ញញ្ច យញ្ច អញ្ញំ ឃរេ ធនំ
ទជ្ជា សប្បុរិសោ ទានំ ទិស្វា យាចកមាគតេ
អនុមោទាហិ មេ មទ្ទិ បុត្តកេ ទានមុត្តមំ ។

បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់មិនឃើញ (បុត្រទាំងពីរ) របស់យើងសោះ ខ្ញុំម្ចាស់មិនដឹងជា (អ្នកណា) នាំយកបុត្រទាំងនោះទៅ ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ នាងមទ្រីត្រាច់ទៅក្រោមម្លប់ឈើនិងភ្នំនិងគុហា ។ នាងមទ្រីមានកម្ពស់និងទំហំដ៏ប្រសើរ ជារាជបុត្រីមានយស ក៏ផ្គងដើមដៃទាំង-ពីរកន្ទក់កន្ទេញយ៉ាងនេះហើយ ក៏ដួលទៅលើផែនដីក្នុងទីនោះ ។

[៣៦៥] ព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់ស្រោចស្រពព្រះរាជបុត្រីនោះ ដែលបានមកដល់សម្នាក់ព្រះអង្គ បន្ទាប់អំពីនោះមក ព្រះអង្គជ្រាបព្រះរាជ-បុត្រីនោះ ដែលស្រួលចិត្តហើយ ទើបបានត្រាស់នឹងព្រះរាជបុត្រីនោះយ៉ាងនេះថា ហៃនាងមទ្រី អញមិនចង់ប្រាប់សេចក្តីទុក្ខដល់នាងអំពីដំបូងទេ មានព្រាហ្មណ៍ចាស់កម្សត់ជាស្មូម បានមកកាន់លំនៅ ។ ហៃនាងមទ្រី អញបានឲ្យបុត្រទាំងពីរដល់ព្រាហ្មណ៍នោះហើយ នាងកុំភិតភ័យអ្វី នាងចូរស្រួលចិត្តចុះ ហៃនាងមទ្រី នាងចូរមើលមកអញ កុំមើលបុត្រទាំងពីរ កុំខ្សឹកខ្សួលខ្លាំងឡើយ កាលបើយើងរស់នៅបានសុខសប្បាយ ក៏គង់បាន (ចួបប្រទះ) នឹងបុត្រវិញ ។ សប្បុរសបានឃើញពួកស្មូមមកហើយ គប្បីឲ្យកូនសត្វចិញ្ចឹម ធញ្ញជាតិ និងទ្រព្យដទៃដែលមានក្នុងផ្ទះជាទាន ហៃនាងមទ្រី នាងចូររីករាយតាម នូវអំណោយបុត្រដ៏ឧត្តមរបស់អញ ។

[៣៦៦] អនុមោទាមិ តេ ទេវ បុត្តកេ ជាតមុត្តមំ
ទត្វា ចិត្តំ បសាទេហិ កិយ្យោ ទានំ ទទោ ភវ ។
យោ ត្វំ មច្ចេវក្ខេតេសុ មនុស្សេសុ ជនាធិប
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
[៣៦៧] និច្ឆាទិតា តេ បឋវី សទ្ទោ តេ តិទិវង្គតោ
សមន្តា វិជ្ជុតា អាគូ គិរីនំវ បដិស្សុតា ។
[៣៦៨] តស្ស តេ អនុមោទន្តិ ឧភោ នារទបព្វតា
ឥន្ទោ ច ព្រហ្មា ច បជាបតី ច
សោមោ យមោ វេស្សវណោ ច រាជា
សព្វេ ទេវានុមោទន្តិ តាវត្តឹសា សឥន្ទកា ។
ឥតិ មទ្ទី វរារោហា រាជបុត្តី យសស្សិនី
វេស្សន្តរស្ស អនុមោទិ បុត្តកេ ទានមុត្តមំ ។

មទ្ទីបព្វំ នាម ។

[៣៦៦] (ព្រះនាងមទ្រី...) បពិត្រព្រះទេវៈ ខ្ញុំម្ចាស់សូមរីករាយតាមនូវអំណោយបុត្រដ៏ឧត្តមរបស់ព្រះអង្គ ព្រះអង្គប្រទានហើយ សូមធ្វើព្រះហឫទ័យឲ្យជ្រះថ្លាចុះ សូមព្រះអង្គទ្រង់ឲ្យទានជាកិយ្យោភាពចុះ ។ បពិត្រព្រះជនាធិបៈ កាលដែលពួកមនុស្ស កំពុងមានសេចក្តីកំណាញ់ ព្រះអង្គជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់បានដាក់ទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។

[៣៦៧] ព្រះអង្គបានញុំាងផែនដី ឲ្យខ្ទរខ្ទារ កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះអង្គទៅដល់ទេវលោក ផ្លេកបន្ទោរពុំជួកាលដាលច្រវាត់ជុំវិញព្រៃហេមពាន្តដូចជាសំឡេងលាន់នៃភ្នំទាំងឡាយ ។

[៣៦៨] ពួកទេវតាទាំងពីរក្រុម គឺនារទៈនិងបព្វតៈ ព្រមទាំងព្រះឥន្ទ្រ ព្រះព្រហ្ម និងបជាបតិទេវបុត្រ សោមទេវបុត្រ ព្រះបាទយមៈនិងព្រះបាទវេស្សវ័ណ ក៏នាំគ្នារីករាយតាមព្រះអង្គនោះ ពួកទេវតាទាំងអស់ដែលកើតក្នុងឋានតាវត្តិង្ស ព្រមទាំងព្រះឥន្ទ្រក៏រីករាយតាម ។ (ព្រះសាស្តាបានត្រាស់គាថានេះថា) ព្រះនាងមទ្រី មានកម្ពស់និងទំហំដ៏ប្រសើរ ជារាជបុត្រីមានយស បានរីករាយតាមនូវអំណោយបុត្រដ៏ឧត្តម របស់ព្រះបាទវេស្សន្តរ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ មទ្ទីបព្វៈ ។

១៨៩

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស សក្កបព្វំ

[៣៦៩] តតោ រត្យា វិវសនេ សុរិយស្សុគ្គមនំ(១) បតិ
សក្កោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន បាតោ តេសំ អទិស្សថ ។
[៣៧០] កច្ចិ នុ ភោតោ កុសលំ កច្ចិ ភោតោ អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។
កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។
[៣៧១] កុសលញ្ចេវ នោ ព្រហ្មេ អថោ ព្រហ្មេ អនាមយំ
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេម អថោ មូលផលា ពហូ ។
អថោ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ហឹសា មយ្ហំ ន វិជ្ជតិ ។
សត្ត នោ មាសេ វសតំ អរញ្ញេ ជីវិសោកិនំ
ឥទំបិ ទុតិយំ បស្សាម ព្រាហ្មណំ ទេវវណ្ណិនំ
អាទាយ វេឡុវំ ទណ្ឌំ ធារេន្តំ អជិនក្ខិបំ ។
សាគតន្តេ មហាព្រហ្មេ អថោ តេ អទុរាគតំ

១ ម. សុរិយុគ្គមនំ ។

[៣៦៩] (*អភិសម្ពុទ្ធគាថា*) *លំដាប់នោះ ក្នុងកាលដែលរាត្រីកន្លងទៅ ហើយ ព្រះអាទិត្យក៏រះឡើង សក្កទេវរាជ មានភេទជាព្រាហ្មណ៍ ប្រាកដ ដល់ក្សត្រទាំងពីរនោះក្នុងពេលព្រឹក ។*

[៣៧០] (*សក្កទេវរាជ...*) *ព្រះអង្គសុខសប្បាយទេឬ ព្រះអង្គមិនមាន រោគាពាធទេឬ ព្រះអង្គញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយការស្វែង រកស្រួលទេឬ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើនដែរឬ ។ ពួករបោម មូស និងពស់ មានតិចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិន មានការបៀតបៀនទេឬ ។*

[៣៧១] (*ព្រះមហាសត្វ...*) *ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ពួកយើងសុខសប្បាយទេ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មិនមានរោគាពាធអ្វីទេ មួយទៀត យើងញុំាង អត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយការស្វែងរកស្រួលទេ មើមឈើនិងផ្លែ ឈើទាំងឡាយដ៏បរិបូណ៌ដែរទេ ។ ទាំងពួករបោម មូសនិងពស់មាន តិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀន យើងទេ ។ យើងនៅក្នុងព្រៃអស់៧ខែ រស់នៅទាំងសំណោក ទើបឃើញព្រាហ្មណ៍ជាគម្រប់ពីរនេះ មានភេទដ៏ប្រសើរ កាន់ឈើ ច្រត់មានព័ណ៌ដូចជាផ្លែព្នៅទុំទ្រទ្រង់ស្បែកខ្លាទាំងក្រចក ។ នៃមហា- ព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកល្អហើយ មួយទៀត អ្នកមិនមែនមកអាក្រក់ទេ*

អន្តោ បវិស ភទ្ទន្តេ បាទេ បក្ខាលយស្សុ តេ ។
តិន្ទុកានិ បិយាលានិ មធុកេ កាសមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ ភុញ្ជ ព្រហ្មេ វរំ វរំ ។
ឥទំបិ បានិយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហាព្រហ្មេ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ ។
អថ ត្វំ កេន វណ្ណេន កេន វា បន ហេតុនា
អនុប្បត្តោសិ ព្រហារញ្ញំ តំ មេ អក្ខាហិ បុច្ឆិតោ ។
[៣៧២] យថា វារិវហោ បូរោ សព្វកាលំ ន ខីយតិ
ឯវន្តំ យាចិតាគច្ឆិំ ភរិយំ មេ ទេហិ យាចិតោ ។
[៣៧៣] ទទាមិ ន វិកម្បាមិ យំ មំ យាចសិ ព្រាហ្មណ
សន្តំ នប្បដិគូហាមិ ទានេ មេ រមតេ មនោ ។
[៣៧៤] មទ្ទឹ ហត្ថេ គហេត្វាន ឧទកស្ស កមណ្ឌលុំ
ព្រាហ្មណស្ស អទា ទានំ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនោ ។
តទាសិ យំ ភឹសនកំ តទាសិ លោមហំសនំ
មទ្ទឹ បរិច្ចជន្តស្ស មេទនី សមកម្បថ ។

អញ្ជើញអ្នកចូលទៅខាងក្នុង សេចក្ដីចម្រើន (ចូរមាន) ដល់អ្នក អ្នកចូរលាងជើងទាំងឡាយរបស់អ្នក ។ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរបរិភោគផ្លែឈើយ៉ាងឆ្ងាញ់ៗ ដូចទឹកឃ្មុំ គឺផ្លែទន្លាប់ ទ្រយឹង មាក់ប្រាង មាក់ដោក ។ ទឹកត្រជាក់នេះ ដងមកអំពីជ្រោះភ្នំ ម្នាលមហាព្រាហ្មណ៍ អ្នកចូរផឹកទឹកនេះចុះ បើអ្នកប្រាថ្នាចង់ផឹក ។ យើងសូមសួរអ្នក អ្នកបានមកដល់ព្រៃធំ ដោយរឿងដូចម្ដេច ឬដោយហេតុដូចម្ដេច អ្នកកាលបើយើងសួរហើយ ចូរប្រាប់រឿងនោះ ។

[៣៧២] (សក្កទេវរាជ...) ផ្លូវទឹកដ៏ពេញប្រៀប មិនអស់ទៅសព្វកាលយ៉ាងណាមិញ ទូលបង្គំជាខ្ញុំ មកដើម្បីសូមទានព្រះអង្គ ទូលបង្គំជាខ្ញុំសូមហើយ សូមព្រះអង្គប្រទានភរិយា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។

[៣៧៣] (ព្រះមហាសត្វ...) ម្នាលព្រាហ្មណ៍ យើងឲ្យរបស់ដែលអ្នកសូមនឹងយើង យើងមិនរួញរាទេ យើងមិនលាក់លៀមវត្ថុដែលមាន ចិត្តរបស់យើងត្រេកអរក្នុងទាន ។

[៣៧៤] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទវេស្សន្តរ ជាអ្នកញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ចាប់ដៃនាងមទ្រីនិងកុណ្ឌីទឹក ហើយបានដាក់ទានដល់ព្រាហ្មណ៍ ។ កាលដែលព្រះវេស្សន្តរទ្រង់លះបង់ព្រះនាងមទ្រី ហេតុដែលគួរស្ញប់ស្ញែង ក៏កើតមាន ក្នុងកាលនោះ សេចក្ដីព្រឺរោមក៏កើតមាន ក្នុងកាលនោះ ផែនដីក៏ញាប់ញ័រ ។

នេវស្ស មទ្ទី ភកុដី ន សន្ធីយតិ ន រោទតិ
បេក្ខតេវស្ស តុណ្ហិយា ឯស ជានាតិ យំ វរំ ។

[៣៧៥] ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ធីតំ មទ្ទី ទេវី បតិព្វតំ
ចជ្ជមានោ ន ចិន្តេសឹ ពោធិយាយេវ ការណា ។
ន មេ ទេស្សា ឧភោ បុត្តា មទ្ទី ទេវី ន អប្បិយា
សព្វញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា បិយេ អទាសហំ(១) ។

[៣៧៦] កោមារី យស្សាហំ ភរិយា សាមិកោ មម ឥស្សរោ
យស្សិច្ឆេ តស្ស មំ ទជ្ជា វិក្កិណេយ្យ ហនេយ្យ វា ។

[៣៧៧] តេសំ សង្កប្បមញ្ញាយ ទេវិន្ទោ ឯតទព្រវិ
សព្វេ ជិតា តេ បច្ចុហា យេ ទិព្វា យេ ច មានុសា
និន្នាទិតា តេ បឋវី សទ្ទោ តេ តិទិវង្គតោ

---

១ ម. ជាលឹ កណ្ហាជិនំ ធីតំ មទ្ទី ទេវី បតិព្វតំ
ចជ្ជមានោ ន ចិន្តេសឹ ពោធិយាយេវ ការណា ។
ន មេ ទេស្សា ឧភោ បុត្តា មទ្ទី ទេវី ន អប្បិយា
សព្វញ្ញុតំ បិយំ មយ្ហំ តស្មា បិយេ អទាសហន្តិ
គាថាយោ ន ទិស្សន្តិ ។

ព្រះនាងមទ្រី មិនមានមុខក្រញូវ មិនអៀន មិនយំ ព្រះនាងស្ងៀមស្ងឹង (ព្រះភក្ត្រ) របស់ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ (ដោយគិតថា) ព្រះរាជានេះ ជ្រាបហេតុដ៏ប្រសើរ ។

[៣៧៥] តថាគតកាលដែលលះរាជបុត្រាឈ្មោះជាលី រាជធីតាឈ្មោះកណ្ហាជិនា និងនាងទេវីឈ្មោះមទ្រី ដែលមានវ័តដ៏ល្អក្នុងប្តី មិនគិត (ស្តាយ) ព្រោះហេតុតែពោធិញ្ញាណដោយពិត ។ បុត្រទាំង-ពីរមិនមែនជាទីស្អប់របស់តថាគតទេ នាងទេវីឈ្មោះមទ្រី មិនមែនមិនជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគតទេ សព្វញ្ញុតញ្ញាណជាទីស្រឡាញ់របស់តថាគត ព្រោះហេតុនោះ បានជាតថាគតឲ្យជនទាំង ៣ នាក់ជាទីស្រឡាញ់ (ដល់ព្រាហ្មណ៍) ។

[៣៧៦] (ព្រះនាងមទ្រី...) ខ្ញុំម្ចាស់ជាករិយារបស់ព្រះអង្គអំពីក្មេង ព្រះអង្គជាស្វាមី ជាឥស្សរៈរបស់ខ្ញុំម្ចាស់ស្រាប់ហើយ ចង់ឲ្យខ្ញុំម្ចាស់ដល់អ្នកណា គប្បីឲ្យដល់អ្នកនោះចុះ ចង់លក់ឬចង់សម្លាប់ (ក៏បាន) ។

[៣៧៧] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះឥន្ទ្រ ជាធំជាងទេវតា ជ្រាបសេចក្តីត្រិះរិះ របស់ជនទាំងនោះហើយ ក៏បានពោលដូច្នេះថា ពួកសត្រូវទាំងអស់ ដែលឃាត់នូវទិព្វសម្បត្តិ និងមនុស្ស-សម្បត្តិ ព្រះអង្គ ក៏បានឈ្នះហើយ ព្រះអង្គបានញុំាងផែនដីឲ្យខ្ទរខ្ទារ កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះអង្គ ផ្សាយទៅ ដល់ទេវលោក

សមន្តា វិជ្ជុតា អាគូ គិរីនំវ បជិស្សុតា ។
តស្ស តេ អនុមោទន្តិ ឧភោ ជាវនបព្វតា
ឥន្ទោ ច ព្រហ្មា ច បជាបតី ច
សោមោ យមោ វេស្សវណោ ច រាជា
សព្វេ ទេវានុមោទន្តិ ទុក្ករំ ហិ ករោតិ សោ ។
ទុទ្ទទំ ទទមានានំ ទុក្ករំ កម្មកុព្វតំ
អសន្តោ នានុកុព្វន្តិ សតំ ធម្មោ ទុរន្វយោ ។
តស្មា សតញ្ច អសតញ្ច នានា ហោតិ ឥតោ គតិ
អសន្តោ និរយំ យន្តិ សន្តោ សគ្គបរាយនា ។
យមេតំ កុមារេ អទា ភរិយំ អទា វនេ វសំ
ព្រហ្មយានមនោក្កម្ម សគ្គេ តេ តំ វិបច្ចតុ ។
[៣៧៨] ទទាមិ ភោតោ ភរិយំ មទ្ទឹ សព្វង្គសោភិនឹ
ត្វញ្ចេវ មទ្ទិយា ឆន្នោ មទ្ទី ច បតិនា សហ ។

ផ្ទេកបន្ទោរក៏ដាលច្រវាត់ជុំវិញ ដូចជាសំឡេងលាន់នៃភ្នំទាំងឡាយ ។ ពួកទេវតាទាំង ២ ក្រុម គឺនារទៈនិងបព្វតៈ ទាំងព្រះឥន្ទ្រ ព្រះព្រហ្ម និងបជាបតិទេវបុត្រ សោមទេវបុត្រ ព្រះបាទយមៈ និងព្រះបាទវេស្សវ័ណ រីករាយតាមព្រះអង្គនោះ ពួកទេវតាទាំងអស់ ក៏រីករាយតាម (យ៉ាងនេះថា) មែនពិត ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ធ្វើអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ ។ កាលដែលពួកជនកំពុងឲ្យវត្ថុដែលគេឲ្យបានដោយកម្រ កំពុងធ្វើអំពើដែលគេធ្វើបានដោយកម្រ ពួកអសប្បុរស រមែងមិនធ្វើតាម (អំពើនោះ) ឡើយ ធម៌របស់ពួកសប្បុរស គឺគេដឹងបានដោយក្រ ។ ព្រោះហេតុនោះ ដំណើរទៅអំពីលោកនេះ (ទៅកាន់បរលោក) នៃពួកសប្បុរស និងពួកអសប្បុរស ជាដំណើរផ្សេងគ្នា ពួកអសប្បុរសទៅកាន់នរក ពួកសប្បុរសមានឋានសួគ៌ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងមុខ ។ ព្រះអង្គកាលដែលគង់នៅក្នុងព្រៃ បានប្រទានកុមារទាំងពីរ ទាំងបានប្រទានភរិយា ទានទាំងពីរនោះឈ្មោះថាជាយានដ៏ប្រសើរ មិននាំចុះទៅ(កាន់អបាយភូមិ) ទេ យានដ៏ប្រសើរនោះ សូមសម្រេចដល់ព្រះអង្គក្នុងឋានសួគ៌ ។

[៣៧៨] (សក្កទេវរាជ...) ឥឡូវខ្ញុំសូមថ្វាយនាងមទ្រី ជាស្ត្រីមានសព៌ាង្គដ៏ល្អ ជាភរិយារបស់ព្រះអង្គវិញ ព្រះអង្គសមគួរនឹងនាងមទ្រីដោយពិត នាងមទ្រីក៏សមគួរនឹងព្រះអង្គ ដែលជាកស្ដាដែរ ។

យថា បយោ ច សង្ខោ ច ឧភោ សមានវណ្ណិនោ
ឯវំ តុវញ្ច មទ្ទី ច សមានមនចេតសា ។
អវរុទ្ធេត្ថ អរញ្ញស្មឹ ឧភោ សម្មថ អស្សមេ
ខត្តិយា គោត្តសម្បន្នា សុជាតា មាតុបេតិតោ
យថា បុញ្ញានិ កយិរាថ ទទន្តា អបរាបរំ ។
[៣៧៩] សក្កោហមស្មិ ទេវិន្ទោ អាគតោស្មិ តវន្តិកេ
វរំ វរស្សុ រាជិសិ វរេ អដ្ឋ ទទាមិ តេ ។
[៣៨០] វរញ្ចេ មេ អទោ សក្ក សព្វភូតានមិស្សរ
បិតា មំ អនុមោទេយ្យ ឥតោ បត្តំ សកំ ឃរំ
អាសនេន និមន្តេយ្យ បឋមេតំ វរំ វរេ ។
បុរិសស្ស វធំ ន រោចេយ្យំ អបិ កិព្វិសការកំ
វជ្ឈំ វធម្ហា មោចេយ្យំ ទុតិយេតំ វរំ វរេ ។
យេ វុឌ្ឍា យេ ច ទហរា យេ ច មជ្ឈិមចោរិសា
មមេវ ឧបជីវេយ្យុំ តតិយេតំ វរំ វរេ ។
បរទារំ ន គច្ឆេយ្យំ សទារបសុតោ សិយំ
ថីនំ វសំ ន គច្ឆេយ្យំ ចតុត្ថេតំ វរំ វរេ ។

វត្ថុទាំងពីរ គឺទឹកដោះស្រស់មួយ ស័ង្ខមួយ មានសម្បុរស្មើគ្នា យ៉ាងណាមិញ ព្រះអង្គនិងនាងមទ្រី មានព្រះហឫទ័យស្មើគ្នា ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ព្រះអង្គទាំងពីរ ជាក្សត្រិយ៍បរិបូណ៌ដោយគោត្រ មានព្រះជាតិល្អខាងមាតានិងបិតា ត្រូវគេនិរទេស មកគង់នៅក្នុងអាស្រមនាព្រៃនេះ ព្រះអង្គគប្បីធ្វើបុណ្យឲ្យទានតាមសមគួរតៗទៅ ។

[៣៧៩] ខ្ញុំជាទេវិន្ទ ឈ្មោះសក្កៈ បានមកក្នុងសម្នាក់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះរាជា ជាឥសី សូមព្រះអង្គទទួលយកពរចុះ ខ្ញុំសូមថ្វាយពរ ៨ យ៉ាង ចំពោះព្រះអង្គ ។

[៣៨០] (ព្រះពោធិសត្វ...) បពិត្រសក្កៈជាធំជាងទេព្តាទាំងពួង បើព្រះអង្គនឹងប្រទានពរដល់ខ្ញុំ (ខ្ញុំ) សូមព្រះបិតាស្រុះស្រួលទទួលខ្ញុំដែលទៅអំពីព្រៃនេះ ដល់ដំណាក់របស់ខ្លួន សូមអញ្ជើញខ្ញុំដោយអាសនៈ (រាជសម្បត្តិ) ខ្ញុំសូមពរទី ១ នេះ ។ ខ្ញុំសូមមិនចូលចិត្តនឹងការសម្លាប់បុរស ខ្ញុំសូមដោះអំពីការសម្លាប់នូវមនុស្សដែលគេត្រូវសម្លាប់ សូម្បីមនុស្សនោះធ្វើអំពើមោះមៃ(មានកំហុសក្នុងព្រះរាជា) ក៏ដោយ ខ្ញុំសូមពរទី ២ នេះ ។ សូមឲ្យពួកបុរសទាំងចាស់ក្មេង ទាំងកណ្តាល រស់នៅអាស្រ័យនឹងខ្ញុំ ខ្ញុំសូមពរទី ៣ នេះ ។ ខ្ញុំសូមមិនគប់រកប្រពន្ធអ្នកដទៃ ខ្ញុំសូមជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយចំពោះតែប្រពន្ធរបស់ខ្លួន ខ្ញុំសូមមិនលុះក្នុងអំណាចពួកស្ត្រី ខ្ញុំសូមពរទី ៤ នេះ ។

បុត្តោ មេ សក្ក ជាយេថ	សោ ច ទីឃាយុកោ សិយា
ធម្មេន ជិនេ បឋវឹ	បញ្ចមេតំ វរំ វរេ ។
តតោ រត្យា វិវសនេ	សុរិយស្សុគ្គមនំ បតិ
ទិព្យា ភក្ខា ចាតុកវេយ្យុំ	ឆដ្ឋមេតំ វរំ វរេ ។
ទទតោ មេ ន ខីយេថ	ទត្វា នានុតបេយ្យហំ
ទទំ ចិត្តំ បសាទេយ្យំ	សត្តមេតំ វរំ វរេ ។
ឥតោ វិមុច្ចមានាហំ	សក្កកាមី វិសេសគូ
អនិព្វត្តី តតោ អស្សំ	អដ្ឋមេតំ វរំ វរេ ។
[៣៨១] តស្សា តំ វចនំ សុត្វា	ទេវិន្ទោ ឯតទព្រវិ
អចិរំ វត តេ តាតោ	បិតា តំ ទដ្ឋុមេស្សតិ ។
ឥទំ វត្វាន មឃវា	ទេវរាជា សុជម្បតិ
វេស្សន្តរេ វរំ ទត្វា	សក្កកាយំ អបក្កមិ ។

សក្កបព្វំ នាម ។

[៣៨២] កាស្សេតំ មុខមាភាតិ	ហេមំ វុត្តត្តមគ្គិនា
និក្ខំវ ជាតរូបស្ស	ឧក្កាមុខបហំសិតំ ។

បពិត្រសក្កៈ បុត្ររបស់ខ្ញុំកើតហើយ សូមឲ្យបុត្រនោះមានអាយុវែង សូមឲ្យបានត្រួតត្រាផែនដីដោយធម៌ ខ្ញុំសូមពរទី ៥ នេះ ។ តអំពីនោះមក នាកាលរាត្រីកន្លងទៅ ព្រះអាទិត្យរះឡើង សូមចំណីជាទិព្វទាំងឡាយ មានប្រាកដ ខ្ញុំសូមពរទី ៦ នេះ ។ កាលបើខ្ញុំកំពុងឲ្យសូម(ទេយ្យធម៌) កុំបីអស់ទៅ លុះខ្ញុំឲ្យហើយ សូមកុំឲ្យក្តៅក្រហាយស្តាយក្រោយ ខ្ញុំកំពុងឲ្យ សូមឲ្យចិត្តជ្រះថ្លា ខ្ញុំសូមពរទី ៧ នេះ ។ កាលបើខ្ញុំច្យុតចាកអត្តភាពនេះ សូមឲ្យបានទៅកាន់ឋានសួគ៌ ដល់នូវឋានដ៏វិសេស គឺកើតក្នុងតុសិតបុរី (កាលបើខ្ញុំច្យុតចាកតុសិតភពនោះមក) សូមកុំឲ្យកើត (ក្នុងភពថ្មីទៀត) ខ្ញុំសូមពរទី ៨ នេះ ។

[៣៨១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះឥន្ទ្រ ជាធំជាងទេវតា បានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ព្រះបន្ទូលព្រះបាទវេស្សន្តរនោះហើយ ក៏ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ព្រះបិតាបង្កើតរបស់ព្រះអង្គមិនយូរទេ នឹងមកចួបព្រះអង្គ ។ មឃទេវរាជ ជាប្តីនៃនាងសុជាតា លុះត្រាស់ព្រះតម្រាស់នេះហើយ ប្រទានពរដល់ព្រះបាទវេស្សន្តរ ហើយក៏ចៀសចេញទៅកាន់ពួកទេវតាក្នុងឋានសួគ៌ ។

ចប់ សក្កបព្វៈ ។

[៣៨២] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) មុខអ្នកណានុ៎ះ ភ្លឺដូចមាសដែលគេរំលាយដោយភ្លើង ឬដូចមាសឆ្អោរ ភ្លឺចិញ្ចែងចិញ្ចាចក្នុងមាត់បាវ ។

ឧភោ សទិសបច្ចង្គា ឧភោ សទិសលក្ខណា
ជាលិស្ស សទិសោ ឯកោ ឯកា កណ្ហាជិនា យថា ។
សីហា វិលារ និក្ខន្តា ឧភោ សម្បត្តិរូបកា
ជាតរូបមយាយេវ ឥមេ ទិស្សន្តិ ទារកា ។

[៣៨៣] កុតោ នុ ត្វំ ភារទ្វាជ ឥមេ អានេសិ ទារកេ
អជ្ជ រដ្ឋមនុប្បត្តោ កុតោ[១]អាគច្ឆសិ ព្រាហ្មណ ។

[៣៨៤] មយ្ហន្តេ ទារកា ទេវ ទិន្នា វិត្តេន សញ្ជយ
អជ្ជ បណ្ណរសា រត្តិ យតោ លទ្ធា មេ ទារកា ។

[៣៨៥] កេន វាចាយ បេយ្យេន សម្មា ញាយេន សទ្ទហេ
កោ តេ តំ ទានមទ្ទទា បុត្តកេ ទានមុត្តមំ ។

[៣៨៦] យោ យាចតំ បតិដ្ឋាសិ ភូតានំ ធរណីរិវ
សោ មេ វេស្សន្តរោ រាជា បុត្តេទាសិ វនេ វសំ ។

១ ម. កុហឹ គច្ឆសិ ។

កុមារទាំងពីរ មានអវយវៈស្រដៀងគ្នា កុមារទាំងពីរមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នា កុមារម្នាក់ស្រដៀងនឹងជាលី កុមារីម្នាក់ដូចនាងកណ្ហាជិនា ។ កុមារទាំងពីរបរិបូណ៌ ដោយរូបសម្បត្តិ ដូចជាពួកសីហៈ ដែលចេញអំពីរូង ទារកទាំងនេះ ប្រាកដដូចរូបជាវិការៈនៃមាស ។

[៣៨៣] ម្នាលភារទ្វាជៈ អ្នកនាំទារកទាំងពីរនេះមកអំពីទីណាហ្ន៎ ម្នាលព្រាហ្មណ៍ អ្នកមកដល់ដែនក្នុងថ្ងៃនេះ តើអ្នកមកអំពីទីណា ។

[៣៨៤] (ជូជក...) បពិត្រព្រះទេវៈ ទ្រង់ព្រះនាមសញ្ជ័យ ព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរ បានប្រទានទារកទាំងនោះដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ តាំងពីថ្ងៃដែលទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ បានទារកមក ១៥ រាត្រី ក្នុងថ្ងៃនេះហើយ ។

[៣៨៥] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) អ្នកឯងធ្វើយើងឲ្យជឿដោយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ តាមហេតុត្រឹមត្រូវដូចម្ដេចបាន នរណាហ៊ានលើកបុត្រទាំងពីរឲ្យជាទានដ៏ឧត្ដម ហើយឲ្យដល់អ្នក ។

[៣៨៦] (ជូជក...) ព្រះបាទវេស្សន្តរណា ជាទីពឹងរបស់ពួកស្មូមដូចជាព្រះធរណីជាទីពឹងរបស់ពួកសត្វ ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃ បានប្រទានបុត្រទាំងពីរដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។

យោ យាចតំ គតិ អាសិ សវន្តីនំវ សាគរោ

សោ មេ វេស្សន្តរោ រាជា បុត្តេទាសិ វនេ វសំ ។

[៣៨៧] ទុក្កដំ វត ភោ រញ្ញា សទ្ធេន ឃរមេសិនា

កថំ នុ បុត្តកេ ទជ្ជា អរញ្ញេ អវរុទ្ធកោ ។

ឥមំ ភោន្តោ និសាមេថ យាវន្តេត្ថ សមាគតា

កថំ វេស្សន្តរោ រាជា បុត្តេទាសិ វនេ វសំ ។

ទាសំ ទាសិញ្ច សោ ទជ្ជា អស្សំ ចស្សតរីរថំ

ហត្ថិញ្ច កុញ្ជរំ ទជ្ជា កថំ សោ ទជ្ជ ទារកេ ។

[៣៨៨] យស្ស នាស្ស ឃរេ ទាសោ អស្សោ ចស្សតរីរថោ

ហត្ថី ច កុញ្ជរោ នាគោ កឹ សោ ទជ្ជា បិតាមហា ។

[៣៨៩] ទានមស្ស បសំសាម នានិន្ទាម ភោតក

កថំ នុ ហទយំ អាសិ តុម្ហេ ទត្វា វនិព្វកេ ។

ព្រះវេស្សន្តរណា ជាទីប្រព្រឹត្តទៅនៃពួកស្មូម ដូចសាគរជាទីប្រព្រឹត្តទៅនៃស្ទឹងទាំងឡាយ ព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃ បានប្រទានបុត្រទាំងពីរ ដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ។

[៣៨៧] (ពួកអាមាត្យ...) ម្នាលគ្នាយើង ព្រះរាជាកាលទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រះរាជដំណាក់ ទ្រង់មានសទ្ធា ធ្វើអាក្រក់ណាស់ ព្រះបាទវេស្សន្តរត្រូវគេនិរទេសទៅគង់នៅក្នុងព្រៃហើយ ម្តេចក៏នៅតែប្រទានបុត្រទាំងពីរទៀត ។ នៃអ្នកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ អ្នកទាំងប៉ុន្មាននាក់ដែលបានមកចួបជុំគ្នាក្នុងទីនេះ ចូរស្តាប់រឿងនេះចុះ ហេតុដូចម្តេចបានជាព្រះបាទវេស្សន្តរ ទៅគង់នៅក្នុងព្រៃហើយ ក៏ប្រទានបុត្រទាំងពីរ ។ ព្រះអង្គគួរប្រទានទាសា ទាសី សេះ រថ ដែលទឹមដោយសេះអស្សតរផង គួរប្រទានដំរីកុញ្ជរផង ហេតុដូចម្តេចបានជា ដាក់ទានទារកទាំងពីរទៀត ។

[៣៨៨] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះអយ្យកោ ទាសៈ សេះឬរថ ដែលទឹមដោយសេះអស្សតរ និងដំរីកុញ្ជរ មិនមានក្នុងផ្ទះនៃបុគ្គលណា បុគ្គលនោះ នឹងឲ្យដូចម្តេចកើត ។

[៣៨៩] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) នៃចៅ យើងសរសើរទានបិតារបស់អ្នក យើងមិនមែនបន្តុះបង្អាប់ទេ ចុះហឫទ័យ(នៃបិតារបស់បា) តើដូចម្តេចបានជាឲ្យបាទាំងពីរដល់ស្មូម ។

[៣៩០] (បិតា មយ្ហំ មហារាជ តុម្ហេ ទត្វា វនិព្វកេ
សុត្វាន កលុនំ រាជំ អច្ឆកណ្ហាយ ភាសិតំ)[១] ។
[៣៩១] ទុក្ខស្ស ហទយំ អាសិ អថោ ឧណ្ហំបិ អស្សសិ
រោហិណីហេវ តម្ពក្ខី បិតា អស្សូនិ វត្តយិ ។
[៣៩២] យន្តំ កណ្ហាជិនាវោច អយំ មំ តាត ព្រាហ្មណោ
លដ្ឋិយា បដិកោដេតិ ឃរេ ជាតំវ ទាសិយំ ។
ន ចាយំ ព្រាហ្មណោ តាត ធម្មិកា ហោន្តិ ព្រាហ្មណា
យក្ខោ ព្រាហ្មណវណ្ណេន ខាទិតុំ តាត នេតិ នោ
នីយមានា បិសាចេន កិន្នុ តាត ឧទិក្ខសិ ។
[៣៩៣] រាជបុត្តី ច វោ មាតា រាជបុត្តោ ច វោ បិតា
បុព្វេ មេ អង្កមារុយ្ហ កិន្នុ តិដ្ឋថ អារកា ។
[៣៩៤] រាជបុត្តី ច នោ មាតា រាជបុត្តោ ច នោ បិតា

១ ម. អយំ គាថា ន ទិស្សតិ ។

[៣៩០] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រមហារាជ (ការណ៍ដែល) ព្រះបិតារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ទ្រង់ប្រទានយើងខ្ញុំដល់ស្មូម(នោះ) សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ នូវវាចាគួរឲ្យអាណោចអាធ័ម ដែលនាងកណ្ហាជិនាជាប្អូនពោលចុះ ។

[៣៩១] ហ្ឫទ័យនៃព្រះបិតា របស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំនោះ ជាទុក្ខ ទាំងទ្រង់មានអស្សាសបស្សាស:ដ៏ក្ដៅ ព្រះបិតាមានព្រះនេត្រក្រហមដូចជាផ្កាយរោហិណី ទ្រង់សម្រក់ទឹកព្រះនេត្រ ។

[៣៩២] នាងកណ្ហាជិនា បានពោលនឹងព្រះបិតានោះ ថា បពិត្រព្រះបិតា ព្រាហ្មណ៍នេះវាយខ្ញុំម្ចាស់ ដោយឈើច្រត់ ដូច(ម្ចាស់) វាយទាសីដែលកើតក្នុងផ្ទះ ។ បពិត្រព្រះបិតា អ្នកនេះមិនមែនជាព្រាហ្មណ៍ទេ ព្រោះពួកព្រាហ្មណ៍តែងជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ បពិត្រព្រះបិតា យក្ខក្លែងភេទជាព្រាហ្មណ៍ នាំពួកយើងខ្ញុំយកទៅស៊ីទេដឹង ។ បពិត្រព្រះបិតា យើងខ្ញុំកាលបិសាចនាំយកទៅ ហេតុអ្វីក៏ព្រះអង្គទ្រង់ទតព្រងើយ ។

[៣៩៣] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) មាតារបស់អ្នកជាព្រះរាជបុត្រី បិតារបស់អ្នក ជាព្រះរាជបុត្រា ក្នុងកាលពីដើម បាទាំងពីរ ឡើងកាន់ភ្លែនរបស់អញ ចុះហេតុអ្វីបានជាបាទាំងពីរ បិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ។

[៣៩៤] (ជាលីកុមារ...) ព្រះមាតារបស់ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ជាព្រះរាជបុត្រី ព្រះបិតារបស់ពួកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ជាព្រះរាជបុត្រា

ទាសា មយំ ព្រាហ្មណស្ស តស្មា តិដ្ឋាម អារកា ។

[៣៩៥] មា សម្មេវំ អវចុត្ថ ឌយ្ហតេ ហទយំ មម

ចិតកាយំវ មេ កាយោ អាសនេ ន សុខំ លភេ ។

[៣៩៦] មា សម្មេវំ អវចុត្ថ ភិយ្យោ សោកំ ជនេថ មំ

និក្កីណិស្សាមិ ទព្វេន ន វោ ទាសា ភវិស្សថ ។

កិមគ្ឃិយំ ហិ វោ តាត ព្រាហ្មណស្ស បិតា អទា

យថាភូតំ មេ អក្ខាថ បដិបាទេន្តុ ព្រាហ្មណំ ។

[៣៩៧] សហស្សគ្ឃំ ហិ មំ តាត ព្រាហ្មណស្ស បិតា អទា

អច្ឆំ កណ្ហាជិនំ កញ្ញំ ហត្ថិអាទិសតេន ច ។

[៣៩៨] ឧដ្ឋេហិ កត្តេ តរមានោ ព្រាហ្មណស្ស អវាករ

ទាសិសតំ ទាសសតំ គវំ ហត្ថូសភំ សតំ

ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងពីរនាក់ ជាទាសារបស់ព្រាហ្មណ៍ ហេតុនោះ បានជាទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំបិតនៅក្នុងទីឆ្ងាយ ។

[៣៩៥] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) នែចៅសម្លាញ់ទាំងពីរ បាទាំងពីរ កុំពោលយ៉ាងនេះឡើយ នាំឲ្យក្តៅហឫទ័យរបស់ជីតាណាស់ កាយរបស់ជីតា ហាក់ដូចជា (គេលើកដាក់) លើជើងថ្ករ ជីតាមិនបាន សុខលើអាសនៈទេ ។

[៣៩៦] នែចៅសម្លាញ់ទាំងពីរ បាទាំងពីរ កុំពោលយ៉ាងនេះឡើយ បាឯងរីងរឹតតែញ៉ាំងសំណោកឲ្យកើតដល់ជីតា ជីតានឹងលោះដោះសាបាដោយទ្រព្យ មិនឲ្យបានៅជាទាសាគេទេ ។ នែបា បិតារបស់បា បានកាត់ថ្លៃប៉ុន្មាន ហើយបានឲ្យបាទាំងពីរដល់ព្រាហ្មណ៍ បាចូរប្រាប់ដល់ជីតាឲ្យត្រង់ ពួកអាមាត្យ ចូរញ៉ាំងព្រាហ្មណ៍ឲ្យទទួលទ្រព្យ ។

[៣៩៧] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះអយ្យកោ ព្រះបិតាបានប្រទានទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ដល់ព្រាហ្មណ៍ ដោយកាត់ថ្លៃមួយពាន់និក្ខៈ ប្រទានកញ្ញាឈ្មោះកណ្ហាជិនាជាប្អូនស្រី ដោយកាត់ថ្លៃមួយរយនៃវត្ថុគ្រប់មុខ មានដំរីជាដើម ។

[៣៩៨] (ព្រះបាទសញ្ជ័យ...) នែនាយអាមាត្យ អ្នកចូរក្រោកឲ្យឆាប់ ហើយចូរឲ្យទាសី ១០០ ទាសា ១០០ គោ ១០០ ដំរី ១០០ គោបា ១០០

ជាតរូបសហស្សញ្ច ចោតានំ ទេហិ និក្ខយំ ។

[៣៩៩] តតោ កត្វា តរមានោ ព្រាហ្មណស្ស អវាការិ
ទាសីសតំ ទាសសតំ គវំ ហត្ថុសភំ សតំ
ជាតរូបសហស្សញ្ច ចោតានំទាសិ និក្ខយំ ។

[៤០០] (ទាសីសតំ ទាសសតំ គវំ ហត្ថុសភំ សតំ
អស្សតរីរថញ្ចេវ សព្វភោគេ សតំ សតំ
ជាតរូបសហស្សញ្ច ព្រាហ្មណស្ស ជនេសិនោ
អច្ចាយិកស្ស លុទ្ធស្ស ចោតានំទាសិ និក្ខយំ)[១] ។

[៤០១] និក្ខិណិត្វា ច ន្ហាបេត្វា ភោជយិត្វាន ជារកោ
សមលង្ករិត្វា កណ្ហោហិ ឧច្ចង្កេ ឧបវេសយុំ ។
សីសំ ន្ហាតេ សុចិវត្ថេ សព្វាភរណភូសិតេ
រាជា អង្កេ ករិត្វាន អយ្យកោ បរិបុច្ឆថ ។

---

១ ម. អយំ គាថា នត្ថិ ។

(សេះ ១០០ និក្ខ: ១០០) និងមាស ១០០០ តម្លឹង ដល់ព្រាហ្មណ៍ ឲ្យជាតម្លៃលោះយកចៅទាំងពីរ ។

[៣៩៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ពួកនាយអាមាត្យក៏ប្រញាប់ប្រញាល់ ឲ្យទាសី ១០០ ទាសា ១០០ គោ ១០០ ដំរី ១០០ គោបា ១០០ (សេះ ១០០ និក្ខ: ១០០) និងមាស ១០០០ តម្លឹងដល់ព្រាហ្មណ៍ ឲ្យជាតម្លៃលោះយកព្រះរាជនត្តាទាំងពីរ ។

[៤០០] (នាយអាមាត្យ បានឲ្យទ្រព្យទាំងអស់មួយរយៗ គឺទាសី ១០០ ទាសា ១០០ គោ ១០០ ដំរី ១០០ គោបា ១០០ រថទឹមដោយសេះ ១០០ និងមាស ១០០០ តម្លឹងដល់ព្រាហ្មណ៍ ជាអ្នកស្វែងរកទ្រព្យ ជាមនុស្សឈ្មានពានលើសលន់ ឲ្យជាតម្លៃលោះយកព្រះរាជនត្តាទាំងពីរ ។

[៤០១] ក្សត្រទាំងពីរព្រះអង្គ បានលោះទារកទាំងពីរ ហើយផ្ងូតទឹកឲ្យបរិភោគភោជន ប្រដាប់ដោយគ្រឿងប្រដាប់ទាំងឡាយ រួចឲ្យអង្គុយលើភ្លែន ។ ព្រះរាជាជាព្រះអយ្យកោ ដាក់ជាលីកុមារលើភ្លែន ហើយសាកសួរទារកទាំងពីរ ដែលកក់សីសៈហើយមានសំពត់ដ៏ស្អាត ស្អិតស្អាងដោយអាភរណៈ គ្រប់យ៉ាង ។

កុណ្ឌលេ ឃុសិតេ មាលេ   សព្វាលង្ការភូសិតេ
រាជា អង្គេ ករិត្វាន   ឥទំ វចនមព្រវិ ។
កច្ចិ ឧភោ អរោគា តេ   ជាលិ មាតាបិតា តវ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេន្តិ   កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។
កច្ចិ ឌំសា មកសា ច   អប្បមេវ សិរឹសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ   កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។

[៤០២] អថោ ឧភោ អរោគា តេ   ទេវ មាតាបិតា មម
អថោ ឧញ្ឆេន យាបេន្តិ   អថោ មូលផលា ពហូ
អថោ ឌំសា មកសា ច   អប្បមេវ សិរឹសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ   ហឹសា នេសំ ន វិជ្ជតិ ។
ខណន្តាលុកលម្ពានិ   វិឡាលិតក្កលានិ ច
កោលំ ភល្លាតកំ ពេលំ   សា នោ អាហច្ចបោសតិ ។

ព្រះរាជា បានដាក់លើភ្លៅ នូវកុមារទាំងពីរដែលមានកុណ្ឌល ឮសូរ គឹកកង មានផ្កាកម្រង ស្អិតស្អាង ដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង ហើយត្រាស់ព្រះរាជតម្រាស់នេះថា នែជាលី មាតានិងបិតារបស់បា ទាំងពីរនោះសុខសប្បាយទេឬ ប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក (ផលាផល) ស្រួលទេឬ ទាំងមើមឈើនិងផ្លែឈើ មានច្រើនដែរឬ ពួករបោម មូស និងពស់ មានតិចតួចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករ ដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនទេឬ ។

[៤០២] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះទេវៈ មាតានិងបិតារបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំទាំងពីរនោះ សុខសប្បាយជាទេ ប្រព្រឹត្តចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរក(ផលាផល) ស្រួលទេ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើន ។ ឯពួករបោម មូស និងពស់មានតិចទេ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករ ដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនព្រះអង្គទេ ។ ព្រះមាតានោះជីកយកមើមដំឡូងស្បា ដំឡូងដូង ដំឡូងដៃខ្លា ដំឡូងទៀន ទាំងបាននាំយក ផ្លែពុទ្រា ផ្លែរាក់ខ្មៅ ផ្លែល្មៅ មកចិញ្ចឹមយើងខ្ញុំផង ។

យញ្ចេវ សា អាហរតិ វនមូលផលហារិយា

តំ នោ សព្វេ សមាគន្ត្វា រត្តឹ ភុញ្ជាម នោ ទិវា ។

អម្មា ច នោ កិសា បណ្ឌុ អាហរន្តី ទុមប្ផលំ

វាតាតបេន សុខុមាលី បទុមំ ហត្ថគតំមិវ ។

អម្មាយ បតនូកេសា វិចរន្ត្យា ព្រហាវនេ

វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ ខគ្គទីបិនិសេវិតេ ។

កេសេសុ ជដំ ពន្ធិត្វា កច្ឆេ ជល្លមធារយិ

(ធារេន្តោ ព្រាហ្មណវណ្ណំ អាសនញ្ច មសញ្ជដំ)

ចម្មវាសី ឆមា សេតិ ជាតវេទំ នមស្សតិ ។

[៤០៣] បុត្តា បិយា មនុស្សានំ លោកស្មឹ ឧបបជ្ជិសុំ

ន ហិ នូនម្ហាកំ អយ្យស្ស បុត្តេ សិនេហោ អជាយថ ។

[៤០៤] ទុក្កដញ្ច ហិ នោ តាត ភូនហច្ចំ កតំ មយា

យោហំ សិវីនំ វចនា បព្វាជេសឹ អទូសកំ ។

បើព្រះមាតានោះជាអ្នកនាំយកមើមឈើនិងផ្លែឈើក្នុងព្រៃ នាំយកវត្ថុណាមកយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាក៏មកជុំគ្នាបរិភោគវត្ថុនោះតែក្នុងវេលាយប់មិនបានបរិភោគក្នុងវេលាថ្ងៃទេ ។ ព្រះមាតារបស់យើងខ្ញុំជាស្រីធ្លាប់សុខស្រួល ខំនាំយកផ្លែឈើមក ក៏ទៅជាមានកាយស្គមស្លេកស្លាំងដោយត្រូវខ្យល់និងកម្ដៅថ្ងៃ ដូចជាផ្កាឈូកដែលគេឈ្លីដោយដៃ ។ ព្រះកេសាទាំងឡាយ របស់ព្រះមាតាក៏ជ្រុះ ព្រោះត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃធំ ជាព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង ជាទីដែលរមាសនិងខ្លាដំបងអាស្រ័យហើយ ។ ព្រះបិតាបួងផ្នួងសក់ទាំង-ឡាយទ្រទ្រង់ញើសក្អែលព្វដ៏ក្បៀក(ទ្រទ្រង់ភេទនៃបព្វជិតដ៏ប្រសើរ ទ្រទ្រង់ដំពក់ ស្លាបព្រា សម្រាប់បូជាភ្លើងនិងជដា) ស្លៀកពាក់ស្បែកខ្លា ផ្ទំលើផែនដី នមស្ការភ្លើង ។

[៤០៣] *បុត្រជាទីស្រឡាញ់ នៃមនុស្សក្នុងលោក ចម្លែកតែសេចក្ដីស្នេហាក្នុងបុត្រ មិនកើតដល់ព្រះអយ្យកោ របស់យើងខ្ញុំដោយពិត ។*

[៤០៤] (*ព្រះបាទសញ្ជ័យ...*) *នែចៅ អំពើអាក្រក់យើងបានធ្វើហើយ ទាំងអំពើដែលបង្ខូចសេចក្ដីចម្រើន យើងក៏បានធ្វើហើយ ព្រោះជីតាបាននិរទេសបុត្រឥតកំហុស តាមពាក្យ នៃពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ។*

យំ មេ ភិក្ខុ ឥធ អត្ថិ ធនំ ធញ្ញញ្ច វិជ្ជតិ
ឯតុ វេស្សន្តរោ រាជា សិរិរជ្ជំ បសាសតុ ។
[៤០៥] ន ទេវ មយ្ហំ វចនា ឯហិតិ សិវិសុត្តមោ
សយមេវ ទេវោ គន្ត្វាន សិញ្ច ភោគេហិ អត្រជំ ។
[៤០៦] តតោ សេនាបតី រាជា សញ្ជយោ អជ្ឈភាសថ
ហត្ថី អស្សា រថា បត្តិ សេនា សន្នាហយន្តុ នំ
នេគមា ច មំ អន្វេន្តុ ព្រាហ្មណា ច បុរោហិតា
តតោ សដ្ឋី សហស្សានិ យោធិនោ ចារុទស្សនា
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា នានាវណ្ណេហិលង្កតា ។
និលវត្ថធរានេកេ បីតានេកេ និវាសិតា
អញ្ញេ លោហិតឧណ្ហីសា សុទ្ធានេកេ និវាសិតា
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា នានាវណ្ណេហិលង្កតា ។
ហិមវា យថា គន្ធរោ បព្វតោ គន្ធមាទនោ
នានារុក្ខេហិ សញ្ឆន្នោ មហាភូតគណាលយោ ។

វត្ថុណានីមួយរបស់យើង មានក្នុងទីនេះ ទាំងទ្រព្យនិងធញ្ញជាតិ (ជីតាក៏នឹងឲ្យវត្ថុនោះ ដល់បិតារបស់បា) សូមវេស្សន្តរចូលមក ចូរជាព្រះរាជាត្រួតក្នុងដែនសិវិចុះ ។

[៥០៥] (ជាលីកុមារ...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ព្រះរាជាដ៏ឧត្តមរបស់អ្នកសិវិរាស្ត្រ នឹងមិនយាងមកតាមពាក្យ របស់ទូលព្រះបង្គំទេ សូមព្រះសម្មតិទេព ទ្រង់ស្តេចយាងទៅដោយព្រះអង្គឯងវិញ ហើយស្រោចស្រពព្រះរាជបុត្របង្កើត ដោយភោគៈទាំងឡាយ ។

[៥០៦] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះរាជាព្រះនាមសញ្ជ័យបានត្រាស់នឹងសេនាបតីថា ពួកសេនាដំរី សេនាសេះ សេនារថ សេនាថ្មើរជើង ចូរសៀត(អាវុធទាំងឡាយ) ពួកអ្នកនិគម ព្រាហ្មណ៍ បុរោហិត អាមាត្យ ៦០.០០០ និងពួកទាហាន ដ៏ល្អមើល ចងគ្រឿងក្រោះ ប្រដាប់ដោយគ្រឿងប្រដាប់ មានបែបផ្សេងៗ ចូរនាំគ្នាមកឲ្យឆាប់ ជូនអញទៅ ។ ពួកទាហានខ្វះ ស្លៀកពាក់សំពត់ខៀវ ពួកទាហានខ្វះ ស្លៀកពាក់សំពត់លឿង ពួកទាហានដទៃជួតឈ្នួតក្រហម ពួកទាហានខ្វះ ស្លៀកពាក់សំពត់ស ចងគ្រឿងក្រោះ ប្រដាប់ដោយគ្រឿងប្រដាប់មានបែបផ្សេងៗ ចូរនាំគ្នាមកឲ្យឆាប់ ។ ភ្នំហិមពាន្តនិងភ្នំគន្ធមាទន៍ ដ៏ទ្រទ្រង់ក្លិន ដ៏ដេរដាសដោយពួកឈើផ្សេងៗ ជាលំនៅនៃពួកភូតដ៏ច្រើន

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស មហារាជបព្វំ

ឱសធេហិ ច ទិព្វេហិ ទិសា ភាតិ បភាតិ ច
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា ទិសា ភន្តុ បវន្តុ ច ។
តតោ នាគសហស្សានិ យោជយន្តុ ចតុទ្ទស
សុវណ្ណកច្ឆេ មាតង្គេ ហេមកប្បនិវាសសេ ។
អារុឡ្ហា គាមណីយេភិ តោមរង្កុសបាណិភិ
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា ហត្ថិក្ខន្ធេហិ ទស្សិតា ។
តតោ អស្សសហស្សានិ យោជយន្តុ ចតុទ្ទស
អាជានិយេវ ជាតិយា សិន្ធវេ សីឃវាហនេ ។
អារុឡ្ហា គាមណីយេភិ ឥន្ទិយាចាបធារិភិ
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា អស្សបិដ្ឋេ អលង្កតា ។
តតោ រថសហស្សានិ យោជយន្តុ ចតុទ្ទស
អយោសុកតនេមិយោ សុវណ្ណចិត្របោក្ខរេ ។
អារោបេន្តុ ធជេ តត្ថ ចម្មានិ កវចានិ ច
វិប្ផាលេន្តុ ច ចាបានិ ទឡ្ហធម្មា បហារិនោ
ខិប្បមាយន្តុ សន្នទ្ធា រថេសុ រថជីវិនោ ។

ញុំាងទិសទាំងឡាយឲ្យភ្លឺ ផ្សាយទៅដោយឱសធទាំងឡាយ ជាទិព្វ យ៉ាងណា ពួកទាហាននាំគ្នាចងគ្រឿងក្រោះ ចូរមកឲ្យឆាប់ ចូរញុំាងទិសទាំងឡាយ ឲ្យភ្លឺរុងរឿងផ្សាយទៅ យ៉ាងនោះដែរ ។ ពួកអ្នកជិះដំរី ចូររៀបចំដំរី១៤ពាន់ ជាសត្វមានសរីរៈធំ មានខ្សែជង្គន់ជាវិការៈនៃមាស មានសរីរៈស្រោប ដោយគ្រឿងតែងតួ ជាវិការៈនៃមាស ។ ពួកអ្នកបង្ហឹកដំរី មានដៃកាន់ដែកចំពុះទុង និងកង្វេរ មានគ្រឿងស្អិតស្អាងប្រាកដហើយ ចងគ្រឿងក្រោះហើយ ចូរនាំគ្នាឡើងជិះកដំរីទាំងឡាយបរមកឲ្យឆាប់ ។ ពួកអ្នកជិះសេះ ចូររៀបចំសេះ ទាំង ១៤ ពាន់ ជាជាតិសេះសិន្ធពអាជានេយ្យ មានសន្ទុះដ៏លឿន ។ ពួកអ្នកបង្ហឹកសេះ ទ្រទ្រង់ស៊ែនិងធ្នូ ចងគ្រឿងក្រោះ ប្រដាប់លើខ្នងសេះ ហើយចូរឡើងជិះបរមកឲ្យឆាប់ ។ លំដាប់ពីនោះមក ពួកអ្នកបររថ ចូររៀបចំរថទាំង ១៤ ពាន់ ជារថមានខ្នងកង់ពាសដោយដែកដ៏ល្អ មានផ្ទះរំលេចដោយមាស ។ ពួកខ្មាន់ធ្នូស្ទាត់ក្នុងការប្រហារ ពួកជាងរថ ចូរនាំគ្នាលើកទង់ជ័យ ខែលនិងគ្រឿងក្រោះទាំងឡាយ ក្នុងរថទាំងនោះ ចូរដំឡើងធ្នូ ចងគ្រឿងក្រោះ ហើយចូរបររថទាំងឡាយមកឲ្យឆាប់ ។

[៤០៧] លាជា ឱលោភិយា(១) បុប្ផា មាលាគន្ធវិលេបនា
អគ្ឃិយានិ ច តិដ្ឋន្តុ យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
កាមេ កាមេ សតំ កុម្ភា មេរយស្ស សុរាយ ច
មគ្គម្ហិ បតិតា ឋន្តុ យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
មំសា បូវា ច សង្កុល្យា កុម្មាសា មច្ឆសំយុតា
មគ្គម្ហិ បតិតា ឋន្តុ យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
សប្បិ តេលំ ទធិ ខីរំ កង្គុបិដ្ឋា(២) ពហូ សុរា
មគ្គម្ហិ បតិតា ឋន្តុ យេន មគ្គេន ឯហិតិ ។
អាឡារិកា ច សូទា ច នដនដ្ដកគាយិនោ
ចាណិស្សរា កុម្ភថូនិយោ មុទ្ទិកាសោកជ្ឈាយិកា ។
អាហញ្ញន្តុ សព្វវីណា ភេរិយោ ឌិណ្ឌិមានិ ច
ខរមុខានិ ធមន្តុ នទន្តុ ឯកបោក្ខរា ។
មុទិង្គា បណវា សង្ខា គោធា បរិវទេន្តិកា
ឌិណ្ឌិមានិ ច ហញ្ញន្តុ កុដុម្ពា ឌិណ្ឌិមានិ ច ។
[៤០៨] សា សេនា មហតី អាសិ ឧយ្យុត្តា សិវិវាហិនី
ជាលិនា មគ្គនាយេន វង្កំ ចាយាសិ បព្វតំ ។

១ ម. ឱលោកិរា ។ ២ ម. កង្គុបិដា ។

[៤០៧] អ្នកទាំងឡាយ ចូរតាក់តែងផ្កាទាំងឡាយ (មានលាជជាគម្រប់៥) និងផ្កាសម្រាប់រោយរាយ កម្រងផ្កា គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាបស្រឡាប និងផ្កាដ៏មានតម្លៃទាំងឡាយ ចូរបិតនៅត្រង់ផ្លូវ ដែលបុត្ររបស់អញមក ។ គ្រប់ទ្វារស្រុក ចូរតាក់តែងតាំងទុកឱទិនមេរ័យ និងសុរាច្រើន ត្រង់ផ្លូវដែលបុត្ររបស់អញមក ។ ចូរតាក់តែងតាំងទុក សាច់ នំទ្រាបល្ង នំកុម្មាសដែលលាយសាច់ត្រី ត្រង់ផ្លូវដែលបុត្ររបស់អញមក ។ ចូរតាក់តែងតាំងទុកទឹកដោះរាវ ប្រេង ទឹកដោះជូរ ទឹកដោះស្រស់ និងសុរាដ៏ច្រើន ដែលធ្វើដោយម្សៅថ្លោ ត្រង់ផ្លូវដែលបុត្ររបស់អញមក ។ ពួកអ្នកធ្វើម្ហូប អ្នកធ្វើបាយ អ្នករាំនិងអ្នកច្រៀង អ្នកច្រៀងទះដៃ អ្នកវាយស្គរ អ្នកច្រៀងដោយសំឡេងដ៏ស្រទន់ និងពួកអ្នកចាក់ត្មុក ។ ពួកជនចូរដេញពិណាគ្រប់បែប ចូរវាយស្គរ និងមហោរធឹកទាំងឡាយ ចូរផ្លុំស័ង្ខនិងទះស្គរទាំងឡាយ ។ ជនទាំងឡាយចូរទះសម្ភោរ វាយស្គរធំ ផ្លុំស័ង្ខ ដេញតាខេ ដេញពិណាខ្សែ ៧ វាយមហោរធឹក វាយស្គរទង់ដែង វាយស្គរមង្គល ។

[៤០៨] សេនាដ៏ច្រើននោះ ជាកងទ័ពក្នុងដែនសិវិ លើកចេញទៅ មានជាលីកុមារជាមគ្គនាយក បានដើរសំដៅទៅកាន់វង្កតបព៌ត ។

កោញ្ចំ នទតិ មាតង្គោ　កុញ្ជរោ សដ្ឋិហាយនោ
កច្ឆាយ ពទ្ធមាលាយ　កោញ្ចំ នទតិ វារណោ ។
អាជានិយា ហសិយន្តិ　នេមិឃោសោ អជាយថ
នភំ[១] រជោ អច្ឆាទេសិ　ឧយ្យុត្តា សិវិវាហិនី ។
សា សេនា មហតី អាសិ　ឧយ្យុត្តា ហារិហារិណី
ជាលិនា មគ្គនាយេន　វង្កំ បាយាសិ បព្វតំ ។
តេ បាវឹសុ ព្រហារញ្ញំ　ពហុសាខំ មហោទកំ
បុប្ផរុក្ខេហិ សញ្ឆន្នំ　ផលរុក្ខេហិ ចូភយំ ។
តត្ថ វិន្ទុស្សរា វគ្គូ　នានាវណ្ណា ពហូ ទិជា
កូជន្តមុបកូជន្តិ　ឧតុសំបុប្ផិតេ ទុមេ ។
តេ គន្ត្វា ទីឃមទ្ធានំ　អហោរត្តានមច្ចយេ
បទេសន្តំ ឧបាគញ្ឆុំ　យត្ថ វេស្សន្តរោ អហុ ។

មហារាជបព្វំ នាម ។

[៤០៩] តេសំ សុត្វាន និគ្ឃោសំ　ភីតោ វេស្សន្តរោ អហុ
បព្វតំ អភិរូហិត្វា　ភីតោ សេនំ ឧទិក្ខតិ ។

---
១ ម. អព្ភំ ។

ដំរីដ៏ប្រសើរមានអាយុ៦០ខួប បន្លឺកោញ្ចនាទ ដំរីកាលបើមានខ្សែ ដង្គន់ជាប់នៅហើយ ក៏បន្លឺកោញ្ចនាទ ។ សេះអាជានេយ្យទាំង-ឡាយស្រែកកង៉រំពង សំឡេងគឹកកងនៃខ្នងកង់ ក៏កើតមានក្នុងកាលនោះ ធូលីក៏ហុយបាំងដូចពពក កងទ័ពក្នុងដែនសិវិបាន លើកចេញទៅ ។ សេនាដ៏ច្រើននោះអាចនាំយករបស់ដែលគួរនាំយកទៅបាន លើកចេញទៅ មានជាលិកុមារជាមគ្គនាយក បានដើរសំដៅទៅកាន់វង្កតបព៌ត ។ កងទ័ពទាំងនោះ បានចូលទៅកាន់ព្រៃធំ មានមែកឈើច្រើន មានទឹកច្រើន ដេរដាសដោយឈើមានផ្កា និងឈើមានផ្លែទាំងសងខាងផ្លូវ ។ ពួកសត្វស្លាបដ៏ច្រើនក្នុងព្រៃធំនោះ មានសំឡេងមូល មានសំឡេងពីរោះ មានត្រកូលផ្សេង ៗ ស្រែកហៅសត្វស្លាប ដែលកំពុងស្រែក លើដើមឈើដែលផ្កាតាមរដូវ ។ កងទ័ពទាំងនោះ ទៅកាន់ផ្លូវឆ្ងាយដាច់ស្រយាល ក្នុងកាលអំណើះទៅនៃថ្ងៃនិងយប់ បានចូលទៅដល់ប្រទេស ដែលព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់គង់នៅ ។

ចប់ មហារាជបព្វៈ ។

[៤០៩] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់ឮសំឡេងគឹកកងនៃកងទ័ពទាំងនោះហើយ ក៏ភិតភ័យ ទ្រង់ឡើងទៅលើភ្នំ ហើយទ្រង់ទតមើល នូវពួកសេនា ទាំងភិតភ័យ មានបន្ទូលថា

ឥង្ឃ មទ្ទិ និសាមេហិ និគ្ឃោសោ យាទិសោ វនេ
អាជានិយា ហសិយន្តិ ធជគ្គានេវ ទិស្សរេ ។
ឥមេ នូន អរញ្ញម្ហិ មិគសង្ឃានិ លុទ្ធកា
វាគុរាហិ បរិក្ខិប្ប សោព្ភេ បាតេត្វា តាវទេ
វិក្កោសមានា តិព្វាហិ ហន្តិ នេសំ វរំ វរំ ។
តថា មយំ អទូសកា អរញ្ញេ អវរុទ្ធកា
អមិត្តហត្ថត្តគតា បស្ស ទុព្វលឃាតកំ ។
[៤១០] អមិត្តា នប្បសហេយ្យុំ អគ្គិវ ឧទកណ្ណវេ
តទេវ ត្វំ វិចិន្តេហិ អបិ សោត្ថិ ឥតោ សិយា ។
[៤១១] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ឱរោហិត្វាន បព្វតា
និសីទិ បណ្ណសាលាយំ ទឡ្ហំ កត្វាន មានសំ ។
[៤១២] និវត្តយិត្វាន រថំ វុដ្ឋាបេត្វាន សេនិយោ
ឯកំ អរញ្ញេ វិហរន្តំ បិតា បុត្តំ ឧបាគមិ ។

នៃនាងមទ្រី នាងចូរពិចារណាមើល សំឡេងគឹកកង ក្នុងព្រៃ យ៉ាងនេះ មានទាំងសេះអាជានេយ្យស្រែកកងរំពង ទាំងចុងទង់ជ័យ ក៏ប្រាកដ ។ ជនទាំងនេះ ដូចជាព្រានបោមព័ទ្ធហ្វូងម្រឹគ ក្នុងព្រៃដោយបង្កាត់ទាំងឡាយ ដេញទម្លាក់ក្នុងរណ្តៅ ហើយចាក់កាប់សម្លាប់ ពន្ទះយកតែសាច់ល្អៗ នៃម្រឹគទាំងនោះ ដោយកាំបិតដ៏មុត ដោយពិត ។ ពួកយើងមិនមានទោស ត្រូវគេនិរទេសមកនៅក្នុងព្រៃ ដល់នូវសេចក្តីវិនាសក្នុងកណ្តាប់ដៃសត្រូវ ក៏ដូចជាម្រឹគយ៉ាងនោះដែរ នាងចូរមើលអ្នកសម្លាប់បុគ្គលខ្សោយ ។

[៦១០] (ព្រះនាងមទ្រី...) ពួកសត្រូវមិនអាចគ្របសង្កត់ (ព្រះអង្គ) បានទេ ដូចជាភ្លើង មិនអាចគ្របសង្កត់ទឹកសមុទ្របាន សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះចិន្តាដល់ពាក្យ ដែលសក្កទេវរាជពោលហើយនោះឯង ទំនងជាសួស្តីនឹងមានដល់ព្រះអង្គ ព្រោះពួកពលនេះ ។

[៦១១] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) លំដាប់នោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរ យាងចុះអំពីភ្នំ ទ្រង់ធ្វើព្រះហឫទ័យឲ្យមាំ ហើយគង់នៅក្នុងបណ្ណសាលា ។

[៦១២] ព្រះបិតាទ្រង់ឲ្យបញ្ឈប់រថ ទ្រង់ឲ្យពួកសេនាត្រៀមចាំ ហើយទ្រង់ស្តេចចូលទៅចួបនឹងព្រះរាជបុត្រ ដែលគង់នៅក្នុងព្រៃតែម្នាក់ឯង ។

ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឱរុយ្ហ ឯកំសោ បញ្ជលីកតោ
បរិកិណ្ណោ អមច្ចេហិ បុត្តំ សិញ្ចិតុបាគមិ ។
បតត្ថទ្ទស កុមារំ សោ រម្មរូបំ សមាហិតំ
និសិន្នំ បណ្ណសាលាយំ ឈាយន្តំ អកុតោភយំ ។

[៤១៣] តញ្ច ទិស្វាន អាយន្តំ បិតរំ បុត្តគិទ្ធិនំ
វេស្សន្តរោ ច មទ្ទី ច បច្ចុគ្គន្ត្វា អវន្ទិសុំ ។
មទ្ទី ច សិរសា បាទេ សស្សុរស្សាភិវាទយិ
មទ្ទី អហញ្ហិ តេ ទេវ បាទេ វន្ទាមិ តេ ហុសា
តេសុ តត្ថ បលិស្សជ្ជ បាណិនា បរិមជ្ជថ ។

[៤១៤] កច្ចិ វោ កុសលំ បុត្ត កច្ចិ បុត្ត អនាមយំ
កច្ចិ ឧញ្ឆេន យាបេថ កច្ចិ មូលផលា ពហូ ។
កច្ចិ ឌំសា មកសា ច អប្បមេវ សិរីសបា
វនេ វាឡមិគាកិណ្ណេ កច្ចិ ហឹសា ន វិជ្ជតិ ។

១ ម. តេ ណុសា ។

លុះព្រះបិតាយាងចុះអំពី-កដំរី ហើយទ្រង់ឧត្តរាសង្គៈឆៀងស្មាម្ខាង ផ្គងអញ្ជលី មានពួកអាមាត្យហែហម បានចូលទៅដើម្បីអភិសេកបុត្រ ។ ព្រះអង្គបានទតឃើញកុមារមានរូបគួរឲ្យត្រេកអរ សម្រឹងព្រះហឫទ័យ កំពុងត្រិះរិះ មិនមានភ័យអំពីទីណាមួយ ដែលគង់នៅក្នុងបណ្ណសាលានោះ ។

[៤១៣] ព្រះបាទវេស្សន្តរនិងព្រះនាងមទ្រី បានទតឃើញព្រះបិតានោះ មានសេចក្ដីជាប់ព្រះហឫទ័យ ក្នុងបុត្រ កំពុងយាងមក ក៏ក្រោកទៅទទួល ថ្វាយបង្គំ ។ ចំណែកព្រះនាងមទ្រី ថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះសស្សុរៈដោយព្រះសិរ្ស៍ (ហើយក្រាបទូលថា) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ខ្ញុំឈ្មោះមទ្រី ជាសុណិសារបស់ព្រះអង្គ សូមថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះអង្គ ព្រះបិតាទ្រង់ឱបរឹតជនទាំងពីរនោះ ហើយបបោសអង្អែលដោយព្រះហស្ត ។

[៤១៤] (ព្រះរាជា...) នៃបុត្រ អ្នកទាំងពីរសុខសប្បាយទេឬ នៃបុត្រ អ្នកទាំងពីរ មិនមានជំងឺតម្កាត់ទេឬ អ្នកទាំងពីរ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការស្វែងរកស្រួលទេឬ មើមឈើនិងផ្លែឈើមានច្រើនឬទេ ។ ពួករបោម មូស ពស់ មានតិចទេឬ ក្នុងព្រៃដ៏កុះករដោយម្រឹគយង់ឃ្នង មិនមានការបៀតបៀនទេឬ ។

[៤១៥] អត្ថិ នោ ជីវិកា ទេវ សា ច យាទិសិ កីទិសា
កសិរា ជីវិកា ហោម ឧញ្ឆាចរិយាយ ជីវិតំ ។
អនិទ្ធិនំ មហារាជ ទមេត្យស្សំវ សារថិ
ត្យម្ហា និទ្ធិកា ទន្តា អសមិទ្ធិ ទមេតិ នោ ។
អបិ នោ កីសានិ មំសានិ បិតុ មាតុ អទស្សនា
អវរុទ្ធានំ មហារាជ អរញ្ញេ ជីវិសោកិនំ ។
[៤១៦] យេបិ តេ សិរិសេដ្ឋស្ស ទាយាទប្បត្តមានសា
ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ ព្រាហ្មណស្ស វសានុគា
អច្ចាយិកស្ស លុទ្ទស្ស យោ នេ គាវោវ សុម្ភតិ ។
តេ រាជបុត្តិយា បុត្តេ យទិ ជានាថ សំសថ
បរិយាបុណាថ នោ ខិប្បំ សប្បទដ្ឋំវ មាណវំ ។
[៤១៧] ឯតេ(១) កុមារា និក្កីតា ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
ព្រាហ្មណស្ស ធនំ ទត្វា បុត្ត មា ភាយិ អស្សស ។

---
១ ម. ឧភោ ។

[៤១៥] (ព្រះមហាសត្វ...) បពិត្រព្រះសម្មតិទេព ការរស់នៅរបស់យើងខ្ញុំ ជាការរស់នៅផ្តេសផ្តាសទេ យើងខ្ញុំជាអ្នករស់នៅ ត្រដាបត្រដួស ព្រោះការរស់នៅដោយការស្វែងរក (ផលាផល) ។ បពិត្រមហារាជ (សេចក្តីខ្វះខាត)រមែងទូន្មាន (បុរសកម្សត់) ដូចជានាយសារថីទូន្មានសេះ យើងខ្ញុំទាំងនោះ ជាបុគ្គលមានសេចក្តីខ្វះខាតទូន្មានហើយ សេចក្តីខ្វះខាតរមែងទូន្មានយើងខ្ញុំ ។ បពិត្រមហារាជ យើងខ្ញុំត្រូវគេនិរទេសហើយ មានសេចក្តីរស់នៅទាំងទុក្ខសោកក្នុងព្រៃ ទាំងសាច់ឈាមទៀតសោតក៏ស្គាំងស្គម ព្រោះមិនបានឃើញព្រះមាតាបិតា ។

[៤១៦] កុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនាណា ដែលជាទាយាទ (ព្រះរាជនត្តា) របស់ព្រះអង្គ ជាបុគ្គលប្រសើរបំផុតក្នុងដែនសិវិ មានបំណងមិនទាន់បានសម្រេចនៅឡើយ លុះអំណាចព្រាហ្មណ៍ ជាបុគ្គលឃ្លានពានលើសលន់ វាយកុមារទាំងពីរនោះ ដូចជាគេវាយហ្វូងគោ ។ បើព្រះអង្គជ្រាបបុត្រទាំងនោះរបស់រាជបុត្រី សូមប្រាប់ដល់យើងខ្ញុំឲ្យឆាប់ ដូចជា(ពួកពេទ្យដែលព្យាបាល) នូវមាណពត្រូវពស់ចឹក ។

[៤១៧] (ព្រះរាជា...) កុមារទាំងពីរ គឺជាលីនិងកណ្ហាជិនាទុំះ បិតាបានប្រគល់ទ្រព្យឲ្យដល់ព្រាហ្មណ៍ លោះមកហើយ បាកុំភ័យឡើយ បាចូរស្រួលចិត្តចុះ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស ឆក្ខត្តិយបព្វំ

[៤១៨] កច្ចិ នុ តាត កុសលំ   កច្ចិ តាត អនាមយំ
កច្ចិ នុ តាត មេ មាតុ   ចក្ខុ ន បរិហាយតិ ។
[៤១៩] កុសលញ្ចេវ មេ បុត្ត   អថោ បុត្ត អនាមយំ
អថោ ច បុត្ត តេ មាតុ   ចក្ខុ ន បរិហាយតិ ។
[៤២០] កច្ចិ អរោគំ យោគ្គន្តេ   កច្ចិ វហតិ វាហនំ
កច្ចិ ផីតោ ជនបទោ   កច្ចិ វុដ្ឋិ ន ឆិជ្ជតិ ។
[៤២១] អថោ អរោគំ យោគ្គម្មេ   អថោ វហតិ វាហនំ
អថោ ផីតោ ជនបទោ   អថោ វុដ្ឋិ ន ឆិជ្ជតិ ។
[៤២២] ឥច្ចេវំ មន្តយន្តានំ   មាតា នេសំ អទិស្សថ
រាជបុត្តី គិរិទ្វារេ   បត្តិកា អនុបាហនា ។
តញ្ច ទិស្វាន អាយន្តី   មាតរំ បុត្តគិទ្ធិនី
វេស្សន្តរោ ច មទ្ទី ច   បច្ចុគ្គន្ត្វា អវន្ទិសុំ ។
មទ្ទី ច សិរសា បាទេ   សស្សុយា អភិវាទយិ
មទ្ទី អហញ្ហិ តេ អយ្យេ   បាទេ វន្ទាមិ តេ ហុសា(១) ។

១ ម. តេ សុណ្ហា ។

[៤១៨] (ព្រះមហាសត្វ...) បពិត្រព្រះបិតា ព្រះអង្គសុខសប្បាយទេឬ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះអង្គមិនមានរោគាពាធទេឬ បពិត្រព្រះបិតា ព្រះនេត្រ របស់ព្រះមាតានៃខ្ញុំព្រះអង្គ មិនទាន់ផងឹតទេឬ ។

[៤១៩] (ព្រះរាជា...) នៃបុត្រ យើងសុខសប្បាយទេ នៃបុត្រ យើងមិនមានជំងឺតម្កាត់ទេ នៃបុត្រ ចក្ខុមាតារបស់បា មិនទាន់ផងឹតទេ ។

[៤២០] (ព្រះមហាសត្វ...) យានរបស់ព្រះអង្គមិនទាន់ចាស់ទេឬ វាហនៈរមែងនាំទៅបានទេឬ ជនបទសម្បូរដែរឬ ភ្លៀងមិនដាច់ទេឬ ។

[៤២១] (ព្រះរាជា...) យានរបស់យើងមិនទាន់ចាស់ទេ ទាំងវាហនៈក៏នាំទៅបាន ជនបទក៏សម្បូរ ទាំងភ្លៀងក៏មិនដាច់ទេ ។

[៤២២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) កាលដែលក្សត្រិយ៍ទាំងបីអង្គ កំពុងចរចាគ្នាយ៉ាងនេះឯង ព្រះរាជបុត្រី ជាព្រះមាតា ស្តេចមកដោយព្រះបាទាឥតមានសុព័ណ៌បាទ ប្រាកដដល់ក្សត្រិយ៍ទាំងនោះទៀបទ្វារភ្នំ ។ ឯព្រះបាទវេស្សន្តរ និងព្រះនាងមទ្រី បានឃើញព្រះមាតានោះដែលមានព្រះហឫទ័យជាប់ក្នុងបុត្រ កំពុងយាងមក ក៏ក្រោកទទួលហើយថ្វាយបង្គំ ។ ចំណែកខាងព្រះនាងមទ្រី ថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះមាតាក្មេកដោយព្រះសិរ្ស៍ (ហើយក្រាបបង្គំទូលថា) បពិត្រព្រះមេម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់ឈ្មោះនាងមទ្រី ជាព្រះសុណិសារបស់ព្រះអង្គ សូមថ្វាយបង្គំព្រះបាទទាំងគូរបស់ព្រះមេ ។

[៤២៣] មទ្ទិញ្ច បុត្តកា ទិស្វា   ទូរតោ សោត្ថិមាគតា
កន្ទន្តា អភិធាវីសុ   វច្ឆា ពាលាវ មាតរំ ។
មទ្ទី ច បុត្តកេ ទិស្វា   ទូរតោ សោត្ថិមាគតេ
វារុណីវ បវេធេន្តី   ថនធារាភិសិញ្ចថ ។
[៤២៤] សមាគតានំ ញាតីនំ   មហាឃោសោ អជាយថ
បព្វតា សមនាទីសុ[១]   មហី អាកម្បិតា អហុ ។
វុដ្ឋិធារំ បវត្តេន្តោ   ទេវោ បាវស្សិ តាវទេ
អថ វេស្សន្តរោ រាជា   ញាតីហិ សមគច្ឆថ ។
នត្តារោ សុណិសា បុត្តោ   រាជា ទេវី ច ឯកតោ
យទា សមាគតា អាសុំ   តទាសិ លោមហំសនំ ។
បញ្ជលិកា តស្ស យាចន្តិ   រោទន្តា ភេរវេ រណេ
វេស្សន្តរញ្ច មទ្ទិញ្ច   សព្វេ រដ្ឋា សមាគតា
ត្វំ នោសិ ឥស្សរោ រាជា   រជ្ជំ ការេថ នោ ឧភោ ។

ឆក្ខត្តិយបព្វំ នាម ។

---

១ ម. សុវនាទីសុ ។

[៤២៣] ចំណែកខាងព្រះរាជបុត្រទាំងពីរ ដែលមកអំពីទីឆ្ងាយដោយសួស្តី បានឃើញព្រះនាងមទ្រីហើយ ក៏ទ្រង់ព្រះកន្សែងអួលអាក់នាំគ្នាស្ទុះចូលទៅរក ដូចកូនគោតូច ស្ទុះទៅរកមេ ។ ឯព្រះនាងមទ្រី បានឃើញបុត្រទាំងពីរ ដែលមកពីទីឆ្ងាយដោយសួស្តី ក៏ញាប់ញ័រដូចជាស្រីមេមត់ ទនៃទឹកក្សីរក៏ហូរចេញមក ។

[៤២៤] កាលពួកព្រះញាតិជួបជុំគ្នាហើយ សំឡេងគឹកកងខ្លាំង ក៏កើតឡើង ភ្នំទាំងឡាយក៏បន្ទឺឡើង ទាំងផែនពសុធា ក៏រំភើបញាប់ញ័រ ។ ភ្លៀងក៏ញុំាងផ្គរទឹកឲ្យធ្លាក់ក្នុងខណៈនោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរ ក៏បានជួបនឹងញាតិទាំងឡាយក្នុងខណៈនោះ ។ ព្រះនត្តាទាំងពីរ ព្រះសុណិសា ព្រះរាជបុត្រ ព្រះរាជានិងព្រះទេវី បានជួបក្នុងទីជាមួយគ្នាក្នុងកាលណា សេចក្តីព្រឺព្រួចរោមក៏មានក្នុងកាលនោះ ពួកអ្នកនគរទាំងអស់ បានផ្គងអញ្ជលី ចំពោះព្រះបាទវេស្សន្តរនោះ នាំគ្នាយំក្នុងព្រៃ មុខគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែង ទូលអារាធនា ។ ពួករាស្ត្រទាំង-អស់ចួបជុំគ្នា (បានពោល) នឹងព្រះបាទវេស្សន្តរផង និងព្រះនាងមទ្រីផងថា ព្រះអង្គជាព្រះរាជាឥស្សរៈរបស់ពួកយើង សូមព្រះអង្គទាំងពីរព្រះអង្គរបស់ពួកយើងសោយរាជសម្បត្តិ ។

ចប់ ឆក្ខត្តិយបព្វៈ ។

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស នគរកណ្ឌំ

[៤២៥] ធម្មេន រជ្ជំ ការេន្តំ   រដ្ឋា បព្វាជយិត្ថ មំ
ត្វញ្ច ជានបទា ចេវ   នេគមា ច សមាគតា ។
[៤២៦] ទុក្ខញ្ច ហិ នោ បុត្ត   ភូនហច្ចំ កតំ មយា
យោហំ សិវីនំ វចនា   បព្វាជេសឹ អទូសកំ ។
[៤២៧] យេន កេនចិ វណ្ណេន   បិតុ ទុក្ខំ ឧទព្វហេ
មាតុយា ភគិនិយាបិ   អបិ បាណេហិ អត្តនោ។
(ន្ហានកាលោ មហារាជ   រជោជល្លំ បវាហយ) ។
[៤២៨] តតោ វេស្សន្តរោ រាជា   រជោជល្លំ បវាហយិ
រជោជល្លំ បវាហេត្វា   សង្ខំ វណ្ណំ អធារយិ ។
[៤២៩] សីសន្ហាតោ សុចិវត្ថោ   សព្វាភរណភូសិតោ
បច្ចយំ នាគមារុយ្ហ   ខគ្គំ ពន្ធិ បរន្តបំ ។
តតោ សដ្ឋី សហស្សានិ   យោធិនោ ចារុទស្សនា
សហជាតា បរិកិរឹសុ   នន្ទយន្តា រថេសភំ ។

[៤២៥] (ព្រះមហាសត្វ...) ព្រះអង្គនិងពួកអ្នកជនបទ អ្នកនិគម បានព្រមព្រៀងគ្នានិរទេសខ្ញុំព្រះអង្គ ដែលកំពុងសោយរាជ្យ តាមធម៌ ចាកដែនហើយ ។

[៤២៦] (ព្រះរាជា...) ម្នាលបុត្រ (នេះ) ពិតជាកំហុសរបស់យើង យើងបានធ្វើអំពើបំផ្លិចបំផ្លាញសេចក្ដីចម្រើន បាននិរទេសបាដែលមិនមានកំហុស ព្រោះតាមពាក្យពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រ ។

[៤២៧] (កូន) គួរដោះទុក្ខរបស់បិតាមាតា ឬរបស់បងប្អូនស្រី ដោយហេតុណានីមួយ សូម្បីដោយជីវិតរបស់ខ្លួន ។ (ពួកអាមាត្យបានពោលថា បពិត្រមហារាជ កាលនេះជាកាលគួរស្រង់ទឹក សូមទ្រង់ដុសជម្រះព្រះរជោជលៈ) ។

[៤២៨] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) គ្រានោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរក៏ដុសជម្រះក្អែល លុះដុសជម្រះក្អែលហើយ បានទ្រទ្រង់ព្រះពស្ត្រមានព័ណ៌ដូចស័ង្ខ ។

[៤២៩] ព្រះបាទវេស្សន្តរ ទ្រង់កក់ព្រះសិរ្ស៍ មានព្រះពស្ត្រដ៏ស្អាត ស្អិតស្អាងដោយអាភរណៈគ្រប់យ៉ាង ទ្រង់សៀតព្រះខាន់ដែលដុតកម្តៅសត្រូវ ហើយទ្រង់ឡើងគង់លើដំរីដ៏ប្រសើរ ឈ្មោះបច្ច័យ ។ កាលនោះ ពួកទាហាន ៦០.០០០នាក់ កើតក្នុងថ្ងៃជាមួយគ្នា គួររមិលមើល ញុំាងព្រះរាជាជាធំក្នុងរថឲ្យរីករាយ ចោមរោម ។

តតោ មទ្ទីបិ ឆ្កាបេសុំ សិវិកញ្ញា សមាគតា
វេស្សន្តរោ តំ ចាលេតុ ជាលី កណ្ហាជិនា ចុភោ
អថោបិ តំ មហារាជា សញ្ជយោ អភិរក្ខតុ ។

[៤៣០] ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា បុព្វេ កិលេសមត្តនោ[១]
អានន្ទិយំ អចារឹសុ រមណីយេ គិរិព្វជេ ។
ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា បុព្វេ កិលេសមត្តនោ
អានន្ទចិត្តា សុមនា បុត្តេ សង្គម្ម លក្ខណា ។
ឥទញ្ច បច្ចយំ លទ្ធា បុព្វេ កិលេសមត្តនោ
អានន្ទចិត្តា បិតីតា សហ បុត្តេហិ លក្ខណា ។

[៤៣១] ឯកភត្តី បុរេ អាសឹ និច្ចំ ថណ្ឌិលសាយិនី
ឥតិ មេតំ វតំ អាសិ តុម្ហំ កាមា ហិ បុត្តកា

---

១ ម. បុព្វេ សល្លេខមត្តនោ ។

កាលនោះពួកកញ្ញារបស់ព្រះបាទសិវិ បានចួបជុំគ្នា ហើយញាំង ព្រះនាងមទ្រីឲ្យស្រង់ទឹក (ហើយពោលថា) សូមព្រះបាទវេស្សន្តរ និងជាលីកណ្ហាជិនាទាំងពីរ បីបាច់ថែរក្សាព្រះនាង ទាំងមហារាជ ព្រះនាមសញ្ជ័យ ក៏សូមឲ្យថែរក្សាព្រះនាងដែរ ។

[៤៣០] ព្រះបាទវេស្សន្តរនិងព្រះនាងមទ្រី បាននូវទីពឹងនេះ (បានតម្កល់ ក្នុងរាជសម្បត្តិ ហើយភ្នករឭក) នូវសេចក្ដីសៅហ្មងរបស់ព្រះអង្គ (ដែលទ្រង់ធ្លាប់នៅក្នុងព្រៃពីដើម) ក៏ទ្រង់ឲ្យទូងអានន្ទីយភេរីត្រាច់ ទៅទៀបភ្នំវង្កត ដែលគួរជាទីរីករាយ ។ ព្រះនាងមទ្រីបរិបូណ៌ដោយ លក្ខណៈបានទីពឹងនេះហើយ(ក៏ភ្នករឭក)នូវសេចក្ដីសៅហ្មងរបស់ ព្រះនាង ដែលធ្លាប់នៅក្នុងព្រៃពីដើម បានចួបនឹងបុត្រទាំងពីរ ហើយក៏ត្រេកអររីករាយ ។ ព្រះនាងមទ្រីបរិបូណ៌ដោយលក្ខណៈ បានទីពឹងនេះហើយ ក៏មានព្រះហ្ឫទ័យភ្នករឭកសេចក្ដីសៅហ្មង របស់ព្រះនាង ដែលធ្លាប់នៅក្នុងព្រៃពីដើម មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយជាមួយនឹងបុត្រទាំងពីរ ។

[៤៣១] (ព្រះនាងមទ្រី...) នៃបុត្រទាំងពីរ កាលពីដើម មាតាជា អ្នកបរិភោគភត្តតែមួយពេល ដេកផ្ទាល់នឹងផែនដីជានិច្ច នេះជា វត្តរបស់មាតាដូច្នេះ ព្រោះសេចក្ដីប្រាថ្នាចង់ (ចួប) នឹងបាទាំងពីរ

២១៣

មហានិបាតេ ទសមស្ស វេស្សន្តរជាតកស្ស នគរកណ្ឌំ

តំ មេ វតំ សមិទ្ធជ្ជ តុម្ហេ សង្កម្ម បុត្តកា
មាតុជំបិ តំ ចាលេតុ បិតុជំបិ ច បុត្តកា
អថោបិ តំ មហារាជា សញ្ជយោ អភិវត្តុតុ ។
យង្កិញ្ចិត្តិ កតំ បុញ្ញំ មយ្ហញ្ចេវ បិតុច្ច តេ
សព្វេន តេន កុសលេន អជរោ ត្វំ អមរោ ភវ ។
[៤៣២] កប្បាសិកញ្ច កោសេយ្យំ ខោមកោទុម្ពរានិ ច
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហាសិ យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។
តតោ ខោមញ្ច កាយូរំ គីវេយ្យំ រតនាមយំ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហាសិ យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។
តតោ ខោមញ្ច[១] កាយូរំ អង្គទំ មណិមេខលំ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហាសិ យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។
ឧណ្ណតំ មុខផុល្លញ្ច នានារត្តេ ច មាណិយេ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហាសិ យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។

---
១ ម. ហេមញ្ច ។

ម្នាលបុត្រទាំងពីរ វត្តនោះ សម្រេចដល់មាតា ក្នុងថ្ងៃនេះហើយ ព្រោះបានចួបនឹងបាទាំងពីរ ម្នាលបុត្រទាំងពីរ សូមឲ្យបុណ្យ ដែលកើតអំពីមាតា និងកើតអំពីបិតារក្សាបា ទាំងមហារាជ ព្រះនាមសញ្ជ័យ ក៏សូមឲ្យរក្សាបា ។ បុណ្យណានីមួយ ដែលមាតាក្តី បិតាក្តី របស់បាបានធ្វើហើយ ដោយកុសលទាំងអស់នោះ សូមបា កុំចាស់ កុំស្លាប់ឡើយ ។

[៤៣២] (អភិសម្ពុទ្ធគាថា) ព្រះសស្សុ បានបញ្ជូនកប្បាសិកពស្ត្រ កោសេយ្យពស្ត្រ ខោមពស្ត្រ និងកោទុម្ពរពស្ត្រ ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាសំពត់ សម្រាប់លម្អព្រះនាងមទ្រី ។ លំដាប់តមក ព្រះសស្សុបានបញ្ជូនគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសុវណ្ណ ជាវិការៈនៃមាស និងគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសុវណ្ណ ជាវិការៈនៃកែវ ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់លម្អរបស់ព្រះនាងមទ្រី ។ លំដាប់តមកទៀត ព្រះសស្សុបានបញ្ជូនគ្រឿងប្រដាប់ព្រះសុវណ្ណ ជាវិការៈនៃមាស និងកន្ទ្រំនិងខ្សែក្រវាត់ ជាវិការៈនៃកែវមណី ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហាដែលជាគ្រឿប្រដាប់លម្អរបស់ព្រះនាងមទ្រី ។ ព្រះសស្សុ បានបញ្ជូនគ្រឿងប្រដាប់នលាដៈ ជាគ្រឿងប្រដាប់ សម្រាប់ព្រះភក្ត្រមានព័ណ៌ផ្សេងៗ ដែលជាវិការៈនៃកែវមណី ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់លម្អ របស់ព្រះនាងមទ្រី ។

ឧក្កត្ថនំ កិង្គមកំ មេខលំ បដិចាទុកំ
សស្សុ សុណ្ហាយ ចាហេសិ យេហិ មទ្ទី អសោភថ ។
សុត្តញ្ច សុត្តវជ្ជញ្ច ឧបនិជ្ឈាយ សេយ្យសិ
អសោភថ រាជបុត្តី ទេវកញ្ញាវ នន្ទនេ ។
សីសណ្ហាតា សុចិវត្ថា សព្វាភរណភូសិតា
អសោភថ រាជបុត្តី តាវត្តឹសាវ អច្ឆរា ។
កទលីវ វាតច្ឆុបិតា ជាតា ចិត្តលតាវនេ
ទន្តាវរណសម្បន្នា រាជបុត្តី អសោភថ ។
សកុណី មានុសិនីវ ជាតា ចិត្តប្បត្តា បតិ
និគ្រោធបក្កពិម្ពោដ្ឋី រាជបុត្តី អសោភថ ។
[៤៣៣] តស្សា ច នាគមានេសុំ នាតិវុឌ្ឍំវ កុញ្ជរំ
សត្តិក្ខមំ សរក្ខមំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ ។
សា មទ្ទី នាគមារុហិ នាតិវុឌ្ឍំវ កុញ្ជរំ
សត្តិក្ខមំ សរក្ខមំ ឦសាទន្តំ ឧរុឡ្ហវំ ។

ព្រះសស្សុបានបញ្ជូន នូវគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់ព្រះស្តន និងគ្រឿងប្រដាប់ស្មា និងខ្សែក្រវាត់ កងជើង ទៅថ្វាយព្រះសុណ្ហា ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់លម្អព្រះនាងមទ្រី ។ ព្រះរាជបុត្រីជាស្ត្រីប្រសើរ បានគយគន់មើលគ្រឿងប្រដាប់ល្បើកដោយអំបោះ និងគ្រឿងប្រដាប់វៀរចាកអំបោះ ដ៏ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចទេវកញ្ញាក្នុងនន្ទនឧទ្យាន ។ ព្រះរាជបុត្រី កក់ព្រះសិរ្ស មានព្រះពស្ត្រដ៏ស្អាត ស្អិតស្អាងដោយអាភរណៈគ្រប់យ៉ាង ដ៏ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចស្ត្រីអប្សរក្នុងឋានត្រៃត្រិង្ស ។ ព្រះរាជបុត្រីបរិបូណ៌ដោយរបៀបនៃអញ្ចាញធ្មេញ ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចដើមចេក ដែលកើតក្នុងចិត្តលតាវ័ន ត្រូវខ្យល់បក់បោកហើយ ។ ព្រះរាជបុត្រី មានបបូរមាត់ដូចផ្លែជ្រៃទុំ និងផ្លែបាសទុំ ល្អក្រៃពេក ហាក់ដូចបក្សី មានសរីរៈសព្វគ្រប់ ដូចជាសរីរៈ នៃមនុស្ស មានស្លាបដ៏វិចិត្រ (ហើរឰដ៏អាកាស) ។

[៤៣៣] ពួកអាមាត្យនាំដំរីដ៏ប្រសើរ មិនចាស់ពេក អត់ទ្រាំលំពែងបាន អត់ទ្រាំកូនសរបាន មានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចគាស់រំលើងសត្រូវបាន មកថ្វាយព្រះនាងមទ្រីនោះ ។ ព្រះនាងមទ្រីនោះឡើងកាន់ដំរីដ៏ប្រសើរមិនចាស់ពេក អត់ទ្រាំលំពែងបាន អត់ទ្រាំកូនសរបាន មានភ្លុក-ងទន្ទាំ អាចគាស់រំលើងសត្រូវបាន ។

២១៥

[៤៣៤] សព្វម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ មិគា អហុ
វេស្សន្តរស្ស តេជេន នាញ្ញមញ្ញំ វិហេឋយុំ ។
សព្វម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ ទិជា អហុ
វេស្សន្តរស្ស តេជេន នាញ្ញមញ្ញំ វិហេឋយុំ ។
សព្វម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ មិគា អហុ
ឯកជ្ឈំ សន្និបាតឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សព្វម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ ទិជា អហុ
ឯកជ្ឈំ សន្និបាតឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សព្វម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ មិគា អហុ
នាស្សុ មញ្ជូនិ កូជឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សព្វម្ហិ តំ អរញ្ញម្ហិ យាវន្តេត្ថ ទិជា អហុ
នាស្សុមញ្ជូនិ កូជឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។

[៤៣៤] ពួកម្រឹគទាំងប៉ុន្មានដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ មិនបៀតបៀនគ្នានិងគ្នា ដោយតេជះនៃព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ ពួកបក្សីទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ មិនបៀតបៀនគ្នានិងគ្នា ដោយតេជះនៃព្រះបាទវេស្សន្តរ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរញុាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកម្រឹគទាំងប៉ុន្មានដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ បានមកប្រជុំក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកបក្សីទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ បានមកប្រជុំក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកម្រឹគទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ លែងស្រែកសំឡេងពីរោះ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុាំងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ទ្រង់យាងចេញ(អំពីព្រៃ) ពួកបក្សីទាំងប៉ុន្មាន ដែលមាននៅក្នុងព្រៃទាំងអស់នុ៎ះ លែងស្រែកសំឡេងពីរោះ ។

[៤៣៩] បដិយត្តោ រាជមគ្គោ វិចិត្តោ បុប្ផសន្ថតោ
វសិ វេស្សន្តរោ រាជា យត្ថ យាវ ជេតុត្តរា ។
តតោ សដ្ឋី សហស្សានិ យោធិនោ ចារុទស្សនា
សមន្តា បរិកិរឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ឱរោធា ច កុមារា ច វេសិយានា ច ព្រាហ្មណា
សមន្តា បរិកិរឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ហត្ថារោហា អនីកដ្ឋា រថិកា បត្តិការកា
សមន្តា បរិកិរឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
សមាគតា ជានបទា នេគមា ច សមាគតា
សមន្តា បរិកិរឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ករោដិយា ចម្មធរា ឥន្ទិហត្ថា សុវម្មិកា
បុរតោ បដិបជ្ជឹសុ
វេស្សន្តរេ បយាតម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។

[៤៣៥] ពួកអាមាត្យបានរៀបចំរាជមាគ៌ា ឲ្យរំលេចធ្លុះធ្លាស់ ត្រៀបត្រា ដោយផ្កា តាំងអំពីទីដែលព្រះបាទវេស្សន្តរទ្រង់គង់នៅ រហូតដល់ក្រុងជេតុត្តរ ។ លំដាប់នោះ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងអ្នកសិវិ-រាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ(អំពីព្រៃ)ពួកយោធាទាំង ៦០,០០០ ល្អមើល បានហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ(អំពីព្រៃ)ពួកស្រីស្នំផង ពួករាជកុមារផង ពួកអ្នកជំនួញផង ពួកព្រាហ្មណ៍ផង ហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកពលដំរី ពលសេះ ពលរថ ពលថ្មើរជើង ហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកអ្នកជនបទ ក៏បានមកជួបជុំគ្នា និងអ្នកនិគម ក៏បានមកចួបជុំគ្នា ហែហមជុំវិញ ។ កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យបម្រើន ទ្រង់យាងចេញ (អំពីព្រៃ) ពួកទាហានពាក់មួក ទ្រទ្រង់ខែល កាន់ធ្នូ ចងគ្រឿងក្រោះដ៏ល្អ ដើរហែខាងមុខ ។

[៤៣៦] តេ បាវិសុ បុរំ រម្មំ ពហុបាការតោរណំ
ឧបេតំ អន្នបានេហិ នច្ចគីតេហិ ចូភយំ ។
វិត្តា ជានបទា អាសុំ នេគមា ច សមាគតា
អនុប្បត្តេ កុមារម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
ចេលុក្ខេបោ បវត្តិត្ថ អាគតេ ជនទាយកេ
នន្ទិប្បវេសិ នគរេ ពន្ធនា មោក្ខោ អឃោសថ ។
[៤៣៧] ជាតរូបមយំ វស្សំ ទេវោ បាវស្សិ តាវទេ
វេស្សន្តរេ បវិដ្ឋម្ហិ សិវីនំ រដ្ឋវឌ្ឍនេ ។
តតោ វេស្សន្តរោ រាជា ទានំ ទត្វាន ខត្តិយោ
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជថាតិ ។

នគរកណ្ឌំ នាម ។

មហាវេស្សន្តរជាតកំ ទសមំ ។

មហានិបាតំ និដ្ឋិតំ ។

---

[៤៣៦] ក្សត្រិយ៍ទាំងនោះ បានយាងចូលទៅកាន់បុរី ជាក្រុងគួរឲ្យត្រេកអរ មានកំពែងនិងទ្វារខាងក្រៅដ៏ច្រើន ប្រកបដោយគ្រឿងស៊ីនិងគ្រឿងផឹក មានទាំងល្បែងពីរយ៉ាង គឺរាំនិងច្រៀង ។ កាលរាជកុមារ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ស្តេចមកដល់ពួកអ្នកជនបទ និងពួកអ្នកនិគម បានមកជួបជុំគ្នា ត្រេកអរ ។ កាលព្រះមហាក្សត្រិយ៍ ជាអ្នកប្រទានព្រះរាជទ្រព្យ ស្តេចមកដល់ហើយ ពួកមហាជន ក៏នាំគ្នាលើកទង់ជ័យ ទូងនន្ទិភេរី ហើយចូលទៅព្រះនគរ ព្រះបាទវេស្សន្តរ ក៏ទ្រង់ឲ្យឃោសនា ដើម្បីឲ្យដោះលែងសព្វសត្វ ចាកចំណង ។

[៤៣៧] កាលព្រះបាទវេស្សន្តរ ញុំាងពួកអ្នកសិវិរាស្ត្រឲ្យចម្រើន ស្តេចចូលមកដល់ សក្កទេវរាជដែលជាឧបបត្តិទេព បានបង្អុរភ្លៀងជាវិការៈនៃមាស ។ លំដាប់នោះ ព្រះបាទវេស្សន្តរជាក្សត្រិយ៍ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ទ្រង់ឲ្យទាន លុះបែកធ្លាយរាងកាយនោះទៅ ក៏បានស្តេចទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ទេវលោក ។

ចប់ នគរកណ្ឌ ។

ចប់ មហាវេស្សន្តរជាតក ទី ១០ ។

ចប់ មហានិបាត ។

សុត្តន្តបិដកេ
ខុទ្ទកនិកាយស្ស ជាតកំ
ទ្វាទសមោ ភាគោ

មាតិកា **អង្កេ**

មហានិបាតជាតកំ

មហានិបាតេ *អដ្ឋមំ មហានារទកស្សបជាតកំ* ១

" *នវមំ វិធុរជាតកំ ទោហឡកណ្ឌំ* ៣៣

" " " *មណិកណ្ឌំ* ៣៥

" " " *អក្ខកណ្ឌំ* ៤៩

" " " *ឃរាវាសបញ្ហា* ៥៣

" " " *លក្ខកណ្ឌំ* ៥៤

" " " *រាជវសតីកណ្ឌំ* ៥៧

" " " *អន្តរបេយ្យាលំ* ៦៥

" " " *សាធុនរធម្មកណ្ឌំ* ៧១

" " " *កាលាគិរិកណ្ឌំ* ៧៦

សុត្តន្តបិដក
ខុទ្ទកនិកាយ ជាតក
ទ្វាទសមភាគ

មាតិកា ទំព័រ

មហានិបាតជាតក

មហានិបាត *មហានារទកស្សបជាតក ទី ៨*................................ ១

〃 *វិធុរជាតក ទី ៩ ទោហឡកណ្ឌ*..........................៣៣

〃 〃 〃 *មណិកណ្ឌ*............................... ៣៥

〃 〃 〃 *អក្ខកណ្ឌ*.................................. ៤៩

〃 〃 〃 *ឃរាវាសបញ្ហា*......................... ៥៣

〃 〃 〃 *លក្ខកណ្ឌ*................................. ៥៤

〃 〃 〃 *រាជវសតីកណ្ឌ*.......................... ៥៧

〃 〃 〃 *អន្តរបេយ្យាលៈ*......................... ៦៥

〃 〃 〃 *សាធុនរធម្មកណ្ឌ*...................... ៧១

〃 〃 〃 *កាលាគិរិកណ្ឌ*.......................... ៧៦

មាតិកាបត្តាជិ

មាតិកា អង្កេ

មហានិបាតេ	ទសមំ	*វេស្សន្តរជាតកំ*	*ទសវរគាថា*	៩៤
"	"	"	*ហិមវន្តកណ្ឌំ*	៩៧
"	"	"	*ទានកណ្ឌំ*	១០៩
"	"	"	*វនប្បវេសនំ*	១២៩
"	"	"	*ជូជកបព្វំ*	១៣៦
"	"	"	*ចុល្លវនវណ្ណនា*	១៤៦
"	"	"	*មហាវនវណ្ណនា*	១៥០
"	"	"	*ទារកបព្វំ*	១៦១
"	"	"	*មទ្ទីបព្វំ*	១៧៦
"	"	"	*សក្កបព្វំ*	១៨៩
"	"	"	*មហារាជបព្វំ*	១៩៤
"	"	"	*ឆក្ខត្តិយបព្វំ*	២០៥
"	"	"	*នគរកណ្ឌំ*	២១១

សង្ខេបច្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

មហានិបាត វេស្សន្តរជាតក ទី ១០ ទសវរគាថា ៩៤
" " " ហិមវន្តកណ្ឌ.......................... ៩៧
" " " ទានកណ្ឌ..............................១០៩
" " " វនប្បវេសន៍............................១២៩
" " " ជូជកបព្វៈ..............................១៣៦
" " " ចុល្លវនវណ្ណនា........................១៤៦
" " " មហាវនវណ្ណនា.......................១៥០
" " " ទារកបព្វៈ..............................១៦១
" " " មទ្ទីបព្វៈ..................................១៧៦
" " " សក្កបព្វៈ.................................១៨៩
" " " មហារាជបព្វៈ ១៩៤
" " " ឆក្ខត្តិយបព្វៈ..........................២០៥
" " " នគរកណ្ឌ..............................២១១